

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 43

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

55 tomas
2012 m. vasario 15 d.

Pranešimo Nr. Turinys Puslapis

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

NUOMONĖS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

476-oji plenarinė sesija, 2011 m. gruodžio 7, 8 d.

2012/C 43/01

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pramonės permainų, kurios leistų užtikrinti energijai imlių pramonės šakų tvarumą, siekiant įgyvendinti strategijoje „Europa 2020“ nustatytą tausaus išteklių naudojimo tikslą (nuomonė savo iniciatyva) 1

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

476-oji plenarinė sesija, 2011 m. gruodžio 7, 8 d.

2012/C 43/02

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pirmojo Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro užbaigimas: 2011–2012 m. nacionalinės politikos gairės“ (COM(2011) 400 galutinis) 8

LT

Kaina:
4 EUR

(Tęsinys antrajame viršelyje)

2012/C 43/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl tam tikrų rizikos pasidalijimo priemonių nuostatų, taikytinų valstybėms narėms, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų ar kurioms tokie sunkumai gresia, iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (COM(2011) 655 galutinis – 2011/0283 (COD))	13
2012/C 43/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Geresnis bendrosios rinkos valdymas užtikrinant glaudesnę administracinį bendradarbiavimą. Vidaus rinkos informacinės sistemos (VRI) aprėpties plėtimo ir plėtos strategija“ (COM(2011) 75 galutinis) ir pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacijos sistemą („VRI reglamentas“) (COM(2011) 522 galutinis – 2011/0226 (COD))	14
2012/C 43/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Piliečiams naudingos Europos Sąjungos kosmoso strategijos rengimas“ (COM(2011) 152 galutinis)	20
2012/C 43/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos ataskaitos „2010 m. konkurencijos politikos ataskaita“ (COM(2011) 328 galutinis)	25
2012/C 43/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl pramoginių ir asmeninių laivų (COM(2011) 456 galutinis – 2011/0197 (COD))	30
2012/C 43/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES vaiko teisių darbotvarkė“ (COM(2011) 60 galutinis)	34
2012/C 43/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Aukų teisių stiprinimas ES“ (COM(2011) 274 galutinis) ir dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai (COM(2011) 275 galutinis – 2011/0129 (COD))	39
2012/C 43/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl būtiniausių sveikatos ir saugos reikalavimų, susijusių su fizikinių veiksnių (elektromagnetinių laukų) keliama rizika darbuotojams (dvidešimtoji atskira direktyva, kaip apibrėžta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (COM(2011) 348 galutinis – 2011/0152 (COD))	47
2012/C 43/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir teisės susisiekti po sulaikymo (COM(2011) 326 galutinis – 2011/0154 (COD))	51

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

476-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2011 M. GRUODŽIO 7, 8 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pramonės permainų, kurios leistų užtikrinti energijai imlių pramonės šakų tvarumą, siekiant įgyvendinti strategijoje „Europa 2020“ nustatytą tausaus išteklių naudojimo tikslą (nuomonė savo iniciatyva)

(2012/C 43/01)

Pranešėjas **Edgardo Maria IOZIA**

Bendrapranešėjis **Dirk JARRÉ**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2011 m. sausio 20 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Pramonės permainų, kurios leistų užtikrinti energijai imlių pramonės šakų tvarumą, siekiant įgyvendinti strategijoje „Europa 2020“ nustatytą tausaus išteklių naudojimo tikslą.

Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI), kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 17 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Edgardo Maria Iozia, bendrapranešėjis Dirk Jarré.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 8 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 143 nariams balsavus už ir 7 susilaikius.

1. EESRK išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) mano, kad tik taikydama labai novatoriškas sistemas ir technologinius, aplinkos ir gamybinius standartus, griežtinamus atsižvelgiant į technologijų pažangą, Europa galės atlaikyti vis stiprėjančią kylančios ekonomikos šalių konkurenciją. Darbo jėga turėtų būti apsaugota nuo pokyčių poveikio tinkamu ir savalaikiu mokymu. ES politika turi palankiai vertinti tokią raidą.

1.2 Energijai imlių pramonės šakų produktai yra visų gamybos sektorių, sukuriančių didelę dalį ES darbo vietų, vertės grandinės pagrindas. Šių sektorių aprūpinimo stabilumas, savalaikiškumas ir saugumas užtikrina konkurencingumą pasaulio

rinkoje ir garantuoja aukštos kvalifikacijos reikalaujančias darbo vietas ES.

1.3 Reikia sukurti tinkamą Europos sistemą, kuri tenkintų bendrus energijai imlių pramonės šakų poreikius ir padėtų siekti pagrindinio tikslo, t. y. stiprinti ir išlaikyti jų konkurencingumą Europoje taikant ekonominio, socialinio ir aplinkos tvarumo reikalavimus. Visi nagrinėjami sektoriai yra vienodai svarbūs ir vieni nuo kitų priklausomi.

1.4 Be to, turėdamas omenyje dabartinį ekonomikos sunkmetį, EESRK rekomenduoja dar daugiau investuoti į mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą, diegimą ir mokymą, taip pat į pramonei taikomą mokslinę veiklą. Tokios investicijos turėtų būti tinkamai įtrauktos į būsimą bendrąją programą ir užtikrinti

galimybę keistis patirtimi ir rezultatais bent jau Europos lygmeniu. Europos ir nacionalinėse programose reikėtų dėmesį sutelkti į energijos vartojimo efektyvumo mokslinius tyrimus ir inovacijas ⁽¹⁾.

1.5 EESRK nuomone, būtina integruota pramonės politika, kuri nuolat stebėtų išorės kintamuosius, o Europos įmonėms sudarytų galimybę konkuruoti globaliu mastu abiem pusės vienodomis sąlygomis. Siekiant užtikrinti pakankamą konkurencingumo lygį, būtina nustatyti bendrą pramonės ir mokesčių politiką ir apibrėžti strateginius sprendimus, taikomus visai Europos pramonei.

1.6 Europa nebegali toliau valdyti savo ekonomikos nustatydamą vis griežtesnius bendrus apribojimus, jei ji nesiims būtinų priemonių, kad bendri valdymo sprendimai būtų stabilūs ir strateginiai, siekiant apginti savo ekonominį ir socialinį modelį ir užtikrinti optimalius rezultatus, įskaitant aplinkos apsaugos srityje.

1.7 EESRK yra įsitikinęs, kad Sąjunga turėtų dėti visas įmanomas pastangas siekdama sukurti lanksčias sistemas, kurios padėtų pasiekti pripažintus būtinus tikslus. Šios sistemos turėtų būti pritaikytos pagrindinių pramonės šakų specifiniam pobūdžiui.

1.8 EESRK samprotauja, ar prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemai lygiaverčių priemonių nereikėtų taikyti ir importuotojams. Svarbiausias tikslas turėtų būti susitarti dėl veiksmingos sistemos pasauliniu lygmeniu pasirašant griežtą ir privalomą vykdyti susitarimą. Nepasirašius tokio susitarimo, tačiau siekiant įgyvendinti vienašališkai Sąjungos nusistatytus tikslus, ES teritorijoje į rinką tiekiamoms prekėms ir paslaugoms, taip pat eksportuojamoms prekėms ir paslaugoms, turėtų būti taikomos vienodos sąlygos ir reikalavimai.

1.9 EESRK primygtinai rekomenduoja apsvarstyti galimybę išsaugoti sistemą, pagal kurią apyvartiniai taršos leidimai nedomina išduodami toms įmonėms, kurios pasiekė pačių geriausių rezultatų ir priartėjo prie didžiausių fizinių ir termodinaminių parodymų, nustatytų jų įrengimų techninėse specifikacijose. Apyvartinių taršos leidimų prekybos aukcionuose praktika, kuri pradės veikti nuo 2013 m., be abejonės yra gera sistema, tačiau tik, jei ją pradės taikyti ir kiti pasaulio regionai. Siekdama sukurti pasaulinę apyvartinių taršos leidimų prekybos rinką, ES ketina pradėti prekybą su kitais, ES nepriklausančiais veiklos vykdytojais.

1.10 Energijai imlių pramonės šakų atveju, jeigu prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema nebus valdoma itin apgalvotai, ji šiai pramonei gali padaryti didelę žalą. Anglies dioksido nutekėjimo klausimas neturėtų būti laikomas tik ateityje sprendtinu klausimu. Šis reiškinys vyksta jau mažiausiai 10 metų, t. y.

nuo to laiko, kai investicijas pradėta nukreipti iš Europos į kitas šalis, pavyzdžiui, JAV, Kiniją, Indiją, Braziliją ir kt. Būtų labai naudinga nuodugniai ištirti šį reiškinį.

1.11 Turėtų būti pakartotinai naudojama medžiagose sukaupta energija, skatinanti kur įmanoma perdirbimą. Šiuo požiūriu labai naudingi gali būti stiklas, geležis, plienas ir aliuminis. Europa, užuot eksportavusi savo tauriąsias medžiagas, turėtų skatinti pakartotinai jas naudoti ES ir taupyti atskirose medžiagose sukaupią energiją ⁽²⁾.

1.12 Būtų tikslinga skatinti energijai imlias pramonės šakas, galbūt, susibūriant į grupes, daryti ilgalaikes investicijas į energetikos sektorių, ypač į atsinaujinančiąją energiją, nes tai joms suteiktų galimybę pirkti energiją pagal daugiametes sutartis nustatytais kainomis.

1.13 EESRK mano, kad itin svarbu nustatyti stabilią, veiksmingą ir tvarią reguliavimo sistemą. Investicijų į energijai imlias pramonės šakas ekonominiai ciklai trunka nuo septynerių iki dvidešimties metų, pavyzdžiui, investuojant į aukštakrosnes, ir neatsitiktinai Europa mažiau nei tikėtasi investuoja į integruoto ciklo pilno gamybos įrenginius jau daugiau kaip 30 metų.

1.14 Iki šiol vykdyta politika veikiau baudė, o ne finansiskai skatino novatorišką praktiką, atsakingas investicijas ir elgseną. Būtina keisti šį požiūrį ir mokesčinėmis paskatomis remti tų įmonių veiklą, kurios parodo, kad pasiekė puikių rezultatų energijos vartojimo efektyvumo srityje.

1.15 Reikia atkreipti dėmesį į energijai imlių pramonės šakų dar iki prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemos įsigaliojimo pasiektus išpuidingus rezultatus. Jos numatė naujus poreikius ir kintančias sąlygas, todėl nederėtų jų griežtai bausti ir rizikuoti prarasti milijoną labai stabilų ir aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų (tiesioginių ir netiesioginių).

1.16 Tarptautinės ir tarpsektorinės geriausios praktikos sklaida, be abejonės, yra remtina priemonė, kaip ir nauji bando-mieji bei parodomieji projektai.

1.17 Nepaprastai svarbios pasirodė esančios valstybės paramos priemonės moksliniams tyrimams ir inovacijoms, skirtoms konkrečioms tikslinėms programoms. EESRK ragina Europos Komisiją, Tarybą ir Parlamentą stiprinti šias programas, skirtas energijos vartojimo efektyvumui ir diversifikacijai ir jas padaryti pastovia vystymo iniciatyvų dalimi.

1.18 Mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ) gali itin reikšmingai prisidėti prie šių tikslų įgyvendinimo per specialiai joms skirtas programas. Energijai imlios įmonės veikia visuose rinkos segmentuose. Tačiau sąnaudos, skirtos aukšties energijos vartojimo efektyvumo rezultatams pasiekti, yra atvirkščiai proporcingos įmonės dydžiui. Iš esmės, būtent MVĮ gali pasiekti geriausių rezultatų ir šioms įmonėms būtina skirti daug pastangų ir išteklių.

⁽¹⁾ OL C 218, 2011 7 23, p. 38.

⁽²⁾ OL C 107, 2011 4 6, p. 1, OL C 218, 2011 7 23, p. 25.

2. Įžanga

2.1 Energijai imlios pramonės šakos sudaro visų Europos gamybos vertės grandinės pagrindą, nes jos tiekia pagrindines medžiagas pramonės gaminiams gaminti. Šios pramonės šakos yra gyvybiškai svarbios plėtojant mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką.

2.2 Naujos teisinės nuostatos, kuriomis siekiama 20 proc. sumažinti vartojimą, – tai iššūkis, kurį reikia įveikti sukuriant naujos kartos energijai imlių pramonės šakų produktus. Norint atverti rinką naujiems energijų taupantiems produktams, reikia daugybės priemonių ir paskatų.

2.3 Pramoninės gamybos sektorius, kuris sukuria 17,6 proc. Europos BVP, sudaro 27 proc. galutinės ES energijos paklauso. Pagrindiniai žaliavų gamybos sektoriai (pavyzdžiui, chemijos ir naftos chemijos produktų (18 proc.) geležies ir plieno (26 proc.), cemento (25 proc.)) yra labai imlūs energijai ir sudaro 70 proc. visos pramonės sunaudojamos energijos.

2.4 Daugelį pramonės šakų, ypač energijai imliuos sektorius, mintis išlaikyti ir galimai padidinti konkurencingumą mažinant sąnaudas, paskatino siekti geresnių energijos vartojimo efektyvumo rezultatų, todėl 2020 m. šių pramonės šakų ekonominis potencialas bus mažesnis negu kitų sektorių.

1 lentelė

Numatomos permamos ir energijos taupymo galimybės 2020 m. ⁽³⁾

	2020 m. (PRIMES 2007 m.) [Mtne]	2020 m. (PRIMES 2009 m. EE) [Mtne]	Numatoma pažanga 2020 m. be tolesnių veiksmy	2020 m. Ekonominis potencialas [%]	2020 m. Techninis potencialas [%]
	1	2	³ [=(2-1)/1 (*)100]	4	5
Bruto vidaus suvartojimas atėmus galutinį naudojimą ne energetinėms reikmėms	1 842	1 678	– 9 %	– 20 % (ES tikslas)	netaikoma
Galutinis energijos suvartojimas:	1 348	1 214	– 10 %	– 19 %	– 25 %
pramonė	368	327	– 11 %	– 13 %	– 16 %
transportas	439	395	– 10 %	– 21 %	– 28 %
gyvenamosios patalpos	336	310	– 8 %	– 24 %	– 32 %
tretinis	205	181	– 12 %	– 17 %	– 25 %
Energijos transformavimas, perdavimas ir paskirstymas	494	464	– 6 %	– 35 %	netaikoma

Šaltiniai: 1, 2 ir 3 skilties – PRIMES, o 4 ir 5 – FRAUNHOFER institutas.

(*) Su ekonomikos potencialu energijos transformavimo sektoriuje susiję duomenys yra paremti Energetikos GD skaičiavimais.

2.5 Vis dėlto dar ne iki galo išnaudotos visos galimybės, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių atveju ⁽⁴⁾.

3. Įvairių energijai imlių pramonės šakų moderniausios technologijos

Energijai imlios pramonės šakos tiria ir gamina tam tikrą skaičių produktų ir technologijų, reikalingų klimato kaitai švelninti ir kitiems pasauliniams iššūkiams įveikti. Svarbi prielaida energijos vartojimo ir išteklių naudojimo efektyvumui gerinti yra aktyvi pramonės politika ir inovacijos. MTTV turėtų būti labiau orientuota į efektyvaus energijos vartojimo ir išteklių naudojimo technologinius ir organizacinius sprendimus. Be to, įmonės kartu su darbuotojais bei jų atstovais energijos vartojimo ir išteklių naudojimo efektyvumą turėtų gerinti diegdami produktų ir procesų inovacijas.

Pagrindinių energijai imlių pramonės šakų apžvalga.

⁽³⁾ SEC (2011) 779 galutinis.

⁽⁴⁾ 2011 m. efektyvaus energijos vartojimo planas, COM(2011) 109 galutinis; poveikio vertinimo tyrimas, lb. n. 3., OL C 218, 2011 7 23, p. 38; OL C 318, 2011 10 29, p. 76.

3.1 Chemijos ir naftos chemijos pramonė

3.1.1 Chemijos pramonėje dirba 1 205 000 darbuotojų ir veikia 29 000 įmonių. Jos produkcijos vertė sudaro 449 milijardus eurų (2009 m. Eurostato duomenys), o apyvarta yra beveik dvigubai didesnė ir sudaro 1,15 proc. ES BVP. Tik 8 proc. naftos chemijos pramonėje panaudojama kaip kuras, o didžioji galis yra skirta perdirbimui. Perdirbamasis sektorius suvartoja 18 proc. visos pramonės sektorių sunaudojamos energijos.

3.1.2 Chemijos pramonė perdirba žaliavas į produktus, skirtus kitoms pramonės šakoms ir vartotojams. Pagrindinės žaliavos skirstomos į organines ir neorganines: neorganinėms žaliavoms priklauso oras, vanduo ir mineralinės medžiagos, o organinių žaliavų kategorija apima iškastinį kurą ir biomasę.

3.1.3 Apie 85 proc. chemijos produktų gaminami iš maždaug dvidešimties paprastų, vadinamųjų bazinių, cheminių medžiagų, kurios savo ruožtu yra išgaunamos iš maždaug 10 žaliavinių medžiagų ir vėliau perdirbamos į apie 300 tarpinių produktų. Baziniai ir tarpiniai chemijos produktai klasifikuojami kaip žaliavinės cheminės medžiagos. Iš tarpinių produktų gaminama apie 30 000 plataus vartojimo produktų. Šie chemijos produktai sudaro 12 proc. automobilio savikainos (sėdynių pagalvėlės, žarnos ir diržai, oro pagalvės), 10 proc. namo savikainos (izoliaciniai vamzdžiai ir elektros laidai), 10 proc. vidutinės šeimos kasdien naudojamų produktų savikainos (maisto produktai, apranga, avalynė, asmeninės priežiūros ir higienos produktai ir kt.).

3.1.4 Daugiausia žaliavinių cheminių medžiagų pagaminama iš anglių, naftos ir gamtinių dujų. Kiekviename etape sukuriami pridėtinė vertė: santykinė žalios naftos vertė – 1, degalų – 2, tipinio naftos chemijos produkto – 10, tipinio plataus vartojimo produkto – 50.

3.1.5 Iškastinis kuras taip pat yra svarbiausias energijos šaltinis: nafta (apie 40 proc.), po to anglis (apie 26 proc.) ir gamtinės dujos (apie 21 proc.).

3.1.6 Chemijos pramonė suvartoja didžiulį energijos kiekį. Apie 8 proc. visos žalios naftos paklausos sunaudojama kaip žaliava, likusioji dalis – kuro gamybai, daugiausia transportui.

3.2 Spalvotųjų metalų pramonė

3.2.1 Spalvotųjų metalų pramonė pasižymi didele įvairove. Ji apima įvairių medžiagų, pavyzdžiui, aliuminio, švino, cinko, vario, magnio, nikelio, silicio ir daugelio kitų, gamybą. Iš viso šioje pramonėje tiesiogiai dirba apie 400 000 darbuotojų (*Euro-metals*, 2011 m. liepos mėn.). Pats didžiausias ir reikšmingiausias pasektorius yra aliuminio gamyba. 2010 m. jame dirbo 240 000 žmonių, o jo apyvarta buvo 25 milijardai eurų. Boksito gamyba sudarė apie 2,3 Mt, aliuminio oksido – 5,9 Mt, o aliuminio (pirminio ir perdirbto) iš viso pagaminta 6 Mt (270 gamyklų). Europos Komisija nustatė etaloninį rodiklį, kuris lygus 1 514 kg anglies dioksido ekvivalento vienai pirminio aliuminio tonai pagaminti.

3.2.2 Įvairūs tyrimai parodė, kad svarbiausi ES spalvotųjų metalų pramonės konkurencingumo veiksniai yra žaliavos ir

energija. Priklausomai nuo pasektorio energijos ir žaliavų sąnaudos sudaro maždaug 50–90 proc. visų apdirbtų metalų gamybos sąnaudų; žaliavų kainos svyruoja nuo 30 proc. iki 85 proc. visų sąnaudų, o energijos – nuo 2 proc. iki 37 proc. Kalbant apie žaliavas, metalo laužo perdirbimas metalo gamybai Europos Sąjungoje yra toks pat svarbus kaip ir rūdos bei koncentratų naudojimas.

3.2.3 2005 m. ES metalų pramonė tvirtino, kad priklausomybės nuo metalų importo požiūriu pačios jautriausios medžiagos yra boksitas, magnis, silicis ir vario koncentratai (pavyzdžiui, 50 proc. viso pasaulio kokso eksportuojama iš Kinijos, o 40 proc. vario koncentrato pasaulyje eksportuojama iš Čilės).

3.2.4 Pasak šios pramonės atstovų, esama pavojaus apsirūpinti aliuminio laužu, vario laužu ir vario atliekomis, cinko ir švino koncentratais, o ilgalaikėje perspektyvoje pavojus gali kilti ir apsirūpinant aliuminio bei vario laužu ir vario koncentratu bei variniais anodais.

3.2.5 Spalvotųjų metalų pramonė yra labai imli energijai; ypač aliuminio, švino ir cinko gamintojai suvartoja daug elektros energijos.

3.2.6 Jau dabar didelė Europos Sąjungoje suvartojamų spalvotųjų metalų dalis yra importuojama ir, jeigu nebus rasta priemonių, ši procentinė dalis padidės, nes Europos gamintojai turės nutraukti savo veiklą. Dėl šios priežasties iškyla anglies dioksido nutekėjimo rizika.

3.3 Geležies ir plieno pramonė

3.3.1 Europos geležies ir plieno pramonėje tiesiogiai dirba 360 000 darbuotojų. 2010 m. jos apyvarta buvo 190 milijardų eurų. Bendra sunaudojamos energijos dalis sudarė 3 700 GJ, t. y. apie 25 proc. visos gamybinės pramonės suvartojamos energijos; anglies dioksido bendrai išmesta apie 350 Mt, t. y. 4 proc. viso ES išmesto anglies dioksido kiekio.

3.3.2 Naudojami du pagrindiniai plieno gamybos būdai: pirmasis būdas vadinamas „integruotuoju“ – tai geležies gamyba iš geležies rūdos, tačiau naudojantis šiuo būdu vidutiniškai 14 proc. geležies pagaminama iš metalo laužo. Antrasis būdas vadinamas „perdirbamoju“ ir jam naudojamas geležies laužas kaip pagrindinė geležies turinti žaliava, lydoma elektros lanko krosnyse.

3.3.3 Abiem atvejais energijos sunaudojimas yra susijęs su kuru (daugiausia anglimis ir koku) ir elektros energija. Naudojant perdirbamąjį būdą suvartojama daug mažiau energijos (apie 80 proc.). Integruotajam būdai naudojamos kokso krosnys, sukepinimo įrenginiai, aukštakrosnės ir bazinės deguonies krosnys.

3.3.4 Apskaičiuota, kad naudojant integruotąjį gamybos būdą šiuo metu suvartojama 17–23 GJ energijos vienai karšto valcavimo produkto tonai [1][SET_Plan_Workshop_2010]. Europoje mažesnis rodiklis integruotos gamybos įrenginyje yra laikomas geru etaloniniu rodikliu, o 21 GJ/t yra visos ES 27 vidutinis rodiklis.

3.3.5 Per pastaruosius keturiasdešimt metų energijos suvartojimas Europos pramonėje stipriai sumažėjo (apie 50 proc.) iš dalies todėl, kad vietoj integruotojo gamybos būdo dažniau naudojamas perdirbamasis būdas (jo procentinė dalis padidėjo nuo 20 proc. praėjusio amžiaus aštuntajame dešimtmetyje iki 40 proc. dabartiniu metu).

3.3.6 Vis dėlto perėjimo prie perdirbimo perspektyvą riboja geležies laužo prieinamumas ir kokybė. Europoje apie 80 proc. anglies dioksido kiekio, išmetamo taikant integruotą gamybos būdą, yra dujinės atliekos, kurių didelė dalis panaudojama toje pačioje pramonėje. Joje iš šių dujų pagaminama apie 80 proc. savo sunaudojamos elektros energijos [EUROFER_2009a].

3.3.7 2008 m. Europos Sąjungoje buvo pagaminama 198 milijonai tonų neapdoroto plieno, t. y. 14,9 proc. viso pasaulyje pagaminto neapdoroto plieno kiekio (1 327 milijonai tonų) [WorldSteel_2009]. Prieš dešimtmetį, nors bendras pagaminto neapdoroto plieno kiekis buvo šiek tiek mažesnis (191 milijonas tonų), tos pačios Europos šalys pagamino 24,6 proc. viso pasaulio pagaminto kiekio.

3.4 Keramikos pramonė

3.4.1 Keramikos pramonėje tiesiogiai dirba 300 000 žmonių. Joje gaminamas platus produktų asortimentas nuo plytų ir čerpių, molinių vamzdžių, grindų ir sienų plytelių, santechnikos įrangos, stalo reikmenų ir dekorų iki abrazyvų, ugniai atsparių gaminių ir techninės keramikos ⁽⁵⁾.

3.4.2 Šis sektorius gamina statybai, aukštos temperatūros procesams, automobilių pramonei, energetikai, aplinkai, vartojimo prekėms, kasybai, laivų statybai, gynybai, oro erdvei, medicinos įrangai ir kt. reikalingus produktus. Keramikos sektoriui būdingas priklausomumas tiek nuo vietinių, tiek nuo importuojamų žaliavų.

3.4.3 Didžiąją Europos keramikos pramonės dalį sudaro MVĮ, kurioms priklauso apie 10 proc. Europos prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemai priklausančių įrenginių, tačiau išmetančių mažiau nei 1 proc. išmetamų teršalų kiekio.

3.5 Cementas

3.5.1 2010 m. Europos cemento pramonėje, pagaminančioje 250 milijonus tonų cemento, tiesiogiai dirbo 48 000 darbuotojų. Jos apyvarta viršijo 95 milijardus eurų. Jai nustatytas etaloninis energijos suvartojimo rodiklis – 110 kWh/t.: bendras išmesto anglies dioksido kiekis sudarė 3 proc. viso ES išmesto teršalų kiekio.

3.5.2 Cementas yra statyboms ir civilinei bei hidraulinei inžinerijai reikalinga pagrindinė medžiaga. Cemento pramonės produkcija yra tiesiogiai susijusi su bendra padėtimi statybų sektoriuje ir glaudžiai atspindi bendrą ekonominę situaciją.

3.5.3 Europos Sąjungoje cementas gaminamas daugiausiai naudojant pažangią „sausosios“ gamybos būdo technologiją. Šiam gamybos būdai reikia apie 50 proc. mažiau energijos nei deginant klinkerį krosnyse šlapiojo gamybos būdo atveju.

3.5.4 2009 m. 27 ES valstybėse narėse buvo pagaminta maždaug 250 milijonų tonų cemento, o tai sudarė 8,6 proc. pasaulinės cemento gamybos, siekiančios apie 3 milijardus tonų ⁽⁶⁾. Pasaulinė gamyba yra daugiausia sutelkta Azijoje (75 proc.), vien Kinijoje pagaminama apie pusę pasaulio cemento (54,2 proc.). Šie duomenys rodo, kad labai didelė cemento dalis pagaminama šalyse, kurios netaiko Kioto protokolo.

3.5.5 Šiai Europos pramonės šakai būdinga tai, kad jai reikia daug kapitalo (milijonui tonų cemento gamybos pajėgumų reikia 150 milijonų eurų), ji suvartoja daug energijos (tonai cemento pagaminti reikia 60–130 kg naftos ekvivalento ir 90–130 kWh elektros energijos).

3.5.6 Dar viena svarbi Europos cemento pramonės savybė yra susiformavusios regioninės cemento rinkos, apimančios ne didesnę kaip 200 mylių spindulio teritoriją.

3.5.7 Cemento pramonė yra viena didžiausių teršėjų pagal į aplinką išmetamo anglies dioksido kiekį. Jos išmetamas anglies dioksidas sudaro apie 5 proc. viso anglies dioksido kiekio, kuris į aplinką patenka dėl žmogaus veiklos ⁽⁷⁾. Pagrindiniai anglies dioksido išmetimo šaltiniai cemento gamyklose yra dekarbonizacijos procesas ir kuro deginimas.

3.5.8 Apskaičiuota, kad dekarbonizacijos proceso metu į aplinką išmetama apie 50 proc. viso cemento gamyklų išmetamų teršalų kiekio, o deginant kurą – dar 40 proc. Šių dviejų procesų metu išmetamas anglies dioksidas laikomas tiesioginiu teršalų išmetimu. Netiesioginio teršalų išmetimo (apie 10 proc. cemento gamyklų išmetamų teršalų) šaltiniai yra transportas ir elektros energijos, skirtos cemento gamykloms, gamyba ⁽⁸⁾.

3.5.9 Cemento gamybos sektoriaus raida Europos Sąjungoje labai priklauso nuo ES politikos ir sprendimų dėl anglies dioksido ir kitų išmetamųjų teršalų.

3.5.10 Cemento sektoriuje prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema taikoma cemento (klinkerio) gamybai rotacinėse krosnyse, kurių dienos pajėgumas yra daugiau kaip 500 tonų. Pastarųjų metų duomenys rodo ⁽⁹⁾, kad cemento sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis yra mažesnis nei buvo numatyta. Didelė leidimų išmesti CO₂ kaina gali būti patrauklesnis pasirinkimas nei cemento gamyba didesniais kiekiais. Sukurta prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema gali riboti gamybą. Atitinkamai, kvotos turėtų būti skiriamos tik atlikus analizę ilgalaikiams tikslams nustatyti, kad nebūtų iškreipta rinka, o verslininkai būtų skatinami didinti energijos vartojimo efektyvumą, taigi, dar labiau mažinti į aplinką išmetamo anglies dioksido kiekį.

⁽⁵⁾ OL C 317, 2009 12 23, p. 7.

⁽⁶⁾ Informacinis pranešimas „Europos cemento pramonės vystymas“, CCMI/040, CESE 1041/2007.

CEMBUREAU, evoliucijos ir energetikos tendencijos, CEMBUREAU interneto svetainė, 2011 m. gegužės mėn.

⁽⁷⁾ Carbon dioxide emissions from the global cement industry („Pasaulio cemento pramonės išmetamas anglies dioksidas“). Autoriai: Ernst Worrell, Lynn Price, Nathan Martin, Chris Hendriks, Leticia Ozawa Meida. *Annual Review of Energy and the Environment*, 2001 lapkričio mėn., 26 tomas, p. 303–329.

⁽⁸⁾ Vanderborgh B., Brodmann U., 2001 m. *The Cement CO₂ Protocol: CO₂ Emissions Monitoring and Reporting Protocol for the Cement Industry. Guide to the Protocol, version 1.6* – www.wbcsdcement.org.

⁽⁹⁾ 2006 m. gegužės mėn. „Euronews“ paskelbta ataskaita.

3.6 Stiklo pramonė

3.6.1 Europos stiklo pramonėje tiesiogiai dirba 200 000 darbuotojų ir veikia 1 300 gamybos bei perdirbamosios pramonės įmonių, kurios 2010 m. pagamino 34 milijonus tonų stiklo (30 proc. viso pasaulyje pagaminto stiklo). Vienos tonos stiklo perdirbimas sumažintų į aplinką išskiriamą anglies dioksido kiekį 670 kg. Metinis išmetamo anglies dioksido kiekis sudaro apie 25 milijonus tonų.

3.6.2 Stiklą daugiausia sudaro stiklėjančios medžiagos, pavyzdžiui, silicio dioksidas (aukštos kokybės smėlis), šarmai, kurie pakeičia silicio dioksidą iš kietos būsenos į skystą, visų pirma soda ir kalio karbonatas, stabilizatoriai, sumažinantys stiklo paviršiaus koroziją (kalcio oksidas, magnis ir aliuminio oksidas), kai kurie apdorojimo reagentai ir nedideli kitų priemaišų kiekiai, naudojami siekiant suteikti stiklui atskirų savybių.

3.6.3 Labiausiai paplitusi stiklo klasifikacija grindžiama jo chemine sudėtimi, pagal kurią išskiriamos keturios pagrindinės stiklo rūšys: natrinis kalkinis stiklas, švino kristolas ir kristolo stiklas, borosilikatinis stiklas ir specialusis stiklas.

3.6.4 „Talpykloms skirtas stiklas“ yra didžiausias ES stiklo pramonės pasektorius, kurio gamyba sudaro daugiau kaip 60 proc. visų stiklo gaminių. Jo gaminiai – tai stiklo talpos (buteliai ir stiklainiai). Talpykloms skirtas stiklas gaminamas visose ES valstybėse narėse, išskyrus Airiją ir Liuksemburgą. Europos Sąjunga yra didžiausia stiklo talpų gamintoja pasaulyje, turinti apie 140 įmonių.

3.6.5 Antras didžiausias ES stiklo pramonės pasektorius yra lakštinis stiklas, kurio gamyba sudaro apie 22 proc. visų stiklo gaminių. Jis apima flotacinio stiklo bei laminuoto stiklo gamybą. Europos Sąjungoje veikia penkios flotacinio stiklo ir penkios laminuoto stiklo gamybos įmonės. 2008 m. bendras lakštinio stiklo sektoriaus išmesto anglies dioksido kiekis buvo 7 milijonai tonų, iš kurių apie 6,5 milijono tonų buvo išskirta flotacinio stiklo gamybos metu ir apie 0,5 milijono tonų – laminuoto stiklo gamybos metu (CITL duomenimis).

3.6.6 Įvairiomis formomis gaminamas ir tiekiamas ištisinių gijų stiklo pluoštas: pusverpaliai, dembliai, kapotos gijos, gijų verpalai, smulkintas stiklo pluoštas. Jo pagrindinė galutinė panaudojimo paskirtis (apie 75 proc.) – kompozicinių medžiagų sutvirtinimas, ypač termoreaktyviųjų arba termoplastinių dervų. Pagrindinės kompozicinių medžiagų rinkos – statybų, automobilių ir transporto sektorius (50 proc.), taip pat elektros prietaisų ir elektronikos pramonė.

3.6.7 Kai kurie su anglies pėdsaku susiję duomenys:

- Vidutinė gamyba: 870 000 tonų ištisinių gijų stiklo pluošto per metus;
- Vidutinis tiesiogiai išmetamo anglies dioksido kiekis: 640 000 tonų;
- Vidutinis CO₂/t santykis: 735 kg CO₂ vienai tonai ištisinių gijų stiklo pluošto pagaminti.

3.6.8 Specialiojo stiklo sektorius pagamina apie 6 proc. stiklo pramonės produkcijos ir šį kiekį išreiškus tonomis tarp pagrindinių sektorių užima ketvirtąją vietą. Jo pagrindiniai gaminiai: stiklas televizoriams ir monitoriams, apšvietimo prietaisų stiklas (vamzdeliai ir lempos), optinis stiklas, laboratorinis ir techninis stiklas, borosilikatinis stiklas ir stiklo keramika (maisto gamtinimo įranga ir aukštos temperatūros buitinė technika) ir elektronikos pramonei skirtas stiklas (LCD ekranai).

3.6.9 Buitinės paskirties stiklo gaminių sektorius yra vienas mažiausių stiklo pramonėje. Jame pagamina apie 4 proc. visos stiklo pramonės produkcijos. Šis sektorius apima stalo bei virtuvės indus ir dekoratyvinius dirbinius, įskaitant, stiklines (taures), puodelius, dubenis, lėkštes, puodus, vazas ir puošmenas.

4. Bendra anglies dioksido išlakų apžvalga Europoje 2010 m.

4.1 Europos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema apriboja maždaug 12 600 įmonių, įskaitant elektrines, gamyklas ir naftos perdirbimo įmones, išmetamą teršalų kiekį. Sistema apima maždaug 40 proc. Europos Sąjungoje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Remdamiesi pramoninės gamybos duomenimis, ekspertai apskaičiavo, kad 2010 m. išmetamųjų teršalų kiekis padidėjo 3,2 proc. palyginti su 2009 m., kai šis kiekis buvo sumažėjęs beveik 11,3 proc. (*Barclays Capital, Nomisma Energia, IdeaCarbon*).

4.2 Pasak Europos aplinkos agentūros, 2009 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų Europos Sąjungoje iš viso buvo išmesta apie 4,6 milijardo tonų. Jeigu šis kiekis didėjo taip, kaip praėjusiais metais užregistruotas pramonės išmetamas anglies dioksido kiekis, tai reiškia, kad ES beveik 300 milijonų tonų viršijo savo nustatytą tikslą iki 2020 m. neišmesti daugiau kaip 4,5 milijardo tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Pasak už klimato klausimus atsakingų ES pareigūnų, ES neviršys nustatyto rodiklio, jeigu ji tenkins atsinaujinančiosios energijos vartojimo ir efektyvumo tikslus.

4.3 Anglies dioksidas

2010 m. išmesta daugiau teršalų, kuriems taikoma ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, nes visame pramonės sektoriuje padidėjo energijos paklausa ir gamyba, paskatinusi įmones naudoti daugiau iškastinio kuro elektros energijai ir šilumai gaminti (Sikorski).

Be to, išaugusios dujų kainos privertė šiluminės elektrinės deginti daugiau anglių, o šio proceso metu išsiskiria didesnis anglies dioksido kiekis.

5. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pastabos

5.1 Vertės grandinė yra priklausoma nuo žaliavų prieinamumo ir kokybės, o pagrindinės Europos pramonės šakos tiekia aukščiausios kokybės žaliavas. Aukšta kokybė ir mokslinių tyrimų skatinamos nuolatinės inovacijos yra labai naudingos Europos perdirbamajai pramonei. Pavyzdžiui, plieno pramonėje 70 proc. produkto kokybės priklauso nuo liejimo tipo. Tokia kokybė turi būti išlaikyta ir, kai įmanoma, gerinama.

5.2 Neturėdama stiprios, konkurencingos ir novatoriškos pramonės Europa negalės pasiekti jokių tvirtų tikslų, kokius, pavyzdžiui, nustatė Europos Komisija išmetamam anglies dioksido kiekiui.

5.3 ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, t. y. didžiausio kiekio nustatymo ir prekybos sistema buvo priimta kaip svarbi priemonė siekiant ES nusistatytą tikslo iki 2020 m. sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį 20 proc. palyginti su 1990 m., o jeigu būtų pasirašytas tarptautinis susitarimas – 30 proc. Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvauja apie 12 500 energetikos ir pramonės įmonių, kurios kartu išmeta beveik pusę ES anglies dioksido kiekio ir 40 proc. šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio.

5.4 Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema šiuo metu veikia trisdešimtyje šalių (27 ES valstybėse narėse, Islandijoje, Lichtenšteine ir Norvegijoje). Palyginti su kitais sistemoje nedalyvaujančiais sektoriais, pavyzdžiui, transporto, įmonėse, kuriose įdiegta apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, pavyko gerokai sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Tačiau energijai imlių pramonės šakų įmonės priverstos nuolat stengtis didinti energijos vartojimo efektyvumą, kadangi energijos kainos nuolat didėja. Būtų labai naudinga atlikti išsamią analizę siekiant nustatyti, koku mastu ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema padeda sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį.

6. Socialinis ir aplinkos apsaugos aspektas

6.1 Vienintelis būdas apsaugoti ES pramonės sistemą, darbuotojus ir Europos interesus, įskaitant aplinkos, sveikatos ir vartotojų apsaugą, – užtikrinti, kad nė vienas iš šių interesų neturėtų viršenybės prieš kitus, ir nustatyti optimalią aplinkos, socialinės ir ekonominės politikos pusiausvyrą.

6.2 Pritardamas aplinkos apsaugos ir socialinio tvarumo tikslams, EESRK nustatė keletą prioritetinių veiklos sričių, kuriose reikia imtis kompleksinių veiksmų laikantis holistinio požiūrio.

6.3 Visų pirma reikia veiksmingų profesinio tobulėjimo rėmimo programų vykdant mokymus, kuriais siekiama ugdyti įgūdžius, reikalingus technologinėms problemoms spręsti bei įveikti ir pasiekti daugiau geresnių rezultatų energijos vartojimo efektyvumo srityje. Energijai imlioms pramonės šakoms būdingas nenutrūkstamas gamybos procesas ir didelė atsakomybė, todėl jos nėra patrauklios jaunimui. Norint išsaugoti Europos gebėjimus šioje srityje, reikalingos konkrečios paskatos profesinio mokymo programoms remti (įskaitant stipendijas).

6.4 Reikia numatyti paskatas inžinierių ir kvalifikuotų darbuotojų judumui skatinti, kad būtų galima skleisti žinias ir geros praktikos pavyzdžius nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

6.5 Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pereinamiesiems laikotarpiams užtikrinant tinkamą paramą darbuotojams, kuriuos palietė restruktūrizavimas būtinas gamybai pritaikyti prie naujų poreikių. Šį procesą reikėtų remti viešosiomis investicijomis.

6.6 Tikrasis pasiryžimas siekti pramonės permainų energijai imliose pramonės šakose turi būti derinamas su dermais poveikio visuomenei ir darbuotojams vertinimais, kad būtų

išvengta neigiamų socialinių padarinių ir kad būtų iš anksto pasirengta naujų gamybos modelių diegimui.

6.7 Labai svarbu gilinti žinias, ugdyti sąmoningumą ir didinti visuomenės informuotumą apie naudą, kurią gali atnešti efektyviai energiją vartojanti pramonė. Šiuo tikslu reikia skatinti ženklini ne tik produktus, bet ir jų gamybai taikytus efektyviai energiją naudojančius procesus, t. y. nustatyti dvigubą ženklinimą, kuriame būtų nurodytas ne tik produktas, bet ir jo gamintojas, kuris padėjo išlaikyti aukštą bendro energijos vartojimo efektyvumo lygį.

6.8 Energijai imlioms pramonės šakoms reikia daugiau moksliniam tyrimams ir inovacijoms skirtos paramos. Dabartinė ES finansavimo sistema turėtų įgyvendinti specializuotas priemones (pavyzdžiui, SPIRE viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė siekiant tvarios pramonės), taip, kad būtų sudaryta daugiau galimybių pramonės projektams. Technologijų platformos idėjo daug darbo kurdamos palankesnes sąlygas pramonės šakoms geriau įgyvendinti ES bendrąsias programas. Taip pat reikėtų pabrėžti Mokslinių tyrimų ir technologijų organizacijų vaidmenį, nes jų užduotis inovacijų grandinėje yra itin svarbi – idėjų praktiškai įgyvendinti pramonėje.

7. Tarptautiniai aspektai

7.1 JAV, Japonija, Rusija, Brazilija, Indija, ypač Kinija (daugiausiai išmetamųjų teršalų išmetanti šalis – 22 proc. pasaulinio kiekio) turi prisiimti joms tenkančią atsakomybę. Šios šalys kartu su Europa išmeta daugiau kaip 70 proc. viso anglies dioksido kiekio (2007 m.). Kad galėtume spręsti problemas ir įveikti iššūkius, kylančius dėl su žmogaus veikla susijusio temperatūros kilimo, būtina pasirašyti susitarimą dėl klimato ir planetos gerovės.

7.2 EESRK jau ne kartą yra pareiškęs savo paramą tokiai Europos politikai ir rekomendavo dėti visas įmanomas pastangas, kad būtų pasiektas tinkamas tarptautinis susitarimas, kuriame būtų paskirstyta atsakomybė ir įsipareigojimai atsižvelgiant į įvairius veiksnius, o ne tik į skaičius bei faktus.

7.3 Klimato kaitos politika bus sėkminga tik tuo atveju, jei artėjančioje Durbano konferencijoje labiausiai aplinką teršiančioms šalims bus nustatyti nauji tikslai laikotarpiui po Kioto protokolo. Jeigu bus sudarytas pasaulinis susitarimas, Europa yra pasižadėjusi pasiekti dar aukštesnius tikslus. EESRK remia šį veiksmą su sąlyga, kad susitarimo tekste bus išdėstytos nuostatos dėl Europos įmonių ir darbuotojų tvarumo sąlygų ir jų laikomasi.

2011 m. gruodžio 8 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

476-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2011 M. GRUODŽIO 7, 8 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pirmojo Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro užbaigimas: 2011–2012 m. nacionalinės politikos gairės“

(COM(2011) 400 galutinis)

(2012/C 43/02)

Pagrindinis pranešėjas **Michael SMYTH**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. birželio 7 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Pirmojo Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro užbaigimas: 2011–2012 m. nacionalinės politikos gairės

COM(2011) 400 galutinis.

2011 m. sausio 14 d. Komiteto biuras pavedė „Europa 2020“ iniciatyviniam komitetui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. 8 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Michael SMYTH ir priėmė šią nuomonę 136 nariams balsavus už, nė vienam – prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados

1.1 Šiuo metu Europos Sąjungą ir jos visuomenę yra apėmusi didžiausia jos istorijoje ekonomikos, socialinė ir politinė krizė. Ši krizė turi sunkių padarinių valstybėms narėms ir jų piliečiams ir kelia pavojų svarbiausiems pasiekimams, pavyzdžiui, bendrai valiutai, Stabilumo paktui ir vidaus rinkai. Po patirtos finansų krizės ilgalaikio nuosmukio išvengta, nes Europos valstybių vadovai ėmėsi skubių ir ryžtingų bendrų veiksmų. Dabar Europai tenka spręsti kitą ne mažiau svarbų uždavinį, todėl vėl būtina tvirta bendradarbiavimu grindžiama politinė pozicija. Nė viena valstybė narė negali pati įveikti krizės. Nėra jokio kito politinio pasirinkimo – siekiant įveikti krizę būtina sustiprinti Europos integraciją, nes, priešingu atveju, krizė labai susilpnins Europos integraciją ir jai kils grėsmė.

1.2 Būtina imtis skubių priemonių skolai sumažinti, valstybės finansams konsoliduoti ir žmonių bei verslo įmonių pasitikėjimui padidinti. Tačiau politiką formuojantiems asmenims turėtų rūpėti ne vien tik šiuo metu patiriamos krizės. Dėmesys neturėtų būti telkiamas vien į trumpalaikius ir vidutinės trukmės veiksmus – neabejotinai būtina imtis ilgalaikių reformų. Visi su tuo susiję veiksmai arba jų nesiėmimas turės trumpalaikių ir netgi tiesioginių pasekmių valstybių narių skolinimosi išlaidoms.

1.3 Tokiomis aplinkybėmis Komitetas mano, kad strategija „Europa 2020“ dabar yra svarbesnė nei bet kada, nes joje pateikiama išsami reformų, kuriomis siekiama užtikrinti tvarų ekonomikos augimą ir kuriomis didinamas ES ekonomikos atsparumas, įgyvendinimo darbotvarkė.

1.4 Reikėtų užtikrinti tinkamą visų strategijos aspektų – ekonomikos, socialinio ir aplinkos – pusiausvyrą; 3 prioritetinės sritys, t. y. pažangus, tvarus ir integracinis augimas, yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą stiprina. Ne mažiau dėmesio reikėtų skirti ekonomikos augimui, verslumui, MVĮ, konkurencingumui, inovacijoms, tvarumui ir aplinkai, socialinėms teisėms, darbo vietų kūrimui ir paramai švietimui.

1.5 Kadangi valstybėse narėse ekonominė padėtis yra sunki, o viešųjų finansų nepakanka, dabar labiau nei bet kada svarbu tinkamai įgyvendinti strategiją.

1.6 Komitetui kelia rūpestį tai, kad, kaip matyti iš metinės augimo apžvalgos⁽¹⁾, valstybių narių nacionalinėse reformų programose nustatyti išipareigojimai yra nepakankami, kad būtų galima pasiekti daugumą strategijoje nustatytų tikslų (pavyzdžiui, tikslų, susijusių su švietimu, užimtumu, moksliniais tyrimais ir technologijų plėtra, skurdo mažinimu, išmetamųjų teršalų mažinimu, energijos vartojimo efektyvumu ir atsinaujinančių išteklių energija).

1.7 Valstybės narės turėtų labiau stengtis ir atlikti platesnio masto nacionalinių korekcijų, kad turėtų galimybių iki 2020 m. įgyvendinti tikslus, didžiausią prioritetą skirdamos augimą skatinantiems aspektams (pavyzdžiui, švietimui, inovacijoms, energetikai, transporto jungtims ir t. t.). Svarbiausia valstybių narių užduotis – tinkamai įgyvendinti savo išipareigojimus.

1.8 Komitetas mano, kad reformų ir augimo strategijos sėkmę lems tai, ar jų įgyvendinime dalyvaus organizuota pilietinė visuomenė ir socialiniai partneriai – jiems dalyvaujant nacionalinės valdžios institucijos ir ES būtų skatinamos siekti konkrečių rezultatų. Todėl Komitetas pagal strategiją „Europa 2020“ toliau bendradarbiaus su nacionalinių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ir panašių organizacijų tinklu. Viena vertus, taip valstybėse narėse bus skleidžiama informacija; kita vertus, taip bus užtikrinama, kad ES lygmens politiką formuojantys asmenys žinotų vietos ekonomines ir socialines aplinkybes.

2. Padėties apžvalga

2.1 2011 m. sausio mėn., Komisijai pateikus metinę augimo apžvalgą⁽²⁾ – ji patvirtinta ir užbaigta pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikime⁽³⁾, – prasidėjo pirmasis Europos semestras – pradėtas taikyti naujas valdymo metodus, kuriuo siekiama geriau koordinuoti ES ir valstybių narių ekonomikos politiką.

2.2 Atsižvelgdamos į tai valstybės narės 2011 m. balandžio mėn. pabaigoje pateikė valstybės finansų stabilumo ir

konvergencijos programas ir nacionalines reformų programas, nurodydamos pagrindines priemones strategijos „Europa 2020“ tikslams pasiekti. Be to, dauguma pakto „Euro plus“ narių pateikė konkrečių išipareigojimų pagal šį paktą⁽⁴⁾.

2.3 Komisija, įvertinusi šias programas ir išipareigojimus, pateikė kiekvienai šaliai skirtų rekomendacijų ir rekomendacijų dėl euro zonos⁽⁵⁾. Jose didžiausias dėmesys skiriamas toms sritims, kuriose valstybės narės būtina imtis tolesnių veiksmų, kad būtų paspartintos struktūrinės reformos. Birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime⁽⁶⁾ užbaigtas pirmasis Europos semestras ir pradėtas „nacionalinis semestras“.

2.4 Šio dokumento atspirties taškas – 2011 m. birželio mėn. paskelbtas Komisijos komunikatas „Pirmojo Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro užbaigimas: 2011–2012 m. nacionalinės politikos gairės“⁽⁷⁾. Nuomonėje pagrindinis dėmesys sutelkiamas į keletą svarbių klausimų:

— strategijos valdymo gerinimą,

— geresnę informacijos apie strategiją sklaidą ir

— realaus strategijos įgyvendinimo valstybėse narėse gerinimą.

2.5 Dokumentas bus įtrauktas į naują integruotą ataskaitą⁽⁸⁾; ją pateiks interaktyvus tinklas, kurį sukūrė EESRK kartu su nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis ir kitomis panašiomis organizacijomis partnerėmis.

2.6 Strategijoje „Europa 2020“ pateikiama konkrečių sričių politika išsamiau išnagrinėta ankstesnėje nuomonėje „Metinė

⁽¹⁾ 2012 m. metinė augimo apžvalga, COM (2011) 815, 2011 11 23.

⁽²⁾ 2011 m. „Metinė augimo apžvalga. Visapusiško ES atsako į krizę spartinimas“, COM(2011) 11, 2011 1 12 (įskaitant bendros užimtumo ataskaitos projektą).

⁽³⁾ 2011 m. kovo 24–25 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, EUCO 10/1/11 rev 1.

⁽⁴⁾ 2011 m. kovo 24–25 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų I priedas, EUCO 10/1/11 rev 1.

⁽⁵⁾ Kai kurioms valstybėms narėms, gaunančioms finansinę paramą iš euro zonai priklausančių valstybių narių arba TVF, Komisija rekomendavo tik įgyvendinti susitarimo memorandumą ir vėlesnius jo priedus, kuriuose nustatomos ekonominės politikos sąlygos, kuriomis remiantis išmokama finansinė pagalba. Ši finansinė pagalba turėtų būti skiriama atsižvelgiant į strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimą.

⁽⁶⁾ 2011 m. birželio 23–24 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, EUCO 23/11.

⁽⁷⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pirmojo Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro užbaigimas: 2011–2012 m. nacionalinės politikos gairės“, COM (2011) 400 galutinis.

⁽⁸⁾ Pirmąją integruotą ataskaitą apie Lisabonos strategijos įgyvendinimą po 2010 m. Komitetas pateikė atsižvelgdamas į tai, kad kuriama nauja Europos strategija laikotarpiui po 2010 m. Šią nuomonę parengė EESRK Lisabonos strategijos observatorija; joje atsižvelgiama į nacionalinių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ir organizacijų partnerių indėlį, taip pat į EESRK nuomonę dėl Lisabonos strategijos po 2010 m. (pranešėjas Wolfgang Greif).

augimo apžvalga. Visapusiško ES atsako į krizę spartinimas⁽⁹⁾. Iš tiesų po konsultacijų dėl 2011 m. metinės augimo apžvalgos Komitetas paskelbė nuomonę, kurioje visapusiškai remiama strategija „Europa 2020“ ir Europos semestras, o Komisija raginama palaikyti Europos integraciją. Tačiau Komitetas apgailestavo, kad pirmojoje metinėje augimo apžvalgoje nepasinaudota galimybe pateikti politinių pasiūlymų, kaip pasiekti pažangų, tvarų ir integracinį augimą. Kadangi ekonominė ir socialinė padėtis labai pablogėjo, pasiūlymus būtina pradėti rengti jau dabar.

2.7 Be to, nuomonėje pateikiama keletas konkrečių pasiūlymų dėl dešimties Komisijos pateiktų punktų: griežto fiskalinio konsolidavimo įgyvendinimo, makroekonominio disbalanso panaikinimo, finansų sektoriaus stabilumo užtikrinimo, darbo patrauklumo didinimo, pensijų sistemų reformavimo, bedarbių grąžinimo į darbą, darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros užtikrinimo, bendrosios rinkos augimo potencialo išnaudojimo, privataus kapitalo pritraukimo augimui finansuoti ir ekonomiškios prieigos prie energijos šaltinių užtikrinimo.

2.8 Komisijai paskelbus 2012 m. metinę augimo apžvalgą⁽¹⁰⁾, Komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad 2012 m. kovo mėn. įvyks Europos Vadovų Tarybos susitikimas, planuoja pateikti nuomonę, didžiausią dėmesį joje skirdamas strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangos ataskaitai.

3. Valdymas

3.1 Strategijos „Europa 2020“ procesas turėtų būti skirtas visiems ir jame turėtų dalyvauti visi – tai neturėtų būti vien politiką formuojančių asmenų, teisės aktų leidėjų ir ekspertų grupių veiklos sritis.

— Siekiama įtraukti visas visuomenės grupes, kad būtų galima pasinaudoti vietos lygmeniu sukaupia patirtimi, nustatyti geriausius galimus dabartinių problemų sprendimo būdus ir parengti kūrybingus sprendimus. Pavydžiu galėtų būti socialinio verslumo skatinimas, nes jis daro teigiamą ekonominį ir socialinį poveikį.

— Tinkamą strategijos įgyvendinimą valstybėse narėse daugiausia lemia visų suinteresuotųjų subjektų įsipareigojimai ir atsakomybė. Todėl siekiant paspartinti reformų įgyvendinimą labai svarbu užtikrinti, kad visi prisiimtų kolektyvinę atsakomybę už strategijos įgyvendinimą – tam reikalinga visapusiška partnerystė.

3.2 Komitetas mano, kad tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu su organizuota pilietine visuomene turėtų būti konsultuojamasi daugiau, jos dalyvavimas turėtų būti aktyvesnis ir ją reikėtų labiau sutelkti.

3.3 Valstybėse narėse organizuota pilietinė visuomenė turėtų tapti aktyviu strategijos „Europa 2020“ stebėsenos ir įgyvendinimo partneriu.

3.4 Dėl konkrečioms valstybėms narėms skirtų rekomendacijų reikėtų konsultuotis su Europos socialiniais partneriais ir organizuota pilietine visuomene. Todėl labai svarbu numatyti tinkamą laiką, kad organizuota pilietinė visuomenė dar ankstyvajame etape galėtų įsijungti į ateities planų po 2011 m. kūrimą. *A fortiori*, turėtų būti laikomasi valstybių narių ratifikuotų pagrindinių Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvencijų, ypač konvencijos Nr. 98, kuria užtikrinama teisė į laisvas kolektyvines derybas.

3.5 Komitetas ragina stiprinti išskirtinį nacionalinių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ir panašių organizacijų vaidmenį ir didinti jų svarbą. Tai jokių būdu nesumenkintų valstybių narių jau taikomų konsultavimosi su socialiniais partneriais mechanizmų.

3.6 Reikėtų imtis veiksmų, kad būtų aktyviau diskutuojama dėl strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo valstybėse narėse, o vyriausybės turėtų sukurti veiksmingesnes procedūras, skirtas užtikrinti, kad būtų gaunama grįžtamoji informacija apie geresnio pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių dialogo strategijos klausimais rezultatus.

3.7 EESRK pritaria tam, kad būtų reguliariai rengiamos konferencijos strategijos „Europa 2020“ stebėsenos valstybėse narėse klausimais. Konferencijose turėtų dalyvauti visi suinteresuotieji subjektai ir pilietinės visuomenės organizacijos.

3.8 Komitetas rekomenduoja valstybėse narėse užmegzti nuolatinį nacionalinių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ar lygiaverčių institucijų ir kitų socialinių partnerių ir suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, mažųjų ir vidutinių įmonių, socialinės ekonomikos subjektų, ekspertų grupių, universitetų ir socialinės sanglaudos ir lygių galimybių užtikrinimo srityje dirbančių subjektų, dialogą. Reikėtų tinkamai atsižvelgti į kai kurių valstybių narių sudarytus susitarimus, skirtus dialogui su pilietine visuomene užtikrinti, ir jų veiksmus šioje srityje.

3.9 Turėtų būti pašalintos struktūrinės tikrojo dialogo su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis kliūtys. Pavyzdžiui, kuriant nacionalines reformų programas reikėtų vengti trumpų terminų, nes trumpi terminai jau iš esmės tapo norma.

3.10 Valdymas Europos lygmeniu. Papildoma tvirtesnio europinio matmens nauda

3.10.1 Aiškėja tai, kad vien šalių nacionalinės politikos nepakanka ir kad būtina stiprinti bendradarbiavimą Europos lygmens politikos srityje. Valstybėse narėse asimetriškai arba izoliuotai vykdoma makroekonomikos, pramonės ar socialinė politika gali pakenkti ekonominei ir pinigų sąjungai ir bendrajai rinkai, o neigiamą poveikį gali patirti ir kitos valstybės narės.

3.10.2 Komitetas mano, kad nacionalinės ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos ir pilietinės visuomenės organizacijos nacionalinius ypatumus turi aptarti su Komisijos atstovais. Atitinkamai nacionalinės ekonomikos ir socialinių reikalų

⁽⁹⁾ EESRK nuomonė dėl metinės augimo apžvalgos, OL C 132, 2011 5 3, p. 26–38.

⁽¹⁰⁾ 2012 m. metinė augimo apžvalga, COM (2011) 815.

tarybos turėtų aktyviau dalyvauti Komisijos rengiamose kasmetinėse konsultacijose. EESRK remia šį požiūrį, nes panašios politikos laikosi ir Europos Parlamentas, ir Regionų komitetas, siekiantys stiprinti bendradarbiavimą su nacionaliniais parlamentais ir su Europos regionų ir vietos vadžios institucijomis.

3.10.3 Europos semestras kritikuotas Europos Parlamente dėl teisėtumo stokos, per mažo Europos Parlamentui tenkančio vaidmens, menko nacionalinių parlamentų dalyvavimo ir nepakankamo proceso skaidrumo. Pasiūlyta Europos semestro veiksmingumą didinti užtikrinant nuolatinį ekonominį dialogą, skirtą Europos semestro pažangai. Komitetas pritaria Parlamento planams įsteigti pakomitečių su Europos semestru susijusiems klausimams spręsti ir pageidautų su šiuo pakomitečiu glaudžiai bendradarbiauti.

3.10.4 Be to, Komitetas pageidauja toliau bendradarbiauti su Regionų komitetu didinant piliečių informuotumą apie strategiją „Europa 2020“ ir siekiant veiksmingo jos įgyvendinimo.

3.10.5 EESRK mano, kad organizuota pilietinė visuomenė turėtų būti kviečiama sudaryti teritorinius paktus⁽¹¹⁾ strategijos „Europa 2020“ tikslams pasiekti.

3.11 Esamos valdymo gerinimo priemonės

3.11.1 Komitetas įsitikinęs, kad siekiant užtikrinti sėkmingą strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimą būtina išnaudoti visas esamas Sąjungos priemones⁽¹²⁾.

3.11.2 EESRK įspėja, kad Europos semestras neturėtų būti vertinamas kaip valstybių narių bendrųjų ekonominės ir užimtumo politikos gairių pakaitalas.

3.11.3 2014–2020 m. daugiametėje finansinėje programoje turėtų būti remiami strategijos „Europa 2020“ tikslai.

3.11.4 2014–2020 m. struktūriniai fondai turėtų būti visiškai suderinti su strategijos „Europa 2020“ prioritetais⁽¹³⁾.

3.11.5 Efektyvumą būtų galima padidinti užtikrinus geresnę ES ir nacionalinio lygmenų išlaidų koordinavimą.

⁽¹¹⁾ Teritorinis paktas strategijos „Europa 2020“ tikslams įgyvendinti – tai įvairių šalies valdymo lygmenų (vietos, regionų, nacionalinio) institucijų susitarimas. Teritorinį paktą sudarančios šalys įsipareigoja koordinuoti ir derinti politikos darbotvarkes, kad jų tikslai ir finansiniai ištekliai būtų pirmiausia siejami su strategijos „Europa 2020“ tikslais. Žr. <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/news/Pages/TPUsefuldocuments.aspx>.

⁽¹²⁾ Pavyzdžiui, reglamentus, direktyvas, rekomendacijas, nuomones ir standartus, taip pat gaires, bendruosius tikslus, bendrąsias programas, struktūrinius fondus, ES išorės veiksmų politikos ir priemonių koordinavimą.

⁽¹³⁾ Žr. visų pirma EESRK nuomonę dėl Europos socialinio fondo ateities po 2013 m., OL C 132/8, 2011 5 3.

3.11.6 ES ir valstybių narių lygmenimis skiriant daugiau viešųjų investicijų į pažangų, tvarų ir integracinį augimą būtų skatinama skirti daugiau privačių investicijų – taip būtų užtikrintas svertų poveikis.

4. Informavimas apie strategiją „Europa 2020“

4.1 Reikėtų didinti politinį strategijos „Europa 2020“ matomumą ir teikti daugiau informacijos piliečiams apie šią strategiją, visų pirma atkreipiant jų dėmesį į svarbius uždavinius, kuriuos šiuo metu tenka spręsti mūsų valstybių visuomenei.

4.2 Reikėtų aktyviau skleisti informaciją visais lygmenimis (ES, nacionaliniu, ypač vietos), nes daugelyje valstybių narių strategija „Europa 2020“ yra vienintelė pažangios mąstysenos ir politikos papildomą naudą duodanti priemonė, suteikianti piliečiams vilties dėl geresnės ateities. Turėtų būti nuolat aiškinama, kokios yra svarbiausios strategijos „Europa 2020“ nuostatos dėl augimo, darbo vietų užtikrinimo ir socialinės įtraukties.

4.3 Nacionalinės reformų programos turėtų būti teikiamos svarstyti nacionaliniams parlamentams.

5. Strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimas

5.1 Komitetas ragina Komisiją ir valstybes nares bendradarbiauti siekiant nustatyti kliūtis, varžančias augimą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis. Tokios kliūtys gali būti įvairaus pobūdžio:

- bendrosios rinkos susiskaidymas,
- nepakankamos mažųjų ir vidutinių įmonių patekimo į bendrąją rinką galimybės,
- būtinybė ugdyti verslumą,
- verslo aplinkos silpnosios vietos (įskaitant reguliavimo aplinką),
- išdarbinimo ir darbo jėgos perkėlimo kliūtys (darbo rinkos susiskaidymas),
- Europos pramonės konkurencingumo stoka dėl pasaulio prekybos ir tarptautinių viešųjų pirkimų sričių nepakankamos sąveikos,
- būtinybė didinti dalyvavimą darbo rinkoje,
- nepakankama švietimo ir mokymo sistemų kokybė ir veiksmingumas,
- būtinybė užtikrinti realiosios ekonomikos poreikius tenkinančio finansų sektoriaus tinkamą funkcionavimą, reglamentavimą ir stabilumą.

5.2 Tokias galimas kliūtis būtų galima nustatyti užtikrinus nuolatinį pirmiau minėtų subjektų dialogą. Būtų galima siūlyti naujų iniciatyvų tose srityse, kuriose atsiliekama.

5.3 Komitetas mano, kad tinkamam strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimui ir visapusiškam organizuotos pilietinės visuomenės bei socialinių partnerių dalyvavimui užtikrinti reikėtų pasitelkti šiuolaikines viešojo administravimo priemones. Šios priemonės gali būti:

5.3.1 **Atskaitos taškų, tikslų ir terminų nustatymas.** Komitetas žino, kad šiuo metu daugeliu atvejų nėra nustatyta konkrečių ir įvertinamų tikslų, o tikslų įgyvendinimo terminai yra pernelyg griežti. EESRK būtų priimtinau, jei būtų nustatyti aiškūs ir konkretūs tikslai ir numatytas realistiškas jų įgyvendinimo grafikas. Būtinai tikslūs atskaitos taškai, kad būtų lengviau įvertinti strategijos „Europa 2020“ poveikį, todėl Komitetas teigiamai vertintų pastangas daugiau naudotis Europos teritorijų planavimo stebėjimo tinklu (ESPON).

5.3.1.1 Komisija turėtų stebėti pažangą ir stengtis naudotis savo teise įspėti valstybes nares, jei jos nevykdo sutartų įsipareigojimų.

5.3.2 **Lyginamosios analizės ir rodiklių naudojimas.** Komitetas primena, kad svarbu naudotis pažangos ir sėkmės rodikliais, kurie turėtų būti ne tik orientuoti į rezultatus ir kiekybiniai, bet taip pat ir kokybiniai.

5.3.2.1 Tokia lyginamoji analizė, pagrįsta nacionalinių reformų programų tikslais ir parengta suinteresuotiesiems subjektams bendradarbiaujant su vyriausybių atstovais, duotų konkrečios informacijos, būtinos strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangai kiekvienoje valstybėje narėje įvertinti. Kiekviena nacionalinė ekonomikos ir socialinių reikalų taryba arba panaši organizacija turėtų išnagrinėti ir nustatyti savo prioritetinius kriterijus. Kai kurios nacionalinės ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos jau pradėjo reguliariai rengti lyginamąsias analizes, naudodamosi Eurostato interneto svetainėje laisvai prieinamais statistiniais duomenimis. Į šį procesą turėtų įsijungti ir kitos nacionalinės ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos.

5.3.2.2 Komitetas pasirengęs savo interneto svetainėje („CES-Link“ svetainėje) ⁽¹⁴⁾ suteikti vietos skaitmeninei keitimosi informacija ir duomenimis platformai.

5.3.2.3 Be to, EESRK teigia esąs pasiruošęs organizuoti kasmetines konferencijas, kuriose būtų nagrinėjami lyginamosios analizės rezultatai.

5.3.3 **Reguliarus politikos įgyvendinimo ir poveikio vertinimas.** Turėdami lyginamąsias analizes suinteresuotieji subjektai galėtų nuolat stebėti, kaip įgyvendinamos reformos. Be to, taip būtų sukaupta tinkamos informacijos, būtinos nacionalinių reformų programų persvarstymui, ir būtų lengviau valstybėse narėse nustatyti geriausios patirties pavyzdžius.

6. Geriausios patirties sklaida

6.1 Komitetas mano, kad reikėtų aktyviai skatinti Europos lygmeniu kuo daugiau keistis gerosios patirties pavyzdžiais. Todėl Komitetas rengia tiriamąsias misijas valstybėse narėse, kad su jomis aptartų geriausios patirties pavyzdžius ir jas paskatintų keistis tokiais pavyzdžiais ir įgyvendinti reformas, dalyvaujant pilietinės visuomenės suinteresuotiesiems subjektams.

6.2 EESRK laikosi nuomonės, kad suinteresuotieji subjektai turėtų sukurti naujų keitimosi geriausia patirtimi būdų: daugia-pakopė tinklaveika leistų keistis informacija su įvairių valdžios lygmenų institucijomis, o dviejų ar daugiau valstybių narių pasienio regionams glaudžiau bendradarbiaujant būtų galima nustatyti tarpvalstybinius tikslus. Be to, būtina išnagrinėti gerosios patirties pavyzdžius, kad būtų galima jais naudotis kitose valstybėse narėse.

6.3 Komitetas ragina Komisiją ir valstybes nares vėl pradėti skatinti keistis geriausia patirtimi tarptautiniu lygmeniu, naudojantis elektroninėmis duomenų perdavimo priemonėmis (pavyzdžiui, duomenų bazėmis, kuriose pateikiama geriausios patirties pavyzdžių, rezultatų suvestinėmis ir t. t.). Tačiau pirmiau nurodytomis priemonėmis valstybėse narėse būtų galima naudotis tik tuomet, jei jos taikytų atitinkamą Europos lygmens sistemą. Prireikus reikėtų apsvarstyti novatoriškų priemonių poreikį.

6.4 Komitetas pakartoja, kad yra pasirengęs suteikti platformą ⁽¹⁴⁾ nacionalinių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės atstovų ir Europos institucijų keitimuisi informacija ir bendradarbiavimui ir nacionalinių suinteresuotųjų subjektų keitimuisi nuomonėmis bei dalijimuisi patirtimi. Pasinaudodamas proga Komitetas primena labai vertinąs nacionalinių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ir panašių organizacijų indėlį į diskusijas.

2011 m. gruodžio 8 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ Žr. <http://www.eesc.europa.eu/ceslink/>.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl tam tikrų rizikos pasidalijimo priemonių nuostatų, taikytinų valstybėms narėms, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų ar kurioms tokie sunkumai gresia, iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006

(COM(2011) 655 galutinis – 2011/0283 (COD))

(2012/C 43/03)

Pagrindinis pranešėjas **Michael SMYTH**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 177 straipsniu, 2011 m. lapkričio 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl tam tikrų rizikos pasidalijimo priemonių nuostatų, taikytinų valstybėms narėms, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006

COM(2011) 655 galutinis – 2011/0283 (COD).

Komiteto biuras 2011 m. spalio 25 d. pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 8 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Michael SMYTH ir priėmė šią nuomonę 128 nariams balsavus už, nė vienas – prieš ir 7 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos pasiūlymą iš dalies pakeisti Reglamento Nr. 1083/2006 14 ir 36 straipsnius leidžiant per netiesioginį centralizuotą valdymą įgyvendinti rizikos pasidalijimo priemones ir valstybėms narėms, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, suteikiant galimybę dalį savo asignavimų, gaunamų pagal sanglaudos politikos konvergencijos ir regioninio konkurencingumo ir užimtumo tikslus, skirti paskolų arba garantijų, kurias EIB ar kitos tarptautinės finansų įstaigos tiesiogiai arba netiesiogiai suteiktų projektų vykdytojams ir kitiems viešiesiems arba privatiesiems partneriams, parūpinimui ir kapitalo skyrimui tais tikslais. Siūlomi pakeitimai nepakeistų 2007–2013 m. programavimo laikotarpio veiksmų programose nustatytos didžiausios finansavimo sumos.

1.2 EESRK šiam pasiūlymui pritaria.

2. Paaiškinimas

2.1 Dėl šio pasiūlymo EIB ar kitoms finansų įstaigoms būtų lengviau patvirtinti pagal Reglamento EB Nr. 1083/2006 36 straipsnį vienam ar keletui veiksmų programos prioritetų teikiamas paskolas tuo metu, kai dėl valstybių narių viešojo ir privačiojo sektorių skolos reitingų sumažinimo tokių paskolų gauti neįmanoma.

2.2 Komitetas pritaria, kad labai svarbu remti projektus ir ekonomikos atsigavimą, todėl remia pirmiau minėtą pasiūlymą.

2011 m. gruodžio 8 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Geresnis bendrosios rinkos valdymas užtikrinant glaudesnę administracinį bendradarbiavimą. Vidaus rinkos informacinės sistemos (VRI) aprėpties plėtimo ir plėtros strategija“

(COM(2011) 75 galutinis)

ir pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacijos sistemą („VRI reglamentas“)

(COM(2011) 522 galutinis – 2011/0226 (COD))

(2012/C 43/04)

Pranešėjas **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. vasario 21 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Geresnis bendrosios rinkos valdymas užtikrinant glaudesnę administracinį bendradarbiavimą. Vidaus rinkos informacinės sistemos (VRI) aprėpties plėtimo ir plėtros strategija“

COM(2011) 75 galutinis.

Taryba, 2011 m. rugsėjo 13 d., ir Europos Parlamentas, 2011 m. rugsėjo 14 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacijos sistemą („VRI reglamentas“)

COM(2011) 522 galutinis – 2011/0226 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 10 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 172 nariams balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą pagerinti bendrosios rinkos valdymą pasinaudojant glaudesniu administraciniu bendradarbiavimu, praplečiant ir vystant Vidaus rinkos informacijos sistemą (VRI) ir sukuriant tikrą elektroninį įvairių administravimo institucijų tiesioginio komunikavimo tinklą.

1.2 EESRK palankiai vertina ketinimą pasiūlymu dėl reglamento apibrėžti naudojimosi VRI sistema administracinio bendradarbiavimo tikslais taisykles, be kitų aspektų, nustatančias įvairių VRI sistemos naudotojų funkcijas, pasikeitimą informacija, pranešimų procedūras, išpėjamuosius mechanizmus ir tarpusavio pagalbos susitarimus.

1.3 Komitetas taip pat mano, kad būtų naudinga sukurti privatumo apsaugos mechanizmus atsižvelgiant į duomenų, kuriais kečiamasi, pobūdį, be kitų aspektų, numatant duomenų, kuriais kečiamasi, saugojimo laikotarpį ir teisę gauti pranešimą ir duomenis pataisyti.

1.4 Šio ypač svarbaus teisinio pagrindo atveju būtų naudinga į 5 straipsnį įtraukti „VRI duomenų“ apibrėžtį. Tai ekonominio ir profesinio pobūdžio duomenys, susiję su ekonominės ir profesinės veiklos vykdymu vidaus rinkoje ir kuriais kečiamasi per VRI sistemą. Šie duomenys numatyti direktyvose, pagal kurias VRI sistema naudojama institucijų administraciniam bendradarbiavimui.

1.5 EESRK mano, kad VRI sistema gali atlikti lemiamą vaidmenį pertvarkant administracinį bendradarbiavimą vidaus rinkoje ir jį pritaikant prie piliečių, įmonių ir pilietinės visuomenės organizacijų poreikių ir lūkesčių bei vaidmens, kurią jie gali atlikti ateityje vystant sistemą ir užtikrinant jos veikimą.

1.6 Šiuo požiūriu rekomenduoja, kad vystant sistemą duomenys būtų objektyviai atrenkami atsižvelgiant į ekonominės ir profesinės veiklos vykdymo sąlygas skirtingose valstybėse narėse ir kad šie duomenys galėtų būti prieinami gyventojams ir įmonėms.

1.7 EESRK supranta, kad direktyvose, pagal kurias įgyvendinama VRI sistema, nustatytam administraciniam bendradarbiavimui iš esmės, be kitų veiksmų, reikalingas institucijų pasikeitimas informacija. Šiuo požiūriu Komitetas primygtinai reikalauja nepažeisti Europos duomenų apsaugos srities teisės normų. Tačiau Komitetas visiškai nepritaria, kad duomenys, kuriais keičiamasi, galėtų būti ir apdorojami, kaip kad numatyta pasiūlyme dėl reglamento. Tam jis turi dvi priežastis: viena vertus, direktyvose, pagal kurias taikoma VRI sistema, nenumatyta būtinybė apdoroti duomenis administracinio bendradarbiavimo srityje, o kita vertus, Komisijos patvirtinti praktiniai VRI sistemos veikimo priežiūros ir stebėsenos reikalavimai Komitetui jokių būdu neatrodo pakankama dingstis taip išplėsti su asmens duomenimis, kuriais keičiamasi, atliekamus veiksmus, kad apdorojant duomenis netgi būtų kuriamos atskiros, nesusijusios bylos.

1.8 Galiausiai, atsižvelgdamas į sistemos lemiamą kiekybinį šuolį, dalyvių skaičių ir informacijos srautą, EESRK rekomenduoja įtraukti nuostatas, susijusias su bazine ginčų sprendimo sistema tarptautinių netikslumų atvejais. Tokia sistema, nors ir suteikianti tik pagrindines priemones, padėtų išsiaiškinti, kas galiausiai atsakingas už netinkamą sistemos veikimą ar prastą jos administravimą, o tai piliečiams užtikrintų didesnę teisinę tikrumą.

2. Pagrindiniai faktai

2.1 Vidaus rinkos informacinė sistema yra bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis Komisijos sukurta ir internetu prieinama taikomoji programa (taikoma Europos ekonominėje erdvėje), kurios tikslas yra padėti valstybėms narėms praktiškai įgyvendinti Sąjungos teisės aktuose nustatytus informacijos mainų reikalavimus taikant centralizuotą ryšių mechanizmą, sudarantį sąlygas tarpvalstybiniais informacijos mainams ir tarpusavio pagalbai.

2.2 Iš pradžių sukurta kaip „bendro intereso“ projektas, ši sistema yra lanksti ir decentralizuota, ją galima lengvai prisitaikyti įvairioms vidaus rinkos sritims ir joje numatytos administracinio bendradarbiavimo nuostatos.

2.3 Pagrindiniai VRI sistemos principai:

- a) naudojimas įvairiose srityse,
- b) organizacinis lankstumas,
- c) paprastos suderintos procedūros,
- d) daugiakalbystė,
- e) patogumas naudotojams,
- f) duomenų apsauga ir
- g) naudotojams nesusidaro jokių IT sąnaudų.

2.4 Šiuo metu ši sistema naudojama administracinio bendradarbiavimo tikslais pagal Direktyvą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ⁽¹⁾ ir Direktyvą dėl paslaugų ⁽²⁾. Ji taip pat bus eksperimentiniais tikslais naudojama taikant Direktyvą dėl darbuotojų komandiravimo ⁽³⁾.

2.5 Esama VRI sistema negali naudotis nei vartotojai, nei įmonės. Tai priemonė, skirta tik kompetentingoms institucijoms, atsakingoms už VRI sistemoje numatytas sritis.

2.6 EESRK jau išreiškė savo nuomonę ⁽⁴⁾ dėl Komisijos komunikato „Bendrosios rinkos nauda stiprinant administracinį bendradarbiavimą“ ⁽⁵⁾ paremdamas labiau decentralizuotą ir tinklu pagrįstą tarptautinio administracinio bendradarbiavimo metodą, taikomą bendrojoje rinkoje, kuris ir reiškia vidaus rinkos informacinę sistemą.

3. Komisijos komunikatas

3.1 Komisijos nuomone, siekiant užtikrinti sklandų bendrosios rinkos veikimą, valstybių narių administravimo institucijos turi glaudžiai bendradarbiauti – teikti abipusę paramą ir keistis informacija.

3.2 Viena iš 50 pasiūlymų, pateiktų komunikate „Kuriamas Bendrosios rinkos aktas“ ⁽⁶⁾, Komisija paskelbė parengianti vidaus rinkos informacinės sistemos, grindžiamos daugiakalbe informacine sistema, išplėtimo strategiją, kuria bus siekiama sukurti Europos administravimo institucijų elektroninį ryšių tinklą.

3.3 Taikant VRI sistemą kiekviena valstybė narė pasirenka jos organizacinę struktūrą. Dėl decentralizuotos tinklo struktūros kiekviena dalyvaujanti šalis turi paskirti VRI sistemos nacionalinį koordinatorių (NVRİK), atsakingą už bendrą VRI projektą koordinavimą.

3.4 VRI sistemos potencialas apima galimybes:

- įtraukti naujas sritis,
- kurti naujas funkcijas,
- susieti VRI su kitomis IT sistemomis ir
- esamas funkcijas naudoti naujoms reikmėms.

⁽¹⁾ Direktyva 2005/36/EB, OL L 255, 2005 9 30, p. 22.

⁽²⁾ Direktyva 2006/123/EB, OL L 376, 2006 12 27, p. 36.

⁽³⁾ Direktyva 96/71/EB.

⁽⁴⁾ EESRK nuomonė, OL C 128, 2010 5 18, p. 103.

⁽⁵⁾ COM(2008) 703 galutinis.

⁽⁶⁾ COM(2010) 608 galutinis.

3.5 Jei kurioje nors teisėkūros srityje administracinio bendradarbiavimo reikmėms skirtos informacinės sistemos nėra, geriau naudoti VRI nei kurti naują sistemą, nes

- a) didesnis rentabilumas,
- b) patogiau naudotojams,
- c) spartesni ir labiau nuspėjami sprendimai,
- d) didesnis saugumas ir
- e) maži bandomųjų projektų vykdymo poreikiai.

3.5.1 Naujų sričių, kurias galima įtraukti į VRI sistemą, skaičius yra neribojamas, tačiau plėtimas varžomas dėl tam tikrų organizacinių veiksnių, nes būtina toliau planuoti plėtrą ir išsaugoti sistemos koncepcinę darną remiantis šiais kriterijais:

- naujos naudotojų grupės turi būti susijusios arba iš dalies sutapti su esamomis naudotojų grupėmis,
- visų pirma reikėtų įtraukti sritis, kuriose galima naudotis esamomis funkcijomis,
- įtraukiant naują teisės sritį, reikalaujančią kurti naujas funkcijas, tai turėtų būti daroma pagal bendrąjį principą, kad naująjį modulį būtų galima lengvai pritaikyti kitoms naudotojų grupėms,
- sąnaudas reikėtų pagrįsti atsižvelgiant į numatomą pridėtinę vertę, susijusią su VRI sistemos taikymu naujoms ar esamoms naudotojų grupėms, ir naudą piliečiams bei įmonėms ir
- dėl to, kad įtraukiamos naujos sritys, funkcijos ar sąsajos su kitomis priemonėmis, sistema naudotojams neturėtų tapti sudėtingesnė.

3.6 VRI sistema grindžiama privatumo apsaugos jau kūrimo etape principu, t. y. sistemoje nuo pat pradžios laikomasi privatumo ir duomenų apsaugos reikalavimų, įskaitant griežtą tikslo apribojimo principo ir atitinkamų kontrolės priemonių taikymą.

3.7 Taikant VRI sistemą patiriama išlaidų, susijusių su sistemos plėtra ir tobulinimu, VRI sistemos priegloba Komisijos duomenų centre, priežiūra, sistemos administravimu, antraeile parama, mokymu, ryšiais ir informuotumo didinimu.

3.8 VRI diegimas naujose srityse, naujos funkcijos ar naujų sąsajų su kitomis priemonėmis sukūrimas, Komisijos nuomone, naudotojams neturėtų kelti papildomų sunkumų. Administracinio bendradarbiavimo reikalavimai turėtų būti pakankamai aiškūs ir praktiški; be to, turėtų būti įvertintas poreikis sukurti šią užduotį palengvinančią IT priemonę.

3.9 Komisijos nuomone, labai svarbu, kad sistema turėtų skaidrią ir veiksmingą valdymo struktūrą ir kad visos suinteresuotosios šalys suprastų taikomas procedūras ir naudojamus forumus, suteikiančius galimybę susitarti dėl įvairių projekto aspektų, tokių kaip kasdienis sistemos valdymas, strateginiai sprendimai, ekspertų vertinimai ir rekomendacijos ir valdymo struktūros plėtra.

3.10 Galiausiai, šia sistema siekiama užtikrinti aukštą sistemos veikimo ir saugumo lygį. Atsižvelgiant į tai, kad VRI sistemos naudotojų ir duomenų daugėja, labai svarbu ir toliau dėti pastangas, kad sistema tinkamai veiktų. Kalbant apie saugumą, VRI sistemoje saugomi ir apdorojami asmens duomenys ir kita neviešintina informacija.

4. Bendrosios pastabos dėl Komisijos komunikato

4.1 EESRK pritaria Komisijos koncepcijai dėl strategijos, skirtos Vidaus rinkos informacinei sistemai (VRI) plėsti ir vystyti, siekiant sustiprinti administracinį bendradarbiavimą.

4.1.1 Nuoseklesnis administracinis bendradarbiavimas vidaus rinkoje turi būti grindžiamas mažiausiai Pagrindinių teisių chartija, o ypač gero administravimo, prieigos prie dokumentų, duomenų apsaugos principais ir Teisingumo Teismo praktikoje pripažintais bendrais teisės principais.

4.1.2 Bet kuriuo atveju EESRK primena, kad asmens duomenims taikomos atsargumo ir apsaugos priemonės turėtų būti skirtingos atsižvelgiant į tai, ar duomenys susiję su prekybiniais arba verslininkais kaip ūkio subjektais.

4.1.3 Nors aišku, kad VRI sistema pašalina netikrumą, tai pasakytina tik apie institucijas, o ne MVĮ ar kitas visuomenės grupes, kurioms ji irgi turėtų būti taikoma, kaip nurodyta 2001 m. balandžio 6 d. Europos Parlamento rezoliucijoje.

4.2 Duomenų apsauga turi būti ne tik konkrečiai ir tiksliai reguliuojama, bet į ją, laikantis tinkamos teisėkūros praktikos, reikia atsižvelgti ir kituose reglamentuose. Tai pasakytina apie Bendrijos politikos įgyvendinimo tvarkos reguliavimą apskritai ir visų pirma VRI sistemą, kuri pati savaime yra sudėtinga procedūra.

4.2.1 Kalbant apie skundų teikimą, šioje procedūroje reikėtų sukurti tarptautiniams nesutarimams skirtą ginčų sprendimo sistemą. Todėl svarbu suinteresuotosioms šalims – piliečiams ar įmonėms – suteikti greitą ir veiksmingą prieigą prie paprastų ir nebrangių ginčų sprendimo mechanizmų.

4.3 Kalbant apie prieigą prie sistemos informacijai pateikti ir gauti, ji turėtų būti kruopščiai reguliuojama, kad nacionalinė institucija būtų įpareigota išnagrinėti tinkamai pagrįstą prašymą, pateiktą naudojant standartinę formą, o prašymą pateikęs asmuo turėtų turėti teisėtą interesą.

4.4 Kalbant apie sinergijas su kitomis esamomis informacinėmis priemonėmis ir reguliuojamų profesijų duomenų bazėmis, kuriose pateikiami kiekvienoje valstybėje narėje reguliuojamų profesijų sąrašai, EESRK mano, kad reikėtų įtraukti ne tik sąrašus, bet ir visus reikalavimus, taikomus norint verstis tam tikra profesine veikla (ne tik akademinį laipsnį, bet ir narystę profesinėse asociacijose ar nepriklausymą joms, draudimą, licencijas ir kt.). Tokiu būdu kai kurios konsultacijos būtų beveik automatinio pobūdžio ir galėtų būti prieinamos pilietinės visuomenės atstovams. EESRK ypač tikisi, kad rengiamoje direktyvoje bus atsižvelgta į šiuos aspektus.

4.4.1 Šį poreikį galima įžvelgti 2010 m. metinėje ataskaitoje dėl VRI sistemos, kurioje minima gana skirtingų už paslaugas atsakingų institucijų valdymo problema. Kiekviena iš šių institucijų su savo kompetencijos sritimi (atskiriant bent jau reguliavimą, intervenciją ir priežiūrą) turėtų būti įtraukta į reguliuojamų profesijų sąrašą.

4.5 Siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir asmenų bei ūkinės veikos vykdytojų teisių apsaugą asmens duomenų požiūriu, reikėtų patikslinti, kas atsakingas už prastą sistemos veikimą arba prastą jos administravimą dėl informacijos, kuria keičiamasi, klaidų, pernelyg didelio vėlavimo ar taisymų ir kt. Administracijos atsakomybė už prastą institucijų darbą yra bendras Bendrijos teisės principas, pripažintas visose valstybėse narėse.

5. Pasiūlymas dėl reglamento

5.1 Komisijos pasiūlymo tikslai:

- a) sukurti tvirtą VRI sistemos teisinį pagrindą ir nustatyti bendras taisykles, kurių laikantis VRI sklandžiai veiktų;
- b) sukurti visapusišką duomenų apsaugos sistemą nustatant asmens duomenų apdorojimo VRI sistemoje tvarką;
- c) palengvinti galimą tolesnį VRI sistemos taikymo plėtimą į naujas ES teisės sritis ir
- d) aiškiai apibrėžti įvairių VRI sistemoje dalyvaujančių subjektų vaidmenis.

5.2 Pasiūlyme, kaip vienoje teisinėje priemonėje, išdėstyti pagrindiniai duomenų, kuriais keičiamasi per VRI sistemą, apsaugos principai, įskaitant duomenų subjektų teises, taip padidinant skaidrumą ir teisinį tikrumą. Be to, pasiūlyme tiksliai apibrėžiama administracinio bendradarbiavimo per VRI sistemą forma ir metodai.

5.2.1 Pasiūlymo I priede pateikiamas Europos Sąjungos teisės aktų, pagal kuriuos šiuo metu naudojama VRI sistema, sąrašas, o II priede nurodomos sritys, kurioms ateityje gali būti taikoma VRI sistema.

5.3 Pasiūlymu pagerinamos vidaus rinkos veikimo sąlygos sukuriant veiksmingą ir patogią naudoti priemonę, kuri palengvina praktinį tų ES teisės aktų nuostatų taikymą, kuriomis numatytas valstybių narių bendradarbiavimas tarpusavyje ir su Komisija, taip pat keitimasis informacija užtikrinant aukštą asmens duomenų apsaugos lygį.

5.3.1 Pasiūlymu nustatomos tam tikros bendros taisyklės, susijusios su VRI sistemos valdymu ir naudojimu, įskaitant įpareigojimą kiekvienoje valstybėje narėje paskirti nacionalinį VRI koordinatorių, kompetentingų institucijų įpareigojimą laiku pateikti tinkamą atsakymą ir nuostatą, kad per VRI sistemą gautą informaciją būtų galima naudoti kaip įrodymą taip pat, kaip ir panašią informaciją, gautą iš tos pačios valstybės narės.

5.3.2 Pasiūlyme tai pat nustatytas mechanizmas, pagal kurį VRI sistemą būtų galima taikyti ir naujiems Europos Sąjungos teisės aktams, siekiant užtikrinti būtiną lankstumą ir kartu užtikrinti aukšto lygio teisinį tikrumą ir skaidrumą. Įvertinusi technines galimybes, rentabilumą, patogumą naudoti, bendrą poveikį sistemai ir gavusi testavimo, jei toks būtų atliktas, etapo rezultatus, Komisija pagal poreikį bus įgaliota deleguoti teisės aktu atitinkamai atnaujinti sričių sąrašą I priede.

5.3.3 Komisijos užduotis – užtikrinti VRI sistemos saugumą, prieinamumą, VRI sistemos programinės įrangos ir IT struktūros priežiūrą ir vystymą. Tačiau Komisija galėtų aktyviai dalyvauti VRI sistemos darbo eigoje, remdamasi teisinėmis nuostatomis ar kitomis kurioje nors vidaus rinkos srityje VRI sistemos naudojimą reglamentuojančiomis taisyklėmis.

5.3.4 Duomenų tvarkymo ir saugumo srityje pasiūlymu siekiama nustatyti skaidrumo garantijas. Asmens duomenys neturi būti prieinami ilgiau nei būtina, todėl nustatomi ilgiausi jų saugojimo laikotarpiai, kuriems pasibaigus duomenys turėtų būti užblokuojami ir automatiškai ištrinami praėjus penkeriems metams nuo administracinio bendradarbiavimo procedūros pabaigos.

5.3.5 Geografiniu požiūriu VRI sistema yra pakankamai lanksti priemonė: keičiantis informacija nustatytose srityse gali dalyvauti trečiosios šalys. Be to, šia sistema netgi galima naudotis tik nacionaliniu lygiu.

6. Bendros pastabos dėl siūlomo reglamento

6.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl reglamento siekiant nustatyti VRI sistemos naudojimo administracinio bendradarbiavimo tikslais taisykles. Kadangi šios taisyklės bus tiesiogiai taikomos siekiant sukurti bendrą reguliavimo pagrindą, EESRK susirūpinimą kelia du klausimai:

— kai kurių pagrindinių teisinių sąvokų netikslumas ir

— esminis VRI sistemos naudotojų įgaliojimų praplėtimas duomenų, kuriais keičiamasi, požiūriu.

6.2 Praktiškai VRI yra daugiakalbė IT sistema, sujungianti daugiau nei 6 000 kompetentingų institucijų, kurios per gana trumpą laikotarpį keičiasi informacija apie konkrečios ekonominės ar profesinės veiklos vykdymo sąlygas atitinkamose valstybėse narėse.

6.2.1 Faktiniam pasikeitimui informacija naudojantis šia IT sistema taikomos šiuo pasiūlymu nustatytos būtiniausios procedūrinės taisyklės. Tačiau labai nukrypstant nuo šios konkrečios ir ribotos paskirties keistis informacija, remiantis pasiūlymu dabar leidžiama apdoroti asmens duomenis, kuriais keičiamasi, kaip nurodyta pasiūlymo 6 straipsnyje. Tačiau direktyvose, pagal kurias ši sistema taikoma ir kurių pagrindas ji yra, niekur nėra tokių duomenų tvarkymo nuostatų. Kadangi šiose direktyvose tai nenumatyta, Komitetas nepritaria, kad duomenys, kuriais keičiamasi, taip pat galėtų būti apdorojami.

6.2.2 Todėl kyla abejonių dėl šių pasiūlyme dėl reglamento nustatytų naujų įgaliojimų dėl „asmens duomenų tvarkymo“, kaip nustatyta Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio b punkte.

6.2.3 Be bendrų VRI sistemos subjektų įgaliojimų apdoroti asmens duomenis, kuriais keičiamasi, kaip nurodyta tame straipsnyje, nė vienoje kitoje pasiūlymo dėl reglamento nuostatoje nėra nuorodos į apdorojimą pateisinančius tikslus ar į galimas garantijas, ar jam taikytinus apribojimus.

6.2.4 Tikslai 15 konstatuojamojoje dalyje nurodytos priežastys paaiškina, kodėl Komisija dabar įtraukia duomenų apdorojimą į bendrus VRI tikslus. EESRK nuomone, šių priežasčių, jei jos nebus vėliau patikslintos ir paaiškintos, nepakanka pagrįsti įgaliojimą atlikti tokią plataus poveikio užduotį, ypač:

a) VRI koordinatorių ir Komisijos vykdomą VRI sistemos naudojimo stebėseną.

6.2.5 EESRK nuomone, tiek VRI koordinatoriai, tiek Komisija jau gali naudotis duomenimis, kuriais keičiamasi, todėl jie jau atliko keletą konkrečių sistemos vertinimų, padedančių įvertinti tiek atsakymo laiką, tiek dalyvaujančias institucijas, be kita ko, suskirstytas pagal sektorius.

6.2.6 Todėl, neatsižvelgiant į vėlesnį patikslinimą, nepanašu, kad siekiant atlikti sistemos veikimo stebėseną, reikėtų kurti specialias bylas naudojantis duomenimis, kuriais keičiamasi:

b) informacijos apie administracinį bendradarbiavimą arba tarpusavio pagalbą vidaus rinkoje rinkimas.

6.2.7 Ši informacija jau yra vieša ir ją galima rasti Komisijos ataskaitose dėl VRI sistemos veikimo ir ją būtų galima pasinaudoti vertinant administracinį bendradarbiavimą. Minėta informacija atspindi tik funkcinį bendradarbiavimo aspektą:

c) mokymo ir informuotumo didinimo iniciatyvos.

6.2.8 EESRK mano, kad tokioms iniciatyvoms reikalingas ne duomenų apdorojimas (kaip nustatyta Direktyvoje 95/46/EB), o tiesiog sistemoje esančių duomenų naudojimas.

7. Kalbant apie reikalingą patikslinimą, turima omenyje pasiūlyme dėl reglamento keletą kartų minima esminė „asmens duomenų“ sąvoka. Šiuo požiūriu reikėtų nurodyti sąvoką, nustatytą Direktyvoje 95/46/EB, kuri yra daug platesnė nei reikalavimai, kad veiktų VRI. Galiausiai VRI sistema grindžiama konkrečia šių duomenų, turinčių bendrą bruožą – jie yra svarbūs ekonominei ir (arba) profesinei veiklai vykdyti vidaus rinkoje, kategorija.

7.1 Todėl Komitetas mano, kad pasiūlyme reikėtų nustatyti šios sąvokos aprėptį apribojant asmens duomenų kategoriją tik duomenimis, įtrauktais į atitinkamas direktyvas, pagal kurias VRI sistema yra naudojama viešųjų institucijų administraciniam bendradarbiavimui, ir duomenimis, susijusiais su ekonominės ir profesinės veiklos vykdymu vidaus rinkoje. Dėl šios priežasties juos reikėtų įtraukti į 5 straipsnio apibrėžtis.

8. Pasiūlymo 12 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad VRI „iš esmės nėra plačiai visuomenei prieinama“ priemonė, kuri leistų kitiems „išorės subjektams“ teikti „informaciją ir gauti duomenis“. EESRK nepritaria šiam požiūriui ir mano, kad kai kurie VRI sistemos duomenys, su sąlyga, kad tarp jų nebūtų asmens duomenų, turėtų būti prieinami išorės subjektams, pavyzdžiui, piliečiams, įmonėms arba organizacijoms. Ši prieiga būtų suteikta, be kitų dalykų, prie tos šalies, kurioje norima vykdyti ekonominę ar profesinę veiklą, taikomų administracinių reikalavimų.

8.1 Tai, kad ši informacija būtų prieinama, nereiškia, kad koku nors būdu būtų prieinami ir kiti duomenys ar kad juos būtų galima apdoroti, kaip galima būtų suprasti iš pasiūlymo 5 straipsnio i) punkte pateiktos „išorės subjektų“ apibrėžties.

8.2 Šiems išorės subjektams reikėtų suteikti teisę pateikti paklausimą artimiausiam VRI sistemos naudotojui, kuris tokiu būdu būtų įpareigotas jį perduoti per sistemą, jei minėtas išorės subjektas savo interesą gali pagrįsti komerciniu ar profesiniu santykiu su šalimi, su kuria susijusios informacijos jis prašo.

9. Pasiūlymo 4 straipsniu Komisijai suteikiamas įgaliojimas į VRI įtraukti administracinį bendradarbiavimą, numatytą II priedo nuostatose. Tai pasakytina ir apie būsimą komercinių registrų sąveiką, su kuria susijęs pasiūlymas dar nepatvirtintas. Atsižvelgdamas į plačią numatomos priemonės taikymo sritį, EESRK mano, kad reikia tiksliai nurodyti, koku aktu reikia naudotis tokiam VRI praplėtimui.

10. Remdamasis „išorės subjektų“ apibrėžtimi ir atsižvelgdamas į jau išdėstytas pastabas, EESRK siūlo reformuluoti šią apibrėžtį:

- išorės subjektai – piliečiai, įmonės arba organizacijos, teikiančios VRI sistemos naudotojui paklausimą, kuris yra susijęs su tam tikrų į sistemą įtrauktų direktyvų dalykais ir kurį minėtas naudotojas turi perduoti toliau;
- jiems suteikiama prieiga prie sistemos informacijos be asmens duomenų;

— aiškiai neleidžiama apdoroti gautą informaciją.

11. Siekiant sklandaus vidaus rinkos veikimo, EESRK nuomone, būtų naudinga, jei kompetentingos institucijos iš VRI sistemos kitoje valstybėje narėje gauta informacija turėtų tokią pat įrodomąją vertę administracinėse procedūrose.

12. Dėl pasinaudojimo suinteresuotųjų subjektų teisėmis EESRK apgailestauja, kad pasiūlyme nepateikiama vieno sprendimo, tačiau minimi kompetentingų institucijų įpareigojimai, įvairiomis formomis nustatyti nacionaliniuose teisės aktuose dėl duomenų apsaugos. Be to, Komitetas mano, kad galimybė saugoti duomenis nustatant skirtingus terminus yra netinkama norint užtikrinti sklandų vidaus rinkos veikimą piliečių teisėms įgyvendinti.

13. EESRK mano, kad dėl duomenų keitimosi su trečiosiomis šalimis reikėtų aiškiai nurodyti, ar pasiūlymo 22 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus reikia patenkinti visus kartu ar pasirenkant. Antruoju atveju EESRK mano, kad Komisijos sprendimas, ar duomenų apsaugos lygis trečiojoje šalyje yra pakankamas, ar lygiavertis, nėra tinkamas pagrindas pradėti taikyti VRI sistemą tai trečiajai šaliai, kai kitais atvejais tai yra į VRI įtrauktos esamos direktyvos arba tarptautiniai susitarimai, pagal kuriuos numatytas išorinis pasikeitimas duomenimis.

14. Siekiant didesnio teisinio tikrumo, su VRI sistemos veikimu susijusias panaikinamas ir galiojančias nuostatas reikėtų išdėstyti pasiūlymo straipsniuose, o ne konstatuojamosiose dalyse.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Piliečiams naudingos Europos Sąjungos kosmoso strategijos rengimas“

(COM(2011) 152 galutinis)

(2012/C 43/05)

Pranešėjas **Edgardo Maria IOZIA**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. balandžio 4 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui – Piliečiams naudingos Europos Sąjungos kosmoso strategijos rengimas

COM(2011) 152 galutinis.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 10 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 174 nariams balsavus už ir 8 – susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pripažįsta, kad kosmosas atveria nepakeičiamas ir strategines galimybes patenkinti ES poreikius socialinėje ir ekonomikos bei saugumo srityse, kadangi yra augimo ir inovacijų šaltinis, padedantis didinti gerovę, kadangi kuriamos aukštos kvalifikacijos reikalaujančios darbo vietos, novatoriškos paslaugos ir atveriamos rinkos perspektyvos kituose pramonės sektoriuose, be to kosmoso sektoriuje vykdoma veikla yra paspirtis moksliniams tyrimams, kuriuos plėtojant savo ruožtu kuriamos pramonei naudingos naujovės.

1.2 EESRK pripažįsta konkurencingos kosmoso pramonės svarbą, turint omenyje visą vertės grandinę, t. y. sukūrimą, paleidimą, eksploatavimą ir papildomas paslaugas.

1.3 EESRK pripažįsta, kad kosmoso politika priklauso pasidalijamosios ES ir valstybių narių, kurios taip pat įgyvendina savo kosmoso iniciatyvas, kompetencijos sričiai. Todėl siekiant koordinuoti valstybių narių ir ES kosmoso politiką ir atitinkamus įgaliojimus, Komitetas prašo stiprinti ES ir jos valstybių narių, taip pat ir nepriklausančių Europos kosmoso agentūrai (EKA), partnerystę. Be to, reikėtų ištirti valstybių, kurios nėra EKA narės, galimybes dalyvauti bendrai vykdomose programose, pavyzdžiui, tarptautinės kosminės stoties (angl. *International Space Station* (ISS)).

1.4 EESRK teigiamai vertina pastangas stiprinti Europos kosmoso politikos pagrindą, t. y. taikant Lisabonos sutarties

nuostatas šią politiką susieti su pagrindiniais ES teisės aktais, taip pat su Europos pramonės politika įgyvendinant strategiją „Europa 2020“, o vykdant iniciatyvą „Horizontas 2020“ – su mokslinių tyrimų ir inovacijų sektoriumi.

1.5 Žemės stebėsenos programai GMES (Pasaulinė aplinkos ir saugumo stebėsenos sistema) tapus svarbiausia priemone, kuri leidžia Europai išlikti pajėgia savarankiškai rinkti duomenis apie žemės aplinką realiuoju laiku ar sudaryti 10 metų laikotarpius apimančius duomenų rinkinius, kurie reikalingi siekiant užtikrinti aplinkos ir teritorijos stebėseną bei saugumą ir suprasti kai kuriuos klimato kaitą lemiančius procesus, EESRK nerimauja, kad į 2014 – 2020 m. daugiamečę finansinę programą neįtrauktas GMES biudžetas ir prašo Komisijos numatyti reikiamus finansinius išteklius, kad ši programa nežlugtų.

1.6 EESRK pripažįsta, kad Europos kosmoso agentūrai (EKA) tenka svarbus vaidmuo – kaupti Europos techninę, mokslinę ir valdymo patirtį, nuo kurios priklauso sėkmingas kosmoso programų valdymas.

1.7 Svarbų vaidmenį atlieka ir kitos struktūros, visų pirma, Europos meteorologinių palydovų panaudojimo organizacija EUMETSAT, kurios užduotis yra teikti meteorologinius duomenis, taip pat Europos aplinkos agentūra (EAA) ⁽¹⁾ ir Europos vidutinės trukmės orų prognozių centras (ECMWF) ⁽²⁾.

⁽¹⁾ European Environment Agency (EEA).

⁽²⁾ European Centre for Medium-Range Weather Forecasts (ECMWF).

1.8 EESRK atkreipia dėmesį į lemiamą kosmoso reikšmę saugumui ir gynybai. Komitetas pabrėžia, kad reikia tinkamai įvertinti bendros gynybos politikos poreikius, įskaitant naujų bendradarbiavimo ir infrastruktūros programų vystymą⁽³⁾.

1.9 EESRK pritaria būtinybei išsaugoti Europos kosmoso erdvės infrastruktūros vertę pėlojant informavimo apie padėtį kosmose (angl. *Space Situational Awareness (SSA)*) priemonę.

1.10 Kosmoso erdvės tyrinėjimo ir naudojimo klausimais ES reikėtų aktyviau bendradarbiauti su patyrusiais partneriais: JAV, Rusija ir Japonija, taip pat ieškoti galimybių sudaryti dvišalius susitarimus su kosmoso sektoriuje sparčią pažangą darančiomis šalimis: Kinija, Indija ir Brazilija.

1.11 Tarptautinis bendradarbiavimas kosmoso srityje yra lemiamas Europos technologijų ir paslaugų populiarinimo veiksnys, tai taip pat viena iš galimybių skleisti Europos socialines ir žmogiškąsias vertybes.

1.12 Moksliniai tyrimai yra ne tik viena pagrindinių Europos vertybių - jie labai svarbūs siekiant sukurti nuosavus didelio poveikio technologijų pajėgumus, būtinus tam, kad Europos kosmoso pramonė galėtų konkuruoti pasaulinėje rinkoje.

1.13 ES turės siekti didesnio investicijų į mokslinius tyrimus veiksmingumo ir šiuo tikslu sukurti bendrą mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo strateginę programą.

2. Įžanga

2.1 Nagrinėjamame komunikate apibūdinamos teisinės, ekonominės, socialinės ir strateginės Europos kosmoso politikos aplinkybės, nurodoma, kaip ši politika susijusi su Europos Sąjungos pagrindais, visų pirma su Lisabonos sutarties nuostatomis, Europos pramonės ir mokslinių tyrimų politika ir bendra gynybos politika.

2.2 Komunikate nurodomi ES kosmoso politikos prioritetiniai veiksmai, apžvelgiamas jos tarptautinis aspektas ir analizuojami poreikiai valdymo srityje, t. y. sudaromas pagrindas parengti ir įgyvendinti Europos kosmoso programą.

⁽³⁾ Bendra saugumo ir gynybos politika apima laipsnišką bendros Sąjungos gynybos politikos kūrimą. Tai sudarys sąlygas pereiti prie bendros gynybos, jei tokią sprendimą vieningai priims Europos Vadovų Taryba. Tokiu atveju ji rekomenduoja valstybėms narėms tokią sprendimą priimti pagal jų atitinkamus konstitucinius reikalavimus. Sąjungos politika pagal šį skirsnį nesumenkina tam tikrų valstybių narių saugumo ir gynybos politikos specifinio pobūdžio, gerbia tam tikrų valstybių narių, manančių, kad jų bendra gynyba yra įgyvendinama Šiaurės Atlanto sutarties organizacijoje (NATO), išpa-reigojimus pagal Šiaurės Atlanto sutartį ir yra suderinama su toje struktūroje nustatyta bendra saugumo ir gynybos politika. („ES sutartis, V antraštinės dalies 2 skyriaus 2 skirsnio 42 straipsnio 2 punktas“)

2.3 Komisija komunikate patvirtina, kad 2011 m. pateiks pasiūlymą dėl Europos kosmoso programos ir parengs priemonės, reikalingas pasiūlytai strategijai įgyvendinti (pramonės politika, veiksmų kosmoso srityje organizavimas ir pan.).

3. Bendrosios pastabos

3.1 Kosmoso sektoriui, kuris sudaro šiek tiek daugiau nei 5 proc. viso Europos aviacijos ir kosmoso pramonės sektoriaus, skiriama apie 1 proc. ES biudžeto.

3.2 Nepaisant šio santykinai mažo dydžio, Komisija ir Europos Parlamentas visiškai pripažįsta kosmoso sektoriaus ekonominę, strateginę ir socialinę reikšmę: neįmanoma įsivaizduoti klestinčios Europos, jei ji negalėtų pasiremti ir pasinaudoti savo pirmaujančia pozicija kosmoso sektoriuje. Ši pozicija ne tik leido pasiekti teigiamų ekonominių rezultatų (investicijos vidutiniškai atsipirko dvigubai, o Norvegijos atveju – 4,5 karto, šaltinis: OECD 2011 m.), bet ir atvėrė galimybę naudoti daug nepakeičiamomis tapusių ir visuomenei neginčijamai naudingų taikmenų tokiose srityse, kaip meteorologija, navigacija, padėties nustatymas, orlaivių ir vandens transporto eismo kontrolė, žemės ūkio valdymas ir teritorijų planavimas, humanitarinės pagalbos operacijos, stichinių nelaimių valdymas, nacionalinis saugumas ar sienų kontrolė ir t. t.

3.3 Dabartiniu ekonominių sunkumų laikotarpiu sumažinus investicijas šiame sektoriuje, nauda absoliučios sutaupytos sumos požiūriu būtų labai menka, o pasekmės dėl nepanaudotų dešimtmečiais šiame strateginiame sektoriuje kaupėtų mokslo žinių ir telktų pramonės pajėgumų būtų labai skaudžios.

3.4 Nuosavų didelio poveikio technologijų pajėgumų vystymas ir galimybė savarankiškai patekti į kosminę erdvę – tai ypatingos svarbos Europos tikslai ir šiose srityse būtina aktyvi parama.

3.5 Kosmoso sektoriuje veiklą pradėjus vykdyti naujoms šalims – Kinijai, Indijai, Brazilijai ir kitoms – Europa privalo parengti strateginį planą, kad neprarastų pirmaujančios pozicijos šiame sektoriuje ir išsaugotų patikimumą savo svarbiausių partnerių, visų pirma JAV ir Rusijos, atžvilgiu.

3.6 Svarbios pavyzdinės programos GMES ir Galileo – tai priemonės, galinčios užtikrinti, kad Europa ir toliau išliks varomąja jėga strateginiuose sektoriuose, susijusiuose su palydovinės navigacijos sistemų naudojimu ir vykdant žemės stebėjimą teikiamomis paslaugomis.

3.7 GMES programos finansavimo problema – vienas prioritetinių ir neatidėliotinai sprendtinų klausimų, kadangi iškilo reali grėsmė, kad Europa praras pastarųjų dešimties metų investicijas į vis labiau strateginę tampančią žemės stebėjimo sritį ir Europa, jos pramonė ir moksliniai tyrimai neteks užimtos pirmaujančios pozicijos.

3.8 Dėl Europos Sąjungos šalis palietusios finansų krizės galėtų iškilti grėsmė ir kosmoso tyrinėjimo programoms, kurios yra ateities technologijų bandymo laboratorija. Todėl reikia stengtis, kad šiame sektoriuje neiškiltų tęstinumo problema.

3.9 1 lentelėje pateikiami susipažinti neišsamūs duomenys apie kai kurių valstybių narių, priklausančių EKA, 2009 m. investicijas į kosmoso sritį. Investicijos vidutiniškai sudaro nuo 0,01 iki 0,05 proc. šių šalių BVP (2009 m. duomenys, šaltinis: OECD). Palyginimui: didžiosios valstybės – Kinija, Rusija ir JAV – tam skiria gerokai didesnes sumas, atitinkamai sudarančias 0,12, 0,2 ir 0,31 proc. šių šalių BVP. Beje, pirmosios dvi šalys 2005–2009 m. laikotarpiu padvigubino savo investicijas į kosmosą. Europoje į šią sritį daugiausia investuoja Prancūzija, ji tam skiria 0,1 proc. šalies BVP (šaltinis: OECD).

1 lentelė

biudžetas, kurį 2009 m. kosmoso sektoriui skyrė pagrindinės ESA finansuojančios šalys

(mln. EUR)		
Šalis	Kosmoso sektoriui skirtas biudžetas (*)	EKA skirta suma (**)
Prancūzija	1 960	(716)
Vokietija	1 190	(648)
Italija	685	(369)
Jungtinė Karalystė	350	(269)
Ispanija	190	(184)
Belgija	170	(161)
Bendras EKA 2009 m. biudžetas	3 600	

(*) Šaltinis: OECD,
(**) šaltinis: EKA.

3.10 EKA turi techninių žinių ir pajėgumų, reikalingų kurti ir įgyvendinti kosmoso programas ir skatinti naujų technologijų ir taikmenų plėtrą. Agentūra naudoja ir nemažai savo sukurtų sistemų, visų pirma mokslo ir mokslinių tyrimų sistemų. Atsakomybė dėl didžiųjų veiklos programų, pavyzdžiui, Galileo ir GMES, infrastruktūros naudojimo tenka Europos Komisijai.

3.11 EUMETSAT yra viena svarbiausių Europos veiklos struktūrų.

3.12 Taip pat reikėtų paminėti kitas tarpyvrausybinės organizacijas: Europos aplinkos agentūra (EAA) ir Europos vidutinės trukmės orų prognozių centras (ECMWF), kurios abi yra pasirašiusios susitarimą dėl GMES duomenų ir paslaugų naudojimo.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Europos kosmoso politikos (EKP) pagrindiniai ramsčiai yra jos teisinis pagrindas ir pramonės politikos aplinkybės,

EKP tarptautinis aspektas, valdymas, sąsajos su bendra Europos saugumo ir gynybos politika ir tinkama ir nenutrūkstama finansavimo sistema.

4.2 EKP teisinis pagrindas – Lisabonos sutarties nuostatos.

4.2.1 Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 189 straipsnyje Sąjungai suteikiami platūs įgaliojimai nustatyti Europos kosmoso politiką ir, be kita ko, rekomenduojama įgyvendinti kosmoso politiką ir šiuo tikslu parengti Europos kosmoso programą.

4.2.2 Europos Komisijos įmonių ir pramonės generalinis direktoratas (DG ENTR) tiesiogiai vadovauja EKP ir valdo Galileo programą.

4.2.3 Reglamente, kuriuo sukurta GMES programa ⁽⁴⁾, nustatytos programos vykdymo taisyklės ir biudžetas, skirtas GMES tolesniam vystymui ir pradinei praktinei veiklai 2011–2013 m. GMES kosmoso komponento techninis koordinavimas ir įgyvendinimas perduoti EKA, kuri prireikus pasitelkia EUMETSAT.

4.3 Pramonės politikos aplinkybės

4.3.1 Kosmoso sektorius sudaro apie 5 proc. viso Europos aviacijos ir kosmoso pramonės sektoriaus, kurio didžioji dalis – 92 proc. – tenka aviacijai. Europoje aviacijos ir kosmoso sektoriaus produkcijos apimtis sudaro apie 130 mlrd. EUR (2008 m. duomenys, Europos Komisijos *Ecorys* ataskaita), iš kurių 6 mlrd. EUR susiję su kosmoso sektoriumi. Iš viso aviacijos ir kosmoso pramonės sektoriuje dirba apie 375 000 darbuotojų, iš kurių 31 000 – kosmoso srityje (šaltinis: OECD, 2011 m.); tai aukštos kvalifikacijos darbuotojai: 35 proc. jų turi aukštąjį inžinerinį ar vadybininko išsilavinimą.

4.3.2 Kosmoso pramonė atlieka reikšmingą vaidmenį inovacijų, visų pirma technologijų plėtros ir pažangiųjų medžiagų kūrimo, srityje.

4.3.3 Strategija „Europa 2020“ yra su Europos kosmoso politika susijusių pramonės aplinkybių pagrindas.

4.3.4 Šios strategijos pavyzdinėje iniciatyvoje, nustatytoje komunikate COM(2010) 614 galutinis, kosmoso erdvė apibrėžiama kaip „inovacijų ir konkurencingumo varomoji jėga piliečių gerovei“ ir aiškiai teigiama, kad **Galileo / EGNOS ir GMES** yra gerai parengtos programos, kurių užbaigimas ir tęsimas po 2013 m. priklausys nuo 2011 m. pagal daugiametę finansinę programą teikiamų teisės aktų pasiūlymų. Pripažįstama, kad kosmoso infrastruktūra yra svarbi piliečių saugumui, todėl ją būtina apsaugoti. Kosmoso aplinkos stebėsena užtikrinama įgyvendinant informavimo apie padėtį kosmose (angl. *Space Situational Awareness (SSA)*) programą.

⁽⁴⁾ 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 911/2010, OL L 276, 2010 10 20, p. 1.

4.3.5 Svarbiausias kosmoso sektorius - palydoviniai ryšiai, padedantys įgyvendinti Europos skaitmeninės darbotvarkės tikslus, kadangi daro didelę įtaką plačiajuosčio ryšio sklaidai.

4.4 Tarptautinis bendradarbiavimas

4.4.1 Pagal reglamento, kuriuo sukurta GMES programa, nuostatas ši programa yra Europos indėlis į *Žemės stebėjimo grupės* ⁽⁵⁾ vykdomą *Pasaulinės žemės stebėjimo sistemų sistemos* (GEOSS) ⁽⁶⁾ kūrimą.

4.4.2 Su Afrikos žemynu vystoma partnerystė EGNOS ir GMES sistemų ir telekomunikacijų infrastruktūros eksploatavimo srityje turės įtakos svarbioms sritims, pavyzdžiui, išteklių valdymo, saugumo, kartografijos, geodezijos, telekomunikacijų ir informacijos.

4.4.3 Didžiąją dalį institucinių investicijų į kosmoso sektorių užtikrina G7 šalys, 2009 m. jų indėlis sudarė 53 mlrd. JAV dolerių (šaltinis: OECD). Vien tik JAV investicijos sudaro 44 mlrd. JAV dolerių, iš kurių 17 mlrd. yra NASA įnašas, tuo tarpu likę 9 mlrd. JAV dolerių yra kitų G7 šalių indėlis.

4.4.4 Be tradiciškai aktyviai kosmoso srityje veikiančių JAV, Rusijos ir Japonijos, vis svarbesnį vaidmenį šioje srityje atlieka sparčiai augančios įtakingos valstybės Brazilija, Indija ir Kinija, kurių šiam sektoriui skiriamas biudžetas siekia 7,2 mlrd. JAV dolerių ⁽⁷⁾. Palyginimui nurodysime, kad Rusijos kosmoso sektoriui skiriamas biudžetas sudaro 2,5 mlrd. JAV dolerių.

4.4.5 Tuo tarpu 2009 m. EKA biudžetas buvo 3,6 mlrd. EUR (žr. 1 lentelę).

4.4.6 Europa vykdo EKA taikomą laisvo ir nemokamo platinimo politiką, kuri galioja ir GMES programai.

4.5 Valdymas

4.5.1 Europos Sąjunga ne tik plėtoja partnerystę su valstybėmis narėmis ir koordinuoja veiksmus, būtinus kosmoso erdvės tyrinėjimui ir naudojimui, vadovaudamasi SESV 189 straipsnio nuostatomis Sąjunga taip pat palaiko „tinkamus santykius su Europos kosmoso agentūra“.

4.5.2 EKA – tai tarpvyriausybė organizacija, kurią netrukus sudarys 19 narių. Prisijungti prie šios agentūros gali ne tik ES valstybės narės (pvz., jos narė yra Šveicarija) arba tik *stricto sensu* Europos šalys (pvz., Kanada su EKA sudarė partnerystės sutartį).

⁽⁵⁾ Group on Earth Observations.

⁽⁶⁾ Global Earth Observation System of Systems (GEOSS).

⁽⁷⁾ 6,1 mlrd. skiria Kinija, Indijos dalis sudaro 861 mln., Brazilijos – 205 mln. JAV dolerių.

Agentūros išteklių valdymas pagrįstas „geografinės gražos“ principu, kuriuo remiantis pramonės užsakymai paskirstomi valstybėms pagal narystės EKA mokesčio dydį. Toks principas iki šiol užtikrino nemažą EKA narių investicijas. Personalias valdomas laikantis panašaus „tinkamos gražos“ principo, kurio prielaidos nėra taip akivaizdžiai pagrįstos, kaip kad yra pramonės užsakymų atveju, kadangi darbuotojai neprivalo atstovauti ar paklusti nacionaliniams interesams. Be to, dabartinė tendencija Europos Sąjungoje yra siekti ne nacionalinių interesų, o ES pridėtinės vertės ⁽⁸⁾. Šis požiūris labai tiktų kalbant apie EKA ir Europos kosmoso programos perspektyvas.

4.5.3 EKA ir ES bendradarbiavimas apibrėžtas pagrindų susitarime, įsigaliojusiam 2004 m. gegužės mėn. (OL L 261, 2004 8 6). Europos Komisijos ir agentūros veiksmus koordinuoja bendras sekretoriatas, kuriame dirba Komisijos pareigūnai ir EKA vadovai. EKA šalių narių ir ES ministrų lygmens susitikimai vyksta Kosmoso reikalų tarybos, bendros ES Tarybos ir EKA tarybos asamblėjos, metu. Šiuos Tarybos susitikimus rengia EKA šalių narių atstovai, kurie sudaro Kosmoso politikos aukšto lygio grupę. Briuselyje yra EKA ryšių palaikymo tarnyba, kurios užduotis – padėti palaikyti ryšius su Europos institucijomis.

4.5.4 Kosmoso reikalų tarybos veikla padėjo užmegzti tvirtus EKA ir Europos Komisijos ryšius.

4.5.5 EUMETSAT – tai tarpvyriausybė organizacija, kurios narėmis šiuo metu yra 26 valstybės. Šioje organizacijoje sprendimus priima taryba, kurią sudaro šalių narių meteorologinių tarnybų atstovai, organizacijos veikla finansuojama iš šalių narystės mokesčio, kuris yra proporcingas jų BVP. 2010 m. EUMETSAT biudžetas sudarė apie 300 mln. EUR.

4.5.6 Taip pat reikėtų paminėti kitas tarpvyriausybines organizacijas: Europos aplinkos agentūrą (EAA) ir Europos vidutinės trukmės orų prognozių centrą (ECMWF), kurios abi yra pasirašiusios susitarimą dėl GMES duomenų ir paslaugų naudojimo.

4.6 Moksliniai tyrimai ir inovacijos

4.6.1 Moksliniai tyrimai yra viena pagrindinių Europos kultūros vertybių. Moksliniai tyrimai ir inovacijos padeda kurti darbo vietas, didinti gerovę ir gerinti gyvenimo kokybę. Mokslinių tyrimų veikla taip pat užtikrina Europos nepriklausomumą didelio poveikio technologijų požiūriu. Kosmosas yra išskirtinė sritis, kurioje galima puoselėti universitetinių mokslinių tyrimų, pramonės inovacijų ir pažangiųjų technologijų plėtros sąsajas ir ryšius.

⁽⁸⁾ Žr. 2011 m. birželio 8 d. Europos Parlamento rezoliucijos „Investicijos į ateitį. Naujoji daugiametė finansinė programa (DFP), skirta konkurencingai, tvariai ir integracinei Europai“ 166 punktą: „dėl to, kaip nuosavų išteklių sistema vystėsi laipsniškai pakeisdama tikruosius nuosavus išteklius vadinamaisiais „nacionaliniais įnašais“, neproporcingai didelis dėmesys skiriamas gryniesiems valstybių narių likučiams, nors tai prieštarauja ES solidarumo principui, nepakanamai atsižvelgiama į bendrąją Europos interesą ir iš esmės ignoruojama Europos pridėtinė vertė.“

4.6.2 Kosmoso moksliniai tyrimai finansuojami pagal Europos mokslinių tyrimų finansavimo programas. Tačiau taikmenų srityje Europa nepakankamai aktyvi, todėl būtinos didesnės pastangos siekiant, kad Europos mokslinių tyrimų rezultatai atspindėtų naujose ir novatoriškose taikmenose.

4.6.3 Didžioji dalis ES mokslinių tyrimų veiklos finansuojama pagal mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos 7-ąją bendrąją programą (2007–2013 m.), kurios biudžetas yra 50,5 mlrd. EUR, o kosmoso moksliniams tyrimams skiriami maždaug 3 proc. išteklių (1,4 mlrd. EUR).

4.6.4 Pagal 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą moksliniams tyrimams ir inovacijoms skiriami ištekliai bus susieti su bendra strategine mokslinių tyrimų, inovacijų ir technologinės plėtros sistema, pavadinta „Horizontas 2020“, o šios sistemos taikymo laikotarpiu (2014–2020 m.) moksliniams tyrimams skiriamos lėšos padidės iki 80 mlrd. EUR.

4.6.5 Strategijoje „Europa 2020“ ES užsibrėžė plataus užmojo tikslą – moksliniams tyrimams skirti 3 proc. BVP.

4.7 Bendra saugumo ir gynybos politika

4.7.1 Bendroje Europos saugumo ir gynybos politikoje pripažįstama, kad kosmoso infrastruktūra teikia saugumui ir gynybai užtikrinti svarbias paslaugas, visų pirma krizių prevencijos ir valdymo srityje.

4.7.2 Dėl didėjančio kosmoso šiukšlių kiekio kyla grėsmė kosmoso infrastruktūros saugumui. Europos kosmoso agentūra (EKA) ir Europos gynybos agentūra (EGA) atitinkamai civilinėje ir karinėje srityse pradėjo vykdyti informavimo apie padėtį kosmose (*Space situational awareness*) programas. Šiuo metu ES rengia tarptautinį veiklos atvirame kosmose kodeksą.

4.8 Europos kosmoso programa. Biudžetas

4.8.1 NAGRINĖJAMAME KOMUNIKATE Komisija numato galimybę pasiūlymą dėl Europos kosmoso programos įtraukti į 2011 m. birželio mėn. daugiametę finansinę programą.

2011 m. birželio mėn. pristatytas ES 2014–2020 m. biudžeto projekte dėmesys sutelktas į strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimą⁽⁹⁾.

4.8.2 Daugiametėje finansinėje programoje konkrečiai neminimas pasiūlymas dėl Europos kosmoso programos, tačiau numatomos lėšos GMES ir Galileo programoms:

— daugiametės finansinės programos 1 skyriuje „Pažangus ir integracinis augimas“ numatyta skirti 7 mlrd. EUR Galileo programai,

— GMES numatytas 5,8 mlrd. EUR biudžetas, tačiau šios lėšos nėra priskiriamos daugiametei finansinei programai.

Pasiūlymas GMES finansuoti ne pagal daugiametę finansinę programą akivaizdžiai prieštarauja ir rekomendacijoms, kurios pateiktos 2011 m. birželio 29 d. Komisijos tarnybų darbo dokumente SEC(2011) 868 galutinis, pridedamame prie komunikato „Strategijos „Europa 2020“ biudžetas“, ir 2011 m. gegužės 31 d. ES Konkurencingumo tarybos išvadoms.

4.8.3 Labai svarbu žinoti, kaip bus užtikrintas GMES numatytas biudžetas, kad būtų išvengta grėsmės prarasti programą, kuri yra labai svarbi siekiant ateityje užtikrinti Europos konkurencingumą strateginiame žemės stebėjimo sektoriuje ir kuriai jau paskirta dešimt darbo metų ir 3 mlrd. EUR investicijų. 2011 m. gegužės 31 d. vykusiame 3094-ajame Konkurencingumo (vidaus rinka, pramonė, moksliniai tyrimai ir kosmosas) tarybos posėdyje buvo pareikšta: „Komisija parengs pasiūlymą dėl šių pavyzdinių programų (t. y. dėl GMES ir Galileo) finansavimo pagal kitą daugiametę finansinę programą“ ir „abi šios programos turėtų būti finansuojamos iš ES biudžeto, nes jos yra Europos programos, už kurias atsako ES.“

4.8.4 Pasiūlyme dėl daugiametės finansinės programos numatyta strategija turi būti išsamiai pristatyta iki 2011 m. pabaigos pasiūlymuose dėl teisėkūros aktų dėl išlaidų programų ir kai kurių strateginių sektorių priemonių.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
piemininkas
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ COM(2011) 500 galutinis/2, „Strategijos „Europa 2020“ biudžetas“, I dalis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos ataskaitos „2010 m. konkurencijos politikos ataskaita“

(COM(2011) 328 galutinis)

(2012/C 43/06)

Pranešėjas **Paulo BARROS VALE**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. birželio 10 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos ataskaitos „2010 m. konkurencijos politikos ataskaita“

COM(2011) 328 galutinis.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 10 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 116 narių balsavus už ir 7 susilaikius.

1. Santrauka ir išvados

1.1 Kiekvienais metais EESRK vertina Komisijos rengiamą konkurencijos politikos ataskaitą ir, pasinaudodamas šia proga, išdėsto savo pastebėjimus ir pateikia rekomendacijų, į kurias ilgainiui valdžios institucijos atsižvelgia ir atlieka įvairias korekcijas, dėl kurių, kaip jau ne kartą įsitikinome, didėjo veiksmingumas. Šią analizę atliekame tokiu metu, kai Europos projektui yra iškilę didžiulių iššūkių, nes jam gresia subyrėti arba, kaip daug kas sako, yra kilęs pavojus, kad žlugs per šiek tiek daugiau kaip pusę šimtmečio pasiekta nepaprasta integracija. Dviem europiečių kartoms pavyko užsitikrinti puikų taikos ir klestėjimo laikotarpį, paženklinant šalių ir regionų solidarumu ir ilgu bendros politikos įvairiose srityse kūrimo procesu. Tad Europos politiką įvairiose srityse, o šiuo atveju konkurencijos, turime vertinti tokiais aplinkybėmis, kai tenka rinktis tarp neprognozuojamo nuosmukio ir istorinės pažangos. Įvairių politikos sričių grąžinimas nacionalinei kompetencijai, kuris gali tapti įmanomas dėl krizės ir galimų konfliktų tarp valstybių narių, kai vyriausybės vykdo protekcionistines priemones ir taip kišasi į ekonomikos reikalus, – toks scenarijus rimtai pakenktų vidaus rinkai ir konkurencijos politikai, kuri buvo itin vertinga, bent jau ES viduje.

1.2 Šioje naujausioje, jubiliejinėje – 40-ojoje ataskaitoje išdėstyti svarbiausi konkurencijos politikos pokyčiai ir jų reikšmė siekiant ES tikslų: sukurti bendrąją rinką, užtikrinti, kad vartotojai (grupė, kuriai ji būtų labiausiai naudinga) pajustų jos naudą, ir sukurti konkurencingą socialinę rinkos ekonomiką. EESRK sveikina Komisiją parengus šią ataskaitą ir už jos pasiekimus per pastaruosius 40 metų, tačiau norėtų pažymėti, kad ataskaita parengta kaip Komisijos darbo panegirika ir joje – kaip pasakyta pačioje ataskaitoje – atsiiraukiama nuo einamųjų reikalų. Šis dokumentas neabejotinai naudingas, tačiau būtų dar naudingesnis, jeigu jame nebūtų tik giriamasi, bet būtų pateikta ir nuveikto darbo stipriųjų vietų bei trūkumų analizė ir įvertinimas, galbūt net apimantis ES valstybių narių ir kitų didžiųjų šalių lyginamąją analizę. Ši 40-oji sukaktis Komisijai būtų buvusi puiki proga pasiūlyti, tinkamai patyrinėjus istoriją, modernizuoti ir išplėsti konkurencijos politiką, įvertinti

didėjančios globalizacijos lemtus pokyčius ir išanalizuoti, kokią žalingą poveikį Europai daro pakeitimai ir veiklos vietos perkėlimas siekiant nevaržomai išnaudoti žmogiškuosius, materialinius ir aplinkos išteklius į tas pasaulio dalis, kuriose Europos visuomenės puoselėjamos vertybės netaikomos, bet išnaudojama perkamoji galia, kurią Europai pavyko garantuoti savo piliečiams.

1.3 Ekonomikos ir finansų krizės padariniai 2010 m. tebebuvo stipriai juntami; negana to, kilo valstybės skolos krizė. EESRK norėtų pabrėžti, kad dėl tebesitęsiančios krizės ir su ja kovoti skirtų laikinųjų priemonių gali būti iškraipoma konkurencija, ir pabrėžia, kad svarbu akylai jas stebėti ir, prireikus, kuo greičiau jas koreguoti. Labai svarbu stebėti, kaip įgyvendinami nacionaliniai ekonomikos gaivinimo planai ir koks jų poveikis konkurencijai, ir tai daryti vertinant vykdomas priemones, nes tai vienintelis būdas užtikrinti, kad sprendimai dėl tebevykdomų laikinųjų kovos su krize priemonių ateities būtų priimami turint visą reikalingą informaciją.

1.4 EESRK džiaugiasi pasiekimais tarptautinio bendradarbiavimo srityje, tačiau norėtų dar kartą pabrėžti, kad labai svarbu garantuoti sąžiningą išorės prekybą, užtikrinant, kad trečiosios šalys dirbtinai nesipelnytų iš prekybos liberalizacijos taikydamos socialinio ar aplinkosauginio dempingo praktiką. Būtina užtikrinti, kad būtų laikomasi tarptautinių sąžiningos prekybos taisyklių ir pagrindinių aplinkos apsaugos principų ir kad būtų gerbiama įsisteigimo laisvė bei laisvė burtis į verslo asociacijas, o Europai šiuo klausimu tenka labai svarbus vaidmuo. Europos Sąjunga taip pat privalo užtikrinti, kad būtų griežtai taikomos PPO taisyklės, draudžiančios bet kokius veiksmus, kuriais galėtų būti trukdoma Europos bendrovėms patekti į kitas rinkas, ir šiuo tikslu rengti taisykles, skirtas skatinti lygias bendrovių galimybes nepaisant jų dydžio, vietos ar mokesčių sistemos. ES konkurencijos politika turi žengti į naują etapą, kuriame prekybos su ES nepriklausančiomis šalimis srityje būtų nustatyti

nauji prioritetai, apibrėžti nauji metodai ir imamasi veiksmingesnių priemonių. EESRK nusivylęs, kad nebuvo atsižvelgta į ankstesnius jo raginimus modernizuoti ir plėsti ES taktiką šioje srityje.

1.5 Būtina užtikrinti, kad būtų griežtai laikomasi visų pagrindinėse TDO konvencijose įtvirtintų nuostatų dėl profesinių sąjungų teisių ir laisvių, vaikų darbo, nežmoniškų darbo sąlygų ir teisės streikuoti. Vidaus lygmeniu, norint užkirsti kelią konkurencijos iškraipymams, reikia suvienodinti valstybių narių nacionalinės teisės aktus užimtumo ir lygių galimybių srityje. Daug dėmesio reikia skaudžiai nuo krizės nukentėjusiai darbo rinkai, kad skatinant išsaugoti darbo vietas, kurti naujas ir didinti judumą būtų galima pasiekti integracinio augimo tikslo, kuris yra vienas iš strategijos „Europa 2020“ prioritetų.

1.6 Ataskaitoje išdėstyta, kokie su strategija „Europa 2020“ susiję pokyčiai įvyko ir kokių priemonių buvo imtasi atskiruose sektoriuose. Atkreipiamas dėmesys į energetikos sektoriaus liberalizavimo keliamą pavojų tiek tiekimo kokybės ir tęstinumo, tiek kainų prasme. Kalbant apie skaitmeninę darbotvarkę pabrėžiama, kaip svarbu, kad elektroninių ryšių paslaugų teikėjai ir naudotojai gilintų žinias ir šioje srityje gautų kuo daugiau naudos.

1.7 Poveikio turėjo spekuliacijos pagrindinių produktų kainomis, nors ataskaitoje apie tai nėra šoma. Labai svarbu padėti rinkai – sukurti arba taikyti priemones, kuriomis būtų galima suvaldyti kainų svyravimus ir sušvelninti poveikį konkurencijai.

1.8 EESRK susirūpinęs, kad nacionalinės konkurencijos institucijos neatlieka joms priskirtos reguliavimo funkcijos tam tikruose sektoriuose, kuriuose kainos labai priklauso nuo žaliavų kainų svyravimų ir kuriuose išaugus žaliavų kainai iš karto padidėja galutinės kainos, tačiau jų kainai sumažėjus galutinės kainos nemažėja. Būdamos arti rinkos, nacionalinės konkurencijos institucijos turi būti svarbiausia konkurencijos politikos intervencijos priemonė ir savo veiksmus nukreipti į regionų rinkas.

1.9 Norime atkreipti dėmesį į tai, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turėtų vykdyti priežiūrą dideliame mažmeninės prekybos sektoriuje, kur dėl didelių ūkio subjektų grupių derybinių galių gali būti labai iškraipoma konkurencija, nes jos gali piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi. Nors bendrovės pačios sprendžia, kaip platinti savo gaminius, esama pagrindo baimintis, kad praktikoje dideli pirkėjai gali susitarimuose nustatyti kainas, tuo aiškiai pažeisdami taisykles dėl pusiausvyros derybose ir pamažu žlugdydami gamybos sektorių ir mažus didmenininkus bei mažmenininkus.

1.10 Nepasiekta esminės pažangos įgyvendinant iniciatyvą, pasiūlytą 2008 m. Baltojoje knygoje dėl ieškinių atlyginti žalą, patirtą dėl EB antimonopolinių taisyklių pažeidimo; vartotojų teisių apsauga šioje srityje nepakankama: padėtis blogėja, nes šios teisės pažeidžiamos vis dažniau ir už tai nebaudžiama. Būtina kuo greičiau parengti Bendrijos pasiūlymų siekiant užtikrinti veiksmingą žalos atlyginimą kolektyvinės arba aiškiai neapibrėžtos žalos atvejais. Sąžininga prekyba ir sąžininga konkurencija labai svarbios vartotojams. Norint užtikrinti vartotojų teises, turi būti teikiama aktuali informacija apie prekių ir paslaugų kokybę ir supaprastintos apskundimo procedūros.

1.11 EESRK palankiai vertina pastangas įvesti Europos patentą kaip būdą paprasčiau užsitikrinti nuosavybės apsaugą, nes tai svarbi paskata investuoti į mokslinius tyrimus ir inovacijas, ir tikisi, kad dėl šios naujos nuosavybės apsaugos sistemos sukūrimo bus pasiektas bendras sutarimas.

1.12 Viena iš veiksmingų priemonių tam tikrų rinkų plėtrai skatinti ir sąžiningai prekybai propaguoti gali būti savireguliacija. Ji jau pasiteisino kaip už kai kurias taisykles ir įstatymus veiksmingesnis ir lankstesnis būdas likviduoti įvairių įvykių padarinius rinkoms ir jų prekėms bei paslaugoms. Komisijos ataskaitoje apie šią galimybę neužsimenama, nors ją reikėtų panagrinėti ir svarstyti.

1.13 Išlaidos transportui, patiriamos norint patekti į centrinės rinkas, dažnai yra kliūtis sveikai konkurencijai tarp ūkio subjektų iš ES atokių regionų ar salų ir tų, kurių geografinė padėtis palankesnė. Tokiems atvejams reikia numatyti kompensacijas ir priemones lygioms galimybėms skatinti.

1.14 EESRK palankiai vertina Komisijos deklaruojamą ketinimą keisti konkurencijos politikos ataskaitų modelį – užuot paprasčiausiai išvardijant tai, kas ir taip visiems yra žinoma, atsižvelgti į įvairius Komiteto prašymus. Reikėtų pabrėžti, kad ataskaitos turinys turėtų būti strategiškesnis, nutiesiantis kelią diskusijoms apie konkurencijos politiką, o ne apie konkurencijos teisę.

1.15 Vis dėlto EESRK kyla klausimas, kodėl Europos Komisijos ataskaitoje neužsimenama apie tai, kad vadovaujantis Europos Sąjungos sutartimis viešojo sektoriaus subjektai, dalyvaujantys konkursuose, kuriuose dalyvauja ir privačiojo sektoriaus įmonės, privalo laikytis konkurencijos taisyklių.

2. 2010 m. ataskaitos turinys

2.1 Ataskaita susideda iš šešių dalių: konkurencijos politikos priemonės, politikos taikymas pagal sektorius, Europos konkurencijos tinklas ir bendradarbiavimas su nacionaliniais teismais, tarptautinė veikla, iniciatyvos, kuriose dalyvauja vartotojų organizacijos, ir institucijų tarpusavio bendradarbiavimas.

2.2 Priemonės

2.2.1 Tolesni veiksmai po laikinosios valstybės pagalbos priemonių sistemos krizės sąlygomis įgyvendinimo

2.2.1.1 Siekiant padėti finansų sektoriui, kuris dėl valstybės skolos krizės patyrė sunkumų, buvo pratęstas paramos priemonių taikymas, kad būtų sudarytos geresnės sąlygos bankams gauti lėšų. Valstybės garantijų teikimas siekiant sudaryti geresnes sąlygas šiuo klausimu pasiteisino kaip veiksminga priemonė.

2.2.1.2 Buvo pratęstos ir paramos priemonės, skirtos padėti įmonėms gauti lėšų, nors šių priemonių kiekis buvo ribotas ir jos buvo skirtos tik MVĮ.

2.2.1.3 Reikia skubiai įvertinti šių priemonių poveikį ir naudą. Taip būtų padėtas pagrindas, kuriuo remiantis būtų galima įvertinti tokių lengvatų teikimo naudą ir trūkumus, taip pat jų poveikį konkurencijai, ir nustatyti, ar reikėtų tokią pagalbą teikti ir 2012 m.

2.2.2 Ekonomikos koregavimo programos

2.2.2.1 Graikijos ir Airijos ekonomikos koregavimo programose nustatytas reikalavimas vykdyti priemones konkurencijos srityje. Graikijoje numatyta pertvarkyti nacionalines konkurencijos institucijas, liberalizuoti uždarausias profesijas ir priimti naują investicijų įstatymą. Airijoje numatyta priimti įstatymų pataisas, kad būtų pašalinti prekybos ir konkurencijos apribojimai tuose sektoriuose, kurie šiuo metu saugomi nacionalinės teisės aktu.

2.2.2.2 Pernelyg didelis nacionalinis išskolinimas visų pirma lemia konkurencijos iškreipimus, nes skatina tam tikrų ūkio veikėjų aktyvumą. Antra, reikalaujant, kad piliečiai labiau pasistengtų, nes tai labai svarbu norint subalansuoti valstybės finansus, bloginama jų padėtis palyginti su kitais. Parama Graikijai ir Airijai, taip pat Portugalijai, turi būti toliau teikiama, bet reikia atidžiai stebėti, ar šiomis priemonėmis neiškraipoma konkurencija.

2.2.3 Antimonopolinių priemonių taikymas

2.2.3.1 Komisijai įvedus pakeitimų bendrosios išimties – ir vertikaliosios, ir horizontaliosios – reglamentuose, buvo intensyviai taikytos antimonopolinės priemonės.

2.2.3.2 Vadovaujantis 2008 m. Baltąja knyga dėl ieškinių atlyginti žalą, patirtą dėl EB antimonopolinių taisyklių pažeidimo, ir nepaisant kelete EESRK nuomonių pateikto pasiūlymo nustatyti kolektyvinio ieškinio teikimo ir kompensavimo procedūrą (grupiniai veiksmai Bendrijos lygiu), buvo nuspręsta surengti dar vienas viešas konsultacijas. Nesitikima, kad jose bus identifikuoti bendrieji principai, kuriais reikėtų vadovautis rengiant pasiūlymus dėl įstatymo galią turinčių teisės aktų dėl kolektyvinio teisės gynimo. Reikia skubiai rasti teisinių sprendimų, kaip būtų galima apginti vartotojus ir verslą šiuo požiūriu.

2.2.3.3 Reikėtų pažymėti, kad 70 įmonių (27 daugiau negu 2009 m.) buvo skirtos baudos pagal septynis sprendimus dėl kartelinių susitarimų ir kad buvo priimtas pirmasis antimonopolinis sprendimas sveikatos priežiūros paslaugų rinkoje.

2.2.3.4 Kovoje su piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi, energetikos sektoriuje buvo priimti keturi sprendimai, o informacinių ir ryšių technologijų (IRT) sektoriuje pradėti keli tyrimai.

2.2.4 Susijungimų kontrolė

Dėl ekonomikos krizės susijungimų 2010 m. buvo gana mažai. Komisijai buvo pranešta apie 274 sandorius, 16 sprendimų buvo priimta nustatius tam tikras sąlygas, nepriimtas nė vienas sprendimas, kuriuo susijungimas draudžiamas.

2.2.5 Valstybės pagalbos kontrolė

2.2.5.1 Didžioji 2010 m. patvirtintos pagalbos dalis buvo susijusi su horizontaliaisiais bendro Europos intereso tikslais (kultūros ir paveldo apsauga, regionine sanglauda, aplinkos apsauga, moksliniais tyrimais, plėtra ir inovacijomis, žalos, patirtos dėl gaivalinės nelaimės, atlyginimu).

2.2.5.2 Atkreipiamas dėmesys į tai, kad buvo išleistas vadovas apie nacionalinių teismų užtikrinamą ES valstybės pagalbos teisės įgyvendinimą; jis skirtas padėti šalių teisėjams nagrinėti bylas dėl valstybės pagalbos, kurių nacionaliniuose teismuose iškeliama vis daugiau.

2.3 Sektorių pokyčiai

2.3.1 Finansų paslaugų sektoriuje daugiausia dėmesio konkurencijos srityje buvo skiriama laikinosios reguliavimo sistemos įgyvendinimui. Prašymų dėl susijungimų buvo nagrinėta nedaug, jie buvo pateikti dėl restruktūrizacijos kaip sąlygos valstybės pagalbai gauti. Labai svarbu stabilizuoti finansus, tad būtina toliau dirbti šia linkme, bet reikia nenuvertinti ir rinkos spekuliacijų keliama pavojaus, kad nesusidarytų tokia padėtis, kokia susidarė JAV.

Tęsdama anksčiau pradėtą darbą Komisija padarė teisiškai privolumus Visa išipareigojimus dėl daugiašalių tarpbankinių mokesčių.

2.3.2 2010 m. lapkričio mėn. pagal strategiją „Europa 2020“ buvo pristatyta energetikos strategija kitam dešimtmečiui, kuria siekiama sukurti bendrąją rinką energetikos sektoriuje. Atvira ir konkurencinga rinka šiame sektoriuje neabejotinai būtų naudinga vartotojams, tačiau reikia atsižvelgti į vartotojų nuogastavimus dėl energijos išteklių tiekimo kokybės ir tęstinumo, ypač tais atvejais, kai šią paslaugą teikia kitoje šalyje įsikūrusios įmonės.

Toliau buvo teikiamos paskatos vykdyti priemones, susijusias su energijos gavyba iš atsinaujinančiųjų išteklių, energijos taupymu ir užterštų vietų valymu, laikantis strategijoje „Europa 2020“ nustatytų tikslų klimato ir energetikos srityje.

2.3.3 Pagal strategiją „Europa 2020“ Komisija pradėjo vykdyti Europos skaitmeninę darbotvarkę, kurios pagrindinis tikslas – sukurti bendrąją telekomunikacijų paslaugų rinką, labiausiai siekiant beveik visiškai panaikinti tarptinklinių ir šalies tarifų skirtumą ir pasiekti, kad visi Europos piliečiai galėtų gauti plačiajuosčio ryšio paslaugas. Vienas iš didesnių šiuo metu kylančių iššūkių – užtikrinti elektroninės prekybos įmonių ir mažų įmonių tarpusavio konkurencijos pusiausvyrą ir apsaugoti vartotojus nuo nesąžiningos veiklos. Turi būti didinamas vartotojų pasitikėjimas įmonių teisėtumu, mokėjimų saugumu ir asmens duomenų apsauga.

2.3.4 IRT rinkoje Komisija daugiausia rengė gaires dėl bendradarbiavimo susitarimų kaip priemonės skatinti konkurenciją rinkoje ir taip padėti siekti vieno iš strategijos „Europa 2020“ tikslų – teikti kokybiškas prekes ir paslaugas. Šioje srityje dėmesys ir toliau turi būti skiriamas ir ūkio subjektų, ir galutinių naudotojų mokymui siekiant didinti jų gebėjimus.

2.3.5 Žiniasklaidos sektoriuje Komisija toliau siekė padėti pereiti nuo analoginės prie skaitmeninės transliacijos.

2.3.6 Atsižvelgiant į tai, kad reikia kuo greičiau sukurti Bendrijos patentą, buvo toliau kuriama bendra ES patentų sistema farmacijos pramonėje. Buvo paskelbta, kad bus peržiūrima „Skaidrumo direktyva“, kurioje nustatomos svarbiausios kainodaros ir išlaidų už patentuotų pavadinimų vaistus kompensavimo taisyklės.

2.3.7 Sveikatos priežiūros sektoriuje buvo nagrinėjami įvairūs privačių sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų skundai dėl tariamai nesąžiningo elgesio su jais palyginti su šių paslaugų teikėjais iš viešojo sektoriaus. Tačiau nieko nepasakyta apie šių skundų nagrinėjimo rezultatus.

2.3.8 2009 m. smarkiai nuo krizės nukentėjęs transporto sektorius 2010 m. pradėjo atsigauti, kainos jame iš esmės grįžo į prieš krizę buvusį lygį.

2.3.8.1 Oro transporto sektoriuje *British Airways*, *American Airlines* ir *Iberia* prisiimti išpareigojimai buvo padaryti teisiškai

privalomi; buvo leista susijungti bendrovėms: *British Airways* su *Iberia* ir *United Airlines* su *Continental Airlines*.

2.3.8.2 Geležinkelių ir vidaus transporto sektoriuose buvo priimtas pasiūlymas peržiūrėti pirmąjį geležinkelių paketą, kad būtų sukurta bendroji Europos geležinkelių erdvė ir sustiprėtų konkurencija.

2.3.8.3 Jūrų transporto sektoriuje, atsižvelgus į šio sektoriaus gaires ir papildomas pagalbos gaires, buvo patvirtinta parama projektui „Jūrų greitkeliai“, kurio tikslas – nukreipti dalį transporto nuo sausumos kelių tarp Prancūzijos ir Ispanijos. Be to, Komisija pradėjo uostų infrastruktūros veikimo ir jos finansavimo viešosioms lėšomis tyrimą.

2.3.9 Vienuolikai valstybių narių buvo pratęstas visiško pašto paslaugų rinkos atvėrimo terminas, o Komisija toliau stebėjo liberalizavimo procesą, kad viešosios paslaugos teikėjams nebūtų suteiktas joks nesąžiningas pranašumas.

2.3.10 Automobilių sektoriuje daugiausia dėmesio konkurencijos klausimu buvo skiriama būtinam sektoriaus pertvarkymui ir skatinimui kurti ekologiškesnius automobilius.

Antrinėms rinkoms ir naujų transporto priemonių pardavimui buvo priimtas vertikaliosios bendrosios išimties reglamentas, taikomas transporto priemonių gamintojams ir įgaliotiesiems atstovams, remontininkams ir atsarginių dalių platintojams; be to, automobilių sektoriuje buvo patvirtinta 15 susijungimų.

2.3.11 Siekiant spręsti konkurencijos problemas, kylančias dėl tiekėjų ir pirkėjų derybinės galios skirtumų maisto tiekimo sektoriuje, buvo įsteigtas aukšto lygio forumas dėl veiksmingesnės Europos maisto produktų tiekimo grandinės.

Šiame sektoriuje kuriasi vis daugiau didelių grupių, o tai neabejotinai nenaudinga mažam verslui, kuris negali konkuruoti kainomis, ir mažiems mažmenininkams, gamintojams ir platintojams, kurie dėl didelių grupių galios priversti mažinti savo pelno maržą. Nacionalinės konkurencijos institucijos per mažai dėmesio skiria galimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, kuris itin žalingas rinkai, prevencijai. Nepakanka vien tik išvardyti geriausios patirties pavyzdžius – reikia vykdyti priežiūrą ir taikyti bausmes už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi skatinančią praktiką.

2.4 Europos konkurencijos tinklas ir bendradarbiavimas su nacionaliniais teismais

Europos konkurencijos tinklas tęsė veiklą ir, rengdamas diskusijas apie pažangiąją patirtį užtikrinant antimonopolinių taisyklių vykdymą ir ja dalydamasis, parodė, koks yra svarbus. Buvo įsteigta darbo grupė susijungimų klausimais ir atlikta bendrosios išimties reglamentų bei juos papildančių gairių dėl horizontaliųjų susitarimų ir vertikalųjų apribojimų peržiūra.

2.5 Tarptautinė veikla

2.5.1 Buvo tęsiamas darbas siekiant plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą konkurencijos klausimais, o Komisija ir toliau dalyvavo Tarptautiniame konkurencijos tinklo ir EBPO konkurencijos komiteto darbe. Buvo intensyviai bendradarbiaujama su JAV, pradėtos derybos konkurencijos klausimais su Šveicarijos Konfederacija. Verta paminėti, kad buvo suteikta pirmenybė bendradarbiavimui su Kinija ir diskusijoms dėl antimonopolinės teisės, taip pat Konkurencijos generalinio direktorato bendradarbiavimui su Indija ribojamųjų susitarimų, piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi ir susijungimų kontrolės klausimais.

2.5.2 Galiausiai, su Kroatija pradėtos stojimo derybos dėl konkurencijos skyriaus, o Turkijos parlamentas priėmė valstybės pagalbos įstatymą.

2.6 Dialogas su vartotojų teisių organizacijomis ir suinteresuotaisiais asmenimis

2.6.1 Konkurencijos generalinio direktorato interneto svetainėje buvo sukurtas naujas puslapis, kuriame visomis oficialiomis kalbomis išaiškintas konkurencijos politikos vaidmuo ir svarbiausios iniciatyvos bei uždaviniai.

2.6.2 Europos vartotojų konsultacinė grupė paskelbė nuomonę dėl ieškinių žalai atlyginti ir konsultavo vertikaliųjų apribojimų klausimais.

2.7 Institucijų tarpusavio bendradarbiavimas

2.7.1 Spalio mėn. įsigaliojo naujas bendrasis **Europos Parlamento** ir **Komisijos** susitarimas.

2.7.2 **Europos Parlamentas** priėmė rezoliucijas dėl 2008 m. konkurencijos politikos ataskaitos, variklinių transporto priemonių bendrosios išimties reglamento, horizontaliųjų susitarimų ir Tarybos sprendimo dėl valstybės pagalbos uždariant nekonkurencingas anglių kasyklas.

2.7.3 Komisija informavo **Tarybą** apie konkurencijos srityje vykdomas iniciatyvas, pirmiausia dėl laikinųjų valstybės pagalbos taisyklių krizės sąlygomis.

2.7.4 EESRK savo indėlį konkurencijos politikos srityje įnešė priimdamas nuomones dėl 2008 m. konkurencijos politikos ataskaitos, dėl nekonkurencingų anglių kasyklų, dėl laivų statybos ir dėl variklinių transporto priemonių bendrosios išimties reglamento.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl pramoginių ir asmeninių laivų

(COM(2011) 456 galutinis – 2011/0197 (COD))

(2012/C 43/07)

Pranešėjas **Miklós PÁSZTOR**

Taryba ir Europos Parlamentas, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, atitinkamai 2011 m. rugsėjo 1 d. ir 2011 m. rugsėjo 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl pramoginių ir asmeninių laivų

COM(2011) 456 galutinis – 2011/0197(COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 10 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 8 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 143 nariams balsavus už, 7 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl direktyvos dėl pramoginių ir asmeninių laivų. Komitetas vertina šį pasiūlymą kaip didelę pažangą siekiant ES bendrų tikslų. Nors ši direktyva susijusi su nedidelės ribotos svarbos sritimi, jos įsigaliojimas padės įgyvendinti nemažai horizontaliųjų tikslų. Galima, pavyzdžiui, paminėti strategijos „Europa 2020“ konkurencingumo ir užimtumo tikslus. Aplinkos apsaugos standartų sugriežtinimas padės pasiekti biologinės įvairovės ir švaraus oro strategijų tikslų labai svarbioje srityje.

1.2 EESRK mano, kad ypač svarbu naujosiomis taisyklėmis padidinti sektoriaus konkurencingumą nepaisant jose numatytų griežtesnių aplinkos apsaugos reikalavimų. Iš tiesų šiomis taisyklėmis siekiama atsižvelgti į pasaulio rinkų poreikius ir taip panaikinti konkurencijai nepalankias sąlygas. EESRK tikisi, kad vis daugės sričių, kuriose bus galima užtikrinti palyginamą kokybę ir konkurencingumo reikalavimų sinergiją. Todėl Komitetas rekomenduoja glaudžiau bendradarbiauti su transatlantiniais partneriais siekiant užtikrinti panašų kokybės parametrų vertinimą.

1.3 EESRK palankiai vertina Europos Komisijos siekį užtikrinti tinkamą ir sklandų įvairių struktūrų veikimą. Kartu Komitetas pažymi, kad dokumentas yra tokio bendro pobūdžio, kad tokios procedūros ir tokios sukurto struktūros galėtų būti taikomos bet kuriai kitai prekei.

1.4 Apskritai EESRK pritaria ir atskiriems pasiūlymo dėl direktyvos aspektams. Vis dėlto jis rekomenduoja patikslinti šiuos punktus:

— būtina aiškiai nurodyti, kad saugos reikalavimai ir išmetamų teršalų ribos turi būti taikomos ne tik jūrose, bet ir kituose vandenyse,

— saugos standartai turi būti taikomi visiems atitinkamų laivų tipams;

— mažo galingumo varikliams būtų galima taikyti trumpesnę pereinamąją laikotarpį,

— būtina stiprinti vietos lygmens taisyklių dėl keliamo triukšmo europinę kontrolę.

1.5 EESRK nori, kad Europos Sąjunga siektų būti lydere aplinkos apsaugos standartų ir teisės aktų srityje ir būtų pavyzdžiu pasauliui.

1.6 Komitetas tikisi, kad, remdamasi patirtimi, sukaupta rengiant šią direktyvą, Europos Komisija į konsultacijų procesą įtrauks kuo platesnes grupes ir parengs internetu parsisiunčiamus klausimynus visomis konsultacijose dalyvaujančiųjų kalbomis.

2. Svarbiausios pasiūlymo dėl direktyvos nuostatos

2.1 Komisijos pasiūlymu keisti 1994 m. priimtą direktyvą dėl privačių pramoginių laivų siekiama dvejopo pobūdžio tikslų, t. y. sugriežtinti aplinkos apsaugos reikalavimus ir šią direktyvą suderinti su nauja teisine sistema.

2.1.1 Iš dalies pakeisti aplinkos apsaugos standartus reikėtų dėl dviejų priežasčių. Pirma, dėl didėjančio laivų skaičiaus ir šio reiškinio poveikio aplinkai. Ypač smarkiai padidėjo išmetamo azoto oksidų kiekis, tačiau tam tikrose geografinėse zonose aptinkama ir kitų taršių medžiagų. Antra priežastis – žemesnių ES teršalų išmetimo normų nulemta nepalanki konkurencinė padėtis tarptautinėje rinkoje, visų pirma Jungtinių Amerikos Valstijų atžvilgiu, dėl ko mūsų eksportas atsiduria sunkioje padėtyje.

2.1.2 Priėmus Reglamentą (EB) Nr. 765/2008 ir Sprendimą 768/2008/EB, turi būti parengta ir nauja Pramoginių laivų direktyva. Minėtuose dokumentuose numatyta prievolė Komisijai - susijusi su ūkinės veiklos vykdytojų, atitikties vertinimo įstaigų ir jų kompetencijos, rinkos priežiūros ir ženklavimo CE ženklų institucijų prievolėmis - suderinti sektorių teisės aktus visų pirma siekiant panaikinti su poveikio vertinimu susijusias abejones. Tai užtikrins didesnę teisinę tikrumą visiems suinteresuotiesiems subjektams.

2.2 Pasiūlyme bandoma pateikti tikslesnes nei anksčiau reglamentuojamoje srityje galiojusias apibrėžtis. Patikslintos pramoginio ir asmeninio laivo apibrėžtys ir susijusios išimtys. Pateiktos ir įvairių rinkos dalyvių apibrėžtys.

2.3 Be to, pasiūlyme išsamiai išnagrinėtas atitikties vertinimą vartotojų ir aplinkos apsaugos srityje atliekančių įstaigų, jų veikimo ir įgaliojimų klausimas. Pasiūlymu vietos ir nacionalinės valdžios institucijoms iš esmės suteikiama galimybė vadovautis direktyvoje pateiktomis rekomendacijomis ir ją įgyvendinant atsižvelgti į vietos galimybes ir poreikius, kaip numatyta pagal subsidiarumo principą.

2.4 Pasiūlymo dėl direktyvos prieduose nurodyti saugos ir sveikatos reikalavimai, aplinkos apsaugos standartai ir kiti procedūriniai dokumentai. Visos šios nuostatos suderintos su laivybos saugos sąlygomis. Sugriežtintos su kenksmingųjų medžiagų išmetimu susijusios normos. Tokiu būdu jos suderinamos su panašiomis Jungtinėse Amerikos Valstijose galiojančiomis normomis.

2.4.1 Vis dėlto pasiūlyme dėl direktyvos nerekomenduojama keisti skleidžiamo triukšmo ribinių verčių. Tai galima paaiškinti tuo, kad triukšmą lemia įvairių veiksnių visuma, o tai sunku reglamentuoti Sąjungos lygmeniu. Šiuo požiūriu ypač svarbus vaidmuo turi tecti vietos lygmeniu nustatytoms taisyklėms.

2.5 Atsižvelgiant į nagrinėjamos srities pobūdį, šia direktyva Europos Komisijai suteikiama teisė iš dalies keisti techninius dokumentus ir atitikties procedūras, susijusius su priede nurodytais aplinkos apsaugos standartais, išskyrus ribines vertes. Tai sudarys galimybę su reikiamu lankstumu prisitaikyti prie mokslinės ir techninės raidos.

2.6 Svarbus direktyvos aspektas yra tai, kad joje numatyta taikyti pakankamai ilgą pereinamąjį laikotarpį gamintojams ir platintojams, kad jie galėtų prisitaikyti prie naujų taisyklių. Išmetamųjų teršalų normų atveju numatytas trijų metų laikotarpis nuo direktyvos įsigaliojimo. Mažiesiems ir vidutiniams variklių gamintojams, gaminantiems ir teikiantiems rinkai kibirkštinio uždegimo užbortinius variklius, kurių galingumas mažesnis kaip 15 kW, prisitaikymo laikotarpis gali būti pratęstas trejiems metams.

3. Bendras vertinimas

3.1 Nagrinėjamu pasiūlymu įvedamos naujos taisyklės sektoriui, kuriame veikia 37 000 įmonių, dirba 270 000 darbuotojų ir kuriose gaminami galutiniai produktai, varikliai ir sudedamosios dalys⁽¹⁾. Jame taip pat gaminama asmeniniam naudojimui skirta produkcija, susijusi su tam tikra laisvalaikio forma. Pasiūlymo objektas - remiantis jame pateikta apibrėžtimi - 2,5-24 metrų ilgio korpuso laivai, kuriais keleiviai nevežami už atlygį. Siekiant ištaisyti anksčiau pastebėtas spragas, naujose taisyklėse atskirai kategorijai priskirti ne ilgesni nei 4 metrų ilgio korpuso variklį turintys laivai.

3.2 EESRK palankiai vertina Komisijos pastangas šioje srityje taip pat griežtinti aplinkos ir vartotojų apsaugos reikalavimus, kaip numatyta bendruosiuose tiksluose. Kaip ypač teigiamą sutapimą galima vertinti faktą, kad, nepaisant nustatytų griežtesnių aplinkos apsaugos reikalavimų, naujosios taisyklės sudaro galimybę didinti sektoriaus konkurencingumą, kadangi leidžia prisitaikyti prie pasaulio rinkų poreikių, ir panaikinti konkurencijai nepalankias sąlygas. EESRK tikisi, kad vis daugės sričių, kuriose bus galima užtikrinti palyginamą kokybės ir konkurencingumo reikalavimų sinergiją. Todėl Komitetas rekomenduoja glaudžiau bendradarbiauti su transatlantiniais partneriais siekiant užtikrinti panašų kokybės parametru vertinimą.

3.3 Nors Komisija stengėsi išspręsti nemažai problemų ir nemažai jų išsprendė, vis dėlto kyla klausimas, kokiai geografinėi zonai šios taisyklės iš tiesų taikomos. Pagal keletą nuorodų galima spręsti, kad tikslinė sritis - jūrų laivyba. Pageidautina, kad direktyvoje būtų aiškiau nurodyta, kad ji taikoma laivams, kurie gali būti naudojami ir vidaus vandenyse.

3.4 Pasiūlyme dėl direktyvos labai išsamiai nagrinėjami principai, kuriais grindžiamos atitiktį nustatančių institucinių struktūrų, jų suinteresuotųjų subjektų veikla, taip pat pastarųjų atsakomybė, įgaliojimai ir uždaviniai. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos siekį užtikrinti tinkamą ir sklandų institucinių struktūrų veikimą. Komitetas mano, kad šiuo požiūriu pasiūlymas dėl direktyvos atitinka lūkesčius.

3.4.1 Kartu Komitetas pabrėžia, kad iš esmės dokumentas yra tokio bendro pobūdžio, kad pranoksta pramoginei laivybai taikomų priemonių reglamentavimo tikslus. Tokios procedūros ir tokios struktūros gali būti taikomos bet kuriai kitai prekei. Esminės laivybai skirtos nuostatos pateiktos prieduose. EESRK mano, kad atėjo laikas priimti suderintas vartotojų apsaugos taisykles, kurios būtų taikomos visoms institucinėms procedūroms ir struktūroms. Taip sektoriui taikomose taisyklėse būtų iš tiesų atsižvelgta į su šiuo sektoriumi susijusius klausimus. Toks sprendimas labai padėtų padidinti Europos Sąjungos teisėkūros skaidrumą, aiškumą ir užtikrinti didesnę pritarimą jai.

⁽¹⁾ Atskiras produktas, integruotas į kitą, bet gali būti naudojamas ir atskirai.

3.5 EESRK pritaria pasiūlymui suteikti Komisijai įgaliojimą iš dalies keisti priedus, su sąlyga, kad atlikus pakeitimą, Komitetas išsaugos teisę pateikti savo nuomonę ir dalyvauti šioje srityje vykdomoje Komisijos veikloje.

3.6 EESRK mano, kad Komisija neišnaudojo visų galimybių į konsultacijas įtraukti kuo platesnį suinteresuotųjų subjektų ratą, kadangi rašytinės konsultacijos procedūra vyko tik anglų kalba. EESRK tikisi, kad ateityje Komisija užtikrins, kad klausimynai bus parengti ir juos bus galima pildyti visomis suinteresuotųjų subjektų kalbomis.

4. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK pritaria apibrėžtoms laivų kategorijoms ir, iš esmės, numatytoms išimtims.

4.1.1 Vis dėlto Komitetui kyla klausimas, ar nereikėtų nustatyti tam tikrų taršos apribojimų ir varžyboms naudojamiems laivams. Tai labai paskatintų technologijų vystymąsi. Gali būti tikslinga apibrėžti taršos lygius atsižvelgiant į įvairių pajėgumų laivų kategorijas.

4.1.2 Be to, kyla klausimų dėl komerciniais tikslais naudojamų laivų. EESRK mano, kad saugos ir taršos standartai yra nesusiję su laivo naudojimo paskirtimi.

4.1.3 Be to EESRK rekomenduoja taisyklėse aiškiai paminėti ir nevariklinius laivus, kadangi jiems taikomi tokie patys saugos reikalavimai kaip ir varikliniams laivams: skirtingi techniniai sprendimai neturi turėti įtakos standartams.

4.2 EESRK remia nuostatas dėl išmetamųjų teršalų ir pritaria, kad būtų griežtinami standartai. Visgi Komiteto manymu svarbu pabrėžti, kad, užuot sekdamas visuotinę tendenciją griežtinti reikalavimus, Sąjunga ateityje turėtų siekti tapti šios srities lydere, kaip numatyta jos įsipareigojimuose. Tai visų pirma turi atsispindėti įgyvendinimo ataskaitose, ir vienas iš Komiteto procedūros uždavinių galėtų būti šią direktyvą susieti su inovacijų priemonėmis.

4.3 EESRK pritaria, kad siekiant mažinti akustinę taršą reikia griežtinti vietos lygmens taisyklės ir kartu numatyti galimybę užtikrinti Europos lygmens kontrolę įtraukiant pilietinės visuomenės dalyvius.

4.4 EESRK pritaria įvairiems rinkos dalyviams numatytiems pereinamiesiems laikotarpiams.

4.5 EESRK pritaria pasiūlymui dėl atitikties vertinimą atliekančių institucijų ir tikisi, kad pastarosios neprisidės prie biurokratijos padidavimo, o naudingai dirbs užtikrinant vartotojų ir aplinkos apsaugą. Komitetas pritaria, kad tokio pobūdžio klausimams spręsti nepakanka savireguliacijos ar susijusių suinteresuotųjų ūkio subjektų atstovų komitetų veiklos, tačiau pabrėžia, kad būtina stiprinti jų konsultacinį vaidmenį šiame procese.

4.5.1 Šiuo tikslu reikia pasitelkti pažangiausias informacines technologijas; būtent Komisija turi skatinti valstybes nares tai daryti.

4.6 EESRK pritaria, kad atitikties procedūra būtų taikoma visiems šiai kategorijai priskiriamiems laivams, įskaitant naudojamus asmeniniais tikslais.

2011 m. gruodžio 8 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

- a) Toliau pateiktas pakeitimas, surinkęs daugiau kaip ¼ balsų, po diskusijos plenarinėje sesijoje buvo atmestas (pagal DTT 54 straipsnio 3 punktą):

1.4 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Apskritai EESRK pritaria ir atskiriems pasiūlymo dėl direktyvos aspektams. Vis dėlto jis rekomenduoja patikslinti šiuos punktus:

- būtina aiškiau nurodyti, kad saugos reikalavimai ir išmetamų teršalų ribos turi būti taikomos ~~ne tik jūrose, bet ir kituose visuose vandenyse,~~
- saugos standartai turi būti taikomi visiems atitinkamų laivų tipams;
- ~~mažo galingumo varikliams būtų galima taikyti ir trumpesnį pereinamąjį laikotarpį,~~
- būtina stiprinti vietos lygmens taisyklių dėl keliamo triukšmo europinę kontrolę.“

Paaiškinimas

Komisijos pasiūlymo pradžioje pateiktose apibrėžtyse (netiesiogiai), taip pat kituose skyriuose, pavyzdžiui, I priede, kalbant apie navigacinius žiburius (tiesiogiai) nurodoma, kad taisyklės taikomos visuose vandenyse. Komisijos tekste neteikiama pirmenybė jūrai; tai tik pranešėjo susidaryta nuomonė.

Balsavimo rezultatai

Už: 69
Prieš: 78
Susilaikė: 13

- b) Toliau pateikti skyriaus nuomonės punktai iš teksto pašalinti, plenarinei sesijai pritarus pakeitimams, nors už juos atiduota ne mažiau kaip ¼ balsų:

1.3 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„EESRK palankiai vertina Europos Komisijos siekį užtikrinti tinkamą ir sklandų įvairių struktūrų veikimą. Kartu Komitetas pažymi, kad dokumentas yra tokio bendro pobūdžio, kad tokios procedūros ir tokios sukurta struktūra galėtų būti taikomos bet kuriai kitai prekei. EESRK mano, kad atėjo laikas priimti suderintas vartotojų apsaugos taisykles, kurios būtų taikomos visoms institucinėms procedūroms ir struktūroms. Taip sektoriui taikomose taisyklėse būtų iš tiesų atsižvelgta į su šiuo sektoriumi susijusius klausimus. Toks sprendimas labai padėtų padidinti Europos Sąjungos teisėkūros skaidrumą, aiškumą ir užtikrinti didesnę pritarimą jai.“

Balsavimo rezultatai

Už: 73
Prieš: 70
Susilaikė: 13

4.4 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„EESRK pritaria įvairiems rinkos dalyviams numatytiems pereinamiesiems laikotarpiams. Gali būti tikslinga mažo galingumo variklių atveju vietoj trijų siūlomų metų numatyti ne daugiau nei vienerius ar dvejus papildomus metus.“

Balsavimo rezultatai

Už: 78
Prieš: 49
Susilaikė: 10

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES vaiko teisių darbotvarkė“

(COM(2011) 60 galutinis)

(2012/C 43/08)

Pranešėja **Kinga JOÓ**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. vasario 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES vaiko teisių darbotvarkė“

COM(2011) 60 galutinis.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 8 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 170 narių balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Santrauka ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina 2011 m. vasario 15 d. Komisijos paskelbtą „ES vaiko teisių darbotvarkę“ (toliau – Komunikatas) ir viliasi, kad tai bus pirmas žingsnis visapusiškai įgyvendinant JT vaiko teisių konvenciją bei užtikrinant, kad vaiko teisių klausimai būtų kuo plačiau integruojami į įvairias politikos sritis. Šis Komunikatas buvo rengiamas ketverius metus; prieš jį 2006 m. liepos mėn. buvo paskelbtas Komisijos komunikatas „Dėl ES vaiko teisių strategijos kūrimo“, dėl kurio EESRK priėmė nuomonę ⁽¹⁾.

1.2 Vaikai – tai ES gyventojų grupė, kurios gerovė – padėtis apskritai, gyvenimo kokybė, investicijos į ateitį – itin svarbi. Kokybiška vaikystė su teisėmis yra socialinio ir ekonominio vystymosi garantas, leidžiantis ES visose srityse siekti savo tikslų. Reikėtų pabrėžti, kad mintis, jog į vaikus reikėtų žiūrėti kaip į „investiciją į ateitį“, yra neatsiejama nuo laimingos vaikystės sampratos, nes ir vaikams, ir visuomenei dabartis yra lygiai tiek pat svarbi kiek ir ateitis.

1.3 Komitetas pažymi, kad Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnio 3 dalyje vaiko teisių apsauga įvardyta vienu iš Europos Sąjungos uždavinių ir kad ši apsauga įtvirtinta teisiškai privalomoje Pagrindinių teisių chartijoje. Ši Chartija taikoma visų ES institucijų ir tarnybų veiksmams, taip pat valstybėms narėms, kai jos įgyvendina ES teisę. Todėl vertinamas galimas

kiekvieno naujo pasiūlymo dėl Europos teisės akto poveikis pagrindinėms teisėms, įskaitant vaiko teises.

1.4 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Komunikate nustatyti nedideli uždaviniai ir jų nustatyta nedaug. Europos Sąjunga neratifikavo Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos, kaip kad ji ratifikavo Jungtinių Tautų Neigaliųjų teisių konvenciją ⁽²⁾. ES turėtų rasti būdą, kaip vienašališkai prisijungti prie JT vaiko teisių konvencijos ⁽³⁾. Valstybės narės turėtų kas dvejus metus teikti išsamias ataskaitas apie vaikų padėtį, kuriose būtų apžvelgiama ne tik vaikų ekonominė padėtis, bet ir visi kiti veiksniai, turintys įtakos jų gerovei, kurie turėtų būti vertinami sistemingai surinkus duomenis ir atlikus tyrimus bei analizes. Taip būtų galima sukurti ES duomenų bazę ir vertinimo metodiką, papildančias jau turimą informaciją.

1.5 Komitetas mano, kad reikia labiau naudotis duomenimis ir informacija, pvz., ataskaitomis, kurias vyriausybės ir pilietinės visuomenės organizacijos rengia JT Vaiko teisių komitetui ir iš kurių galima palyginti, kaip valstybės narės saugo vaiko teises ir užtikrina jų įgyvendinimą; kartu reikėtų paraginti įvairias tarptautines organizacijas, pvz., Eurostatą, EBPO, Pasaulio banką ir t. t., sistemingai rinkti ir analizuoti su vaiko teisėmis susijusius duomenis bei naudoti atitinkamus rodiklius. EESRK rekomenduoja ES glaudžiai bendradarbiauti su Europos Taryba, kad būtų galima užtikrinti jų programų sinergiją ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/4>.

⁽³⁾ JT vaiko teisių konvenciją gali pasirašyti ar prie jos prisijungti tik valstybės, skirtingai nei Neigaliųjų teisių konvencijos atveju, kur numatyta galimybė pasirašyti ir regioninėms organizacijoms. Vienašalę prisijungimo deklaraciją galėtų parengti ES ir tokia deklaracija iš esmės prilygtų stojimui bei nekiltų jokių sunkumų dėl ratifikavimo.

⁽⁴⁾ Būsima Europos Tarybos 2012–2015 m. vaiko teisių strategija ir kitos strategijos su tuo susijusiose srityse.

⁽¹⁾ COM(2006) 367 galutinis ir OL C 325, 2006 12 30, p. 65–70.

1.6 EESRK susirūpinimą kelia tai, kad komunikate nepateikiama veiksminga jo įgyvendinimo ar taikymo strategija, nors šiuo klausimu galima būtų pasinaudoti ES pagrindinių teisių agentūros rengiamais rodikliais ir išsamiu vertinimo priemonių sąrašu, kuris parengtas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijai įgyvendinti; jei tokia įgyvendinimo strategija būtų numatyta, ji užtikrintų, kad vaiko teisių strategija bus taikoma ir vykdoma.

1.7 Būtina, kad priimant vaikams aktualius sprendimus ir vertinant programas būtų užtikrintas tinkamas pačių vaikų dalyvavimas; tai padėtų nustatyti, ar jie juos tenkina, bei įvertinti jų nuomonę. EESRK palankiai vertina EK pastangas įtraukti vaikus ir remti jų dalyvavimą sprendžiant visus su jais susijusius klausimus. Taip pat labai svarbu atsižvelgti į profesinių organizacijų ir su vaikais dirbančių specialistų nuomonę.

1.8 EESRK rekomenduoja, kad vaiko teisių įgyvendinimui ir apsaugai užtikrinti priimamos programos būtų suderintos ir sąveikautų su kitomis ES programomis (dėl švietimo, jaunimo, romų integravimo, kovos su skurdu, vaiko interesus atitinkančio teisingumo, kartų solidarumo, išorės santykių) taip, kad būtų užtikrinta jų sinergija; šiose programose taip pat turėtų būti aiškiai pabrėžti su vaiko teisėmis ir vaikų gerove susiję klausimai. Be to, Komitetas mano, kad vaiko teises svarbu garantuoti kompleksškai, užtikrinant glaudų įvairių Komisijos generalinių direktoratų tarpusavio bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą.

1.9 EESRK rekomenduoja strategiją „Europa 2020“ vertinti ir iš vaiko teisių bei vaiko gerovės perspektyvos, atsižvelgiant į strategijos uždavinius, ir tuo pat metu šiuos uždavinius atskirai vertinti iš ilgalaikio planavimo perspektyvos (nes vaikai – tai investicija į ateitį).

1.10 EESRK rekomenduoja, kad ES skirtų ypatingą dėmesį pažeidžiamų grupių vaikų (skurstančių vaikų, vaikų, gyvenančių atskirai nuo savo šeimų ar vaikų namuose, vaikų, kurie patiria arba gali patirti smurtą ar išnaudojimą, vaikų su negalia, tautinėms mažumoms priklausančių vaikų ar vaikų iš migrantų šeimų, nelydimų vaikų, pabėgėlių, iš namų pabėgusių vaikų, vaikų, kurių tėvai emigravo juos palikę) teisių apsaugai ir įgyvendinimo užtikrinimui tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu. Atsižvelgdamas į vaiko teisių apsaugą, taip pat teisę į asmens neliečiamybę ir žmogaus orumą, EESRK smerkia bet kokią smurtą prieš vaikus, įskaitant drausminį smurtą namuose. Taigi Komitetas ragina valstybes nares uždrausti fizinės vaikų bausmės ir dar kartą prašo paskirti specialų atstovą.

1.11 Komitetas mano, kad ginant vaiko teises ir užtikrinant jų įgyvendinimą labai svarbu skleisti apie jas informaciją ir šviesti visuomenę. Reikėtų ne tik teikti kokybišką informaciją visuomenei, bet ir ypatingą dėmesį skirti sprendimų priėmėjų, teisininkų ir kitų sričių praktikų, nacionalinių ir Europos specialistų ir politikų informavimui; dar viena sritis, kuriai turi būti skiriamas dėmesys – tai su vaikais dirbančių specialistų, taip pat

šeimų kartu su tėvais ir pačiais vaikais, mokymas, skirtas ne tik supažindinti juos su vaiko teisėmis, bet ir užtikrinti, kad jie suprastų, jog vaikams reikia visų žmogaus teisių ir jie neturi būti traktuojami kaip „mini suaugę su mini teisėmis“, o dėl pažeidžiamumo, amžiaus ir padėties nusipelno didesnės apsaugos. Valstybės narės turėtų visais įmanomais būdais remti šeimas, nes tai labiausiai atitinka vaiko interesus.

1.12 Pripažindamas, kad į vaiko teises turi būti žiūrima ne atskirai, o visaapimančiai ir kompleksškai, Komitetas rekomenduoja ypatingą dėmesį skirti tam tikriems klausimams, pavyzdžiui, kokybiškai, prieinamai ir nemokamai sveikatos priežiūrai moterims nėštumo ir pogimdyminiu laikotarpiu, nes tai yra vienas iš visuomenės ir vaiko sveikatos aspektų, taip pat komunikate nagrinėjamiems klausimams, pavyzdžiui, vaikų, taip pat nepilnamečių pažeidėjų, interesus atitinkančiam teisingumui ⁽⁵⁾.

1.13 Siekiant neigiamo poveikio nepilnamečiams nedarančio teisingumo, EESRK prašo nustatyti saugią apklausą užtikrinančias priemones nepilnamečiams, kurie yra tapę seksualinio išnaudojimo aukomis arba dalyvauja savo tėvų skyrybų civiliniame procese. Reikia vengti, kad duodami parodymus nepilnamečiai patirtų naujų traumų, todėl šiame procese turėtų dalyvauti specialiai parengti profesionalūs ekspertai ir, jei įmanoma, jis turėtų vykti neutralioje vietoje, o ne teismo patalpose.

1.14 Vaikų skurdas, nepriteklis, diskriminacija ir atskirtis yra vienos didžiausių kliūčių užtikrinti vaiko teisių įgyvendinimą; todėl EESRK pakartoja savo ankstesnėse nuomonėse išdėstytą rekomendaciją, kad šiose srityse reikia skirti ypatingą dėmesį programų įgyvendinimui, stebėsenai ir vertinimui siekiant strategijoje „Europa 2020“ nustatytų tikslų, susijusių su skurdo mažinimu ir su visų formų švietimu. Tam turi būti skiriama pakankamai išteklių. Pirmenybė visada turi būti skiriama su vaikais susijusiai politikai ir veiksams.

1.15 Atsižvelgdamas į ekonomikos krizę, finansinius suvaržymus ir ribotus išteklius, EESRK rekomenduoja ypatingą dėmesį skirti tam, kad dėl išlaidų mažinimo priemonių esamos problemos negilėtų ir šiuo metu vykdoma vaiko teisių apsaugos ir stiprinimo veikla nesulėtėtų.

2. Padėties apžvalga

2.1 Visos ES valstybės narės yra ratifikavusios JT vaiko teisių konvenciją ⁽⁶⁾ (toliau – JTGTK), o daugelyje jų ji tapo neatsiejama nacionalinės teisės dalis, todėl ją taikyti privaloma. JTGTK yra plačiausiai ratifikuota žmogaus teisių konvencija pasaulyje; per pastaruosius dvidešimt metų dėl jos iš esmės pasikeitė principai ir praktika vaikų padėties, teisių ir vaidmens atžvilgiu.

⁽⁵⁾ OL C 110, 2006 5 9, p. 75.

⁽⁶⁾ <http://www.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

2.2 Komisija vaikus įvardijo vienu iš svarbiausių savo strateginių tikslų 2005–2009 m. laikotarpiui, o 2006 m. liepos mėn. paskelbė atskirą komunikatą „Dėl ES vaiko teisių strategijos kūrimo“⁽⁷⁾, kuriame numatoma sukurti išsamią vaiko teisių strategiją, vaiko teisių apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo klausimą integruojant į visų sričių ES vidaus ir išorės politiką bei remiant valstybių narių darbą šioje srityje.

2.3 EESRK paragino parengti išsamią, kompleksinę ir visapimančią ES strategiją, kaip būtų galima visapusiškai ir veiksmingai garantuoti vaiko teisių įgyvendinimo užtikrinimą pagal JT VTK tiek ES vidaus, tiek išorės politikoje, taip pat ir valstybėms narėms vykdant priemones vaiko teisių strategijai įgyvendinti⁽⁸⁾.

2.4 2006 m. paskelbtoje EESRK nuomonėje siūloma, kad įvairių sričių ES politikoje požiūris į vaiko teises atitiktų JT VTK ir du jos fakultatyvinius protokolus, taip pat atitinkamus Tūkstantmečio vystymosi tikslus⁽⁹⁾ ir Europos žmogaus teisių konvenciją. EESRK neseniai paskelbė keletą nuomonių, kuriose nagrinėjami įvairūs vaiko teisių aspektai⁽¹⁰⁾.

2.5 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, ES pagrindinių teisių chartija, kurios 24 straipsnyje įtvirtintas vaiko teisių apsaugos ir stiprinimo principas, tapo teisiškai privaloma. Pirmą kartą ES istorijoje Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnio 3 dalyje tiesiogiai minima vaiko teisių apsauga⁽¹¹⁾. „Vaiko teisių apsauga ir stiprinimas yra vienas iš Europos Sąjungos uždavinių. Visa politika ir visi veiksmai, turintys poveikio vaikams, turi būti planuojami, vykdomi ir kontroliuojami atsižvelgiant į vaiko interesus“⁽¹²⁾.

2.6 ES, Europos Tarybos ir JT vaiko teisių programose radome šias keturias bendras temas: skurdas ir socialinė atskirtis, smurtą patiriantys vaikai, ypač pažeidžiamų grupių vaikai, ir būtinybė aktyviai įtraukti vaikus, su jais tartis ir juos išklausti, kai sprendžiami jiems aktualūs klausimai. Kita ES ir Europos Tarybai bendra tema – vaiko interesus atitinkantis teisingumas ir šeimos politika.

2.7 Savo 2010 m. birželio mėn. nuomonėje⁽¹³⁾ Regionų komitetas pabrėžė, kad vaiko teisės turi būti taikomos kompleksškai ir horizontaliai; tam būtinas daugialypis požiūris – su vaikais susiję klausimai turi būti integruojami į visų sričių Europos ir nacionalinę politiką.

2.8 Komisija pilietinės visuomenės organizacijoms įkūrė Europos vaiko teisių forumą; šis forumas buvo susirinkęs penkis kartus ir pareiškė nuomonę dėl šiuo metu rengiamos strategijos. Be to, buvo atliktos dvi apklausos siekiant išsiaiškinti, kiek gerai vaikai žino savo teises ir kokia jų nuomonė šiuo klausimu; šių apklausų rezultatai buvo panaudoti rengiant šią programą⁽¹⁴⁾. Komunikate apie vaiko teises kalbama ir iš Europos Tarybos pozicijos, kuri ypatingą dėmesį skiria smurto prieš vaikus problemai, pastangoms užtikrinti vaiko interesus atitinkantį teisingumą, taip pat atitinkamoms rekomendacijoms ir konvencijoms.

2.9 Svarbi yra Vaiko teisių darbo grupė⁽¹⁵⁾ (angl. *Child Rights Action Group*, CRAG), vienijanti pilietinės visuomenės organizacijas. CRAG – tai neformali grupė NVO, kurių tikslas – bendradarbiauti įgyvendinant Europos Komisijos komunikatą „ES vaiko teisių strategijos kūrimas“ ir prižiūrėti, kaip jis įgyvendinamas.

2.10 2011 m. pavasarį buvo įkurtas neformalus Europos parlamentinių partijų aljansas vaiko teisių klausimais, kuris išsikėlė prioritetą – užtikrinti koordinuotą ir nuoseklų su vaikais, ypač su jų teisėmis susijusių klausimų sprendimą⁽¹⁶⁾.

3. Vaiko teisės ES

3.1 EESRK palankiai vertina pirmąją Europos Komisijos ES pagrindinių teisių chartijos taikymo ataskaitą⁽¹⁷⁾, paskelbtą 2011 m. kovo 31 d., kurioje nagrinėjamas šešių Chartijos skyrių (orumas, laisvės, lygybė, solidarumas, piliečių teisės ir teisingumas) nuostatų įgyvendinimas, o skyriuje „Lygybė“ vaiko teisėms skiriama atskira dalis. Pagrindinių teisių chartijoje ES griežtai įpareigojama užtikrinti vaiko teisių įgyvendinimą, garantuoti vaikams teisę į gyvybę, apsaugą, vystymąsi ir aktyvų dalyvavimą.

⁽¹³⁾ OL C 267, 2010 10 1, p. 46–51.

⁽¹⁴⁾ Eurobarometras: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_235_en.pdf.

⁽¹⁵⁾ Grupės nariai: „Terre des Hommes“, „World Vision“, „European Foundation for Street Children Worldwide“, „Save the Children“, Europos vaikų tinklas „Euronet“, „Eurochild“, „Plan International“, „SOS-Kinderdorf International“, <http://www.eph.org/a/2610>.

⁽¹⁶⁾ <http://www.eurochild.org/>. (http://www.eurochild.org/index.php?id=208&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1819&tx_ttnews%5BbackPid%5D=185&cHash=cc6d4444ebae436b2a844a082a0ea2a8)

⁽¹⁷⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/charter-applic-report-2010_EN.pdf

⁽⁷⁾ COM(2006) 367 galutinis.

⁽⁸⁾ OL C 325, 2006 12 30, p. 65–70.

⁽⁹⁾ JT Generalinė Asamblėja, JT Tūkstantmečio deklaracija, 2000 m. rugsėjo 8 d.

⁽¹⁰⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 138–144, OL C 44, 2011 2 11, p. 34–39, OL C 339, 2010 12 14, p. 1–6, OL C 317, 2009 12 23, p. 43–48.

⁽¹¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:LT:PDF>.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/index_en.htm.

3.2 EESRK džiaugiasi, kad po išsamių konsultacijų su specialistais ir pilietinės visuomenės organizacijomis ES pagrindinių teisių agentūra parengė rodiklius vaiko teisių įgyvendinimo užtikrinimui vertinti⁽¹⁸⁾ ir atliko tyrimą, kuriame pateikia informacijos apie ES gyvenančių vaikų gerovę; tačiau šiame tyrime pateikiami duomenys tik apie materialines sąlygas ir gerovę, bet nepateikiama sudėtinų rodiklių, kuriais būtų galima įvertinti gyvenimo kokybę ir vaikų apsaugą bei kokiomis praktinėmis priemonėmis ir koku mastu tai užtikrinama⁽¹⁹⁾.

3.3 Komitetas pabrėžia, kad tik užmezgus įvairių sričių partnerystę būtų galima sėkmingai saugoti ir veiksmingai taikyti vaiko teises; tokia partnerystė turėtų būti užmezgama tarp valstybių narių, įvairių valdžios lygmenų, nacionalinių ir tarptautinių NVO, pilietinės visuomenės organizacijų, įvairiems interesams, pavyzdžiui vaikų ir jiems atstovaujančių organizacijų interesams, atstovaujančių forumų, socialinių partnerių – darbdavių, profesinių sąjungų ir verslo pasaulio atstovų, kurie kartu dirbtų siekdami tam tikrų tikslų.

3.4 Nors Komisija skiria dėmesio vaikų skurdo problemai ir įvairioms vaikų grupėms, ypač pažeidžiamoms, jo nepakanka atsižvelgiant į tai, kad šie klausimai labai svarbūs vaikų gerovei šiandien ir sėkmingam jų perėjimui ir integracijai į suaugusiųjų pasaulį rytoj, jau vien dėl gerai žinomų demografinių problemų Europoje. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas tam, kad būtų užkirstas kelias lyčių diskriminacijai tarp vaikų.

3.5 Ekonomikos krizė kelia pavojų vaikų gerovei ir daugeliu aspektų daro neigiamą poveikį vaikams, ypač tiems, kurie gyvena sunkiomis sąlygomis: su jais dirbančios tarnybos ir specialistai dažnai patys turi sunkumų ir vis daugiau pagrindinių paslaugų nebeteikiama visai arba teikiama labai ribotai.

3.6 ES savo išorės santykiuose didelį dėmesį skiria konkrečioms, vaiko teisių apsaugai ir įgyvendinimo užtikrinimui svarbiems klausimams, tarp kurių yra tarptautinė globa, be žinios dingę vaikai, vaikai migrantai, nelydimi vaikai, sulaikyti nelegalūs migrantai ir išnaudojami vaikai, ir vaikai, kurie yra seksualinės prievartos ir sekso turizmo aukos⁽²⁰⁾. Tačiau nesprenždžiama vis aštrėjanti vaikų, kuriuos jų kilmės šalyse palieka tėvai migrantai, problema. Tokiems vaikams nepriežiūra, kol jų tėvai dirba ES valstybėje narėje, yra didelė problema, kaip ir tuomet, kai tėvai negali savo vaikų pasiimti kartu, nes tam nėra

sąlygų; tokiomis aplinkybėmis, netgi kai tėvų darbas reikalingas kitoje šalyje ir jie ten moka mokesčius ir įmokas, jų vaikai neturi teisių ir jiems kyla didelis pavojus.

3.7 EESRK mano, kad labai svarbu, jog pirmą kartą buvo parengta rekomendacija dėl sąsajos tarp vaiko teisių ir verslo⁽²¹⁾, kai UNICEF, JT Pasaulinis susitarimas ir aljansas „Gelbėkit vaikus“ inicijavo principų ir gairių, padėsiančių verslui ginti ir remti vaiko teises, kūrimo procesą. Šiuo procesu ne tik skatinami teigiami pokyčiai, bet ir atkreipiamas dėmesys į galimus neigiamus padarinius, ypač reklamos (kurioje jie skatinami vartoti jų fizinei ir psichinei sveikatai žalingus produktus arba įsitraukti į smurtinę, pavojingą ir erotinio ar pornografinio pobūdžio veiklą), vartojimo modelių, įskaitant sveikatą ir mitybą, turizmo, vaikų darbo ir diskriminacijos srityse. Šioje srityje visiems sektoriams tenka labai svarbus vaidmuo, todėl jie turėtų glaudžiai bendradarbiauti su vyriausybėmis, nevyriausybėmis, pilietinės visuomenės ir verslo organizacijomis bei profesinėmis sąjungomis, kad šie tikslai būtų pasiekti ir visoje Europos Sąjungoje, ir atskirose valstybėse narėse.

3.8 EESRK mano, kad nors dauguma su vaikais susijusių programų priklauso nacionalinei kompetencijai, daugelyje sričių daugėja ES rekomendacijų ir intensyvėja jos veikla (pavyzdžiui, tokiais klausimais kaip ankstyvoji vaikystė, profesinis mokymas, mokyklos nebaigę vaikai, be žinios dingę vaikai). Tai turi įtakos nacionalinei politikai, tačiau dažnai neaišku, kiek poveikio daroma šios veiklos įgyvendinimui nacionaliniu lygmeniu.

3.9 Įvairiose ES programose (pvz., dėl jaunimo, švietimo, mokymosi visą gyvenimą, romų integracijos, kovos su skurdu, kartų solidarumo, darbo ir šeimos pareigų derinimo, išorės santykių, t. t.) reikėtų suteikti pirmenybę galimybėms saugoti vaiko teises ir užtikrinti jų įgyvendinimą, daugiau dėmesio skiriant įvairioms itin pažeidžiamų vaikų grupėms, įskaitant į užsienį išvykusių dirbti tėvų kilmės šalyje paliktus vaikus.

3.10 Ankstesnėje nuomonėje⁽²²⁾ (SOC/248, „ES vaiko teisių strategijos kūrimas“) EESRK ragino Komisiją paskirti specialų atstovą dėl smurto prieš vaikus, kad būtų ginamos vaikų teisės, ir skatino valstybes nares uždrausti visas smurto prieš vaikus formas. EESRK apgailestauja, kad Komisija neišdėsto savo pozicijos dėl fizinių vaikų bausmių. Fizinės vaikų bausmės pažeidžia vaikų teisę nebūti mušamiems. Mušami vaikai patys išmoksta smurtauti. Atsižvelgdamas į vaiko teisių apsaugą, taip pat teisę į asmens neliečiamybę ir žmogaus orumą, EESRK smerkia bet kokią smurtą prieš vaikus, įskaitant drausminį smurtą namuose. Taigi Komitetas ragina valstybes nares uždrausti fizinės vaikų bausmės, dar kartą prašo paskirti specialų atstovą ir kartoja, kad Europos Komisija ir valstybės narės turėtų dėti pastangas, kad visoje ES būtų panaikintos fizinės vaikų bausmės.

⁽¹⁸⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/FRA-report-rights-child-conference2010_EN.pdf.

⁽¹⁹⁾ http://www.tarki.hu/en/research/childpoverty/tarki_dwb_mainreport_online.pdf.

⁽²⁰⁾ EESRK nuomonė dėl vaikų apsaugos nuo keliaujančių lytinius nuskaltimus padariusių asmenų (OL C 317, 2009 12 23, p. 43–48).

⁽²¹⁾ Vaikų teisių ir verslo principų iniciatyva.

⁽²²⁾ OL C 325, 2006 12 30, p. 65–70.

3.11 Komitetas pritaria, kad išklausančią vaikus, su jais tariantis ir įtraukiant juos, kai sprendžiami visi jiems aktualūs klausimai, būtų užtikrinta galimybė įgyvendinti jų teises ir kartu jie būtų rengiami būti aktyviais piliečiais. Kad taip ir būtų, svarbu užtikrinti, kad vaikai galėtų susipažinti su jiems pritaikytomis dokumentų versijomis ir kad būtų parengtos bei tvarkomos panašaus pobūdžio brošiūros ir interneto svetainės arba specialios rubrikos jose, kaip ketina daryti Teisingumo generalinis direktoratas ⁽²³⁾.

3.12 Siekiant teisingumo, kuris užtikrintų pagarbą nepilnamečiams ir apsaugotų nuo psichologinės žalos, visose Sąjungose teismų sistemose būtina nustatyti šias priemones:

- vengti, kad duodami parodymus seksualinės nusikalstamos veikos aukomis tapę nepilnamečiai patirtų naujas traumas, todėl šiame procese turėtų dalyvauti specialiai parengti profesionalūs ekspertai ir, jei įmanoma, jis turėtų vykti neutralioje vietoje, o ne teismo patalpose;
- savo tėvų skyrybų civiliniame procese dalyvaujančių nepilnamečių apklausos metu turi būti laikomasi tokių pačių kaip ir pirmiau minėtų apsaugos priemonių ir jie turi būti saugomi nuo bet kokios jų tėvų ir advokatų įtakos.

3.13 Norint veiksmingiau skleisti informaciją apie vaiko teises labai svarbus teigiamas žiniasklaidos vaidmuo, taip pat ir socialinės žiniasklaidos, kuri pasiekia tėvus, specialistus ir pačius vaikus.

3.14 EESRK pasisako už tai, kad būtų taikomas jau pasiteisinęs atvirasis koordinavimo metodas, taip pat ir kiti galimi mechanizmai, kuriais būtų galima užtikrinti, kad valstybės narės bendradarbiaujant tarpusavyje ir nustačius bei pritaikius geriausią patirtį būtų prisidedama prie vaiko teisių apsaugos ir įgyvendinimo užtikrinimo, o su vaikais susiję klausimai būtų integruojami į kitų sričių politiką.

3.15 Būdamas nuolatinis pilietinės visuomenės atstovas, EESRK ketina prisidėti sistemingai stebėdamas rezultatus ir per savo narius skleidamas informaciją apie vaiko teises bei stiprindamas jas.

3.16 Kad būtų veiksmingiau užtikrinamas teisės aktų įgyvendinimas, EESRK mano, kad yra tinkama ir būtina užtikrinti glaudesnę nei iki šiol įvairių JT tarnybų, Vaiko teisių komiteto, Europos Tarybos ir tarptautinių vaikų organizacijų bei vaikams atstovaujančių organizacijų bendradarbiavimą ir konsultavimąsi, nes tokių organizacijų tikslai ir veikla yra susijusi su plačiu ir išsamiu vaiko teisių įgyvendinimo užtikrinimu.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

⁽²³⁾ Vaikų kampelis interneto svetainėje www.europa.eu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Aukų teisių stiprinimas ES“

(COM(2011) 274 galutinis)

ir dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai

(COM(2011) 275 galutinis – 2011/0129 (COD))

(2012/C 43/09)

Pranešėja **Kathleen WALKER SHAW**

2011 m. gegužės 18 d. Europos Komisija, o 2011 m. birželio 29 d. Taryba, vadovaudamosi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Aukų teisių stiprinimas ES“

COM(2011) 274 galutinis

ir dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai

COM(2011) 275 galutinis

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2011 m. lapkričio 8 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 142 nariams balsavus už ir keturiems susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK ragina Komisiją išsamesniame tyrime įvertinti krizės poveikį nusikaltimų aukoms ir remiantis jo rezultatais pasiūlyti atitinkamas priemones.

1.2 EESRK nuogaštuoja dėl mažo aukų pasitikėjimo baudžiamosios teisenos sistema ir pripažįsta būtinumą įgalinti aukas, visų pirma pakartotines aukoms, ir ugdyti pilietinį pasitikėjimą nutraukti viktimizacijos ciklą. Komitetas ragina Komisiją apsvarstyti susijusias priemones ir paramos šioms priemonėms finansavimą.

1.3 EESRK siūlo Komisijai pataisyti „aukos“ apibrėžtį siekiant sustiprinti ir pripažinti aukos šeimos ar atstovo teises.

1.4 EESRK ragina Komisiją atlikti išsamią analizę, kaip saugomos darbe nuo nusikalstamos veikos nukentėjusių aukų teisės ir kaip galima plėtoti susijusias priemones siekiant paremti būtiniausias teises ir jų pripažinimą ES, tiek privačiame, tiek viešajame sektoriuose.

1.5 EESRK rekomenduoja Komisijai atlikti išsamią kelių eismo įvykių aukų analizę ir pasiūlyti priemones, kaip užtikrinti teisingumą, paramą ir kompensaciją.

1.6 EESRK siūlo Komisijai pasiūlymuose numatyti veiksmingesnes apsaugines priemones kovoti su tiesioginiu ir netiesioginiu aukų diskriminavimu.

1.7 EESRK reikalauja iš esmės keisti aukos vaidmens pripažinimo kultūrą ir šiuo tikslu mokyti visų lygmenų teisingumo sistemos ir kitų susijusių valdžios institucijų specialistus ir praktikus atsižvelgiant į subsidiarumo principą. Taip turėtų būti taikoma ir žiniasklaidos elgesiui su aukomis apskritai ir užkirsti kelią aukų išnaudojimui politiniais tikslais.

1.8 EESRK sutinka, kad kai kurios aukos yra ypač pažeidžiamos ir su jomis turi būti tinkamai elgiamasi, tačiau mano, kad vietoj tam tikrų „pažeidžiamų aukų“ nustatymo ir galimo aukų hierarchijos sukūrimo Komisija turėtų siūlyti, kad visos nusikaltimų aukos galėtų naudotis konkrečiomis priemonėmis pagal nacionalines procedūras taikant individualų vertinimą,

kuriuo nustatomas jų pažeidžiamumas atsižvelgiant į jų asmenines savybes, nusikaltimo pobūdį ir ryšius su įtariamuoju.

1.9 EESRK ragina parengti susijusias priemones, skirtas stiprinti ir formalizuoti paramos aukoms tarnybų tinklus visoje ES ir siūlo tai nuosekliai finansuoti ES biudžeto lėšomis. EESRK taip pat rekomenduoja išplėsti paramos tarnybų vaidmenį, numatant paramą nusikaltimo aukoms ir jų šeimoms grįžus į jų gyvenamąją valstybę narę, jei įvykis atsitiko užsienyje. EESRK taip pat mano, kad paramos aukoms tarnybos turėtų būti lanksčios ir pajėgios paskirstyti išteklius regionuose potencialiems „karštiesiems taškams“.

1.10 EESRK pripažįsta platesnį pilietinės visuomenės vaidmenį rengiant praktines paramos nusikaltimų aukoms priemones ir skatina Komisiją pasiūlyti susijusias priemones ir jų finansavimą.

1.11 EESRK ragina Komisiją būsimame persvarstyme imtis plataus masto ir būtinų veiksmų pagerinti nuostatas dėl kompensacijos aukoms, taip pat apsvarstyti nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo ES lygiu tvarką. EESRK pageidautų, kad Komisija akcentuotų valstybėms narėms, jog direktyva nustatomi būtiniausi standartai ir minimalios teisės, o nacionaliais įgyvendinimo teisės aktai galima teikti didesnę apsaugą.

1.12 EESRK palankiai vertina pasiūlymus dėl atkuriamojo teisingumo ir ragina Komisiją remti bandomųjų atkuriamojo teisingumo standartų kūrimo ir mokymo visoje ES projektų finansavimą.

1.13 EESRK ragina ES Komisiją parengti bendras kitoje valstybėje narėje žuvusių asmenų palaikų pervežimo ir parvežimo procedūras, kurioms atlikti būtų nustatytas konkretus ribotas terminas ⁽¹⁾ ir kurios būtų viršesnės už nacionalines ar vietos taisykles.

2. Įžanga

2.1 2011 m. gegužės 18 d. Komisijos pateiktu pasiūlymų rinkiniu išplečiamos dabartinės ES lygiu priimtose priemonės dėl aukų teisių. Pasiūlymais siekiama nusikaltimų aukoms suteikti aiškias ir konkrečias teises ir užtikrinti, kad būtų patenkinti jų apsaugos, paramos ir teisės kreiptis į teismą poreikiai, nesvarbu iš kurios ES šalies jos yra kilę ar kur gyvena.

⁽¹⁾ EESRK siūlo nustatyti 28 dienas, per kurias būtų atlikta teismo ekspertizė ir DNR tyrimas, kuriuos atliktų 2 patologai, ir būtų įvykdytas velionio šalies konsulato prašymas pateikti nepriklausomą ataskaitą.

2.2 EESRK pripažįsta, kad Lisabonos sutartis suteikia ES aiškų teisinį pagrindą nustatyti būtiniausias nusikaltimų aukų teises ir jų apsaugą. Pasiūlymai yra grindžiami Stokholmo programa ⁽²⁾ ir jos veiksmų planu ⁽³⁾, taip pat jie dera su Budapešto gairėmis ⁽⁴⁾.

2.3 EESRK palankiai vertina tai, kad pirmininkaujanti Lenkija teikia prioritetą saugumo stiprinimui ES, ir jos pastangas padaryti pažangą dirbant su nusikaltimo aukų dokumentų paketu Taryboje.

2.4 EESRK atliko nemažai darbų šioje srityje, parengė nuomones dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms ⁽⁵⁾, prekybos žmonėmis ⁽⁶⁾, seksualinės prievartos, seksualinio išnaudojimo ir vaikų pornografijos ⁽⁷⁾ bei vaikų teisių ⁽⁸⁾, ES kovos su terorizmu politikos ⁽⁹⁾, e. įtraukties ⁽¹⁰⁾ ir elektroninių nusikaltimų ⁽¹¹⁾.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK pabrėžia, kad valstybės narės negali nepaisyti dabartinės ekonomikos ir finansų krizės poveikio šioje srityje ir turi suprasti nusikalstamumo dinamiką šiomis aplinkybėmis. Taikydamos griežtas taupymo priemones valstybės narės mažina policijos, sveikatos priežiūros ir socialinės rūpybos paslaugas, bendruomenines organizacijas ir finansavimą paramos aukoms tarnyboms ir kitoms susijusioms NVO. Be to, dar labiau gilėja esama nelygybė, o nuolat augantis skurdo ir nedarbo lygis paaštrina kitas socialines problemas ir skatina nusikalsti.

3.2 ES lygmens duomenys dėl nusikaltimų aukų kelia nerimą. Tiesioginėmis nusikaltimų aukomis kasmet tampa daugiau kaip 75 mln. žmonių. Nepriimtina tai, kad dažniausiai nuo nusikaltimų nukenčia ta pati nedidelė dalis aukų, kurios dar kartą ir dar kartą tampa aukomis. Paprastai aukos gyvena tose vietose, kurioms būdingas didelis nusikalstamumas, kuriose tvyro nusikaltimų baimė ir kuriuose pranešama apie mažą nusikaltimų dalį. Šiose vietovėse apie 90 proc. nusikaltimų nepranešama.

3.3 Paramos nusikaltimo aukoms gerinimas ES yra kertinis laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimo ES piliečiams akmuo. Tai yra labai svarbu, kadangi nuolat daugėja keliaujančių ar persikeliančių gyventi ir dirbti į kitas ES valstybes nares žmonių – tendencija, kuri išliks ir ateityje.

⁽²⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/111877.pdf.

⁽³⁾ COM(2010) 171 galutinis.

⁽⁴⁾ Ministrų Taryba priėmė 2011 m. birželio 10 d.

⁽⁵⁾ OL C 95, 2006 4 23, p. 40–44.

⁽⁶⁾ OL C 51, 2011 2 17, p. 50–54.

⁽⁷⁾ OL C 325, 2006 12 30, p. 60–64, OL C 317, 2009 12 23, p. 43–48 ir OL C 48, 2011 2 15, p. 138–144.

⁽⁸⁾ OL C 325, 2006 12 30, p. 65–70.

⁽⁹⁾ OL C 218, 2011 7 23, p. 91.

⁽¹⁰⁾ OL C 318, 2011 10 29, p. 9–18.

⁽¹¹⁾ OL C 97, 2007 4 28, p. 21–26.

3.4 EESRK palankiai vertina tai, jog pasiūlyme numatyta, kad piliečiai, kurie tapo nusikaltimo aukomis būdami užsienyje kitoje valstybėje narėje, gali paduoti pareiškimą apie nusikaltimą toje valstybėje narėje, kurioje jie gyvena. Tai ypač svarbu sunkaus sužeidimo ar sunkios nelaimės atveju arba žuvusios aukos šeimai.

3.5 EESRK pritaria direktyvos horizontaliam požiūriui, kuris apima visų aukų teises.

3.6 Svarbu, kad pasiūlymuose pripažįstamos aukų šeimų ir pačių aukų kančios ir problemos, bet reikia nuosekliau visuose pasiūlymuose į tai atsižvelgti.

3.7 Tokie įvykiai išvargina fiziškai, emociškai ir finansiškai, todėl parama būtina tiek aukoms, tiek jų šeimoms, kurios ir teikia aukoms didžiausią paramą: jos kreipiasi į valdžios institucijas, rūpinasi medicinine pagalba, painiomis administracinėmis procedūromis, įtariamojo (-ų) paieška, reikalauja teisingumo ir kompensacijos.

3.8 EESRK mano, kad reikia pripažinti papildomus sunkumus ir stresą, kuriuos patiria aukos ir jų šeimos tarpvalstybiniais atvejais, kai jiems iškyla papildomų problemų dėl skirtingų kalbų, nežinomų procedūrų ir kultūrų ir šios kliūtys jiems atrodo neįveikiamos.

3.9 Apskirtai, 50 proc. nusikaltimo aukų nepraneša apie nusikaltimą kompetentingai valdžios institucijai. Priežastys gali būti įvairios: aukos nesupranta pranešimo ar pareiškimo pateikimo sistemos arba ne itin pasitiki pagalbą, apsaugą ir paramą teikiančiomis tarnybomis siekiant teisingumo arba kompensacijos. EESRK pageidautų, kad pasiūlymai taptų praktinėmis priemonėmis, kurios padėtų sustiprinti aukų pasitikėjimą teisingumo sistema.

3.10 Tyrimai patvirtina⁽¹²⁾, kad dabartinės priemonės nepadedą spręsti daugelio praktinių ir techninių problemų, kurios iškyla aukoms ir jų šeimoms, kai joms labiausiai reikia apsaugos ir pagalbos.

3.11 Šie pasiūlymai yra svarbus žingsnis užtikrinant aukoms ir jų šeimoms teikiamą prioritetą, siekiant, kad jos būtų pripažįstamos, su jomis būtų elgiamasi oriai ir pagarbiai ir joms suteikiama teisė į apsaugą ir paramą bei teisė kreiptis į teismą. Šiomis pažeidžiamomis aplinkybėmis jos neturėtų jaustis paliktos likimo valiai.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Dabartiniu metu ES labai skiriasi nuostatų griežtumas ir veiksmingumas, todėl reikia radikalių pokyčių norint užtikrinti

tinkamus paramos, apsaugos ir teisių standartus, kuriais ES piliečiai galėtų pasikliauti šalyje, kurioje jie gyvena, arba kitoje valstybėje narėje. Neteisinga, kad paramos aukoms apimtis priklauso nuo to, kurioje ES šalyje jos tampa aukomis.

4.2 EESRK pripažįsta, kad jo nariai gali geriausiai prisidėti užtikrinant veiksmingą šių pasiūlymų ir komunikate minimų susijusių priemonių įgyvendinimą bei ragina Komisiją ir toliau kartu su EESRK skatinti atitinkamas vietines organizacijas, jei reikia, parengti praktines struktūras, politines priemones ir procedūras, skirtas sistemingai ir veiksmingai remti nusikaltimų aukas ir jų šeimas.

4.3 Pripažinimas ir apsauga

4.3.1 Direktyvoje aukos apibrėžtis apima tik „dėl nusikaltamos veikos mirusio asmens šeimos narius“. EESRK mano, kad ji yra per siaura ir neatsižvelgiama į tai, kad daugeliui nusikaltimus išgyvenusių aukų dėl sunkių sužalojimų būtina labai didelė pagalba, kad galėtų įgyvendinti savo teisinį veiksnumą pateikdamos pareiškimą dėl nusikaltimo ar kreipdamosi į teismą dėl teisingumo ir kompensacijos, todėl tai tenka daryti jų šeimos nariams arba kitiems joms padedantiems asmenims. Juos taip pat reikia pripažinti. EESRK rekomenduoja iš dalies pakeisti COM(2011) 275 2 straipsnį (Sąvokų apibrėžtys) ir įtraukti tokią papildomą 2 straipsnio a punkto iii įtrauką: „pripažintas aukai, kuriai prieš nusikaltimą ar po nusikaltimo būtina didelė pagalba, kad galėtų įgyvendinti savo teisinį veiksnumą, padedantis asmuo, ar tai būtų jos šeimos narys arba darbuotojas“.

4.3.2 Nepaisant idėjų pastangų laikytis sveikatos ir saugos darbe taisyklių, EESRK susirūpinimą kelia tai, kad pasiūlymuose neminima aukų, kurios dėl nusikalstamo elgesio patiria žalą darbe, įskaitant kelių ar kitose transporto srityse dirbančius žmones, apsauga. Valstybės narės taiko skirtingas nusikalstamos veikos kaip darbo teisių ir apsaugos nuostatų pažeidimų apibrėžtis ir dėl to gali būti sunku užtikrinti būtiniausius standartus visoje ES. Tai taip pat turi poveikį komandiruotiesiems darbuotojams. Todėl EESRK ragina Komisiją išsamiai išnagrinėti šį klausimą ir pasiūlyti atitinkamas priemones, kuriomis būtų galima paremti būtiniausias nusikalstamo elgesio darbe aukų teises tiek privačiame, tiek viešajame sektoriuose.

4.3.3 EESRK nuogaustauja, kad apibrėžiant auką kaip „fizinį asmenį“ direktyvos garantuojamos teisės gali būti nesuteiktos organizacijoms ar įmonėms, kurios tampa nusikaltimų aukomis. EESRK siūlo Komisijai atlikti tyrimą ir įvertinti konkrečių veiksmų poreikį šioje srityje, ypač skirtų MVĮ, siekiant pagerinti apsaugą nuo serijinės viktimizacijos.

⁽¹²⁾ COM(2011) 274 galutinis, SEC(2011) 580.

4.3.4 EESRK mano, kad Komisija nepakankamai dėmesio skyrė didelei tiesioginei ir netiesioginei aukų diskriminacijos, įskaitant kultūrinę diskriminaciją, problemai ir siūlo įtraukti į pasiūlymus veiksmingesnes apsaugos priemones šiai problemai spręsti. Dviguba viktimizacija ir diskriminacija gali pasitaikyti tada, kai aukos tampa taikiniu dėl jų rasės, religijos, įsitikinimų, seksualinės orientacijos, negalios, lyties ar socialinio statuso, tai yra pagrindinė itin aukšto nepraneštų nusikaltimų rodiklio priežastis. Galima tapti diskriminacijos auka dėl nepriimtino valdžios institucijų ir teisingumo sistemos elgesio, kai aukomis netikima, negerbiamas jų orumas, elgiamasi nepagarbiai ir jos nepripažįstamos.

4.3.5 EESRK ragina iš esmės keisti požiūrį ir pripažinti aukos vaidmenį teisingumo sistemoje. Svarbus žingsnis – užtikrinti tinkamą specialistų ir praktikų mokymą atsižvelgiant į subsidiarumo principą. EESRK rekomenduoja Komisijai pritaikyti finansavimo programas siekiant šių požiūrio pokyčių pagrindinėse įstaigose.

4.3.6 Pasiūlymuose daugiausiai dėmesio skiriama nusikaltimų aukų apsaugai. Tai ypač svarbu, kai aukos ir jų šeimos atsiduria kaimynystėje su įtariamaisiais arba tuose pačiuose pastatuose, pavyzdžiui, ligoninėse, teismuose arba policijos nuovadose. Reikia patvirtinti (veikiau nei „palaipsniui sukurti“, kaip teigiama pasiūlymuose) standartines procedūras, kuriomis užtikrinama, kad būtų galima išvengti aukų, jų šeimų ir įtariamųjų kontakto, jiems numatant atskiras patalpas ir atskiros infrastruktūros naudojimą.

4.3.7 Taip pat svarbu imtis prevencijos priemonių, kad žmonės netaptų nusikaltimų aukomis. EESRK ragina Komisiją remti atsirandančių naujų viktimizacijos formų, pavyzdžiui, elektroninių nusikaltimų, stebėseną ir įvertinti, kokių priemonių reikia aukoms apsaugoti ir remti. Siekiant sumažinti aukų skaičių svarbu rengti informavimo apie galimus pavojus programas, remiantis tokių programų kaip „Daphne“ sėkme, ir imtis prevencijos priemonių, kai toks pavojus iškyla.

4.3.8 Statistika rodo, kad aukomis tapę žmonės yra labiau pažeidžiami ir gali tapti aukomis dar kartą. Daugelis aukų negalėjo išsivaduoti iš aukos vaidmens visą gyvenimą, nes patyrė prievartą vaikystėje namuose, valstybės finansuojamose priežiūros įstaigose arba kitose institucijose. Daugeliui aukų sunku kalbėti apie savo situaciją ir imtis veiksmų pranešti apie viktimizaciją. EESRK pageidauja susijusių priemonių ir tikslingo ES finansavimo, kad būtų aukoms ir pakartotinai aukoms tapusiems asmenims suteikta galimybė išsivaduoti iš tolesnės viktimizacijos ir įgyti pilietinį pasitikėjimą visų pirma tose vietovėse, kuriose vyrauja didelis nusikalstamumas.

4.3.9 EESRK, nors ir pritaria tam, kad tam tikros aukos, pavyzdžiui, vaikai ir neįgalieji, su kuriomis turi būti tinkamai elgiamasi, yra ypač pažeidžiamos, nuogąstauja, kad nustatydamas tam tikras „pažeidžiamas aukas“ Komisija gali paskatinti aukų hierarchijos susidarymą, dėl kurio gali būti diskriminuojamos kitos aukos. EESRK mano, kad visos aukos yra pažeidžiamos ir geriau būtų siūlyti, kad visos nusikaltimų aukos galėtų naudotis specialiomis priemonėmis pagal nacionalines procedūras taikant individualų vertinimą, kuriuo nustatomas jų pažeidžiamumas atsižvelgiant į jų asmenines savybes, nusikaltimo pobūdį ir ryšius su įtariamuju. Svarbiausia yra metodika, leidžianti pripažinti ir suprasti aukos socialinę aplinką ir gyvenimo sąlygas ir į jas reaguoti teikiant paramą. EESRK rekomenduoja pakeisti COM(2011) 275 18 straipsnį ir išbraukti jo 1, 2 ir 5 dalis ir atitinkamai pakeisti likusį tekstą išbraukiant žodžių junginį „visos kitos aukos“ 3 dalies pirmoje eilutėje.

4.3.10 EESRK palankiai vertina Pasiūlymą dėl Reglamento dėl apsaugos priemonių tarpusavio pripažinimo civilinėse bylose, kad būtų papildytas tarpusavio pripažinimo mechanizmas, numatytas pasiūlyme dėl direktyvos CSL 00002/2010 dėl Europos apsaugos orderio (baudžiamoji teisė). EESRK nurodo, kad Ministrų taryba ir Europos Parlamentas pasiekė sutarimą dėl šio pasiūlymo. EESRK mano, kad reikėtų suderinti abiejų priemonių naudojimą ir formą, kad būtų lengviau jas taikyti. Reikia numatyti nuostatas, kurios užtikrintų veiksmingą apsaugos orderių įgyvendinimą.

4.3.11 EESRK pripažįsta, kad žiniasklaida galėtų vaidinti teigiamą vaidmenį remiant aukų teises ir jas pripažįstant, ir pasiūlymuose pageidauja matyti nuostatas, kurios užtikrintų pusiausvyrą tarp šio teigiamo vaidmens pripažinimo ir aukų bei jų šeimų privatumo apsaugos teismui nagrinėjant bylas ir apsaugos nuo skvarbaus ir nepageidautino žiniasklaidos dėmesio, taip pat nuo viktimizacijos žiniasklaidoje politiniais tikslais. Pernelyg dažnai skelbiami vaizdai, nuotraukos ir asmeniniai duomenys be tų asmenų sutikimo, o tai yra nepriimtinas kišimasis į privatų ir šeiminių gyvenimą. Svarbiausia aukoms ir jų šeimoms pažeidžiamiausiose situacijose garantuoti pagarbą, sąžiningumą ir žmogaus teises. Tokiais atvejais už tai atsakinga žiniasklaida turėtų pašalinti pažeidimą jį pripažindama taip pat viešai, kaip ir buvo viešinama viktimizacija.

4.3.12 EESRK taip pat pageidautų, kad pasiūlymuose būtų nurodytas reikalavimas, kad valstybės įstaigos, ypač policija, taip pat saugotų aukų ir jų šeimų privatumą. Į tai reikėtų atkreipti dėmesį, nes policija yra pagrindinis informaciją žiniasklaidai teikiantis šaltinis. Neseniai Jungtinėje Karalystėje skandalą sukėlė šokiruojanti naujiena, kad buvo klausomasi aukų ir jų šeimų telefoninių pokalbių. Šiuo požiūriu ES turi užtikrinti didesnę aukų ir jų šeimų apsaugą, tiek toje šalyje, kur jos gyvena, tiek užsienyje.

4.4 Aukų teisė gauti informaciją, būti suprastoms ir teisė į vertimą žodžiu ir raštu

4.4.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymus aukoms suteikti aiškas ir plačias teises laiku gauti svarbią informaciją apie bylą ir būti informuotoms apie jų bylos eigą. Pernelyg dažnai prarandamas vertingas laikas, informacija ir įrodymai bylose, kuriose iš pat pradžių neaišku, ar buvo padarytas nusikaltimas, pavyzdžiui, dingusių, nuskendusių ar iškritusių žmonių atveju, taip pat, kai nežinomos mirties priežastys. Tarpvalstybiniais atvejais, ypač kai nėra nusikaltimo liudininkų, bylos gali užsitęsti dar ilgiau. Tačiau tai neturėtų būti delsimo taikyti paramos aukoms ir jų apsaugos priemonės priežastis. Galimybės nagrinėti bylas remiantis Europos teisminio bendradarbiavimo padaliniu arba savitarpio teisinės pagalbos sutartimi yra ribotos, kadangi tai įmanoma tik baudžiamosiose bylose. EESRK pageidautų atitinkamų priemonių, kurios padėtų pašalinti kliūtis teikti prašymus dėl nagrinėjimo ir tyrimo.

4.4.2 Svarbu žinoti, iš kur galima gauti informacijos ir kaip galima pranešti apie grėsmę ar incidentą, o tarpvalstybiniais atvejais tokia informacija turėtų būti lengviau prieinama kompetentingose valdžios institucijose, pavyzdžiui, policijoje, konsulatuose arba ambasadoje, ligoninėse ir vietos valdžios institucijų įstaigose bei jų interneto svetainėse. Tokią informaciją kartu su kelionės dokumentais turėtų taip pat pateikti kelionių agentūros, oro linijos, kartu su kopijomis, kurias keliautojai galėtų palikti artimiesiems šeimos nariams ar draugams.

4.4.3 Šiuo metu tarpvalstybiniais atvejais kompetentingos valdžios institucijos nepakankamai koordinuoja ir bendradarbiauja, skirtingi įstatymai ir skirtingos kultūros dažnai yra valdžios institucijų daromų kliūčių arba nenoro dalytis informacija ir bendradarbiauti priežastimi. EESRK tikisi iš ES užsienio reikalų ir teisingumo ministrų tolesnio bendradarbiavimo, kad jie parengtų Susitarimo memorandumą dėl policijos keitimosi informacija per konsulatų darbuotojus, kad būtų galima atsakyti į teisėtus aukų ar jų šeimų klausimus dėl bylos nagrinėjimo. Reikėtų įpareigoti kompetentingas valdžios institucijas teikti kontaktinius nagrinėjančios valdžios institucijos arba nagrinėjančio pareigūno duomenis įgaliotam kolegai kitoje valstybėje, kuris galėtų susisiekti su auka ir jos šeima ir juos informuoti, jei reikia, išlaikant slaptumą.

4.4.4 Daugelyje šalių policija arba tyrimą atliekantys pareigūnai neturi ryšių su šeima sistemos, dėl to, norėdami gauti informacijos, šeimos nariai turi samdyti advokatą, o tai yra brangu ir tą gali sau leisti ne visos šeimos. EESRK rekomenduoja Komisijai apsvarstyti susijusias priemones sukurti geriausiosios praktikos pavyzdžius šioje srityje ir juos taikyti kuo vienodžiau visoje ES.

4.4.5 Reikėtų įpareigoti valstybes nare plačiu mastu ir reguliariai skelbti informaciją apie aukų teises ir galimybes gauti pagalbą. Be to, jas reikėtų įpareigoti bendradarbiauti ES lygiu

teikiant tokią daugiakalbę informaciją, kad būtų sumažintos išlaidos.

4.4.6 Nagrinėjant bylą labai svarbi aukų teisė suprasti ir būti suprastoms. EESRK siūlo valstybėms narėms įvertinti aukų ir jų šeimų komunikacijos poreikius nagrinėjant baudžiamąsias bylas ir užtikrinti, kad joms bus suteikta joms reikalinga pagalba, kad jos galėtų suprasti ir būti suprastoms.

4.4.7 Visa apimanti teisė į nemokamą vertimą žodžiu ir raštu baudžiamosiose bylose yra pagrindinė žmogaus teisė, ji yra ypač svarbi aukoms ir jų šeimoms tarpvalstybiniais atvejais. EESRK palankiai vertina tai, kad šios teisės dabar suteikiamos ir aukoms. Nuogastavimai dėl išlaidų tokioms paslaugoms yra nepagrįsti, nes daugelis valstybių narių jau dabar patenkina tokius aukų prašymus.

4.4.8 EESRK palankiai vertina tai, kad aukoms ir jų šeimoms užtikrinama teisė skusti sprendimą, kuriuo nustatoma, kad vertimo žodžiu arba raštu poreikio nėra, o kai toks vertimas suteikiamas – galimybę skusti, kad vertimo žodžiu kokybė nepakankama, kad aukos galėtų naudotis savo teisėmis baudžiamosiose bylose. EESRK remia Direktyvoje 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese numatytą sukurti nacionalinį kvalifikuotų vertėjų žodžiu ir raštu registrą, kuriuo kaip pripažintu šaltiniu galėtų naudotis advokatai ir kompetentingos valdžios institucijos. EESRK nuogastauja, kad kai kurios valstybės narės sukuria registrus, tačiau sudaro sutartis su agentūromis dėl tokių paslaugų ir tokiu būdu apeina registrą, o tai neatitinka šios direktyvos idėjos ir, EESRK manymu, tokią praktiką reikia nutraukti.

4.5 Teisė naudotis paramos aukoms tarnybų paslaugomis

4.5.1 Pasiūlymuose numatyta, kokios būtiniausios paslaugos turi būti teikiamos visoje ES, kad nusikaltimų aukos ir jų šeimos žinotų, kokios skubios ir veiksmingos pagalbos jos gali tikėtis visoje ES, kai joms jų labiausiai reikia. Labai svarbu, kad paslaugos būtų nemokamos, konfidencialios ir teikiamos aukštos kvalifikacijos darbuotojų, nesvarbu, ar jos būtų teikiamos viešųjų ar privačių tarnybų.

4.5.2 EESRK kelia susirūpinimą tai, kad dabartinė paramos aukoms paslaugų apimtis ir kokybė labai skiriasi ES valstybėse narėse ir kad paprastai šios paslaugos ne taip gerai finansuojamos kaip paslaugos kaltinamiesiems ar įtariamiesiems. EESRK ragina parengti atitinkamas priemones, skirtas stiprinti ir formalizuoti paramos aukoms paslaugų tarnybų standartus, kokybę ir geografinį pasiskirstymą visoje ES, ir siūlo tai patikimai ir nuosekliai finansuoti ES biudžeto lėšomis. Bendrų internete prieinamų mokymo programų, informacijos ir komunikacijos struktūrų kūrimas ir dalijimasis geriausia praktika padės sukurti masto ekonomiją. Tai taip pat padės teikti labiau struktūruotą pagalbą aukoms ir stebėti šio teisės aktų paketo įgyvendinimą ir vykdymą bei jo veiksmingumą.

4.5.3 Aukų teisė gauti paramos paslaugas yra itin svarbios, kad aukos atsigautų ir veiksmingai pasinaudotų savo teise kreiptis į teismą. Nors valstybėms narėms dėl finansų ir ekonomikos krizės iškilo didelių problemų, jos neturėtų atsisakyti savo įsipareigojimų šioje srityje. Jos turi pasverti šių paslaugų teikimo kainą ir jų neteikimo kainą, t. y. kokios būtų ekonominė ir socialinė kaina, jei aukoms ir jų šeimų nariams prireiktų ilgo laiko atsigauti arba jos neatsigautų nuo patirtų traumų. Keletas šalių finansuoja nacionalines paramos aukoms priemones iš piniginių baudų už nusikaltimą veiką. EESRK siūlo ES Komisijai finansuoti tokių sistemų veiksmingumo tyrimą dėl galimo platesnio jų taikymo.

4.5.4 EESRK pripažįsta, kad nusikaltimų aukų skaičius skiriasi valstybėse narėse ir regionuose. Spaudimą gali dar labiau padidinti gyventojų skaičiaus padidėjimas atostogų sezono metu, kai suvartojama daugiau alkoholio ir padidėja agresijos tikimybė. EESRK mano, kad parama turėtų būti teikiama pakankamai lanksčiai ir pasiektų regionus ir ragina Komisiją ir valstybes nares apsvarstyti, kaip jos galėtų paskirstyti išteklius ir paramos priemones, kad būtų pagerinta komunikacija ir paslaugos ten, kur jų labiausiai reikia. Šis klausimas labai svarbus tose vietovėse, kur smurtinio nusikaltimo rizika ar konkreti grėsmė neproporcingai padidėjo dėl ne iš to regiono (tos šalies) kilusių įtariamųjų ir iškilo ne iš to regiono (šalies) kilusioms aukoms.

4.5.5 Svarbiausia, kad teisiniais įsipareigojimais būtų užtikrinta, jog aukos bus nukreiptos į paramos aukoms tarnybas ir joms bus suteiktos paramos paslaugos. ES paprastai policija turi nurodyti aukoms tokias paramos tarnybas. Tačiau šiuo metu didžiąjai daliai aukų⁽¹³⁾ atitinkamos tarnybos nenurodomos. Tai yra didžiausia kliūtis, trukdanti teikti paramą aukoms visoje Europoje.

4.5.6 Kitoms kompetentingoms valdžios institucijoms, kurios bendrauja su aukomis, įskaitant ligonines, ambasadas ir konsulatų, mokyklas ir būsto sektorių, taip pat turėtų būti suteikti aiškūs įgaliojimai. Reikėtų pabrėžti, kad tai neturėtų kelti su duomenų apsaugos teisėmis susijusių problemų.

4.5.7 Paprastai dabartinės paramos aukoms paslaugų tarnybos nepadaeda užsienyje įvykusių incidentų aukoms ir jų šeimoms jiems grįžus į savo gyvenamąją šalį. Ši problema turėtų būti sprendžiama. Aukoms gali prireikti daug laiko atsigauti, grįžus į savo šalį joms iškyla nuolatinių sveikatos problemų, taip pat teisinių ir administracinių problemų. EESRK ragina išplėsti paramos aukoms paslaugų tarnybų kompetencijos sritį, kad jos teiktų ir šią paramą.

4.5.8 EESRK pageidauja, kad ES finansavimo priemonėmis būtų finansuojamas ir remiamas paramos aukoms tarnybų ir

policijos, teismų, ligoninių, profesinių sąjungų, NVO ir įmonių bendradarbiavimas ir gebėjimų ugdymas ir kad pilietinė visuomenė dalyvautų gerinant paramos nusikaltimų aukoms paslaugas ir skatinant paramos aukoms geriausią praktiką ir praktines priemones. Savanoriai, kurie patiria žalą dėl nusikaltamo elgesio, kai jie teikia paramą ir paslaugas, taip pat turėtų būti pripažinti nusikaltimo aukomis ir remiami.

4.5.9 Nors EESRK patvirtina, kad svarbiausiais vaidmuo teikiant aukoms apsaugą ir paramą tenka teisingumo sistemai ir kitoms kompetentingoms valdžios institucijoms, tačiau mano, kad atitinkamų sričių įmonės ir organizacijos (kelionių agentūros, draudimo įmonės, oro linijos, viešbučiai, bankai, judriojo ir kito ryšio paslaugas teikiančios įmonės, automobilių nuomos ir taksi įmonės, profesinės sąjungos ir socialinės NVO) konstruktyviai bendradarbiaudamos turi daug galimybių plėtoti sėkmę žadančias ir praktines paramos aukoms ir jų šeimoms kritinėje situacijoje strategijas ir struktūras. Šios iniciatyvos neturėtų būti laikomos našta, veikiau galimybe parengti konstruktyvias įmonių socialinės atsakomybės politikos priemones.

4.5.10 EESRK siūlo Komisijai atlikti ES draudimo industrijos tyrimą ir įvertinti, kokios apimties draudimas, apsauga ir kompensacijos taikomos nusikaltimų ir nelaimių aukoms, kad būtų galima skleisti geriausią praktiką teikiant sąžiningą ir tinkamą teisinę ir administracinę paramą ir kompensuojant išlaidas, kad aukos ar jų šeimos galėtų dalyvauti baudžiamųjų bylų nagrinėjimo procese. Turėtų būti įvertintas draudimo sutartyse vartojamų sąvokų ir išimčių aiškumas, turint omenyje skirtingą vartotojų raštingumo, išsilavinimo lygį ir galimą negalią. Kelionės draudimo sąlygos, kuriomis draudimas iš dalies arba visai negalioja, jei apdraustasis asmuo vartojo alkoholį ir dėl jo poveikio prisidėjo prie incidento, turėtų būti aiškiai išdėstytos, kartu draudimo įmonės turėtų būti skatinamos siekti pusiausvyros šioje srityje, nes daugelis žmonių atostogų metu saikingai vartoja alkoholį, ir apsvarstyti galimybę taikyti nustatytas alkoholio kiekio kontrolės priemones, pavyzdžiui, vairuotojų blaivumo kontrolę. Valstybių narių prievolė išmokėti kompensaciją išlieka pagal ES direktyvoje dėl kompensacijos numatytas sąlygas. Tačiau tai neatleidžia draudimo įmonių nuo jų pirminės atsakomybės.

4.5.11 EESRK mano, kad reikėtų sukurti ES lygiu stebėsenos grupę, kurioje dalyvautų aukų ir jų šeimų, paramos aukoms grupių ir susijusių NVO, profesinių sąjungų ir įmonių atstovai ir kuri remtų nuolatinę stebėseną, mokymo plėtojimą ir skatintų keisti požiūrį į aukas.

4.5.12 Kur reikia, parama aukų teisėms turėtų būti įtraukta į kitas ES politikos sritis ir kitus pasiūlymus dėl teisėkūros aktų. Tai padėtų užtikrinti pažangą šioje srityje.

⁽¹³⁾ Remiantis „Victim Support Europe“ informacija.

4.6 Teisingumas ir kompensacija

4.6.1 Būtinias labiau subalansuotas kaltinamųjų teisių ir aukų teisių santykis. Šiuo metu aukos gauna mažiau paramos ir turi mažiau teisių. EESRK ragina Komisiją ir valstybes nares imtis priemonių, kad aukos galėtų teikti veiksmingus skundus, jei joms nesuteikiama informacija, parama ir kitos direktyvoje numatytos minimalios teisės ir netaikomos jos nuostatos.

4.6.2 Aukos teisė būti išklausytai ir duoti parodymus nagrinėjant baudžiamąją bylą yra žmogaus teisių ir veiksmingo teisingumo klausimas. Ši teisė jau suteikiama kai kuriose valstybėse narėse ir ji turi būti suteikiama visoje ES. Šiomis aplinkybėmis ES teisės aktuose turėtų būti atsižvelgiama į veiksmingas liudytojų apsaugos programas ir primygtinai skatinama jas kurti.

4.6.3 Būtina užtikrinti kaltinamojo teises, tačiau turi būti pripažinti ir remiami teisėti aukos ir jos šeimos interesai. Aukos turėtų turėti teisę į tokią pat teisinę ir administracinę paramą. EESRK palankiai vertina tai, kad pripažįstama aukų teisė į teisinę pagalbą, jei jos turi baudžiamosios bylos šalies statusą, suteikiantį joms galimybę naudotis direktyvoje numatytomis teisėmis. EESRK mano, kad šią paramą taip pat turėtų gauti aukos šeima ir pripažintas aukai padedantis asmuo, jei auka žuvo arba jai būtina didelė pagalba, kad galėtų įgyvendinti savo teisinį veiksnumą dalyvaudama nagrinėjant baudžiamąją bylą, ir prašo Komisijos išanalizuoti teisinės pagalbos ir paramos aukoms ir jų šeimoms nuostatas visoje ES, kad būtų galima ateityje imtis priemonių išplėsti paramą šioje srityje.

4.6.4 EESRK sunerimęs, kad kai kuriose valstybėse narėse esama didelių kliūčių parsivežti palaikus. Aukų šeimoms dažnai neleidžiama parsivežti savo artimųjų palaikų namo, kad galėtų juos palaidoti, arba tenka laukti ne vienerius metus ir atlikti sudėtingas teisines procedūras, kad joms būtų leista pasiimti palaikus. Šeimai, kuri jau išgyvena netekties skausmą, tai kelia nenusakomų kančių ir rūpesčių. EESRK rekomenduoja ES Komisijai parengti bendras kitoje valstybėje narėje žuvusių asmenų palaikų pervežimo ir parvežimo procedūras, kurioms atlikti būtų nustatytas konkretus ribotas terminas⁽¹⁴⁾ ir kurios būtų viršesnės už nacionalines ar vietos taisykles.

4.6.5 EESRK palankiai vertina tai, kad aukoms suteikiama teisė į kelionės, apsigyvenimo ir pragyvenimo išlaidų, patirtų dėl dalyvavimo baudžiamajoje byloje kaip aukoms ar liudininkams, atlyginimo. EESRK supratimu, ši nuostata galioja ir nužudytos aukos šeimai, ir tikisi, kad ji bus plačiau taikoma ir aukų, kurioms būtina didelė pagalba, kad galėtų įgyvendinti savo teisinį veiksnumą, šeimoms ir aukoms padedantiems asmenims; šią teisę turi užtikrinti valstybė.

4.6.6 Raštiškas pareiškimo apie nusikaltimą patvirtinimas turėtų būti pagrindinis būtiniausias standartas. Remiantis

Europos žmogaus teisių teismo sprendimu, valstybė turi tinkamai ištirti aukų pareiškimus.

4.6.7 EESRK mano, jog tuo atveju, jeigu nusikaltimą įvykdė įtariamasis kitoje valstybėje narėje, turėtų būti imamasi priemonių užtikrinti, kad išdavimo procedūra nebūtų blokuojama dėl teismo proceso prieš tą patį įtariamąjį jo valstybėje narėje, jei šis nusikaltimas yra mažiau sunkus nei nusikaltimas užsienyje. Šios baudžiamosios bylos turėtų būti nagrinėjamos skubos tvarka arba atidėtos, kol bus baigtas teismo procesas užsienyje.

4.6.8 EESRK mano, kad nutarimo nekelti baudžiamosios bylos atveju turėtų būti numatyta teisė prašyti nepriklausomo sprendimo peržiūrėjimo. Jei su aukomis būtų konsultuojamasi dėl baudžiamosios bylos kėlimo, jos turėtų veiksmingesnę teisę.

4.6.9 EESRK pripažįsta, kad finansinė kompensacija negali atlyginti nusikalstamos veikos žalos, tačiau dažnai labai svarbu pripažinti ir gerbti aukas. Aukos turi pripažintą teisę į kompensaciją, bet jos dažnai to nežino arba jas gąsdina sudėtingas ieškinio nagrinėjimo procesas. Tarpvalstybiniais atvejais dažnai neįmanoma gauti kompensacijos už nusikaltimų padarytą žalą, išskyrus, kai auka arba jos šeima iškelia civilinę teisinę bylą užsienio jurisdikcijoje, tačiau tai sudėtinga ir brangiai kainuoja. Reikia daugiau pastangų siekiant užtikrinti, kad aukos galėtų lengviau ir nemokamai teikti ieškinius dėl žalos atlyginimo. EESRK ragina Komisiją persvarstyti direktyvą dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms ir siekti tolesnio ir būtino pagerinimo šioje srityje, taip pat apsvarstyti galimybę taikyti ES lygiu kompensavimo už nusikaltimų padarytą žalą tvarką.

4.6.10 Be to, EESRK ragina Komisiją persvarstyti metu atkreipti ypatingą dėmesį į kompensacijos kelių eismo įvykių aukoms klausimą. EESRK nurodo gerus kompensavimo ir paramos aukoms pavyzdžius kai kuriose valstybėse narėse. Pavyzdžiui, kuriose didelė dalis pajamų iš piniginių baudų už kelių eismo taisyklių pažeidimus skiriama paramai aukoms ir žalos atlyginimui. Kadangi nelaimės keliuose yra pagrindinė įgytos negalios priežastis, kuriai, įgyvendinant ir valdant kompensavimo tvarką turėtų dalyvauti reprezentatyvios neigaliųjų organizacijos

4.6.11 Reikėtų apsvarstyti galimybę aukoms ir jų šeimoms paremti skirti išankstinius mokėjimus iškart po įvykio, kai išlaidos gali būti ypač didelės.

4.6.12 EESRK palankiai vertina Direktyvos pasiūlymus dėl atkuriamojo teisingumo, tačiau mano, kad jo apibrėžtis yra per siaura, ir nori pabrėžti, kad yra įvairių galimybių siekti atkuriamojo teisingumo, nesuvedant aukos su kaltinamuoju. EESRK patvirtina, kad visais atvejais daugiausiai dėmesio turėtų

⁽¹⁴⁾ Žr. 1 išnašą.

būti skiriama aukos ir jos šeimos pageidavimams ir apsaugai. Lemiamą reikšmę turi griežtos apsaugos priemonės ir būtų sveikintinos priemonės, užtikrinančios, kad valstybė padės nukreipti prašymą į tinkamai parengtas paramos tarnybas. EESRK nurodo, kad šiuo metu tik nedaugelis valstybių narių finansuoja atkuriamąjį teisingumą, ir rekomenduoja Komisijai remti bandomuosius atkuriamojo teisingumo standartų kūrimo ir mokymo projektus visoje ES siekiant sukurti masto ekonomiją ir skatinti keitimąsi geriausia praktika.

4.6.13 EESRK pabrėžia, kad visoje ES teisėsaugos institucijos kasmet parduoda didelį kiekį pavogto turto, kurio policija negrąžino jo savininkams. Kita problema – nepriimtina ilgas turto grąžinimo laikotarpis⁽¹⁵⁾. EESRK pageidauja, kad būtų sugriežtintos turto grąžinimo nuostatos, valdžios institucijos būtų įpareigosotos teikti konkrečią informaciją ir kontaktinius duomenis tų asmenų, kurie yra atsakingi už šį turtą ir užtikrinti,

kad turtas būtų grąžintas per trumpą, iš anksto nustatytą terminą.

4.7 Įgyvendinimas ir kontrolė

4.7.1 Jeigu nebus laikomasi direktyvos nuostatų, tai turės didelius ekonominius ir socialinius padarinius ne tik aukoms ir jų šeimoms, bet ir valstybių narių ekonomikai (prarastos darbo dienos, spaudimas sveikatos priežiūros ir kitoms socialinių ir teisinių paslaugų tarnyboms). Todėl labai svarbu, kad šios naujos paramos aukoms ir jų šeimoms priemonės būtų tinkamai įgyvendintos ir aukos galėtų geriau ir greičiau atsigauti.

4.7.2 EESRK mano, kad pasiūlyme turėtų būti numatytos griežtos priemonės, kuriomis būtų užtikrintas būtiniausių standartų laikymasis visoje ES. Tam prireiks priemonių, skirtų užtikrinti nuolatinę stebėseną ir veiksmingą vykdymą, taip pat atgrasančių sankcijų, kurios užkirstų kelią nuostatų nesilaikymui.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Paramos aukoms tarnybos visoje Europoje paprastai gauna skundus dėl teisėsaugos institucijų delsimo grąžinti turtą aukai.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl būtiniausių sveikatos ir saugos reikalavimų, susijusių su fizikinių veiksmų (elektromagnetinių laukų) keliama rizika darbuotojams (dvidešimtoji atskira direktyva, kaip apibrėžta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje)

(COM(2011) 348 galutinis – 2011/0152 (COD))

(2012/C 43/10)

Vienintelė pranešėja **An LE NOUAIL-MARLIÈRE**

2011 m. liepos 22 d. Europos Sąjungos Taryba ir 2011 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamentas, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl būtiniausių sveikatos ir saugos reikalavimų, susijusių su fizikinių veiksmų (elektromagnetinių laukų) keliama rizika darbuotojams (dvidešimtoji atskira direktyva, kaip apibrėžta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje)

COM(2011) 348 galutinis – 2011/0152 (COD).

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 8 d. priėmė savo nuomonę (vienintelė pranešėja **An LE NOUAIL-MARLIÈRE**).

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 144 nariams balsavus už, 45 - prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) rekomenduoja kuo skubiau priimti šią direktyvą ir ją perkelti į valstybių narių teisę.

1.2 Vis dėlto Komitetas pritaria tam, kad kuo skubiau būtų priimtas atsargumo principas, pagal kurį būtų atsižvelgiama į skleidžiamų elektromagnetinių laukų biologinio, nešiluminio poveikio riziką. Iš tikrųjų būtina užtikrinti aukštą darbuotojų sveikatos lygį ilgalaikės trukmės laikotarpiu taikant geriausias turimas technologijas, nereikalaujančias pernelyg didelių sąnaudų. Komitetas tikisi, kad į direktyvą bus įtraukta atitinkama nuostata.

1.3 Kad šis atsargumo principas būtų veiksmingai ir patikimai taikomas, Komitetas pritaria Komisijos ketinimui nustatyti ribines vertes, bet siekiant užtikrinti visapusišką šių pastangų naudą rekomenduoja nustatyti nuolatinės ribines vertes remiantis į nacionalinę Austrijos, Čekijos, Slovakijos, Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Italijos teisę perkelti direktyvą 2004/40/EB nustatytomis ribinėmis vertėmis. Komitetas pabrėžia, kad būtina užtikrinti didesnę mokslo įstaigų, dalyvaujančių nustatant darbuotojų patiriamos elektromagnetinės spinduliuotės ribines vertes, jos poveikį ir pasekmes visuomenės sveikatai ir priemonės, kurių reikia imtis siekiant apsaugoti tokią spinduliuotę patiriančių darbuotojų sveikatą, nepriklausomumą.

1.4 Reikia užkirsti kelią šių įstaigų darbuotojų interesų konfliktams tiek dėl jų mokslinių tyrimų finansavimo, tiek dėl jų

paskyrimo (procedūros ir konkursai, kreipimasis į nepriklausomas valstybinius mokslinių tyrimų institutus).

1.5 Komitetas pritaria, kad būtina taikyti išimčių medicinos srityje magnetinį rezonansą naudojančioms profesijoms, tačiau ši išimtis turi būti taikoma ribotą laiką ir daugiau lėšų skiriant moksliniams tyrimams, susijusiems su naujomis technologijomis, skirtomis apsaugoti darbuotojus nuo elektromagnetinių laukų ir alternatyvių priemonių poveikio. Darbuotojams, kuriems taikoma išimtis, turėtų būti numatytos padidintos apsaugos priemonės, speciali medicininė priežiūra, civilinės atsakomybės draudimas įvykus klaidoms vykdant darbą, kurias jie padarė dėl stipraus elektromagnetinio lauko poveikio. Be to, Komitetas mano, kad pirmiau minėti principai turėtų būti taikomi ne tik medicinos sričių, bet ir visiems kitiems darbuotojams, kuriems, remiantis pasiūlymo 3 straipsnyje nurodyta išimtimi, pagrindiniai direktyvos principai gali būti netaikomi.

2. Įžanga

2.1 Šioje nuomonėje nagrinėjamo pasiūlymo dėl direktyvos tikslas – iš dalies pakeisti 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/40/EB dėl būtiniausių sveikatos ir saugos reikalavimų, susijusių su fizinių veiksmų (elektromagnetinių laukų) keliama rizika darbuotojams, kuri į valstybių narių teisę turėjo būti perkelta 2008 m. balandžio 30 d. Joje apskritai nenagrinėjamas visuomenės apsaugos klausimas. Dėl iškilusių konkrečių klausimų, susijusių su magnetinio rezonanso tomografija (MRT) medicinos srityje, ir būtinybės tęsti direktyvos poveikio vertinimą Europos Komisija pasiūlė direktyvos perkėlimo terminą pratęsti iki 2012 m. balandžio 30 d. ir tam buvo pritarta.

2.2 Šis pasiūlymas yra nauja 2004 m. direktyvos redakcija, kurioje pateikiama nauja ribinių verčių ir žemo dažnio laukų veikimo verčių sistema ir kuria siekiama apsaugoti darbuotojus nuo tiesioginio ir netiesioginio elektromagnetinių laukų poveikio, tačiau tik nuo žinomo trumpalaikio poveikio. Ši sistema visų pirma neapima tam tikrų žemo dažnio laukų veikimo nešiluminio poveikio rizikos, dėl kurios vyksta diskusijos.

2.3 Atsižvelgiant į konkretų panaudojimą medicinos tikslais, MRT naudojančioms medicinos sektoriams daroma išimtis dėl netaikymo. Be to, kai kurių direktyvoje nurodytų apsaugos normų leidžiama netaikyti ginkluotosioms pajėgoms, o kitais atvejais, valstybėms narėms leidžiama „ypatingomis aplinkybėmis“ laikinai viršyti šias normas.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Su EESRK nebuvo tiesiogiai konsultuotasi dėl 2004 m. direktyvos, tačiau 2008 m. jo buvo paprašyta pateikti nuomonę dėl pasiūlymo šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminą atidėti ketveriems metams. Šioje nuomonėje ⁽¹⁾ EESRK

— priminė savo 1993 m. ⁽²⁾ pateiktą raginimą *atlikti mokslinius tyrimus ir nustatyti darbo sąlygų keliamos grėsmės darbuotojų sveikatai lygį, pavyzdžiui, elektromagnetinių laukų (...) poveikį (įskaitant poveikį per daugelį metų),*

— teigė, kad šiuo metu valstybėse narėse darbuotojų apsaugos nuo elektromagnetinių laukų keliamos rizikos lygis skiriasi ir kad vienas iš prioritetų turėtų būti skubiai parengti direktyvos, užtikrinančios visiems darbuotojams tinkamą saugą (...), tekstą su pakeitimais.

3.2 Moksliniai tyrimai parodė elektromagnetinių laukų tam tikrą neigiamą poveikį sveikatai.

3.2.1 Veikiant statiniams magnetiniams laukams: odos reakcijos, elektrokardiogramos pakitimai (grįžtamieji iki 2 Tesla ⁽³⁾ intensyvumo), negalavimai, pavyzdžiui, stiprus pykinimas, mirgėjimas akyse, galvos svaigimas ir kt., pastebimi jau esant 1,5 T lauko intensyvumui ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė, OL C 204/110, 2008 8 9, p. 110.

⁽²⁾ Pasiūlymas priimti Tarybos direktyvą dėl būtiniausių saugos ir sveikatos reikalavimų, susijusių su fizikinių veiksnių keliamą riziką darbuotojams, OL C 249, 1993 9 13.

⁽³⁾ Elektromagnetinis laukas išreiškiamas vienetais tesla (žymimas simboliu T). Taigi tesla yra magnetinės indukcijos vienetas tarptautinėje sistemoje, atitinkantis vieną Vėberį kvadratiniam metrui.

⁽⁴⁾ J. WILÉN 2010 M. – J. WILÉN, F. de Vocht. 2010 m., *Health complaints among nurses working near MRI scanners, aprašomasis bandomasis tyrimas*, Eur J Radiol, 2010 m. spalio 13 d.

3.2.1.1 Veikiant žemo dažnio laukams (mažiau kaip 10 MHz): organizmo elektrofiziologinių procesų sutrikimas, kuris gali sukelti vizualinius pojūčius (fosfenus), nervinių ir raumenų audinių dirginimą, širdies ritmo sutrikimus ir pan. ⁽⁵⁾.

3.2.2 Veikiant aukšto dažnio laukams (> 100 kHz): hipertermija dėl biologinių audinių sugeriamos energijos.

3.2.3 Netiesioginio poveikio, kuris taip pat kenksmingas darbuotojų sveikatai ir saugai, pavojus, pavyzdžiui, sprogdimas ar gaisras dėl susidariusio elektros lanko, išmetimas iš feromagnetinių objektų, elektroninių sistemų gedimas, neigiamas poveikis darbuotojams, kuriems elektromagnetiniai laukai kelia ypatingą pavojų, pavyzdžiui, žmonėms su mediciniais implanatais, prie kūno nešiojantiems elektroninius prietaisus, neščioms moterims, nuo vėžio gydomiems asmenims ir pan.

3.3 Esminė diskusija vyksta dėl žemo dažnio laukų fiziologinio, nešiluminio vidutinės trukmės poveikio.

3.3.1 Įtariama rizika: neuroendokrininės sistemos pažeidimai (hormonai, melatoninas), neurodegeneraciniai sutrikimai (Parkinsono liga, Alzheimerio liga, sklerozė), poveikis žmonių ir (arba) gyvūnų reprodukcijai ir vystymuisi (priešlaikinio gimdymo rizika, apsigimimai) ir padidėjusi vėžinių susirgimų rizika (smegenų augliai, vaikų leukemija).

3.3.2 Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinė vėžio mokslinių tyrimų agentūra (TVTA) (angl. *International Agency for Research on Cancer, IARC*) žemo dažnio elektromagnetinius laukus ir radijo dažnio elektromagnetinius laukus priskyrė 2b kategorijai „gali būti kancerogeniški žmogui“. 2001 m. – dėl galimo vaikų leukemijos pavojaus, ir dar kartą 2011 m. atlikus „Interphone“ tyrimą (įtariama padidėjusi gliomos (piktybinio smegenų vėžio formos) rizika).

3.4 Visai neseniai paskelbtame Jean Huss ⁽⁶⁾ pranešime išpėjama apie galimą kenksmingą biologinį, nešiluminį elektromagnetinių laukų poveikį augalams, vabzdžiams ir gyvūnams, taip pat žmogaus organizmui, net ir esant žemesniam lygiui už ICNIRP ⁽⁷⁾ rekomenduojamas ribas. Tai iš esmės pakartojama dabartiniame Europos Komisijos pasiūlyme dėl direktyvos.

⁽⁵⁾ ICNIRP Guidelines for limiting exposure to time-varying electric, magnetic, and electromagnetic fields (up to 300 GHz). Health Physics, 74, 4 April 1998, 494–522; 494–522 - <http://www.icnirp.de/documents/emfgdl.pdf>

⁽⁶⁾ „Galimi elektromagnetinių laukų pavojai ir jų poveikis aplinkai“, 2011 m. gegužės 6 d. Europos Tarybos Parlamentinė asamblėja, Aplinkos, žemės ūkio ir teritorinių klausimų komitetas. Dokumentas 12608, p. 3 <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12608.htm>

⁽⁷⁾ Tarptautinė apsaugos nuo nejonizuojančiosios spinduliuotės komisija (angl. *International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection*).

3.5 Šiame pranešime, pagrįstame įvairių mokslinių rezultatų suvestine analize ir visų suinteresuotųjų subjektų (mokslo darbuotojų, Europos aplinkos agentūros, NVO ir piliečių asociacijų, verslininkų ir kt.) apklausomis, padaryta išvada, kad ES, privalo laikytis atsargumo principo „tiek mažai, kiek įmanoma pasiekti“ (angl. *as low as reasonably achievable*, ALARA), imtis veiksmingų prevencinių priemonių ir persvarstyti dabartines ribines vertes nelaukiant, kol tai bus patvirtinta vieningais moksliniais ir klinikiniais įrodymais, kadangi laukimas gali lemti labai dideles sveikatos apsaugos ir ekonomines sąnaudas, kaip jau yra atsitikę, pavyzdžiui, asbesto, polichlorinuoto bifenilo ir tabako atveju.

3.6 Paskelbus šį pranešimą Europos Tarybos Parlamentinė asamblėja priėmė rezoliuciją⁽⁸⁾, kurioje kalbant apie visų tipų ir dažnių elektromagnetinių laukų emisijų standartus arba ribines reikšmes, (...) rekomenduoja taikyti ALARA arba „tiek mažai, kiek įmanoma pasiekti“ principą. Be to, rezoliucijoje nurodoma, kad prevencinį principą reikėtų taikyti, kai moksliniu įvertinimu neįmanoma pakankamai patikimai nustatyti rizikos žmogaus sveikatai. Rekomendacijos parengtos atsižvelgiant ne tik į elektromagnetinių emisijų arba spinduliuotės vadinamąjį šiluminį poveikį, bet ir į nešiluminį, biologinį poveikį. Reikia imtis veiksmų, nes, atsižvelgiant į didėjančią poveikį gyventojams (...), neveikimas ir ankstyvų įspėjimų nepaisymas gali lemti didelę žalą žmonėms ir ekonomikai. Rezoliucijoje taip pat pabrėžiama būtinybė turėti nepriklausomus ir patikimus mokslinius įvertinimus, kad būtų galima atlikti skaidrų ir subalansuotą galimo neigiamo poveikio aplinkai bei žmogaus sveikatai įvertinimą. Galiausiai rezoliucijoje raginama iš naujo apsvarstyti esamų elektromagnetinių laukų poveikio standartų, kuriuos nustatė Tarptautinė apsaugos nuo nejonizuojančios spinduliuotės komisija, mokslinį pagrindimą.

3.7 Neseniai pateiktose pagrįstose socialinių partnerių nuomonėse dėl siūlomos direktyvos iš esmės pabrėžiama, kad

- svarbu neiškirti nė vienos darbuotojų kategorijos ir būtina užpildyti ES teisėkūros spragą dėl elektromagnetinių laukų poveikio darbuotojams,
- neprieštaraujama taikomai išimčiai MRT naudojančioms darbuotojams, jeigu bus ribojamas jos taikymo terminas (šioje direktyvoje tai nenumatyta) ir tam bus numatyta speciali medicininė priežiūra,
- rūpestį kelia darbuotojų apsauga nuo ilgalaikio poveikio rizikos (pasiūlyme dėl direktyvos į tai neatsižvelgta), todėl

siūloma sudaryti sąlygas Tarptautinės apsaugos nuo nejonizuojančios spinduliuotės komisijos ekspertų ir Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinių ekspertų dialogui.

3.8 Nepaisant galimo poveikio žmogaus sveikatai, kol kas nėra jokių ES teisės aktų, užtikrinančių darnią darbuotojų apsaugą nuo elektromagnetinių laukų ES teritorijoje.

3.9 EESRK pakartoja, kad būtina parengti teisės aktus, skirtus darbuotojų apsaugai nuo elektromagnetinių laukų poveikio. Šioje srityje visais moksliniais metodais ir duomenimis galutinio poveikio dar nepavyko įrodyti, nors kai kurių mokslinių tyrimų išvados patvirtina elektromagnetinių laukų darbuotojų organizmui daromą neigiamą poveikį, kurio dydis ir apimtis atskiruose tyrimuose vertinami skirtingai.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Europos Komisija savo pasiūlymą dėl direktyvos nusprendė grįsti didesnėmis atsargumo priemonėmis atsižvelgiant į ribines vertes, o ne bendresniu ALARA tipo atsargumo principu. Dėl žmogaus sveikatos turėtų būti imamasi visų atsargumo priemonių, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo ilgalaikio poveikio rizikos, kurios daugelio mokslinių tyrimų patvirtintas prielaidas tiesiog atmetė dvi mokslo įstaigos – ICNIRP ir SCENIHR⁽⁹⁾. Reikia pabrėžti, kad taip yra daugiausia dėl to, kad per pastaruosius kelerius metus buvo atlikta nedaug mokslinių tyrimų apie poveikį darbuotojų sveikatai, nes mokslininkai daugiausia dėmesio skyrė judriojo ryšio telefonijos sistemų žmogaus sveikatai keliamam pavojui.

4.2 Dar vienas įprastai šių įstaigų naudojamas argumentas, kuriuo remiantis neigiamas ilgalaikis poveikis, yra nepakankamos žinios apie biologinius mechanizmus, dėl kurių elektromagnetinių laukų poveikis galėtų turėti neigiamų padarinių gyviems organizmams. Tokiu argumentu veikiau turėtų būti palaikomas atsargumo principo taikymas, jei poveikis reguliariai pastebimas, kol mokslo bendruomenė galės pateikti tikslūs mokslinius paaiškinimus.

4.3 Tokiomis neaiškiomis aplinkybėmis Komitetas pritaria, kad, kadangi aplinkos poveikis gali būti sumažintas, šis sumažinimas turi būti numatytas, visų pirma taikant geriausias turimas technologijas, nereikalaujančias pernelyg didelių sąnaudų.

⁽⁸⁾ Rezoliucija 1815 (2011 m.), <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/tal11/FRES1815.htm>

⁽⁹⁾ Atsirandančios ir naujai nustatytos rizikos sveikatai mokslinis komitetas.

4.3.1 Todėl svarbu, kad pagal šios direktyvos reikalavimus leidžiamas laukų poveikio lygis būtų bent jau ne didesnis negu valstybių narių pripažintų ekspertų nustatytos ribos, kurios pagrįstos moksliniais duomenimis ir paskelbtos laikantis moksliniams leidiniams taikomų principų.“

4.4 Verta paminėti Prancūzijos sanitarinės saugos ir darbo agentūros (pranc. AFSSET) nuomonę, kuri,

visų pirma atsižvelgdama į

- daugelyje tyrimų pastebėjus metodologinius trūkumus, susijusius su poveikio eksperimentinėmis sąlygomis apibūdinimu,
- galimą ilgalaikį poveikį tam tikroms patologijoms ir būtinybę parengti daugiau dokumentų apie ilgalaikio (lėtinio) poveikio pasekmes,
- būtinybę tęsti mokslinius tyrimus, susijusius su galimu tam tikru biologiniu poveikiu esant nešiluminiam poveikiui,

2009 m. pasiūlė

- 1) siekti *in vitro* ir *in vivo* atliekamų tyrimų metodologinės kokybės, visų pirma jų fizinės dalies (poveikio ir požymių apibūdinimas), bet

taip pat ir biologinės dalies (aklieji bandymai, atitinkami patikrinimai, tariamai teigiamų rezultatų nustatymas, pakartotiniai bandymai, pakankami statistiniai duomenys ir kt.),

- 2) atlikti visų pirma keleto gyvūnų kartų reprodukcijos ir vystymosi tyrimus (pavyzdžiui, gyvūnų, turinčių polinkį į ligas, kurioms yra nustatyti žmogaus jautrumą lemiantys genai: neurodegeneracinės ligos, tam tikros vėžio formos, autoimuninės ligos), palyginti juos su normaliais gyvūnais atsižvelgiant į puikiai apibūdintas realias poveikio sąlygas,
- 3) pakartoti kai kuriuos šiame pranešime išnagrinėtus tyrimus, kurie rodo biologinį ir galimą fiziologinį poveikį (visų pirma smegenų kraujotakai),
- 4) plėtoti mažiau kaip 400 MHz (ypač dėl lėtinio silpnos galios poveikio) ir daugiau kaip 2,5 GHz dažnių juostų tyrimus ⁽¹⁰⁾.

4.5 Dėl atsargumo principo vertėtų priminti Prancūzijos mokslinių tyrimų centro direktoriaus (Politechnikos mokyklos ekonometrikos laboratorija (UMR 7176)), Olivier Godard straipsnį pavadinimu „Principe de précaution: un bon principe en manque d'organisation de sa mise en œuvre“ (Atsargumo principas: geras principas, kurio įgyvendinimui stinga priemonių) ⁽¹¹⁾.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Afsset nuomonė dėl žinių apie radijo dažnius atnaujinimo.
http://www.afsset.fr/upload/bibliotheque/403036549994877357223432245780/09_10_ED_Radiofrequences_Avis.pdf

⁽¹¹⁾ http://www.gabrielperi.fr/IMG/article_PDF/article_a1246.pdf ir
http://www.gabrielperi.fr/IMG/pdf/PubOlivier_Godard-precaution-0411.pdf

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir teisės susisiekti po sulaikymo

(COM(2011) 326 galutinis – 2011/0154 (COD))

(2012/C 43/11)

Vienintelis pranešėjas **Edouard DE LAMAZE**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. rugsėjo 1 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir teisės susisiekti po sulaikymo

COM(2011) 326 galutinis – 2011/0154 (COD).

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 8 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 181 nariui balsavus už, 3 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK labai palankiai vertina tokios direktyvos idėją. Teisės akto, kuris apjungtų patį naujausią Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) *acquis*, susijusį su teise į gynybą, priėmimas taptų neginčijamu žingsniu į priekį ir teisinio tikrumo reikalavimo, ir šių teisių užtikrinimo įvairiose valstybėse narėse požiūriu.

1.2 Aktyvi vos prasidėjus baudžiamajam procesui laisvai pasirinkto advokato pagalba garantuoja teisingą bylos nagrinėjimą. EESRK pritaria Komisijos siekiui užtikrinti šios teisės veiksmingumą.

1.3 Dėl šios priežasties ir todėl, kad pasiūlyme dėl direktyvos nustatyti plataus užmojo principai, EESRK nerimauja dėl jų įgyvendinimo sunkumų.

1.4 EESRK labai apgailestauja, kad atidėta teisinės pagalbos priemonė, kuri Tarybos gairėse buvo susieta su teise turėti advokatą, kadangi dėl to gali nukentėti nustatomų teisių veiksmingumas.

1.5 Pasiūlymo dėl direktyvos platų užmojų visų pirma parodo tai, kad teisę turėti advokatą numatoma suteikti ir įtariamiesiems.

1.5.1 Jei nuspręsta laikytis principo, kad teisės yra susietos su laisvės apribojimu, EESRK pripažįsta, kad vadovaujantis sąžiningumo principu, kuriuo grindžiamos tiesos paieškos, kiekvienas apklausiamas asmuo turi teisę, kad dalyvautų advokatas, jei jo atžvilgiu pradedami baudžiamieji persekiojimo veiksmai.

1.5.2 Taigi, atrodytų savaime aišku, kad vadovaujantis teise neliudyti prieš save patį, asmenims, kurių atžvilgiu pradedami persekiojimo veiksmai, reikia suteikti teisę turėti advokatą, o pastarajam nedalyvaujant vienų kaltinamųjų duotų parodymų negalima naudoti nuosprendžiui pagrįsti.

1.5.3 Šiuo atveju EESRK pritartų tam, kad būtų pakeisti terminai ir vietoj „įtariamojo“ būtų naudojamas „asmuo, kurio atžvilgiu pradedami persekiojimo veiksmai“, kadangi tokia formuluoatė leidžia sumažinti netikrumą ir subjektyvumą.

1.6 Pasiūlymo dėl direktyvos užmojų taip pat parodo tai, kad juo išplečiama teisė turėti advokatą, kadangi pastarasis atliks aktyvų vaidmenį ginamojo atžvilgiu, ypač apklausų metu.

1.7 EESRK mano, kad pasiūlyme dėl direktyvos numatyta teisė turėti advokatą yra suderinama su tyrimo reikalavimais ir, kadangi padeda užtikrinti surinktų įrodymų priimtinumą, gali netgi sudaryti sąlygas sklandžiai baudžiamajam proceso eigai, jei bus laikomasi tam tikrų sąlygų.

1.7.1 T.y., jei, viena vertus, direktyvoje:

— bus numatyta teisė advokatui dalyvauti atliekant bet kokius tyrimo arba įrodymų rinkimo veiksmus, kuriuose privalo dalyvauti atitinkamas asmuo, tik tuo atveju, jei tai būtina teisių į gynybą užtikrinimo požiūriu;

— bus numatytas tinkamas terminas, kuriam pasibaigus tyrimo tarnybos gali imtis veiksmų nedalyvaujant advokatui, jei yra įrodymų, kad jam buvo deramai pranešta;

- bus numatyta, kad kiekviena valstybė narė nustato tinkamą advokato susitikimų su ginamuoju trukmę ir dažnumą, bet ne rečiau kaip prieš kiekvieną posėdį;
- bus numatyta, kad kiekviena valstybė narė gali taikyti nuo tam tikrų nustatytų principų nukrypstančias procedūras tiek tyrimo, tiek teismo proceso metu, ypač tais atvejais, kai nesunkūs nusikaltimai, priklausantys plačiai paplitusioms nusikalstamumo rūšims, nėra ginčijami ir negali būti ginčijami.
- bus priminta, kad advokatai privalo laikytis tyrimo slaptumo reikalavimų;
- bus numatyta „teisė pranešti“ tretiesiems asmenims arba savo konsulatui, o ne teisė susisiekti su jais.

1.7.1.1 Tyrimo tarnybos privalo ir toliau valdyti tyrimo trukmę ir eigą.

1.7.1.2 Bet kuriuo atveju EESRK mano, kad būtina numatyti leidžiančią nukrypti nuostatą, kuri būtų taikoma, jei iškiltų grėsmė sklandžiai tyrimo eigai.

1.7.2 Ir jei, antra vertus, valstybės numatys sukurti skubios pagalbos struktūras, suteikiančias galimybę nedelsiant gauti advokatą tuo atveju, jei laisvai pasirinktas advokatas yra tuo metu užsiėmęs.

1.8 Galiausiai, kad būtų užtikrinta pusiausvyra, EESRK ragina Tarybą nustatyti gaires, kurios padėtų pagerinti nukentėjusiųjų teisių apsaugą po to, kai gynybai bus suteikta naujų teisių. Nukentėjusieji turėtų turėti teisę naudotis advokato pagalba, kai juos apklausia tyrimo tarnybos, ir ypač tuo atveju, jei vyksta jų akistata su kaltinamaisiais, turinčiais tokią teisę.

2. Pasiūlymo dėl direktyvos aplinkybės ir turinys

2.1 Taryba pripažino, kad Europos lygmeniu iki šiol nebuvo dėta pakankamai pastangų pagrindinėms asmens teisėms baudžiamajame procese užtikrinti. 2009 m. lapkričio 30 d. Teisingumo taryba priėmė rezoliuciją dėl veiksmų plano, skirto šioms teisėms sustiprinti. Šiame prie Stokholmo programos pridėtame veiksmų plane Komisija buvo raginama pateikti pasiūlymų dėl šių priemonių:

- A) teisės į vertimą raštu ir žodžiu,
- B) teisės į informaciją apie teises ir apie kaltinimus,
- C) teisės turėti advokatą ir gauti teisinę pagalbą,
- D) susisiekimo su giminėmis, darbdaviu ir konsulinėmis įstaigomis,

E) specialios pažeidžiamų įtariamųjų ar kaltinamųjų apsaugos.

2.2 Pirmajame etape buvo priimta Direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimą žodžiu ir raštu (A priemonė).

2.3 Antrajame etape bus priimta direktyva, dėl kurios šiuo metu vyksta diskusijos, t.y. direktyva dėl teisės į informaciją ⁽¹⁾, kuria bus nustatytos minimalios taisyklės, taikomos teisei gauti informaciją apie savo teises ir pateiktus kaltinimus ir teisei susipažinti su bylos medžiaga (B priemonė).

2.4 Nagrinėjamas pasiūlymas dėl direktyvos įkūnija trečiąją minėto teisės aktų rinkinio priemonę. Šiuo atveju Komisija nusprendė kartu spręsti teisės turėti advokatą ir teisės susisiekti (D) klausimus. Tuo tarpu teisinės pagalbos, kuri Tarybos gairėse buvo susieta su teise turėti advokatą, klausimo sprendimas atidėtas vėlesniam laikui (2013 m.). Kaip ir ankstesnių priemonių atveju, Komisija nusprendė atitinkamas teises suteikti pagal EAO sulaikytiems asmenims.

2.5 Šiuo pasiūlymu dėl direktyvos siekiama užtikrinti ES Pagrindinių teisių chartijos, ypač jos 4, 6, 7 ir 47 straipsnių taikymą, remiantis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 ir 6 straipsniais dėl draudimo netinkamai elgtis su asmenimis ir teisės turėti advokatą, kaip juos išaiškino EŽTT.

2.6 Pasiūlyme numatyta, kad kiekvienam įtariamajam ir kaltinamajam turi būti kuo greičiau suteikiama teisė turėti advokatą. Neatsižvelgiant į tai, ar laisvė apribota ar ne, teisė turėti advokatą turi būti suteikta jau apklausos metu (3 straipsnis).

2.6.1 Pastarasis aktyviai (klausimai, pareiškimai) dalyvauja apklausose ir posėdžiuose ir turi teisę dalyvauti atliekant bet kokius tyrimo arba įrodymų rinkimo veiksmus, kuriuose privalo arba turi teisę dalyvauti įtariamasis arba kaltinamasis, išskyrus atvejus, kai esama pavojaus, jog rinkini įrodymai gali būti pakeisti, pašalinti arba sunaikinti iki jam atvykstant. Jis gali patekti į vietą, kurioje laikomas suimtas asmuo, kad patikrintų laisvės atėmimo sąlygas (4 straipsnis).

2.7 Pasiūlyme taip pat numatyta teisė po sulaikymo susisiekti su trečiaisiais asmenimis arba savo konsulatu (5 ir 6 straipsniai) ir jiems pranešti apie savo sulaikymą.

⁽¹⁾ OL C 54, 2011 2 19, p. 48–50.

2.8 Tik išimtiniais atvejais pasiūlyme dėl direktyvos išdėstytų teisių atžvilgiu galima taikyti leidžiančias nukrypti nuostatas (8 straipsnis). Sprendimą kiekvienu konkrečiu atveju privalo priimti teisminė institucija ir jis negali būti grindžiamas vien nusikalstamos veikos sunkumo kriterijumi.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK palankiai vertina tai, kad 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos priimtomis gairėmis dėl pagrindinių asmens teisių baudžiamajame procese geresnio užtikrinimo pakeičiama iki šiol vykdyta politika.

3.2 Šis pasiūlymu užtikrinamas tęstinumas su EŽTT teismo praktika, nors nustatant minimalias (valstybėms narėms paliekama teisė siekti daugiau) taisykles iš tiesų norima „iš viršaus“ suderinti nacionalinius baudžiamuosius procesus.

3.3 Nacionaliniais teisės aktais užtikrinamos dar labai nevienodos teisės į gynybą. Norint sukurti bendrą teisių erdvę ir sustiprinti nacionalinių teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimą, būtina apibrėžti visoje Sąjungoje taikytinus bendrus standartus. EESRK mano, kad ypač svarbu įgyvendinti šiuos tikslus, kurie yra ne tik būtina asmenų laisvo judėjimo sąlyga, bet ir jo pasekmė.

3.4 EESRK taip pat pabrėžia, kad reikia skubiai mažinti EŽTT slegiančių teisminių ginčų, dėl kurių valstybėms taikomos finansinės sankcijos, skaičių.

3.5 Vis tik EESRK norėtų priminti, kad tokios taisyklės galės būti taikomos ir tinkamai įgyvendinamos tik tuo atveju, jei jose bus atsižvelgta į skirtingas valstybių narių teises tradicijas ir sistemas (kaltinimu paremtas teismo procesas ir tyrimu paremtas teismo procesas) vadovaujantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 82 straipsnio 2 dalimi. EESRK manymu, šiam aspektui reikia skirti daugiau dėmesio.

3.6 Dėl metodo ir teisėkūros grafiko

3.6.1 EESRK abejoja, ar teisės turėti advokatą susiejimas su teise susisiekti su trečiuoju asmeniu turi pridėtinės vertės. Be to, reikėtų patikslinti, kad pastarasis nedalyvauja užtikrinant teises į gynybą.

3.6.2 Priešingai, EESRK apgailestauja, kad teisė turėti advokatą:

- nebuvo susieta su teise gauti informaciją vykstant baudžiamajam procesui (B),
- nustatoma atskirai nuo teisinės pagalbos, su kuria ji susieta Tarybos gairėse.

3.6.3 EESRK supranta teisinės pagalbos atidėjimo priežastis, bet abejoja Komisijos sprendimu nustatyti principus nenumačius jiems taikyti būtinų finansinių išteklių. Nors finansinis poveikis pats savaime negali pateisinti to, kad nesilaikoma Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK) 6 straipsnio, kaip jį išaiškino EŽTT, dėl šio poveikio vis dėlto gali nukentėti konvencija įtvirtintų teisių veiksmingumas.

3.6.4 EESRK dar labiau nerimauja dėl to, kad prie pasiūlymo dėl direktyvos pridedamame poveikio tyrime, atrodo, nepakankamai įvertinamos tokios direktyvos taikymo sąnaudos.

3.6.5 EESRK ypač abejoja dėl finansinių išteklių, kurių prireiks užtikrinti teisei turėti du advokatus (vieną išduodančioje valstybėje narėje, o kita – vykdančioje valstybėje narėje), kai vykdomas Europos arešto orderis, tačiau neginčija šios teisės pagrįstumo.

3.7 Dėl esmės

3.7.1 Dėl teisės turėti advokatą suteikimo ir įtariamiesiems (2 ir 3 straipsniai)

3.7.1.1 Pagrindinis pasiūlymo dėl direktyvos indėlis yra tai, kad teisė turėti advokatą suteikiama ir įtariamiesiems.

3.7.1.2 Šiuo metu kartais prieštaringai interpretuojamos pastarojo meto EŽTT teismo praktikos tendencijos; EESRK mano, kad teisė turėti advokatą turi būti suteikiama nuo to momento, kai apribojama asmens laisvė.

3.7.1.3 Išimtis gali būti taikoma tik tuo atveju, jei apklausiamo asmens atžvilgiu yra pradėti persekiojimo veiksmai, ir todėl jis, vadovaujantis sąžiningumo principu ieškant tiesos, negali būti apklausiamas kaip paprastas liudininkas ir turi teisę turėti advokatą.

3.7.1.4 Šis požiūris, atrodytų, atitinka pastarąsias teismo praktikos tendencijas.

3.7.2 Teisės turėti advokatą turinys (4 straipsnis)

3.7.2.1 Aktyvus advokato dalyvavimas apklausose (2 dalis)

3.7.2.1.1 EESRK atkreipė dėmesį į tai, kad pasiūlyme dėl direktyvos pabrėžiamas advokato, kuris apklausų ir posėdžių metu galės užduoti klausimus, prašyti paaiškinimų ir daryti pareiškimus, pagalbos veiksmingumas. Turint omenyje skirtingų teisminių sistemų ypatumus, EESRK mano, kad šių teisių užtikrinimo nuostatas galėtų nustatyti pačios valstybės narės.

3.7.2.1.2 Vis dėlto Komitetas laikosi nuomonės, kad būtų naudinga advokatui numatyti galimybę paprašyti, kad jo pastabos būtų pridėtos prie apklausos protokolo ir taip būtų išvengta bet kokių problemų su tyrimą vykdančiomis tarnybomis.

3.7.2.1.3 Vis dėlto EESRK pabrėžia, kad įtariamiesiems – jei ir toliau bus vartojamas terminas „įtariamieji“ – iškilis praktinių sunkumų advokato pagalbai užtikrinti, visų pirma bus sudėtinga perduoti bylą realiuoju laiku⁽²⁾. Iš tiesų, daugumos masinio pobūdžio nusizengimų atveju tyrimą vykdančios tarnybos prieš sulaikydamos įtariamąjį neturi užvestos bylos.

3.7.2.2 Advokato teisė dalyvauti atliekant bet kokius tyrimo arba įrodymų rinkimo veiksmus, kuriuose dalyvauja jo ginamas asmuo (3 dalis)

3.7.2.2.1 Nors ši teisė patvirtina neginčijamą pažangą teisės į gynybą užtikrinimo požiūriu, bet, EESRK nuomone, vis tik reikėtų skirti įvairias veiksmų rūšis. Pavyzdžiui, atliekant kratą įtariamajam ar kaltinamajam turi būti suteikta advokato pagalba.

3.7.2.2.2 Tuo tarpu imantis techninių ir mokslinių veiksmų (pirštų antspaudai, kūno mėginių ėmimas ir pan.), kurių klausimu advokatas nėra kompetentingas, EESRK nuomone, tokia teisė neturėtų jokios pridėtinės vertės. Pakaktų asmeniui pateikti pasirašyti apie atsisakymo pasekmes informuojančią formą.

3.7.2.2.3 EESRK supranta, kaip tokia teisė gali apsunkinti tyrimo eigą. Komitetas mano, kad labai svarbu nepakenkti sklandžiai tyrimo eigai. Turi būti sudarytos sąlygos įrodymus surinkti per kuo trumpesnę laiką ir tai atitinka paties įtariamojo interesus. EESRK siūlo direktyvoje numatyti terminą, kuriam pasibaigus tyrimą vykdančios tarnybos gali imtis veiksmų nedalyvaujant advokatui, jei yra įrodymų, kad jam buvo deramai pranešta.

3.7.2.2.4 Tik tam tikrais atvejais, kai negali būti pakenkta proceso objektyvumui, EESRK manymu, nacionaliniams teismams gali būti patikėta priimti sprendimą dėl nedalyvaujant advokatui surinktų įrodymų galimo leistinum.

3.7.2.3 Advokato susitikimai su savo klientu (5 dalis)

3.7.2.3.1 Norint užtikrinti tinkamą susitikimų su advokatu trukmę ir dažnumą, nepakanka vien tokio neaiškiai apibrėžto

ir subjektyvaus apribojimo kaip „ginančiosios pusės teisių suvaržymas“, kuris, EESRK manymu, išprovokuos advokatų ir policijos tarnybų teisinius ginčus.

3.7.2.3.2 EESRK abejonių kelia šių teisių (advokato nuomonė, realus dalyvavimas, susipažinimas su byla, pokalbis su klientu, pagalba apklausų ir kai kurių tyrimų metu ir pan.) užtikrinimui būtinos trukmės klausimas turint omenyje, kad tyrimo trukmė yra ribota ir nepakanka laiko jo veiksmingumui užtikrinti.

3.7.2.3.3 EESRK manymu, reikia numatyti, kad kiekviena valstybė narė nustatys tinkamą advokato susitikimų su ginamuoju trukmę ir dažnumą, kad nebūtų pakenkta sklandžiai tyrimo eigai ir būtų veiksmingai užtikrintos šios teisės. Komitetas laikosi nuomonės, kad tokie susitikimai turėtų vykti bent jau prieš kiekvieną naują apklausą.

3.7.2.4 Sąlygos, kuriomis laikomas suimtas asmuo (4 dalis)

3.7.2.4.1 Nekyla abejonių, kad sąlygos, kuriomis laikomas suimtas asmuo, turi jam poveikio. Dėl akivaizdžių asmens orumo apsaugos priežasčių EESRK pabrėžia, kad reikia skubiai skirti jų pagerinimui būtinas sumas. Komiteto manymu, „tikrinti“ sąlygas, kuriomis laikomas atitinkamas asmuo, nėra advokato užduotis, tačiau, kita vertus, būtų galima numatyti, kad advokatas jas „konstatuotų“⁽³⁾ ir galėtų paprašyti jo pastabas užfiksuoti raštu. EESRK siūlo patikslinti, kad jam turi būti suteikta galimybė kuo skubiau patekti į sulaikymo vietą.

3.7.2.5 Advokato laisvo pasirinkimo principas

3.7.2.5.1 Vadovaujantis Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 3 dalies c punktu, teisė turėti advokatą negali būti nustatoma neatsižvelgiant į su ja taip pat susijusį advokato laisvo pasirinkimo principą. Kadangi pasiūlyme dėl direktyvos apie tai neužsimenama, EESRK siūlo šį principą priminti. Būtų galima numatyti leidžiančią nukrypti nuostatą, kuri teisminės institucijos prašymu būtų taikoma terorizmo ir organizuoto nusikalstamumo srityje; tuo atveju advokatą galėtų paskirti advokatūra.

3.7.2.5.2 Kad būtų laikomasi advokato laisvo pasirinkimo principo, būsimoje teisinės pagalbos priemonėje reikėtų numatyti, kad už kiekvieno Europos advokato paslaugas gali būti apmokama kaip už teisinę pagalbą.

⁽²⁾ Pasiūlymo dėl direktyvos 7 straipsnyje dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese nurodoma, kad kiekvienas įtariamasis ar kaltinamasis arba jo advokatas turi teisę susipažinti su bylos medžiaga.

⁽³⁾ Tinkamiausias anglų kalbos terminas „to check up vertimas“.

3.7.2.5.3 Siekiant užtikrinti direktyva nustatytų teisių veiksmingumą, EESRK siūlo valstybėms narėms rimtai apsvarstyti skubios pagalbos struktūrų, suteikiančių galimybę nedelsiant gauti advokatą tuo atveju, jei laisvai pasirinktas advokatas yra tuo metu užsiėmęs, sukūrimo klausimą.

3.7.2.6 Tyrimo slaptumas

3.7.2.6.1 EESRK nori priminti, kad advokatai privalo laikytis tyrimo slaptumo reikalavimų. EESRK manymu, ši prievolė padės užtikrinti, kad pasiūlyme dėl direktyvos išdėstytų teisių išplėtimas nepakenktų sklandžiai tyrimo eigai.

3.7.3 Teisė susisiekti su trečiosiomis šalimis (5 ir 6 straipsniai)

3.7.3.1 EESRK pripažįsta, kad svarbu sudaryti sąlygas informuoti trečiąją šalį, bet nori, kad būtų išvengta pavojaus, kurį tyrimui keltų teisė tiesiogiai susisiekti, todėl rekomenduoja tekstą suformuluoti taip: „teisė pranešti“ arba „įspėti“ trečiąją asmenį arba savo konsulatą.

3.7.4 Taikymo sritis (2 straipsnis) ir leidžiančios nukrypti nuostatos (8 straipsnis)

3.7.4.1 EESRK baiminasi, kad pernelyg didelis baudžiamojo proceso formalizmas gali pakenkti tyrimo veiksmingumui, todėl mano, kad kiekvienai valstybei narei reikia suteikti galimybę taikyti nuo tam tikrų nustatytų principų nukrypstančias procedūras tiek tyrimo, tiek teismo proceso metu, ypač tais atvejais, kai nesunkūs nusikaltimai, priklausantys plačiai paplitusioms nusikalstamumo rūšims, nėra ginčijami ir negali būti ginčijami.

3.7.4.2 EESRK mano, kad ypač svarbu nepakenkti sklandžiai tyrimo eigai, todėl siūlo bet kuriuo atveju numatyti leidžiančią nukrypti nuostatą, kuri būtų taikoma iškilus tokiam pavojui. Komitetas siūlo atitinkamai pakeisti 8 straipsnį (žr. konkrečias pastabas).

4. Konkrečios pastabos

4.1 Visame pasiūlymo tekste vietoj „įtariamojo arba kaltinamojo“ naudoti „asmenį, kurio atžvilgiu pradėti persekiojimo veiksmai“.

4.2 3 straipsnio 1 dalies a punktas: po „apklausą“ įterpti „arba posėdį“.

4.3 4 straipsnio 1 dalis: „atstovaujančiu“ pakeisti į „pagalbą teikiančiu“.

4.4 4 straipsnio 2 dalį patikslinti taip: „visose asmens, kurio atžvilgiu pradedami persekiojimo veiksmai, apklausose ar posėdžiuose“ ir įterpti „ir paprašyti jo pastabas pridėti prie protokolo“.

4.5 4 straipsnio 4 dalis: „tikrinti“ pakeisti į „konstatuoti“ ir po „todėl gali“ įterpti „kuo greičiau“ ir „ir paprašyti jo pastabas fiksuoti raštu“.

4.6 5 straipsnio pavadinimas ir 1 dalis: „susisiekti“ pakeisti į „pranešti“.

4.7 5 straipsnio 2 dalis: „vaikas“ pakeisti į „nepilnametis“.

4.8 6 straipsnis: „susisiekti“ pakeisti į „pranešti“.

4.9 8 straipsnio a punktas: įterpti pabaigoje „ir nepakenkti sklandžiai tyrimo eigai“.

4.10 8 straipsnio antra pastraipa: „teisminės institucijos“ pakeisti į „kompetentingos institucijos“.

4.11 11 straipsnio 2 dalies 3 įtrauka: įterpti „ir paprašyti jo pastabas pridėti prie protokolo“.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1967/2006 dėl žuvų išteklių tausojančio naudojimo Viduržemio jūroje valdymo priemonių

(COM(2011) 479 galutinis – 2011/0218 (COD))

(2012/C 43/12)

Pranešėja **An Le NOUAIL-MARLIÈRE**

Taryba ir Europos Parlamentas, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsniu, atitinkamai 2011 m. rugsėjo 6 d. ir 2011 m. rugsėjo 13 d., nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1967/2006 dėl žuvų išteklių tausojančio naudojimo Viduržemio jūroje valdymo priemonių

COM(2011) 479 galutinis – 2011/0218 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2011 m. lapkričio 21 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 166 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 12 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas pritaria Komisijos pasiūlytiems 2006 m. reglamento pakeitimams. Reglamento tikslas ir toliau išlieka užtikrinti tausią žvejybą regione gerinant gyvųjų vandens išteklių naudojimą ir apsaugant pažeidžiamas buveines kartu atsižvelgiant į Viduržemio jūros regiono mažos apimtys pakrančių žvejybos ypatumus.

1.2 Nors pakeitimų poveikis nebuvo įvertintas, Komitetas tikisi, kad naujosios priemonės neturės didelio poveikio bendriems Viduržemio jūros žuvų ištekliams.

2. Komisijos pasiūlymai

2.1 Santrauka

Pasiūlymo tikslas – nustatyti Reglamentu (EB) Nr. 1967/2006 Komisijai deleguojamus įgaliojimus ir numatyti atitinkamą šių deleguotųjų aktų priėmimo procedūrą. Komisijai suteikiami įgaliojimai:

- priimti deleguotąjį aktą, kuriuo būtų nustatomos nuo kai kurių to reglamento nuostatų nukrypti leidžiančios nuostatos tais atvejais, kai tokia galimybė yra aiškiai numatyta ir su sąlyga, kad laikomasi tuo reglamentu nustatytų griežtų taisyklių,
- apibrėžti kriterijus, taikytinus nustatant ir skirstant žuvų telkimo įtaisų (ŽTI) kurso ribas žvejojant didžiąsias auksines skumbres 25 mylių valdymo zonoje aplink Maltą,
- priimti papildomas tolesnių techninių žvejybos įrankių charakteristikų taisykles,

— priimti deleguotuosius aktus, susijusius su šio reglamento priedų pakeitimais.

Teisinis pagrindas

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalis, 290 ir 291 straipsniai.

— Subsidiarumo principas

Pasiūlymas priklauso išimtinai Europos Sąjungos kompetencijai.

— Proporcingumo principas

Šiuo pasiūlymu iš dalies pakeičiamas Tarybos reglamente (EB) Nr. 1967/2006 jau esančios priemonės, todėl dėl proporcingumo principo klausimo nekyla.

— Pasirinkta priemonė

Siūloma priemonė – Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas.

Kitos priemonės būtų netinkamos dėl šios priežasties: reglamentas turi būti iš dalies keičiamas reglamentu. (Formų nuoseklumo principas)

POVEIKIS BIUDŽETUI

Igyvendindama šią priemonę Sąjunga nepatirs jokių papildomų biudžeto išlaidų.

2.1.1 Šiuo pasiūlymu peržiūrimas 2006 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1967/2006, galutinis teisėkūros akts dėl Viduržemio jūros žuvų išteklų. Pasiūlymo, kuriuo atnaujinamas reglamentas, teisinis pagrindas – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 43 straipsnis (buvęs EB sutarties 37 straipsnis), kuriuo nuostatomis Europos Komisijai suteikiami įgaliojimai teikti pasiūlymus dėl bendros žemės ūkio politikos ir žuvininkystės politikos (čia svarstomo dokumento atveju) kūrimo ir įgyvendinimo.

2.2 Pasiūlymas taip pat grindžiamas SESV 290 straipsniu (buvęs EB sutarties 202 straipsnis), kuriuo nustatoma nauja teisės aktų kategorija: deleguoti teisės aktai, kuriais papildomi arba iš dalies keičiami teisės aktai pagal teisės akto leidėjo suteiktus įgaliojimus.

2.3 Visais delegavimo atvejais įgaliojimų delegavimo tikslai, turinys, taikymo sritis ir trukmė turi būti aiškiai apibrėžiami įstatymo galią turinčiuose teisės aktuose (SESV 290 straipsnio 1 dalis). Komisijos deleguojamasis aktas neturi įstatymo galios ir yra nesusijęs su pagrindinėmis nuostatomis, išdėstytomis įstatymo galią turinčiame akte, kuriame turi būti aiškiai nustatytos delegavimo sąlygos. Delegavimo Komisijai sąlygos yra griežtai reglamentuojamos ir Europos Parlamentas ir (arba) Taryba gali nuspręsti atšaukti delegavimą (SESV 290 straipsnio 2 dalis a punktas).

2.4 Be to, deleguotasis teisės aktas gali įsigalioti tik tada, jei per įstatymo galią turinčio akto nustatytą laikotarpį Europos Parlamentas arba Taryba nepareiškia prieštaravimo (SESV 290 straipsnio 2 dalies b punktas). Deleguotų teisės aktų pavadinime įrašomas būdvardis „deleguotas“ ar „deleguota“.

2.5 Komisijai suteikti įgaliojimai leidžia jai priimti vienodas teisiskai privalomų Sąjungos aktų įgyvendinimo sąlygas, kaip nustatyta SESV 291 straipsnio 2 dalyje (įgyvendinimo aktai).

2.6 Derinant Reglamentą (EB) Nr. 1967/2006 su naujosiomis SESV taisyklėmis, tuo reglamentu Komisijai suteikti įgaliojimai buvo perklasifikuoti į deleguojamojo ir įgyvendinamojo pobūdžio priemones⁽¹⁾.

3. Bendrosios Komiteto pastabos

3.1 Komitetas mano, kad tik teisės aktų leidėjas turi nuspręsti, ar reikia priimti deleguotąjį teisės aktą. Pagal šią privilegiją teisės akto leidėjas gali sutelkti dėmesį į svarbiausias akto nuostatas ir nesvarstyti techninių aspektų, kas gali paskatinti keisti neesmines atitinkamo teisėkūros akto nuostatas. Teisės akto leidėjas iš anksto nustato, kurios nuostatos yra esminės.

3.2 Parlamento arba Tarybos teisė atšaukti delegavimą suteikia teisės akto leidėjui įgaliojimus bet kuriuo momentu visiškai susigrąžinti teisės aktų leidimo galią. Tokiu atveju Parlamentas sprendimą priima jį sudarančių narių balsų dauguma, o Taryba – kvalifikuota balsų dauguma. Jei į teisėkūros aktą yra įtraukta laikino galiojimo sąlyga, įgaliojimų delegavimas baigia galioti nustatytą dieną. Pasibaigus įgaliojimų Komisijai delegavimo terminui, jie turi būti atnaujinami.

3.3 Pasiūlymo iš dalies keisti reglamentą teisinis pagrindas yra SESV 43 straipsnio 2 dalis, kurios nuostatomis ES suteikiami įgaliojimai BŽŪP srityje, todėl Komitetas pritaria Komisijos nuomonei dėl proporcingumo principo laikymosi šiame pasiūlyme, kadangi juo iš dalies pakeičiamos jau esančios nuostatos 2006 m. reglamente, kuriuo Komisijai deleguojami įgaliojimai atnaujinti kai kurias neesmines nuostatas.

3.4 Komitetas atkreipia dėmesį, kad laikomasi teisės aktų formų nuoseklumo principo, kadangi reglamentas gali būti keičiamas tik reglamentu. Galiausiai mano, kad įgyvendinant iš dalies pakeistą reglamentą nebus patiriama papildomų biudžeto išlaidų. Pagrindiniai iš dalies keičiamo reglamento aspektai:

- ne vėliau kaip nuo 2008 m. liepos 1 d. pradėti taikyti reikalavimą dugniniuose traluose naudoti 40 mm kvadratinų akių tinklus ir, tam tikromis aplinkybėmis, 50 mm rombo formos akių tinklus;

- nustatyta bendra taisyklė ir toliau draudžianti naudoti tralus mažesniu nei 1,5 jūrmylės atstumu nuo kranto. Vis dėlto, pagal siūlomus pakeitimus tam tikromis sąlygomis gali ir toliau būti leidžiama naudoti tralus pakrančių vandenyse (0,7–1,5 jūrmylės atstumu nuo kranto).

3.4.1 Be to, iš dalies keičiamu reglamentu:

- nustatomos techninės priemonės siekiant pagerinti šiuo metu naudojamų velkamųjų 40 mm akių dydžio tinklų selektyvumą,

- dar labiau sugriežtinamas draudimas naudoti velkamąją žvejybos įrangą pakrantės zonoje,

- nustatomi bendri kai kurių žvejybos įrankių, turinčių įtakos žvejybos pastangoms, matmenis,

- įvedama procedūra, kuria laikinai ar nuolatinai uždraudžiama taikyti tam tikrus žvejybos metodus kai kuriose ES ir tarptautinių vandenų zonose,

- numatoma priimti valdymo planus, sujungiančius pastangų valdymą ir konkrečias technines priemones,

⁽¹⁾ COM (2011) 479 galutinis.

— ES valstybėms narėms leidžiama savo teritorijų vandenyse ir tam tikromis sąlygomis reglamentuoti žvejybos veiklą, kuri neturi ypatingos svarbos Bendrijai ar jos poveikis aplinkai yra mažas, įskaitant kai kurias ES teisės aktais leidžiamas vietos žvejybos rūšis.

4. Konkrečios Komiteto pastabos

4.1 Iš dalies pakeistame reglamente numatytos dviejų kategorijų nuostatos: procedūrinės nuostatos dėl Komisijai suteiktų įgaliojimų vykdymo ir techninės priemonės, susijusios su nukrypti leidžiančiomis nuostatomis, taikomomis tam tikroms žvejybos laivų grupėms, atsižvelgiant į laivų dydį, galingumą, naudojamus žvejybos įrankius ir į teritorijas, kuriose leidžiama žvejoti.

4.2 Komitetas atkreipia dėmesį, kad procedūrinės nuostatos dera su SESV nuostatomis.

4.3 EESRK kelia klausimą, ar techninės nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo 2006 m. reglamento techninių nuostatų, tikrai yra neesminio pobūdžio, kaip kad reikalaujama SESV 290 straipsnyje, turint omenyje, kad šios nuostatos leidžia nukrypti nuo nuostatų, kuriomis siekiama apsaugoti Viduržemio jūros žuvų išteklius, kuriems gresia pereikvojimas.

4.4 Komitetas pabrėžia, kad dėl šių nuostatų Taryboje vyko ilgos diskusijos ir balsavimo metu viena valstybė narė susilaikė. Atlikus poveikio vertinimą taip pat neįrodyta, kad siūlomi pakeitimai yra neesminiai ir kad jiems galima taikyti naująsias SESV 290 ir 291 straipsnių nuostatas.

4.5 Vis dėlto Komitetas mano, kad pasiūlymai dėl nukrypti leidžiančių nuostatų suteiks galimybę Viduržemio jūros regiono smulkiąją žvejybą užsiimantiems žvejams lengviau įveikti ekonomikos krizės, augančių veiklos ir visų pirma degalų sąnaudų padarinius.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl žaliosios knygos dėl žemės ūkio produktų propagavimo ir informavimo apie juos. Didelės europinės pridėtinės vertės strategija tradiciniams Europos maisto produktams skatinti (COM(2011) 436 galutinis) ir pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 3/2008 dėl žemės ūkio produktams skirtų informavimo ir skatinimo priemonių vidaus rinkoje ir trečiosiose šalyse

(COM(2011) 663 galutinis – 2011/0290 (COD))

(2012/C 43/13)

Pranešėja **Dilyana SLAVOVA**

Komisija, 2011 m. liepos 14 d., Europos Parlamentas, 2011 m. spalio 27 d., ir Taryba, 2011 m. lapkričio 29 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Žaliosios knygos „Žemės ūkio produktų propagavimas ir informavimas apie juos. Didelės europinės pridėtinės vertės strategija tradiciniams Europos maisto produktams skatinti“

COM(2011) 436 galutinis

ir dėl

pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 3/2008 dėl žemės ūkio produktams skirtų informavimo ir skatinimo priemonių vidaus rinkoje ir trečiosiose šalyse

COM(2011) 663 galutinis.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 21 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 188 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos Sąjungos žemės ūkio produktų kokybė ir įvairovė yra unikali. Tačiau atviroje pasaulinėje rinkoje vien puikių maisto produktų ir gėrimų gaminimas neužtikrina geros padėties rinkoje. Vartotojų informavimas apie aukštus ES žemės ūkio produktų standartus, eksporto skatinimas, informavimo ir skatinimo programos gali padėti Europos gamintojams įveikti vis didėjančios pasaulinės konkurencijos iššūkius.

1.2 Dabartinė informavimo apie žemės ūkio produktus ir jų skatinimo politika davė gerų rezultatų, tačiau EESRK mano, kad ją reikia toliau paprastinti ir gerinti siekiant geriau tenkinti paklausą Europos ir pasaulio rinkose, taip pat Europos gamintojų poreikius.

1.3 EESRK palankiai vertina Žaliąją knygą „Žemės ūkio produktų propagavimas ir informavimas apie juos. Didelės europinės pridėtinės vertės strategija tradiciniams Europos maisto produktams skatinti“ ir rekomenduoja, kad artimiausiais metais maisto produktų skatinimo tiek vidaus, tiek išorės rinkose politika taptų vienu iš Komisijos politinių prioritetų.

1.4 EESRK pritaria dviem pagrindiniams naujos skatinimo politikos tikslams, orientuotiems į tikslinę rinką: pirma, vartotojų informavimas ir žinių didinimas ES rinkoje, užtikrinant

aukštus ženklinimo, atsekamumo ir maisto saugos standartus, taip pat griežtesnius aplinkos apsaugos, gyvūnų gerovės ir darbuotojų teisių užtikrinimo reikalavimus, antra, eksporto skatinimas.

1.5 Nors pripažįsta, kad dėl dabartinės finansų krizės biudžetas ribotas, EESRK mano, kad yra būtina padidinti informavimo apie žemės ūkio produktus ir jų skatinimo vidaus rinkoje ir trečiosiose šalyse priemonių finansavimą. Pavyzdžiui, JAV savo Rinkų prieigos programai finansuoti iki 2012 finansinių metų imtinai yra numatę skirti po 200 mln. JAV dol. per metus.

1.6 EESRK rekomenduoja supaprastinti administracines skatinimo programų rengimo ir stebėsenos procedūras, visų pirma sumažinant Komisijos reikalaujamų ataskaitų skaičių. Itin svarbu sumažinti administracinę naštą.

1.7 EESRK mano, kad atrenkant programas nacionaliniu lygiu svarbu skaidrumas ir kad Komisija turėtų parengti aiškias gaires valstybėms narėms. Reikėtų pagerinti programų vertinimą ir tai daryti naudojant griežtą vertinimo sistemą su konkrečiais rodikliais, pavyzdžiui, rinkos dalies padidėjimo. Turėtų būti sutrumpinta atrankos procedūra. Be to, labai svarbu, kad programos būtų vykdomos turint viziją apie europinę pridėtinę

vertę, įskaitant darbo vietų kūrimą, ir kad pirmenybė būtų teikiama daugiašalėms programoms, orientuotoms į daugiau produktų taikant palankesnę finansavimo sistemą (ne 50 proc., o 60 proc.)

1.8 Reikėtų didinti lankstumą, kad įgyvendinimo etape programos būtų galima pritaikyti prie besikeičiančių rinkos sąlygų. Siekiant šio tikslo, taip pat reikėtų sumažinti reikalaujamą teikiamų programų detalumo lygį.

1.9 EESRK rekomenduoja Komisijai atsižvelgti į senųjų ir naujųjų valstybių narių šakinių organizacijų pajėgumų skirtumus. Nepakankama patirtis ir nedideli pajėgumai riboja naujųjų valstybių narių šakinių asociacijų galimybę visapusiškai dalyvauti skatinimo programoje. EESRK rekomenduoja Komisijai padidinti išankstinius mokėjimus tokioms organizacijoms (pavyzdžiui, 30 proc. metinių sąnaudų).

1.10 EESRK mano, kad skatinimą reglamentuojančiuose teisės aktuose turėtų būti aiškiau pabrėžtas prekės ženklo vaidmuo ir pusiausvyra tarp bendrinio pavadinimo produktų ir prekės ženklo skatinimo, ypač ES nepriklausančiose šalyse. Siekiant užtikrinti išsamią ir skaidrią informaciją turėtų būti leista minėti produkto kilmę net tais atvejais, kai produktui nesuteikta kilmės nuoroda arba saugoma geografinė nuoroda.

1.11 Reikia pagerinti komunikavimą ir koordinavimą tarp valstybių narių ir Komisijos, taip pat tarp pačių valstybių narių. Konferencijose ir seminaruose reikėtų keistis geriausia patirtimi ir praktinėmis žiniomis.

1.12 EESRK palankiai vertina idėją sukurti Europos platformą, skirtą specialistams keistis gerąja patirtimi ir galinčia būti puikia priemone rengiant skatinimo kampanijas. Jei visi informavimo apie žemės ūkio maisto produktus ir jų skatinimo politikos dalyviai ES lygmeniu keistųsi patirtimi (seminaruose, interneto svetainėse ir pan.), būtų labai naudinga rengiant geros kokybės ir suderintas daugiašales programas.

1.13 Turi būti sukurta sinergija tarp įvairių šiuo metu vykdomų skatinimo programų. Tęstinumas yra labai svarbus, kad programų poveikis būtų toks, kokio laukiama. Turėtų būti sudaryta galimybė nesunkiai pakartoti sėkmingą skatinimo programą. Būtina sukurti iš tikrųjų aktyvų skatinimo tinklą.

1.14 EESRK rekomenduoja, kad Komisija parengtų išsamų ir paprastą „vadovą“, kuris padėtų pagalbos gavėjams laikytis schemos taisyklių ir procedūrų.

1.15 Kad ES ūkio subjektai, visų pirma MVĮ, galėtų pasinaudoti naujai besiformuojančiose rinkose, kuriose auga vartojimas, esančiomis galimybėmis, skatinimo politika turi būti remiama jų eksporto veikla. Eksportuodamos įmonės ne tik įsitvirtina naujose rinkose, bet ir labai pagerina savo veiklos rezultatus. Todėl EESRK rekomenduoja Komisijai remti bandomuosius projektus, kuriais siekiama tobulinti eksporto strategijas, galinčias padėti sukurti individualioms įmonių eksporto strategijoms ir poreikiams pritaikytą struktūrą ar tinklą ir taip sudaryti sąlygas ES žemės ūkio maisto produktams įsitvirtinti šiose rinkose.

1.16 Produktų, kurie patenka į nagrinėjamų teisės aktų taikymo sritį, sąrašas turėtų būti išplėstas, kad būtų galima propaguoti visus produktus, kuriais siunčiama arba gali būti stiprinama žinia apie europinės kokybės produktus. Turėtų būti rastas sprendimas ir dėl kitų produktų, pavyzdžiui, raugo kultūrų.

1.17 EESRK norėtų, kad būtų ypač akcentuojamos produktų maistinės savybės ir sveika mityba, į ES žemės ūkio maisto produktus pažvelgus maistinių savybių ir sveikatos požiūriu. Turėtų būti įgyvendinamos iniciatyvos, propaguojančios labiau subalansuotą mitybą. Tokiu atveju dėmesys galėtų būti skiriamas pagrindinių sveikos mitybos principų ir produktų kokybės propagavimui.

1.18 Komitetas mano, kad naudojantis Komisijos pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 3/2008 (COM(2011) 663 galutinis), nustatytais įgaliojimais priimti deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus galima padidinti informavimo apie žemės ūkio produktus ir jų skatinimo priemonių nuoseklumą ir užtikrinti, kad jos būtų vienodžiau įgyvendinamos. EESRK rekomenduoja Komisijai nuolat palaikyti ryšį su suinteresuotaisiais subjektais ir pasiūlymus teikiančiomis organizacijomis ir tinkamai reaguoti į jų pasiūlymus.

2. Įžanga

2.1 ES žemės ūkio maisto produktų skatinimo schema yra horizontali politika, apimanti beveik visus žemės ūkio maisto sektorius ir pabrėžianti BŽŪP bendruosius ypatumus ir pridėtinę vertę. Ji papildo privačias ir viešąsias skatinimo kampanijas, vykdomas valstybių narių lygiu.

2.2 Europos Komisija kasmet skiria apie 50 mln. eurų kampanijoms, kuriomis propaguojami ES žemės ūkio maisto produktai ir gamybos metodai. Ši pagalba paprastai teikiama šakinėms gamintojų organizacijoms ar asociacijoms, propaguojančioms itin kokybiškus, europinius žemės ūkio maisto produktų gamybos metodus.

2.3 Skatinimo kampanijose akcentuojama ES ūkiuose gaminių produktų kokybė, maistinė vertė ir saugumas bei atkreipiamas dėmesys į jų pridėtinę vertę, sukuriama taikant, be kitų dalykų, tam tikrus gamybos būdus, ženklavinimą, gyvūnų gerovės ir aplinkos apsaugos principus.

2.4 Kampanijos gali būti vykdomos ir Europos Sąjungoje ir už jos ribų, siekiant atverti naujas rinkas. Nuo 2000 iki 2010 m. ES finansiskai prisidėjo prie 458 skatinimo programų; naudos iš šios priemonės gavo visos valstybės narės. Skatinimo veiklos pavyzdžiai – reklamos kampanijos žiniasklaidos priemonėse, akcijos produktų pardavimo vietose, dalyvavimas parodose ir mugėse ir daug įvairios kitos veiklos.

2.5 ES finansuoja iki pusės visų kampanijos sąnaudų. Ne mažiau kaip 20 proc. sąnaudų turėtų dengti pasiūlymą pateikusi organizacija, o likusią dalį gali skirti nacionalinės valdžios institucijos ir kiti šaltiniai.

2.6 Pageidautina, kad programos būtų daugiametės ir pakankamai daug apimančios, kad tikslinėms rinkoms būtų padarytas nemažas poveikis. Pirmenybė teikiama programoms, kurias siūlo kelių valstybių narių organizacijos arba kurios vykdomos keliuose valstybėse narėse arba trečiojoje šalyje.

2.7 Daugiau kaip du trečdaliai visų informavimo apie ES žemės ūkio maisto produktus ir jų skatinimo kampanijų, kurios buvo patvirtintos per pastaruosius penkerius metus, buvo nukreiptos į vidaus rinką. Tik 8 proc. patvirtintų programų yra daugiašalės, o daugiau kaip pusė visų paraiškų 2006–2010 m. laikotarpiu buvo atmestos.

2.8 Nuo skatinimo schemos sukūrimo pradžios ji buvo nuolat stebima ir aprašoma Komisijos ataskaitose Tarybai ir Europos Parlamentui. Europos Audito Rūmai savo 2009 m. specialiojoje ataskaitoje taip pat pateikė rekomendacijas, kaip būtų galima šią schemą patobulinti.

3. Svarbiausios komunikato nuostatos

3.1 Nepaisant sėkmingos veiklos, Europos žemės ūkio ir žemės ūkio maisto produktų sektoriui kyla didelių iššūkių. ES gamintojų pastangos sanitarijos, aplinkos, gyvūnų gerovės srityse ne visada būna pripažintos. Atsirado naujų konkurentų ir tradicinėse, ir naujai besiformuojančiose ES rinkose. Galiausiai, ES turi labai įvairų kulinarinį paveldą ir reikia pasinaudoti visomis jo teikiamomis galimybėmis.

3.2 Šiuo metu vyksta bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) reforma, kurią įgyvendinus ši politika po 2013 m. tiesiogiai padės siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų, remdama žemės ūkio sektorį, kuris užtikrina apsirūpinimą maistu, tausų gamtos išteklių naudojimą ir didesnę kaimo vietovių dinamiškumą. Kartu su BŽŪP reforma, Komisija pradėjo plačias konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais, siekdama apibrėžti labiau į tikslą sutelktos ir platesnio užmojo skatinimo strategijos, skirtos žemės ūkio ir maisto sektoriui Europoje, metmenis.

3.3 Konkretūs tikslai, skirti vietos, Europos ir pasaulio rinkoms, bus nustatyti vėliau, kad būtų galima geriau pasirinkti priemones kiekvienu konkrečiu atveju. Bendri pertvarkytos informavimo ir skatinimo politikos tikslai yra šie:

- labiau gerinti Europos žemės ūkio produkcijos įvaizdį, stiprinti jos pozicijas įvairiose rinkose;

- propaguoti labai aukštus ES sanitarijos, aplinkos ir gyvūnų gerovės standartus, pasiūlyti vartotojams geresnės informacijos apie Europoje taikomą gamybos modelį;

- pasiūlyti vartotojams naujų produktų ir išnaudoti europinės produktų pasiūlos įvairovės teikiamas galimybes;

- geriau supažindinti su kokybės programomis ir didelę pridėtinę vertę turinčiais produktais.

3.4 Žalioji knyga padalyta į keturias dalis, kuriose diskutuojama ir pateikiama klausimų įvairiais informavimo ir skatinimo politikos aspektais: pridėtinė europinė vertė, tikslai ir priemonės vidaus (įskaitant vietos ir regionines) ir išorės rinkose, bendresni turinio ir valdymo metodų aspektai.

3.5 Žaliojoje knygoje pabrėžiamas nepakankamai išnaudotos regionų ir vietos rinkų galimybės. Turėtų būti numatytos priemonės, skirtos pagrindinėms paslaugoms finansuoti, pavyzdžiui, steigti komercinius centrus, parduotuves, turgus. Geriau integruota LEADER priemonė po 2013 m. galėtų vaidinti svarbų vaidmenį remiant trumpus platinimo kanalus.

3.6 Galėtų būti skatinamas valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimas, kad būtų papildomos kitų valstybių narių ir (arba) privataus sektoriaus informavimo ir skatinimo kampanijos ir skatinama sinergija.

3.7 Šiuo metu pasiūlymus gali teikti šakinės ar tarpšakinės organizacijos, atstovaujančios atitinkamiems sektoriams vienoje ar keliuose valstybėse narėse arba Europos lygmeniu. Žaliojoje knygoje siūloma sudaryti galimybę gauti finansavimą ne tik šakinėms organizacijoms, bet ir kitoms struktūroms, pavyzdžiui, bendrovėms arba prekybos rūmams, kad būtų galima įtraukti sektorius, kurie nebūtinai struktūriškai buriasi į šakines organizacijas visose valstybėse narėse.

3.8 Pastaruoju metu programos siejasi su konkrečiais produktais ar kokybės sistemomis (pavyzdžiui, informavimas apie pieną ir jo maistines savybes). Žaliojoje knygoje siūlomas naujas, lankstesnis ir galbūt veiksmingesnis metodas, pagal kurį pirmiausia skleidžiama pagrindinė informacija Europos lygmeniu, o po to ji suskaidoma ir pateikiama kartu su produktais taip, kad būtų parodoma Europos produkcijos įvairovė, turtinumas ir papildomumas.

3.9 Žaliojoje knygoje pabrėžiama, kad priemonių įgyvendinimo tvarka turėtų būti nesudėtinga. Atrankos tvarkoje yra dubliavimo (valstybės narės ir Europos Komisija), o pati atranka trunka ilgai (septynis mėnesius nuo pasiūlymo pateikimo termino iki Komisijos sprendimo); tai apriboja galimybes greitai ir pragmatiškai rengti kampanijas.

3.10 Komisija taip pat pateikė pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 3/2008, siekiant suderinti jį su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 ir 291 straipsnių nuostatomis. Pasiūlyme išdėstomi Tarybos reglamente (EB) Nr. 3/2008 numatyti Komisijos įgaliojimai priimti deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus ir nustatoma šių aktų priėmimo tvarka. Be to, į Reglamentą (EB) Nr. 3/2008 įtraukiami kai kurie įgaliojimai, kuriuos Komisija jau kurį laiką įgyvendina.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Pagrindiniai Europos žemės ūkio politikai iškilę iššūkiai yra susiję su klimato kaite, finansų ir ekonomikos krize, senųjų ir naujųjų ES valstybių narių nelygybe, įtampa dėl nesąžiningos konkurencijos tarp jų, BŽŪP sudaromomis prielaidomis nustatyti dempingo kainas, neužtikrintumu dėl darbo vietos ir nestabiliomis rinkomis, kuriose stebimi dideli svyravimai. Atsižvelgiant į šiuos iššūkius, kaip niekada anksčiau svarbu propaguoti ES žemės ūkio maisto produktus, kad jie įsitvirtintų kaip didelės pridėtinės vertės produktai ir kad ES išlaikytų savo kaip didžiausios maisto tiekėjos pozicijas.

4.2 ES skatinimo politikoje pabrėžiami Europos gamybos pranašumai, pirmiausia kokybės, higienos ir maisto saugos, kuriuos užtikrina pažangios ženklinimo ir atsekamumo sistemos priemonės, taip pat darbuotojų teisių apsaugos, gyvūnų gerovės ir aplinkos reikalavimų laikymosi požiūriais. Tam reikia nuolatinės finansinės paramos.

4.3 Žemės ūkio maisto produktų grandinė tenkina aukštus maisto saugos, augalų ir gyvūnų sveikatos, gyvūnų gerovės ir aplinkos apsaugos reikalavimus. Informavimo ir skatinimo kampanijos yra efektyvus ir veiksmingas būdas pripažinti ūkininkų, gamintojų ir prekybininkų pastangas. Todėl šiuo požiūriu skatinimo politika turėtų būti siekiama dviejų pagrindinių tikslų:

- propaguoti ir parduoti Europos žemės ūkio maisto produktus išorės rinkose (skatinti eksportą, ypač MVĮ, nes jos yra sektoriaus ekonomikos gaivinimo varomoji jėga);
- informuoti vartotojus ES rinkoje, ypač apie konkrečius reikalavimus dėl kokybės, saugos ir atsekamumo, maistinių savybių, aplinkos apsaugos, gyvūnų gerovės, darbo sąlygų, t. t. Ši politika visų pirma turėtų būti skirta didinti vartotojų informuotumą pradedant nuo mokyklinio amžiaus, siekiant suformuoti atsakingo vartojimo įgūdžius, ir padėti jiems

įvertinti žemės ūkio maisto produktų gamintojų – ūkininkų ir viso sektoriaus – pastangas tenkinti aukštus ES standartus⁽¹⁾.

4.4 Skatinimo politikoje turėtų būti naudojamosi naujomis komunikacijos priemonėmis, pavyzdžiui, interneto svetainėmis, siekiant informuoti vartotojus apie vietos gamintojų iniciatyvas ar galimybę įsigyti tiesiogiai parduodamų produktų. „Trumpų grandinių“ plėtojimas iš esmės tenkintų vieną iš naujųjų visuo-
menės lūkesčių.

4.5 Audito Rūmai rekomendavo teikti gamintojams tikslią techninę paramą:

- didinti gamintojų ir programų sinergiją. Europos Sąjungos priemonėmis mažosios ir vidutinės įmonės turėtų būti skatinamos vienyti savo jėgas ir tokiu būdu sutelkti pajėgumus, būtinus siekiant prekiauti išorės rinkoje. Tinklų plėtojimas galėtų padėti siekti šio tikslo ir padėtų sukurti sinergiją tarp gamintojų ES lygmeniu,
- padėti naujosios valstybės narės, plečiant reikalavimus atitinkančių priemonių ratą, kad į jį patektų ir tiriamieji darbai (pavyzdžiui, bandomosios vienerių metų trukmės kampanijos ar rinkos tyrimai).

4.6 Kalbant apie Komisijos pasiūlymą išplėsti skatinimo programų pagalbos gavėjų ratą, EESRK mano, kad pirmenybė turėtų būti teikiama šakinėms organizacijoms, nes būtent jos suburia verslo įmones ir bendrai finansuoja jų veiklą.

4.7 Komitetas mano, kad tam tikri tradiciniai produktai, prekės ženklai arba kilmės nuorodos galėtų atverti rinkas kitiems europiniams produktams, pirmiausia išorės rinkose. Pagal šakinių ir (arba) tarpšakinių organizacijų pasiūlytas skatinimo programas propaguojamų produktų europinį pobūdį būtų galima pabrėžti nereikalaujant, kad būtų pašalintos kilmės nuorodos ar prekės ženklai, bet užtikrinant, kad tokie produktai visų pirma būtų pateikiami kaip europiniai ir tik po to – kaip tam tikro prekės ženklo produktai. Siekiant užtikrinti išsamią ir skaidrią informaciją turėtų būti leista minėti produkto kilmę net tais atvejais, kai produktui nesuteikta kilmės nuoroda arba saugoma geografinė nuoroda.

4.8 Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 ir 291 straipsnius Komisijai daugėja pareigų. Komitetas mano, kad naudojantis Komisijos pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 3/2008 (COM(2011) 663 galutinis), nustatytais įgaliojimais priimti deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus galima padidinti informavimo apie žemės ūkio produktus ir jų propagavimo priemonių nuoseklumą ir užtikrinti, kad jos būtų vienuodžiau įgyvendinamos. EESRK rekomenduoja Komisijai nuolat palaikyti ryšį su suinteresuotaisiais subjektais ir pasiūlymus

⁽¹⁾ OL C 218, 2011 7 23, p. 114 ir OL C 218, 2011 7 23, p. 118.

teikiančiomis organizacijomis ir tinkamai reaguoti į jų pasiūlymus dėl supaprastinto ir sklandaus informavimo apie žemės ūkio maisto produktus ir jų skatinimo vidaus rinkoje ir trečiosiose šalyse priemonių vykdymo.

5. Konkrečios pastabos

5.1 EESRK siūlo Komisijai ES sektorines organizacijas pripažinti pasiūlymus teikiančiomis organizacijomis.

5.2 Propaguojant ES žemės ūkio produktus trečiosiose šalyse būtų galima padėti ES ūkininkams ir perdirbėjams patekti į tokias dideles rinkas, kaip Brazilijos, Rusijos, Kinijos, Indijos, Šiaurės Amerikos, Australijos, Artimųjų Rytų ir kitas. Gera orientuota ES skatinimo politika trečiosiose šalyse galėtų gerokai padidinti ES žemės ūkio maisto produktų pardavimus už ES ribų.

5.3 Užsienio rinkų klestėjimas 2010 m. yra svarbus veiksnys, rodantis, kur ES įmonės galėtų ieškoti galimybių.

5.4 Kad sustiprėtų konkurencingumas, EESRK siūlo Komisijai:

- remti rinkų atvėrimą ir plėtrą (ypač kai vyksta derybos dėl tarptautinių susitarimų), kad Europos gamintojams būtų sudaryta daugiau galimybių eksportuoti savo produkciją;
- padėti spręsti su eksportu susijusius klausimus ir padėti eksportuotojams teikiant jiems informaciją ir galbūt „skėtį“ arba per ES bendro pobūdžio teminę veiklą.

5.5 Siekiant optimizuoti Europos Sąjungos veiklą išorės rinkoje, Komitetas rekomenduoja Komisijai:

- teikti mažmenininkams ir didmenininkams atitinkamus duomenis apie eksportą, šalį ir kontaktinę informaciją, su eksportu susijusias gaires,
- skatinti papildomų produktų eksporto propagavimą ir skatinti įvairius sektorius bendradarbiauti, kad didėtų jų svarba ir veiksmingumas,
- skatinti mažąsias ir vidutines įmones vienyti savo jėgas, kad jos sutelktų pajėgumus, būtinus prekiauti išorės rinkoje,

— remti trečiosiose šalyse vykdomus bandomuosius projektus, kuriais siekiama išitvirtinti naujose rinkose.

5.6 EESRK ragina Komisiją remti – sveikatos krizės metu ir po jos – su sunkumais susiduriančius sektorius, kad būtų atkurtas pasitikėjimas ir atsigauntų vartojimas. Dinamiškos ir skubios *ad hoc* informavimo ir komunikacijos kampanijos gali labai praversti norint iš naujo įgyti vartotojų pasitikėjimą.

5.7 EESRK mano, kad šakinėms organizacijoms, sėkmingai įgyvendinusioms skatinimo programas, turėtų būti suteikta galimybė teikti paraiškas supaprastinta tvarka kaip organizacijoms pagalbos gavėjoms ir vykdomosioms institucijoms.

5.8 EESRK ragina Komisiją inicijuoti renginius ir (arba) kampanijas, kad ES valstybių narių šakinės organizacijos būtų toliau skatinamos aktyviau teikti paraiškas dalyvauti skatinimo programose už ES ribų, kad pristatytų geriausių ES žemės ūkio maisto produktų skonį, tradicijas ir kokybę. Šiuo požiūriu pirmenybė turėtų būti teikiama daugiašalėms programoms, kuriomis skatinama daugiau produktų taikant palankesnę finansavimo sistemą (ne 50 proc., o 60 proc.), kadangi būtent šie produktai suteiks programoms tikrai europinį aspektą ir kuriems, beje, taip pat reikės ES paramos. Be to, pirmenybė turėtų būti teikiama šalims pagal jų rinkos potencialą. EESRK siūlo Komisijai didinti savo įnašą į naujai besiformuojančios ekonomikos šalyse vykdomas programas.

5.9 EESRK rekomenduoja Komisijai tapti smulkių ES gamintojų ir perdirbėjų rėmėja ir padėti jiems patekti į trečiųjų šalių rinkas.

5.10 Vidaus rinkos programos turi būti vykdomos turint viziją apie europinę pridėtinę vertę ir būti platesnio negu nacionalinis pobūdžio: kuo daugiau produktų ir rinkų programa apima, tuo ji geresnė. Be to, norint, kad pagal šias programas vykdomos priemonės nedubliuotų pagal kitas nacionalines ar regionines programas vykdomų priemonių ir jas vykdančioms nebūtų skleidžiama prieštaringa informacija, jos turi papildyti kitas nacionalines ar regionines programas arba būti vykdomos taip, kad tarp jų būtų sukurta sinergija. Siekiant padidinti informacinių priemonių veiksmingumą galima ir būtina išnaudoti visas švietimo ir sveikatos srityse esančias galimybes. Galiausiai, ateityje kuriant ir įgyvendinant žemės ūkio maisto produktų skatinimo ir informavimo apie juos politiką reikėtų pagalvoti apie jos poveikį užimtumui.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl valstybių narių priežiūros sistemų kompiuterinių duomenų bazių iš dalies keičiama Tarybos direktyva 64/432/EEB

(COM(2011) 0524 galutinis – 2011/0228 (COD))

ir pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl galvijų elektroninio identifikavimo ir dėl savanoriško jautienos ženklavimo nuostatų panaikinimo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1760/2000

(COM(2011) 0525 galutinis – 2011/0229 (COD))

(2012/C 43/14)

Pranešėjas **Henry BRICHART**

Taryba ir Europos Parlamentas, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsniu, atitinkamai 2011 m. rugsėjo 14 d. ir 2011 m. rugsėjo 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl valstybių narių priežiūros sistemų kompiuterinių duomenų bazių iš dalies keičiama Tarybos direktyva 64/432/EEB

COM(2011) 524 galutinis – 2011/0228 (COD)

ir

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl galvijų elektroninio identifikavimo ir dėl savanoriško jautienos ženklavimo nuostatų panaikinimo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1760/2000

COM(2011) 525 galutinis – 2011/0229 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 21 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 180 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pripažįsta, kad galvijų sektoriuje atliktas didelis darbas siekiant atkurti vartotojų pasitikėjimą po galvijų spongi-forminės encefalopatijos protrūkio.

1.2 Sukurta galvijų identifikavimo ir registravimo sistema padeda tiksliai ir veiksmingai užtikrinti skaidrumą ir atsekamumą.

1.3 Galimybė nustatyti galvijų buvimo vietą ir juos atsekti, be kita ko, labai padeda kovoti su infekcinėmis ligomis.

1.4 Tačiau įvairių priemonių taikymas yra didelė finansinė našta šio sektoriaus subjektams.

1.5 Nuo 1997 m. pasiekta technologijų pažanga, ypač elektroninis identifikavimas, gali labai padėti šioje srityje veiklą vykdančiams subjektams.

1.6 Vis dėlto pastebima, kad naujų sistemų taikymo sąnaudos ir tiesioginis pelnas netolygiai pasiskirsto visoje maisto grandinėje: sąnaudos iš esmės tenka galvijų augintojams, o didžioji pelno dalis atitenka tolesnėse maisto grandinės dalyse veikiantiems veiklos vykdytojams.

1.7 EESRK mano, kad būtent dėl šios priežasties Europos lygmeniu galvijų elektroninio identifikavimo sistema turi būti taikoma savanoriškai, kadangi mažai tikėtina, kad rinka bus pajėgi padengti labai dideles šių priemonių taikymo sąnaudas. Be to, ši sistema neatneš realios papildomos naudos vartotojui.

1.8 Vis dėlto tuo atveju, jei kurios nors valstybės narės maisto grandinės dalyviai nuspręstų šią sistemą taikyti, turėtų būti numatyta galimybė tos valstybės teritorijoje sistemos taikymą paskelbti privalomu.

1.9 EESRK taip pat mano, kad reikėtų palikti teisę naudotis elektroninio identifikavimo sistema to norintiems galvijų augintojams.

1.10 Todėl siekiant išvengti konkurencijos iškreipimo, galinčio kelti grėsmę bendrajai rinkai, reikėtų numatyti, kad privalomą identifikavimo sistemą įvedusi valstybė pati padengia į jos teritoriją įvežamų gyvūnų elektroninio ženklinimo sąnaudas.

1.11 EESRK, be kita ko mano, kad, norint suderinti praktiką, visiems elektroniniams identifikatoriams turi būti naudojamos tokios pačios technologijos, kurios savo ruožtu turi būti suderintos pagal tarptautinius standartus.

1.12 EESRK pritaria Komisijos pasiūlyme pateiktai bendrai pozicijai, tačiau mano, kad ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas geram bendrosios rinkos veikimui ir skirtingų sektoriaus dalyvių patiriamam poveikiui.

1.13 Savanoriško jautienos ženklinimo klausimu EESRK neprieštaraus Bendrijos nuostatų panaikinimui, jei veiklos vykdytojai etiketėse galės pateikti papildomą ir, jų nuomone, svarbią informaciją.

2. Aplinkybės

2.1 Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1760/2000 numatyta, kad kiekviena valstybė narė privalo nustatyti galvijų identifikavimo ir registravimo sistemą, pagal kurią kiekvienas galvijus ženklinais dviem ausies įšagais, kiekviename ūkyje pildomas ūkio registras, kiekvienam galvijui išduodamas pasas, kuriame pateikiami duomenys apie bet kokį jo judėjimą ir tie duomenys registruojami kompiuterinėje duomenų bazėje, pagal kurią galima greitai atsekti galvijus ir ligos atveju nustatyti bandas. Ši sistema padėjo pasiekti pagrindinį tikslą – atkurti vartotojų pasitikėjimą jautiena ir jautienos produktais užtikrinant skaidrumą ir visišką galvijų ir jautienos produktų atsekamumą, taip pat nustatyti galvijų buvimo vietą ir juos atsekti veterinarijos tikslais – tai itin svarbu vykdant infekcinių ligų kontrolę.

2.2 Komisija komunikate Tarybai ir Europos Parlamentui „Administracinės naštos mažinimo ES veiksmų programa“ reglamento nuostatas nurodo kaip „informacijos teikimo prievolės, kurias vykdant įmonėms tenka didelė našta“. Naujosios ES gyvūnų sveikatos strategijos veiksmų plane numatyta, kad Komisija sieks supaprastinti informacijos teikimo prievolės įvedama elektroninį galvijų identifikavimą (EID).

2.3 Tuo metu, kai 1997 m. buvo priimtos šiuo metu galiojančios galvijų identifikavimo taisyklės, EID dar nebuvo pakankamai techniškai parengtas naudoti galvijams. Radijo dažniu atpažinimu (RDA) pagrįstas EID per pastaruosius 10 metų iš esmės patobulėjo – dabar galima greičiau ir tiksliau nuskaityti atskirų gyvūnų kodus ir juos tiesiogiai įtraukti į duomenų apdorojimo sistemas. Elektroniniai identifikatoriai padėtų sumažinti administracinę naštą ir biurokratinę kliūtis, pavyzdžiui, tais

atvejais, kai ūkio registras tvarkomas kompiuteriniu formatu (tokį formatą pasirinkusių ūkių skaičius vis didėja). Be to, greitesnė ir patikimesnė sistema užtikrins greitesnį ir tikslesnį duomenų nuskaitymą nei naudojant įprastinius ausies įšagus, taip supaprastės pranešimų apie galvijų judėjimą siuntimas į centrinę duomenų bazę, todėl bus galima tiksliau ir sparčiau atsekti užkrėstus galvijus ir (arba) maisto produktus.

2.4 Be to, EID Europos Sąjungoje jau taikomas kelioms gyvūnų rūšims. Kai kurios ES valstybės narės nusprendė pradėti savanoriškai įgyvendinti galvijų EID. Kadangi ES lygmeniu nėra nustatytų darnių techninių standartų, skirtingose šalyse gali būti naudojami įvairių rūšių ir skirtingais RDA dažniais veikiančios elektroniniai identifikatoriai ir skaitytuvai, todėl tikėtina, kad dėl to kils derinimo sunkumų bei elektroninio keitimosi duomenimis kliūčių ir nebus išnaudotos EID sistemos teikiamos galimybės.

2.5 Poveikio vertinimo išvadoje teigiama, kad, pradėjus savanoriškai taikyti galvijų EID kaip oficialaus identifikavimo priemonę, suinteresuotosios šalys turės laiko susipažinti su šia sistema. Tuo atveju, jei būtų nustatytas privalomas EID taikymas, kai kurie ūkinės veiklos vykdytojai patirtų neigiamą ekonominį poveikį.

2.6 Reglamente (EB) Nr. 1760/2000 numatyta savanoriška jautienos ženklinimo sistema. Komisija nurodė jos trūkumus: neproporcingą administracinę naštą ir sąnaudas ir nevienodą jos taikymą visose valstybėse narėse.

3. Komisijos pasiūlymai

3.1 Komisijos pasiūlyme (COM(2011) 525 galutinis) atsižvelgiama į konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais ir poveikio vertinimo rezultatus. Komisija siūlo savanoriškai įgyvendinti galvijų elektroninio identifikavimo sistemą. Taikant šią savanorišką sistemą,

— galvijus būtų galima ženklini įprastiniais dviem ausies įšagais (dabartinė sistema) arba vienu įprastiniu matomu ausies įšagu ir vienu elektroniniu identifikatoriumi, kurie atitinka ES lygmeniu suderintus standartus,

— ES valstybėms narėms numatoma galimybė šalies teritorijoje nustatyti privalomąjį EID taikymą.

3.2 Pasiūlymu taip pat panaikinama prievolė pranešti apie teikiamą papildomą savanoriško ženklinimo informaciją atsižvelgiant į labai dideles sąnaudas ir administracinę naštą.

3.3 Pasiūlymu Reglamentas (EB) Nr. 1760/2000 suderinamas su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatomis.

3.4 Dėl siūlomos galvijų elektroninio identifikavimo sistemos būtina iš dalies keisti Tarybos direktyvą 64/432/EEB dėl valstybių narių priežiūros sistemų kompiuterinių duomenų bazių. Tarp Direktyvoje 64/432/EEB nurodytų kompiuterinių duomenų bazių elementų nėra jokios nuorodos į elektronines identifikavimo priemones. Atsižvelgiant į tai, abu pasiūlymai – COM(2011) 524 ir COM(2011) 525 – pateikiami kaip vienas teisės aktų rinkinys.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl aromatizuotų vyno produktų apibrėžimo, aprašymo, pateikimo, ženklinimo ir geografinių nuorodų apsaugos

(COM(2011) 530 galutinis – 2011/0231 (COD))

(2012/C 43/15)

Pranešėjas **José Maria ESPUNY MOYANO**

2011 m. rugsėjo 14 d. Taryba ir 2011 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamentas, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl reglamento dėl aromatizuotų vyno produktų apibrėžimo, aprašymo, pateikimo, ženklinimo ir geografinių nuorodų apsaugos

COM(2011) 530 galutinis – 2011/0231 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 21 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 186 nariams balsavus už, 4 – prieš ir 8 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas teigiamai vertina pasiūlymą dėl reglamento dėl aromatizuotų vyno produktų apibrėžimo, aprašymo, pateikimo, ženklinimo ir geografinių nuorodų apsaugos, kuriuo supaprastinami, atnaujinami ir pakeičiami konkretūs šiems produktams taikomi Bendrijos reglamentai (Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1601/91, nustatantis bendrąsias aromatintų vynu, aromatintų vyno gėrimų ir aromatintų vyno kokteilių apibrėžimo, aprašymo ir pateikimo taisykles⁽¹⁾ ir Komisijos reglamentas (EB) Nr. 122/94, nustatantis tam tikras išsamias Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1601/91 taikymo taisykles⁽²⁾).

1.2 EESRK konstatuoja, kad pasiūlyme dėl reglamento iš esmės tik supaprastinama ir modernizuojama ši sąlygas sklandžiam minėtų produktų vidaus rinkos veikimui užtikrinant tinkamą vartotojų apsaugą ir informavimą sudariusi priemonė siekiant ją priderinti prie reglamentavimo vyno kokybės politikos srityje pokyčių, BRO taisyklių ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau „Sutarties“) nuostatų atliekant tam tikrus techninio pobūdžio pakeitimus, kurie visų pirma leidžia:

- paskatinti plačiau taikyti aromatizuotiems vyno produktams skirtus ES teisės aktus, padaryti juos suprantamesnius ir aiškesnius;
- aktyviau vykdyti ir atnaujinti šių produktų kokybės politiką stiprinant dabartinėmis apibrėžtimis grindžiamą vidaus ir tarptautinėje rinkoje įgytą šių produktų prestižą ir kokybę atnaujinant tam tikrus prekybinius pavadinimus ir suteikiant

galimybę padidinti vyno koncentraciją tiesiogiai neįpilant alkoholio bei užtikrinant, kad vartotojai būtų tinkamai informuojami;

- šių produktų gamybos taisykles priderinti prie naujų techninių reikalavimų ir galimybių;
- Sąjungos taisykles priderinti prie PPO reikalavimų, taip pat ir Sutarties dėl intelektualinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba;
- atnaujinti kriterijus, pagal kuriuos pripažįstamos naujos geografinės nuorodos.

2. Įvadas

2.1 Europos Komisija siūlo atnaujinti aromatizuotų vyno produktų apibrėžimui, aprašymui, pateikimui, ženklinimui ir geografinių nuorodų apsaugai taikomas taisykles – taip stiprinant šių produktų vidaus ir tarptautinėje rinkoje įgytą prestižą ir kokybę – siekiant atsižvelgti į technologines naujoves, rinkos pokyčius ir kintančius vartotojų lūkesčius, bet išsaugant tradicinius gamybos metodus.

2.2 Europos Komisija siūlo šį reglamentą taikyti visiems Sąjungoje parduodamiems aromatizuotiems vyno produktams, nepriklausomai nuo to, ar jie pagaminti valstybėje narėse ar trečiojoje šalyje, kad būtų užtikrinta vartotojų interesų apsauga, ir tokio pobūdžio Sąjungoje pagamintiems eksportui skirtiems gėrimams, kad būtų sustiprintas aromatizuotų vyno produktų prestižas pasaulio rinkoje.

⁽¹⁾ OL L 149, 1991 6 14, p. 1.

⁽²⁾ OL L 21, 1994 1 26, p. 7.

2.3 Pasiūlyme iš esmės išlaikomos tradicinės aromatizuoto vyno produktų apibrėžtys taikant tradicinius kokybės užtikrinimo būdus, tačiau jos atnaujintos ir patobulintos atsižvelgiant į technologijų pažangą, visų pirma suteikiant galimybę padidinti vyno koncentraciją užuot tiesiogiai pridėjus žemės ūkio kilmės alkoholio. Kai kuriems aromatizuotų vyno gėrimų kategorijos produktams siūloma iš esmės sumažinti reikalaujamą minimalų alkoholio kiekį siekiant patenkinti augančią mažiau alkoholio turinčių produktų paklausą ir atsižvelgiant į technologijų pažangą, suteikiančią galimybę užtikrinti kokybę, kurią anksčiau buvo galima užtikrinti tik didesniu alkoholio kiekiu. Taip pat numatoma keletas specialių šių produktų aprašymo ir pateikimo priemonių, papildančių Sąjungos horizontaliuosius teisės aktus dėl maisto produktų ženklinimo siekiant užtikrinti, kad kitiems svarstomame reglamente nustatytų reikalavimų neatitinkantiems produktams nebūtų naudojami klaidinantys aromatizuotų vyno gėrimų prekiniai pavadinimai.

2.4 Pasiūlyme nustatyta, kad aromatizuoti vyno produktai turi būti gaminami laikantis tam tikrų taisyklių, padedančių užtikrinti, kad būtų tenkinami su kokybe ir gamybos metodais susiję vartotojo lūkesčiai. Siekiant laikytis tarptautinių standartų šioje srityje, pagal vyno produktams taikomas nuostatas šios taisyklės iš esmės turėtų būti pagrįstos Tarptautinės vyno ir vynuogių organizacijos (OIV) paskelbtomis rekomendacijomis.

2.5 Pasiūlyme nustatomos konkrečios geografinių nuorodų apsaugos taisyklės, taikytinos šiems produktams, jei jiems netaikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. XXXX/20YY dėl žemės ūkio produktų kokybės schemų [COM(2010) 733 galutinis], Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. XXXX/20YY, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio rinkų organizavimas ir specialiosios tam tikriems žemės ūkio produktams taikomos nuostatos (vieno bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas) [COM(2010) 799 galutinis] ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 110/2008 dėl spiritinių gėrimų apibrėžimo, apibūdinimo, pateikimo, ženklinimo ir geografinių nuorodų apsaugos bei panaikinantys Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1576/89. Jame

nustatoma trečiųjų šalių ir Sąjungos geografinių nuorodų registravimo, atitikties reikalavimams nustatymo, pakeitimo ir galimo panaikinimo bendra procedūra, atitinkanti vyno sektoriaus produktams numatytą sistemą.

2.6 Pasiūlymu taip pat numatoma suderinti nuostatas, suteikiančias Komisijai įgaliojimus pagal Reglamentą (EEB) Nr. 1601/91, Reglamentą (EB) Nr. 122/94 ir Sutarties 290 ir 291 straipsnius.

2.7 Pasiūlymas Bendrijos biudžetui poveikio neturi.

3. Pastabos

3.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl reglamento dėl aromatizuotų vyno produktų apibrėžimo, aprašymo, pateikimo, ženklinimo ir geografinių nuorodų apsaugos.

3.2 Aromatizuoti vyno produktai svarbūs Sąjungos vartotojams, gamintojams ir žemės ūkio sektoriui. ES sudaro apie 90 proc. pasaulinės šių produktų gamybos (apie 3 mln. hl per metus). ES suvartojama apie 2 mln. hl šių produktų per metus. Pagrindinės ES šalys gamintojos yra Italija, Prancūzija ir Vokietija, tačiau yra ir tradicinių produktų, įsišaknijusių daugelio valstybių narių kultūroje (tiek Šiaurės, tiek Vidurio ir Rytų Europoje). Šie produktai Europos vyno sektoriaus vertės grandinei taip pat yra kokybiniu ir kiekybiniu požiūriu reikšminga rinka. Tai stabili Europos vyno produktų, visų pirma baltojo vyno, realizavimo rinka, padedanti išlaikyti vyno rinkos pusiausvyrą ir didinanti jos konkurencingumą, kuris yra vienas iš pagrindinių Europos bendrosios žemės ūkio politikos šiame sektoriuje tikslų.

3.3 Siūlomos priemonės padeda gerinti šių produktų sukurtą reputaciją vidaus ir pasaulio rinkose, išlaikant tradicinius gamybos būdus ir juos priderinant prie vartotojų lūkesčių bei technologinių inovacijų, jei jos padeda gerinti kokybę, užtikrinant aukštą vartotojų apsaugos lygį, rinkos skaidrumą ir sąlygas sąžiningai gamintojų konkurencijai.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/106/EB dėl minimalaus jūrininkų rengimo

(COM(2011) 555 galutinis – 2011/0239 (COD))

(2012/C 43/16)

Pranešėja **Anna BREDIMA**

Europos Sąjungos Taryba, 2011 m. rugsėjo 30 d., ir Europos Parlamentas, 2011 m. rugsėjo 28 d., vadaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 100 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/106/EB dėl minimalaus jūrininkų rengimo

COM(2011) 555 galutinis – 2011/0239 (COD).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 23 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 176 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Patobulinus jūrininkų rengimą būtų galima padidinti jūrininko profesijos patrauklumą ES ir užtikrinti didesnę saugą ir saugumą jūroje. Jūrininkystės praktinės žinios strategiškai svarbios ES, kad ji galėtų ir toliau pirmauti pasaulyje jūrininkystės srityje.

1.2 EESRK pritaria direktyvos projektui, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2008/106/EB dėl minimalaus jūrininkų rengimo, siekiant suderinti ją su Manilos konferencijoje (2010 m.) padarytais 1978 m. Tarptautinės konvencijos dėl jūrininkų rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų (JRAB konvencija) pakeitimais.

1.3 Labai svarbu, kad ES valstybės narės priimtų siūlomą direktyvą, nes, įsigaliojus Manilos konferencijoje padarytiems JRAB konvencijos pakeitimams, iki 2012 m. jūrininkų rengimui bus nustatyti nauji pasauliniai reikalavimai dėl įgūdžių, profesinės specializacijos, saugos ir atestavimo.

1.4 EESRK nesutinka su siūloma 15 straipsnio 11 dalies formuluo, kad „Valstybės narės [...] gali tvirtinti arba registruoti kolektyvines sutartis, kuriose būtų daromos [...] nustatytų būtinų [jūrininkų] poilsio valandų išimtys“. ES direktyvoje neturėtų būti nukrypstama nuo galiojančių tarptautinių ir ES teisės aktų, būtent TDO konvencijos Nr. 180, 2006 m. TDO Darbo jūroje konvencijos ir Direktyvos 1999/63/EB formuluočių. Ši pastaroji direktyva dėl jūreivių darbo laiko organizavimo buvo priimta po ilgų ir sunkių derybų su socialiniais partneriais, tad ES institucijos turėtų paisyti socialinio dialogo rezultatų.

1.5 EESRK rekomenduoja siūlomoje direktyvoje nustatyti standartinę poilsio ir darbo valandų registravimo formą. Šioje standartinėje formoje galėtų būti pateikiama nuoroda į TJO / TDO rekomendacijas dėl jūrininkų darbo valandų laive tvarkaraščių ir darbo ar poilsio valandų registravimo formų rengimo.

1.6 Nors JRAB konvencija įsigalios nuo 2012 m. sausio 1 d., EESRK pažymi, kad dėl parengiamųjų teisėkūros procedūrų ES Taryboje ir Parlamente siūloma direktyva įsigalios ne anksčiau kaip 2012 m. liepos mėn. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dėl naujų reikalavimų dėl jūrininkų darbo valandų kils problemų su ES nepriklausančių šalių uostų valstybės kontrole ir kad ES jūrininkai ne iškart turės 2010 m. JRAB atestatus. Todėl reikia teisinio išaiškinimo.

1.7 Kalbant apie trečiųjų šalių vertinimą siekiant nustatyti, ar tikslinga pripažinti jų mokymo įstaigas ir atestatus, EESRK mano, kad šiuo metu galiojantį trijų mėnesių terminą pratęsti iki aštuoniolikos mėnesių yra praktiška, atsižvelgiant į didelius darbo krūvius jūrinėse šalyse ir nepakankamus išteklius neįūrinėse šalyse.

1.8 EESRK teigiamai vertina tai, kad ES valstybės narės privalės Europos Komisijai teikti statistinei analizei atlikti reikalingą standartinę informaciją apie jūrininkų atestaciją.

1.9 EESRK siūlo į siūlomą direktyvą įtraukti JRAB konvencijos nuostatas atitinkančią eilinio elektrotechnikos specialisto apibrėžtį.

1.10 Atsižvelgdamas į tai, kad visame pasaulyje dažnėja piratų išpuoliai, EESRK ragina Komisiją ir valstybes nares kuo greičiau išnagrinėti jūrinių rengimo klausimą šioje srityje. Toks rengimas turėtų būti pagrįstas JT Geriausią valdymo praktika ir Tarptautiniu laivų ir uostų įrenginių (terminalų) saugumo (angl. ISPS) kodeksu.

2. Įžanga

2.1 Laivybos pelningumas priklauso nuo jūrinių rengimo kokybės. Net pasauliniu ekonominiu sunkmečiu į jūrinių rengimą turėtų būti žiūrima ne kaip į išlaidas, bet kaip į investiciją. Jūrinių rengimas – tai kelias į didesnę saugą ir saugumą jūroje.

2.2 Tarptautinės jūrų organizacijos (TJO) 1978 m. priimtoje Konvencijoje dėl jūrinių rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų (JRAB) daugiausia dėmesio skiriama pareigūnų rengimo reikalavimams. Pirmą kartą JRAB konvencija buvo iš dalies pakeista 1995 m., vėliau – 2010 m. birželio mėn. Manilos konferencijoje.

2.3 Anksčiau priimtose nuomonėse⁽¹⁾ EESRK pabrėžė Europos jūrinių rengimo praktinių žinių, ES direktyvos atitikties JRAB konvencijai ir jūrinių rengimo tobulinimo, nes tai viena iš svarbiausių priemonių norint paskatinti jaunimą rinktis jūrinių rengimo specialybę, svarbą (2010 m. kovo 11 d. EESRK surengta konferencija „Jūrinių rengimo profesijos patrauklumo didinimas ES“). Labai svarbu, kad ES išsaugotų 250 000 jūrinių, nes jei jų neliks, gali nelikti ir kitų ES jūrų sektoriuje dirbančių žmonių, kurių yra daugiau kaip du milijonai. Todėl geresnis jūrinių rengimas yra strategiškai svarbus norint, kad ES ir toliau pirmautų pasaulyje jūrinių rengimo srityje.

2.4 Direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2008/106/EEB, projektu siekiama dviejų tikslų: pirma, į ES teisę perkelti Manilos konferencijoje (2010 m.) TJO priimtus 1978 m. JRAB konvencijos pakeitimus ir taip suderinti ją su tarptautinėmis taisyklėmis, ir antra, nustatyti reikalavimą ES valstybėms narėms teikti informaciją apie atestatus ir pratęsti trečiųjų šalių švietimo sistemų pripažinimo laikotarpį. Naujieji

tarptautiniai reikalavimai bus pradėti taikyti nuo 2012 m. sausio 1 d. Siūlomas galutinis jų įdiegimo ES lygmeniu terminas – 2012 m. gruodžio 31 d. Galutinis siekiamas rezultatas – užtikrinti, kad pataisyta JRAB konvencija būtų taikoma vienodai visose ES valstybėse narėse ir kad jūrinkai, dirbantys su ES vėliava plaukiojančiuose laivuose ir turintys ES nepriklausančiose šalyse išduotus atestatus, būtų tinkamai parengti.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Iki 2012 m. jūrinių rengimui bus nustatyti nauji pasauliniai reikalavimai dėl įgūdžių, profesinės specializacijos, saugos ir atestavimo. Rengimas ir atestavimas itin svarbūs saugai jūroje, nes esant nepakankamam parengimui ir netinkamam atestavimui didėja avarių jūroje tikimybė. TJO JRAB konvencija yra viena iš keturių svarbiausių jūrų konvencijų pasaulyje. Kitos trys – tai: Tarptautinė konvencija dėl žmogaus gyvybės apsaugos jūroje (SOLAS), Tarptautinė konvencija dėl priemonių saugoti okeaną nuo teršimo (MARPOL) ir Darbo jūroje konvencija (DJK). Kadangi šią konvenciją yra pasirašiusios ir ES valstybės narės, svarbu, kad tarptautiniai ir europiniai teisės aktai būtų suderinti tarpusavyje. Šiais pakeitimais griežtinami normatyvai dėl medicininio tinkamumo, tinkamumo budėti ir piktnaudžiavimo alkoholiu prevencijos ir įvedamos naujos specializacijos: kvalifikuoto jūrininko ir vadovaujančio elektrotechnikos specialisto, taip pat numatomas visų jūrinių rengimas saugumo klausimais ir paprastesnių bei aiškesnių atestatų išdavimas. Direktyvos projekte patobulinamos procedūros (pvz., komitologija ir trečiųjų šalių mokyklų pripažinimas) ir nustatomas reikalavimas, kad valstybės narės teiktų statistinę informaciją apie jūrinių rengimą.

3.2 EESRK pritaria siūlymui, kuriuo siekiama suderinti Direktyvą 2008/106/EB dėl minimalaus jūrinių rengimo su Manilos konferencijoje padarytais JRAB konvencijos pakeitimais. Siūloma, kad Europos Komisija tinkamai pasirūpintų, kad valstybės narės užtikrintų JRAB direktyvos įgyvendinimą, ir reikalaujama laikytis JRAB konvencijos reikalavimų atliekant trečiųjų šalių vertinimą siekiant nustatyti, ar pripažinti jų mokslo įstaigas ir išduodamus atestatus. Pasiūlyme beveik pažodžiui į ES teisę perkeltiami Manilos konferencijoje padaryti pakeitimai, tačiau kartu siūlomi ir nedideli šiuo metu galiojančių europinių nuostatų dėl jūrinių atestatų pripažinimo pakeitimai.

3.3 EESRK pažymi, kad Europos Komisijos Užimtumo ir konkurencingumo laivybos sektoriuje darbo grupė (DG MOVE) (2011 m. liepos mėn.) pateikė pasiūlymą, kaip Manilos konferencijoje padarytus JRAB konvencijos pakeitimus perkelti į ES teisę. Pasauliniu lygiu suvienodinus rengimo reikalavimus Europos laivuose dirbtų kvalifikuoti jūrinkai, nesvarbu, kur jie įgijo išsilavinimą. Už transportą atsakingas Komisijos narys Siim Kallas sakė, kad „kadangi jūrų transportas – pasaulinis sektorius, labai svarbu minimalius rengimo standartus nustatyti tarptautiniu mastu“.

⁽¹⁾ OL C 168, 2007 7 20, p. 50–56.
OL C 211, 2008 8 19, p. 31–36.
OL C 255, 2010 9 22, p. 103–109.
OL C 248, 2011 8 25, p. 22–30.
OL C 14, 2001 1 16, p. 41.
OL C 80, 2002 4 3, p. 9–14.
OL C 133, 2003 6 6, p. 23–25.
OL C 157, 2005 6 28, p. 42–47.
OL C 157, 2005 6 28, p. 53–55.
OL C 97, 2007 4 28, p. 33–34.
OL C 151, 2008 6 17, p. 35.

3.4 Neseniai priimtoje nuomonėje dėl transporto baltosios knygos (2011 m. spalio 26 d. EESRK nuomonė CESE 1607/2011 dėl Baltosios knygos „Bendros Europos transporto erdvės kūrimo planas“, pranešėjas Pierre-Jean Coulon, bendrapranešėjis Stefan Back) EESRK pakartojo, kad „Reikėtų, kad ES teisės aktai visiškai derėtų su tarptautinių teisės aktų nuostatomis, visų pirma, [...] Tarptautinės jūrų organizacijos (TJO) Konvencija dėl jūrininkų rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų“.

3.5 Naujausi tyrimai atskleidė nerimą keliančią problemą – tarptautinėje darbo rinkoje paplitę suklastoti atestatai, ypač tarp eilinių jūrininkų, tad kyla abejonių dėl jų atestatų teisėtumo. Be to, daugelis eilinių jūrininkų iš ES nepriklausančių šalių negali kompensuoti eilinių jūrininkų trūkumo ES dėl kultūrų skirtumų, kalbų nemokėjimo ir įdarbinimo apribojimų⁽²⁾.

4. Konkrečios pastabos

4.1 15 straipsnio 9 dalis (standartinė poilsio valandų registravimo forma)

4.1.1 15 straipsnio 9 dalyje nedetalizuojama, kokią standartinę formą administracijos turėtų naudoti poilsio ir darbo valandoms registruoti. JRAB konvencijos su pakeitimais, padarytais Manilos konferencijoje, A-VIII/1 poskyrio 7 dalyje daroma nuoroda į TJO / TDO rekomendacijas dėl jūrininkų darbo valandų laive tvarkaraščių ir darbo ar poilsio valandų registravimo formų rengimo. Be to, standartinė darbo ir poilsio valandų registravimo forma minima ir 2006 m. TDO Darbo jūroje konvencijos 2.3 taisyklėje – A2.3 standarto 10 ir 11 dalyse.

4.1.2 EESRK rekomenduoja direktyvos projekte nustatyti standartinę poilsio ir darbo valandų registravimo formą. Šioje standartinėje formoje turėtų būti pateikiama nuoroda į TJO / TDO rekomendacijas dėl jūrininkų darbo valandų laive tvarkaraščių ir darbo ar poilsio valandų registravimo formų rengimo.

4.2 15 straipsnio 11 dalis (poilsio valandos)

4.2.1 Naujos redakcijos 15 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad „Valstybės narės [...] gali tvirtinti arba registruoti kolektyvines sutartis, kuriose būtų daromos [...] nustatytų būtinų poilsio valandų išimties“. Tokia formuluotė yra daug siauresnė negu šiuo metu galiojančiuose tarptautiniuose ir europiniuose teisės aktuose, visų pirma peržiūrėtoje JRAB konvencijoje ir TDO Konvencijoje Nr. 180 (tad ir TDO Darbo jūroje konvencijoje).

4.2.2 15 straipsnio 11 dalies formuluotė skiriasi nuo tos, kuri pateikta 1999 m. birželio 21 d. Direktyvoje 1999/63/EC dėl Europos bendrijos laivų savininkų asociacijos (ECSA) ir Europos Sąjungos transporto darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (FST) susitarimo dėl jūreivių darbo laiko organizavimo. Šie susitarimai pasiekti po ilgų ir sunkių derybų su socialiniais partneriais, tad juose pasiekta pusiausvyra labai trapi. Bet kuri socialinių partnerių susitarimo formuluotė turėtų būti keičiama tik socialiniams partneriams tokius pakeitimus ar pakoregavimus aptarus ir suderinus. Ši nauja – siaura – 15 straipsnio 11 dalies formuluotė neatspindi socialinių partnerių diskusijų ar derybų. Europos Komisija ją įrašė prieš tai nepasitarusi su socialiniais partneriais. EESRK ragina Komisiją laikytis Direktyvos 1999/63/EB dėl socialinių partnerių susitarimo dėl jūreivių darbo laiko organizavimo formuluotės.

4.3 Naujos direktyvos įsigaliojimas

4.3.1 Manilos konferencijoje padaryti JRAB Konvencijos pakeitimai įsigalios 2012 m. sausio 1 d. Tačiau, žinodama įprastinę Ministrų Tarybos ir Europos Parlamento taikomą teisėkūros procedūrą, Europos Komisija numato, kad „Kadangi šis pasiūlymas tą dieną (t. y. 2012 1 1) dar nebus priimtas, numatyta, kad siūloma direktyva įsigaliotų iš karto po jos paskelbimo Oficialiajame leidinyje“.

4.3.2 Dėl to, kad direktyva įsigalios vėliau, susidursime su teisiniu paradoksu, t. y. konfliktu tarp Manilos konferencijoje padarytų JRAB konvencijos pakeitimų ir peržiūrėtos JRAB direktyvos, ypač dėl įsigaliojimo dienos. Valstybės narės nuo 2012 m. sausio 1 d. nesilaikys savo tarptautinių įsipareigojimų, arba, jei jos ratifikuos Konvenciją, nesilaikys esamos JRAB direktyvos. Tikėtina, kad valstybės narės lauks Direktyvos ir tik tada ratifikuos Manilos susitarimą. O iki tol su ES vėliava plaukiojantys laivai toliau plaukios į trečiąsias šalis, kurios jau, galbūt, bus ratifikavusios Manilos susitarimą. Dėl to su ES vėliava plaukiojantys laivai susidurs su didele problema, nes valstybės, kurių laivai gali plaukioti su ES vėliava, dar nesilaikys Manilos susitarimo taisyklių.

4.3.3 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad kils problemų su uostų valstybės kontrole už ES ribų, ypač dėl naujų nuostatų dėl poilsio valandų. Tai susiję su naujų reikalavimų dėl poilsio valandų taikymu. Reikėtų pripažinti, kad kai kuriems su ES vėliava plaukiojantiems laivams gali kilti problemų su uostų valstybės kontrole ES nepriklausančių šalių uostuose. Gali būti, kad jei ES jūrininkai greitai negaus JRAB 2010 m. atestatų, jie gali tapti nekonkurencingi. Be to, kils problemų dėl atestatų galiojimo ir dėl poveikio ES nepriklausančių šalių ES jūrininkams išduotų patvirtinimų galiojimo trukmei. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, reikia teisinio išaiškinimo.

⁽²⁾ OL C 80, 2002 4 3, p. 9–14.

4.4 Trečiųjų šalių švietimo / atestavimo sistemų pripažinimas

4.4.1 Kalbant apie trečiųjų šalių vertinimą siekiant nustatyti, ar tikslinga pripažinti jų mokymo įstaigas ir atestatus, pasiūlyme šiuo metu galiojantis trijų mėnesių terminas pratęsiamas iki aštuoniolikos mėnesių. Kai kurios valstybės narės nori ilgesnio laikotarpio – dėl jūrinėms valstybėms (pvz., Maltai) teksiančio didelio darbo krūvio arba dėl nepakankamų išteklių neįūrinėse šalyse. EESRK pažymi, kad šį laikotarpį pratęsti būtų praktiška, atsižvelgiant į didelį darbo krūvį jūrinėms valstybėms.

4.5 JRAB – IS

4.5.1 Komisija skundžiasi, kad neturi tikslių duomenų apie atestatus. Ji siūlo, kad būtų suderintai ir nuosekliai sulyginama nacionaliniuose registruose saugoma informacija. EESRK teigiamai vertina tai, kad ES valstybės narės privalės Europos Komisijai teikti statistinei analizei atlikti reikalingą standartinę informaciją apie jūrininkų atestaciją. Jei būtina informacijai surinkti būtų naudojama EJSA JRAB informacinė sistema, sektoriui būtų lengviau apskaičiuoti esamą ir prognozuoti būsimą jūrininkų pasiūlą ir paklausą.

4.6 Eiliniai elektrotechnikos specialistai

4.6.1 Nors Direktyvos projekte pateikiama III/7 taisyklė, į naująją pasiūlymą dėl direktyvos I/1 taisyklės 36 punkte pateikta eilinio elektrotechnikos specialisto apibrėžtis neįtraukta.

4.6.2 EESRK siūlo į direktyvos projektą įtraukti eilinio elektrotechnikos specialisto apibrėžtį, kuri pateikta JRAB konvencijos I/1 taisyklės 36 punkte ir kuri yra tokia: „eilinis elektrotechnikos specialistas reiškia eilinį specialistą, tenkinantį Konvencijos III/7 taisyklės reikalavimus“.

4.7 Antipiratinis rengimas

4.7.1 EESRK mano, kad plintant piratavimo reiškiniui ir stiprėjant jo poveikiui jūrininkams, reikia kuo skubiau pradėti mokyti jūrininkus kovos su piratavimu srityje. Todėl Komitetas ragina Komisiją apsvarstyti šį klausimą su valstybėmis narėmis, atsižvelgiant į JT Geriausią valdymo praktiką ir Tarptautinį laivų ir uostų įrenginių (terminalų) saugumo (ISPS) kodeksą.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prekyba, augimas ir tarptautinė arena. Prekybos politika – svarbiausia ES 2020 m. strategijos sudėtinė dalis“

(COM(2010) 612 galutinis)

(2012/C 43/17)

Pranešėja **Evelyne PICHENOT**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. lapkričio 9 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato „Prekyba, augimas ir tarptautinė arena. Prekybos politika – svarbiausia ES 2020 m. strategijos sudėtinė dalis“

COM(2010) 612 galutinis.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 22 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 185 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos Komisija naują komunikatą paskelbė 2010 m. pabaigoje, kai tarptautinėje prekyboje vyko esminės permainos, atskyrusios dabartinį procesą nuo ankstesnio globalizacijos etapo. Su strategija „Europa 2020“⁽¹⁾ susijusiomis ES prekybos politikos priemonėmis, turėtų būti siekiama, kad vykdant prekybą būtų prisidedama prie ilgalaikio augimo, kuris dėl patirtos krizės šiuo metu yra nepakankamas, kartu kad būtų užtikrinamas socialinės rinkos ekonomikos tvarumas ir remiamas perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos.

1.2 Komitetas su susidomėjimu pažymi, kad ši komunikate „Prekyba, augimas ir tarptautinė arena“⁽²⁾ išdėstyta „peržiūrėta prekybos politika“ yra tam tikras etapas ir suteikia daugiau aiškumo šioms su Sąjungos strategija „Europa 2020“ susijusiems prekybos prioritetams:

— prekybos atvėrimas atsižvelgiant į geografinį prekybos perkėlimą į Aziją,

— svarbus ryšys su žaliavų ir energijos tiekimo užtikrinimu,

— itin didelės kliūtys prekybai ir investicijoms (netarifinės ar reguliavimo), įskaitant galimybę dalyvauti viešuosiuose pirkimuose,

— abipusiškumo reikalavimas vykstant daugiašalėms ar dvišalėms deryboms su strateginiais ekonominiais Sąjungos partneriais, įskaitant su intelektine nuosavybe susijusius aspektus,

— prekybos apsaugos mechanizmų taikymas.

1.3 Komitetas mano, kad reikėtų išaiškinti su keletu klausimų, visų pirma su subsidijomis ir valstybės pagalba, susijusius esamus teisės aktus ir kad Europos Sąjungai reikėtų puoselėti savo vertybes bei standartus prireikus pritaikant Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) Ginčų sprendimo institucijos mechanizmus, kad teismų praktika geriau atitiktų sąžiningos konkurencijos viziją (tai ypač pasakytina apie sparčiai augančios ekonomikos šalis).

1.4 Dėl dažniau vykstančių dvišalių derybų ir su jomis susijusių sunkumų ES neturėtų sumažinti savo socialinių ir aplinkos apsaugos reikalavimų. Į šiuodu derybų aspektus turi būti taip pat plačiai atsižvelgiama kaip ir į ekonominį aspektą. Todėl Komitetas ypatingą dėmesį skiria tvariam vystymuisi skirto skyriaus turiniui ir stebėsenai. Jis pabrėžia, kad šio skyriaus rengimas yra glaudžiai susijęs su poveikio vertinimų kokybe ir tinkamomis pagalbinėmis priemonėmis.

1.5 EESRK rekomenduoja JTO parengti pasaulinę chartiją, kurioje būtų nustatytos su Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) minimalia socialine apsauga susijusios būtiniausios teisės ir kuri galėtų būti pridėta prie Tūkstantmečio vystymosi tikslų apžvalgos, kurią numatyta parengti 2015 metais. Ši chartija nuosekliai derėtų su prekybos ir vystymosi srityje priimtais išipareigojimais. Visų pirma turi būti pripažintos TDO stebėtojos teisės Pasaulio prekybos organizacijoje (PPO) ir ji turi būti laipsniškai įtraukta į prekybos politikos peržiūros mechanizmą.

⁽¹⁾ Žr. Komisijos komunikato „2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“ 3.3 punktą „Mūsų išorės politikos priemonių taikymas“, COM(2010) 2020, 2010 3 3.

⁽²⁾ Prekyba, augimas ir tarptautinė arena, COM(2010) 612.

1.6 EESRK prašo daugiau dėmesio skirti vystomajam bendradarbiavimui, visuotiniam solidarumui ir diskusijai dėl Tūkstantmečio vystymosi tikslų. Komitetas siūlo 2015 metus paskelbti „vystymosi ir bendradarbiavimo metais“ (pavadinimas gali keistis). Kadangi ES ir jos valstybės narės taip pat pasiryžusios iki 2015 m. pasiekti šiuos tikslus, Komitetas siūlo pasinaudoti šių Europos metų teikiama galimybe geriau informuoti kiekvieną pilietį, pilietinę visuomenę, nacionalinį ir Europos lygmenį ir paskatinti prisiimti bendrą atsakomybę už jau nustatytų ir naujų tikslų, kurie bus nustatyti po 2015 m., įgyvendinimą.

1.7 Tarptautinė prekyba yra viena iš pasaulinio lygmens aprūpinimo maistu problemų ir kartu vienas iš šios problemos sprendimo variantų. Tarptautinės prekybos taisyklės turi padėti užtikrinti visų pirma mažiausiai pažengusių šalių aprūpinimą maistu, suteikti joms galimybę laisvai patekti į išsivysčiusių ir sparčiai augančios ekonomikos šalių rinkas laikantis specialiojo ir diferencinio režimo.

1.8 Siekdama vystyti ekologišką ekonomiką globalizuotoje konkurencinėje aplinkoje ir išsaugoti pirmaujančią poziciją šioje srityje, Europa dėl savo pačios ir su klimato kaita susijusių interesų turėtų toliau siekti aukštų išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslų. Komitetas siūlo atlikti poveikio (konkurencingumui, užimtumui, aplinkai) vertinimus ir organizuoti viešas diskusijas, kad būtų pasirengta perėjimams 2020–2050 m. laikotarpiu ir suteikta stabilumo ūkinės veiklos vykdytojų ir piliečių planams.

1.9 Ilgalaikeje perspektyvoje Sąjunga turėtų prisidėti prie PPO (kuri sukurta tam, kad užtikrintų daugiašalę globalizacijos valdyseną vadovaujantis pradiniu 1948 m. Havanos chartijoje apibrėžtu Tarptautinės prekybos organizacijos (TPO) projektu) reformos ir aiškiai įtraukti užimtumo ir investicijų klausimus.

1.10 Komitetas pabrėžia vis svarbesnę pilietinės visuomenės dalyvavimą įgyvendinant ir prižiūrint ES prekybos susitarimus, visų pirma tvaraus vystymosi skyrius, kaip neseniai sudaryto laisvosios prekybos susitarimo su Pietų Korėja atveju. EESRK ketina aktyviai prisidėti taikant šiame susitarime ir būsimuose prekybos susitarimuose išdėstytas nuostatas. Jis siūlosi dalyvauti stebėsenos mechanizme ir kaupti Europos pilietinės visuomenės, apimančios visus suinteresuotuosius subjektus, pastabas dėl metinės ataskaitos. Be to, Komitetas mano galįs atlikti tarpininko vaidmenį vykdamas bendrą su šalies partnerės pilietine visuomene, kad būtų labiau atsižvelgiama į konkrečias šių susitarimų pasekmes. EESRK nuomone, nedelsiant pradėjus taikyti pirmųjų susitarimų stebėsenos mechanizmus, būtų suteiktas didelis postūmis persvarstytos prekybos politikos vystymui. Tai padėtų užtikrinti šalių partnerių tarpusavio pasitikėjimą ir paskatintų pilietinę visuomenę dalyvauti vykstančiose derybose dėl prekybos.

2. Numatyti pagrindines globalizacijos permainas

2.1 Teisinga ir atvira tarptautinė prekyba yra bendra viešoji gėrybė, kurią reikia saugoti ir stiprinti. Kiekviena šalis ar šalių sąjunga turi padėti sukurti tvarų šios gėrybės reglamentavimą, pagrįstą abipusės naudos, proporcingos kiekvienos šalies padarytomis nuolaidoms, principu. Toks yra ES išsipareigojimo liberalizuoti prekybą daugiašalėje sistemoje, kuri šiuo metu prisiėmusi PPO, pagrindas. Todėl EESRK nuo 2006 m. remia Sąjungos prekybos politiką ⁽³⁾.

2.2 Europos Komisija naują komunikatą paskelbė 2010 m. pabaigoje, kai tarptautinėje prekyboje vyko esminės permainos, atskyrusios dabartinį procesą nuo ankstesnio globalizacijos etapo. ES prekybos politikos, kaip strategijos „Europa 2020“ dalies, uždavinys – užtikrinti, kad vykdamas prekybą būtų prisidedama prie ilgalaikio augimo ir socialinės rinkos ekonomikos tvarumo, kartu būtų remiamas perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos.

2.3 Analizuodamas dabartines globalizacijos permainas, Komitetas išskiria penkias pagrindines dešimtmečio tendencijas, kurios turėtų būti orientyras tiek PPO, tiek Prekybos generalinio direktorato organizuojamose pilietinės visuomenės diskusijose, ir į kurias atsižvelgiant ES prekybos politikai turėtų būti suteikiamas labiau strateginis ir ilgalaikiškesnis pobūdis.

— **Konkurencijos srities išplėtimas.** Naujosios technologijos – pradedant technologijomis, susijusiomis su informavimu ar transportu, baigiant ekologiškais ateities technologijomis – keičia gerovės kūrimo sąlygas, pridėtinės vertės paskirstymą ir išryškina šalių konkurenciją. Šios technologijos skatina prekių, paslaugų ir gamybos veiksmų, visų pirma kapitalo ⁽⁴⁾, judėjimą ir tokiu būdu didina tarptautinei konkurencijai atvirą ekonomikos ir socialinių sektorių skaičių.

— Žinios ir inovacijos toliau išlieka varomąja augimo jėga, bet jos šiuo metu iš esmės keičia iš tradicinių teorijų perimtą tarptautinės prekybos sąvoką. Šalys nebekeičia vyno į liną, kaip tai darydavo David Rikardo laikais. Maždaug prieš dešimtmetį šalys pradėjo specializuotis prisiimdamas užduočių, kurioms atlikti, palyginti su konkurentais, turi daugiau privalumų darbuotojų požiūriu, kartais už socialinio ir mokesčių dempingo kainą. „Užduočių prekyba“ pamažu keičia pramoninių prekių prekybą, kuri dominuoja šiuo metu. **Paslaugų dalis prekyboje** (20 proc.) vis didėja ir labiau atspindi šalių nacionalinio turto užimamą dalį (70 proc. Europos BVP).

⁽³⁾ EESRK nuomonė OL C 211, 2008 08 19, p. 82; OL C 318, 2011 10 29, p. 150; OL C 255, 2010 09 22, p. 1.

⁽⁴⁾ OL C 318, 2011 10 29, p. 150.

- Konkuruoja vis daugiau veiklos sričių ir ekonominės veiklos vykdytojų, tai skatina inovacijas, didina ekonomikos galimybes, o kartu ir bendrą veiksmingumą. Tačiau didėja ir **nelygybė** šalyse. Skiriasi mobilių ir nemobilių, kvalifikuotų ir nekvalifikuotų, turinčių kapitalą ir turinčių tik savo darbo jėgą, dirbančių prekėms ir paslaugoms atvirose sektoriuose ir kitų sektorių darbuotojų galimybės ir atlyginimai.
- Tarptautinė prekyba perkelti veiklą ir išteklius atsižvelgiant į sąnaudas ir kainas veikia kaip padidinamasis stiklas: išryškina šalies privalumus ir kartu pabrėžia jos trūkumus. Taigi, prekybos politikos negalima kurti neatsižvelgiant į kitas Europos Sąjungos politikos sritis: perėjimo ir prisitaikymo prie darbo rinkos politikos, išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo politikos, socialinės ir teritorinės sanglaudos politikos, bendrosios rinkos politikos bei vystymosi ir bendradarbiavimo politikos.
- Pasaulyje, kuris iš naujo atranda savo ypatumus, **tiesimo saugumo klausimas** ⁽⁵⁾ iškyla greta labiau įprasto prieigos prie išorės rinkų stabilumo klausimo. Toliau daromas spaudimas dėl energijos ir maisto išteklių ir didėjanti konkurencija dėl prieigos prie gamtinių išteklių tampa svarbiausiais prekybos ir saugumo politikos veiksniais.

3. Atviros ir teisingą perėjimą atitinkančios prekybos sistemos persvarstymo gairės

3.1 Daryti įtaką būsimai PPO reformai

3.1.1 Pagrindiniai su globalizacija susiję pokyčiai ir jų poveikis Europos Sąjungai yra ne tik prekybos politikos objektas, bet ir iššūkiai visai Sąjungai. Todėl Europos Sąjunga turėtų imtis perspektyvinių veiksmų ir pradėti viešas diskusijas dėl teisingo perėjimo sąlygų. EESRK pripažįsta Europos Vadovų Tarybos svarstymų grupės dėl ES ateities iki 2030 m. indėlį ⁽⁶⁾ apibrėžiant ir persvarstant „strateginę koncepciją“ ir ilgalaikius Sąjungos išorės veiksmų prioritetus.

3.1.2 Europa turi sukurti tokią prekybos politiką, kuri veiktų kaip svertas ateityje vykdančią PPO reformą. EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui įsteigti „svarbių asmenų iš išsivysčiusių ir besivystančių šalių grupę, kuri turės parengti rekomendacijas dėl Europos požiūrio į būsimą darbotvarkę ir PPO veiklą pasibaigus Dohos deryboms“. Komitetas norėtų prisidėti prie šių veiksmų ir tikisi sulaukti prašymo parengti tiriamąją nuomonę šia tema.

⁽⁵⁾ OL C 132, 2011 05 03, p. 15; OL C 54, 2011 02 19, p. 20. Nuomonė CESE 1622/2010 Tiesimo saugumas Europos Sąjungos žemės ūkio ir maisto sektoriuose, A. Krauze.

⁽⁶⁾ Projektas „Europa 2030“. Iššūkiai ir galimybės, 2010 m. gegužės 9 d. Herman Van Rompuy pateikta ataskaita http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Lt_web.pdf

3.1.3 EESRK nuomone, Sąjunga turi užsibrėžti ilgalaikę perspektyvą padėti kurti naują PPO įvaizdį, persvarstyti daugiašalio bendradarbiavimo modelį atsižvelgiant į pirminę koncepciją. Tarptautinė prekybos organizacija (TPO), kaip apibūdinta 1948 m. Havanos chartijoje, turėjo būti daugiašalė organizacija, sprendžianti visus be išimties su tarptautine prekyba susijusius klausimus, įskaitant užimtumą ir investicijas.

3.1.4 Į aklavietę patekus Dohos derybų raundui ir vėluojant deryboms dėl ekonominės partnerystės susitarimų, Europa turi persvarstyti vystymosi ir prekybos sąsajas. EESRK atkreipia dėmesį į būtinybę įvertinti iniciatyvos „Viskas, išskyrus ginklus“ ir ekonominės partnerystės susitarimų rezultatus, kadangi jie yra būtini norint atlikti mūsų prekybos ir vystymosi strategijos reformą. Prekybos politika turi būti suprantama kaip visuma ir Komitetas džiaugiasi papildomu darbu, kuris buvo atliktas rengiant dabartinį komunikatą dėl BLS reformos ir būsimą komunikatą dėl prekybos ir vystymosi.

3.2 Pirmenybę teikti apsirūpinimo maistu saugumui

3.2.1 Įvairiose nuomonėse ⁽⁷⁾ Komitetas pateikė galimų variantų labiau strateginei prekybos politikos vizijai kurti. Be to, pasibaigus 2011 m. gegužės mėn. surengtai konferencijai apsirūpinimo maistu klausimu, EESRK pateikė rekomendacijų, papildančių G20 darbą. Komitetas mano, kad tarptautinė prekyba yra vienas iš lemiamų veiksnių siekiant užtikrinti apsirūpinimą maistu ir teisės į maistą taikymą. Šios konferencijos išvadose ⁽⁸⁾ aiškiai nurodomas prekybos poveikis apsirūpinimui maistu ir vystymuisi.

3.2.2 Užtikrinti, kad tarptautinės prekybos taisyklės palengvintų aprūpinimą maistu

3.2.3 Siekti, kad vykdančios su prekyba susijusias reformas ir vykstant deryboms dėl prekybos būtų deramai atsižvelgiama į būtinybę prisidėti prie nepakankamo maisto tiekimo pažeidžiausiais besivystančių šalių gyventojams ir maisto stygiaus problemos sprendimo.

3.2.4 Iš esmės sumažinti nacionalinę pagalbą, kuri lemia prekybos iškraipymus, ir panaikinti eksporto subsidijas:

- geriau apibrėžti, kada ir kaip būtų galima taikyti eksporto ribojimo priemonės, ir kartu tobulinti konsultavimosi ir pranešimo procesą, įvertinti visų pirma neigiamas tokių priemonių pasekmes kitų šalių apsirūpinimo maistu saugumui,

⁽⁷⁾ OL C 318, 2011 10 29, p. 150, OL C 248, 2011 08 25, p. 55, OL C 218, 2011 07 23, p. 25, OL C 21, 2011 01 21, p. 15, OL C 255, 2010 09 22, p. 1, OL C 128, 2010 09 18, p. 41, OL C 211, 2008 08 19, p. 82.

⁽⁸⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/food-for-everyone-conclusions-en.pdf>

- pašalinti kliūtis humanitarinės pagalbos maistu eksportui, pervežimui ir importui pagalbą gaunančiose ir kaimyninėse šalyse.

3.2.5 Dėti pastangas, kad besivystančios šalys gautų daugiau naudos iš prekybos reguliavimo:

- leisti besivystančioms šalims ir jas paskatinti pakankamai pasinaudoti nuostatomis dėl specialių ir diferencijuotų sąlygų ir taip padėti joms apsaugoti savo maisto produktų rinkas. Ypač svarbu daugiašalėse, regionų ir dvišalėse struktūrose sudaryti šioms šalims galimybę pasinaudoti apsaugos priemonėmis, kurios leistų imtis veiksmų smarkiai išaugus importui, dėl kurio kyla pavojus vietos maisto produktų gamybai;
- užtikrinti besivystančių šalių žemės ūkio produktams daugiau galimybių patekti į išsivysčiusių šalių rinkas. Kitos išsivysčiusios šalys turėtų sekti Europos Sąjungos pavyzdžiu ir įvesti sistemą, panašią į iniciatyvos „Viskas, išskyrus ginklus“ sistemą. Be to, reikėtų iš esmės sumažinti perdirbtiems produktams iš trečiųjų šalių taikomus muitų tarifus, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos vietos perdirbimo infrastruktūrai kurti;
- pasirūpinti, kad iniciatyvai „Pagalba prekybai“ būtų skirta papildomai išteklių ir taip padidintos besivystančių šalių galimybės dalyvauti tarptautinėje prekyboje maisto produktais ir gauti iš jos pelno. Be to, reikėtų sustiprinti techninę pagalbą siekiant padėti besivystančioms šalims laikytis žemės ūkio ir maisto produktų sektorių reglamentuojančių teisės aktų ir standartų;
- propaguojant regionines ekonomines grupes skatinti regioninę integraciją, taip pat Pietų šalių savitarpio prekybą ir bendradarbiavimą. Tarptautinė bendruomenė ir ES, šioje srityje turinti vertingos patirties, turėtų remti šį procesą.

3.2.6 Komitetas pageidauja, kad Komisija atsižvelgtų į šiuos pasiūlymus rengdama komunikatą dėl prekybos ir vystymosi.

3.2.7 Siekdamas akcentuoti šias rekomendacijas ir atkreipti didesnę dėmesį į vystomąjį bendradarbiavimą, visuotinę solidarumą ir diskusijas dėl Tūkstantmečio vystymosi tikslų, Komitetas siūlo 2015 metus paskelbti „vystymosi ir bendradarbiavimo metais“ (pavadinimas gali keistis). Kadangi ES ir jos valstybės narės taip pat pasiryžusios iki 2015 m. pasiekti šiuos tikslus, Komitetas siūlo pasinaudoti šių Europos metų teikiama galimybe geriau informuoti kiekvieną pilietį, pilietinę visuomenę, nacionalinį ir Europos lygmenį ir paskatinti prisiimti bendrą atsakomybę už jau nustatytų ir naujų tikslų, kurie bus nustatyti po 2015 m., įgyvendinimą.

4. Kurti veiksmingas sąžiningesnės konkurencijos priemones

4.1 Pasaulinė valdysena nepajėgia užpildyti rimtų spragų konkurencijos srityje. Pasaulio prekybos organizacijoje konkurencijai ir toliau skiriamas nepakankamas dėmesys ir tai yra nepatenkinama. Aktualiausias yra privačių monopolijų, piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, netarifinių kliūčių, susijusių su privačiomis iniciatyvomis (taisyklės ir standartai), problemos, bet jos nepriklauso PPO kompetencijai. Komercinė teisė dempingo, dotacijų ir valstybės pagalbos srityje toliau lieka Ginčų sprendimo institucijos teismų praktikos žinioje.

4.2 Kadangi Sąjunga negali viena pati užpildyti pasaulinės valdysenos spragų, ji turi dėti pastangas, kad būtų išaiškinta galiojanti teisė ir diegti savo vertybes bei standartus kuriant priemones, apsaugančias ir užtikrinančias sąžiningą konkurenciją:

- bendradarbiaujant su PPO sekretoriatu, atlikti nuodugnesnį eksporto konkurencijos sąlygų vertinimą vadovaujantis prekybos politikos peržiūros mechanizmu,
- skatinti kasmet rengti kliūčių prekybai ir investicijoms ataskaitą,
- remti įvairias iniciatyvas, kuriomis siekiama įtraukti vadinauosius Singapūro klausimus (investicijos, viešieji pirkimai, konkurencija) į naująją daugiašalę darbotvarkę, ir reikalauti geresnių sąlygų prekybai, visų pirma dar kartą pabrėžti būtinybę sudaryti daugiašalį susitarimą dėl viešųjų pirkimų, prireikus pasinaudoti „masalo“ (pavyzdžiui, technologijų perdavimas) arba „botago“ (ribota prieiga prie Bendrijos viešųjų pirkimų) politika,
- riboti konkurencijos iškraipymus tarp ES valstybių narių jų nacionalinėms įmonėms siekiant užkariauti išorės rinkas šiuo tikslu pasitelkiant suderintą politiką ir eksporto skatinimo, draudimo ir kredito priemones bei pamažu įtraukiant prekybos rūmus ir jų atstovybes trečiojoje šalyje, stiprinti ir kurti Europos paramos MVĮ trečiojoje šalyje centrus (angl. *European Business Centre* ⁽⁹⁾) ir visiškai užtikrinti patekimo į rinkas grupių (angl. *Market access teams* ⁽¹⁰⁾) veikimą šiuo požiūriu suteikiant ES veiksmingas priemones,
- užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių laikymąsi įgyvendinant PPO susitarimą dėl intelektinės nuosavybės teisių (TRIPS), susitarimą dėl kovos su prekių klastojimu ir dvišalius susitarimus,

⁽⁹⁾ Kinijoje, Tailande, Indijoje ir Vietname.

⁽¹⁰⁾ OL C 218, 2011 07 23, p. 25.

— iš karto, kai tik prireikia, naudoti PPO Ginčų sprendimo institucijos mechanizmus siekiant padėti kurti teismų praktiką, kuri atitiktų Sąjungos viziją ir vertybes.

5. Siekti, kad parama prekybai suteiktų veiksmingumo visaapimančiai strategijai, ir skatinti socialinį prekybos aspektą

5.1 Socialinis globalizacijos aspektas yra labai svarbus klausimas ir sprendimo reikės ieškoti daugiašalių organizacijų, visų pirma PPO derybose. Tarptautinei darbo organizacijai būtina nedelsiant suteikti stebėtojos statusą Pasaulio prekybos organizacijoje, ir ES turi toliau stengtis įtikinti tam atkakliai prieštaraujančias šalis. Be to, TDO galėtų būti laipsniškai įtraukta į PPO narių prekybos politikos peržiūros mechanizmo darbą ir įnešti savo indėlį dėl susijusių šalių socialinės politikos.

5.2 EESRK teigia, kad Europa turi vertingos patirties atsižvelgti į prekybos socialinį aspektą ir tai gali būti konkretus tarptautinio lygmens kriterijus, neleidžiantis pasiduoti kritikai dėl paslėpto protekcionizmo. Taigi Komitetas nuolat siekia, kad į visus prekybos susitarimus būtų įtrauktas tvaraus vystymosi skyrius, apimantis socialinį aspektą, kad socialiniams reikalams skirtoje dalyje būtų atsižvelgiama į pagrindines TDO konvencijas, vadovaujamosi kompleksinės paramos pagal bendrąją lengvatinių muitų tarifų sistemą patirtimi ir kad veiktų Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas.

5.3 Prie šių pastarojo meto pokyčių galima pridurti atliktus poveikio vertinimus, kurie taikant persvarstytą metodiką padėtų geriau numatyti pasekmes užimtumui ir tinkamiau parengti papildomas priemones⁽¹⁾. EESRK ypatingą dėmesį skiria ES pasirašytuose prekybos susitarimuose numatytų priežiūros komitetų, kurie turėtų užtikrinti šių susitarimų socialinio ir aplinkos aspektų priežiūrą, sukūrimui.

5.4 Sąjunga ir valstybės narės turėtų toliau laikytis savo finansinio išsipareigojimo propaguoti ir įgyvendinti aštuonias pagrindines TDO konvencijas ir aiškiai suprasti, kad šios priemonės tikslas nėra nedelsiant išspręsti konkurencingumo ir užimtumo problemas Europoje. Be to, atidžiai stebint, kaip įgyvendinama TDO priimta iniciatyva sukurti minimalią socialinę apsaugą ir remti tinkamo darbo programas, atveriamos naujos galimybės susieti prekybą ir užimtumą. EESRK tikisi, kad G20 kartu su Tarptautiniu valiutos fondu ir Pasaulio banku imsis nagrinėti galimus universalios minimalios socialinės apsaugos finansavimo būdus.

5.5 Sąjunga, atlikdama poveikio vertinimus, turi deramai atsižvelgti į sektorių socialinius dialogus, kad galėtų apibrėžti komercinius sprendimus atitinkančias prisitaikymo priemones. Jai taip pat reikia Lisabonos sutarties horizontaliosios socialinės apsaugos sąlygos⁽¹²⁾ pasekmes aiškiai perkelti į prekybos politiką. Per derybas dėl kitų finansinių perspektyvų Europos socialinis fondas turi būti išsaugotas ir orientuotas į pramonės pertvarkymo klausimus, susijusius su perėjimu ir restruktūrizavimu. Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių lėšų gavimo sąlygos turi būti supaprastintos, kad kriterijus atitiktų kuo daugiau nuo permainų nukentėjusių dirbančiųjų ne tik pramonės, bet ir žemės ūkio sektoriuje. Šis fondas galėtų sudaryti palankesnes sąlygas ir socialiniam eksperimentavimui.

5.6 EESRK rekomenduoja į susitarimų tvaraus vystymosi skyrių įtraukti su žmogaus teisėmis susijusius aspektus, o susitarimų papildomas priemones derinti su Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemone. Geresnis Jungtinių Tautų pagrindinių principų taikymas padės geriau įgyvendinti su konkrečiais žmogaus teisių klausimais susijusius Sąjungos tikslus. Kaip nurodyta komunikate dėl įmonių socialinės atsakomybės⁽¹³⁾ (2011 m. spalio mėn.), šie principai yra svarbiausias prekybos ir vystymosi iššūkis.

6. Laikytis aplinkosaugos išsipareigojimų vykdant prekybos politiką

6.1 Dohos raundo derybos dėl ekologinių prekių ir paslaugų gali padėti įgyvendinti Sąjungos tikslus palengvinti prieigą prie aplinkai žalos nedarančių prekių ir technologijų. Tačiau didelei produktų grupei, visų pirma iš atsinaujinančių energijos šaltinių gaunamos energijos atveju, sudaromos nedidelio arba vidutinio sunkumo tarifinės kliūtys, o netarifinės kliūtys tebėra rimtas barjeras jų platinimui. EESRK remia naują Komisijos pasiūlymą, kuriuo siekiama užtikrinti greitą bendrą susitarimą Pasaulio prekybos organizacijoje dėl prekybos ekologinėmis prekėmis ir paslaugomis, apimančių tarifinius ir netarifinius apsaugos aspektus.

6.2 Siekdama vystyti ekologišką ekonomiką globalizuotoje konkurencinėje aplinkoje ir išsaugoti pirmaujančią poziciją šioje srityje, Europa dėl savo pačios ir su klimato kaita susijusių interesų turėtų toliau siekti aukštų tikslų iki 2050 m. 80 proc. sumažinti išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Tarpinis tikslas, pavyzdžiui, galėtų būti 2020–2030 m. laikotarpiu šį kiekį sumažinti 40 proc. Komitetas siūlo atlikti poveikio (konkurencingumui, užimtumui, aplinkai) vertinimus ir organizuoti viešas diskusijas, kad būtų pasirengta perėjimams 2020–2050 m. laikotarpiu ir suteikta stabilumo ūkinės veiklos vykdytojų ir piliečių planams.

⁽¹²⁾ EESRK nuomonė *Sanglaudos ir ES koordinavimo socialinėje srityje stiprinimas* (dar nepaskelbta OL).

⁽¹³⁾ EESRK nuomonė *Atnaujinta 2011–2014 m. ES įmonių socialinės atsakomybės strategija* (dar nepaskelbta OL).

⁽¹⁾ OL C 218, 2011 07 23, p. 19.

6.3 Tokiam tarpiniam tikslui pasiekti turėtų būti parengtos reglamentuojamosios ir mokesstinės priemonės, kuriomis būtų skatinamos didesnės investicijos į mokslinius tyrimus ir ekologinių technologijų plėtrą. „Anglies dioksido sureguliuavimo“ priemonių taikymas prie sienų turėtų griežtai apsiriboti nedaugeliu atvejų, kai prarandamas konkurencingumas ir nustatomas anglies dioksido nutekėjimas, be to, turi būti laikomasi PPO taisyklių ir vadovaujama Komisijos analize ⁽¹⁴⁾.

6.4 Kadangi pasaulinės prekybos apyvartiniais taršos CO₂ leidimais rinkos kūrimo projektai rengiami lėtai ir vangiai, ES valstybės narės dar keletą metų bus vienos iš nedaugelio šalių, nustatančių CO₂ kainą. Atsižvelgdamas į tai, kad ateityje kelete Europos sektorių, kurie dalyvauja prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje, iškils CO₂ nutekėjimo rizika, Komitetas rekomenduoja be Komisijos numatytų nemokamai skiriamų apyvartinių taršos leidimų gerokai padidinti ilgalaikes investicijas, skirtas plėtoti į aplinką mažai CO₂ išmetančią ekonomiką, sukurti aiškų ir pastovų pagrindą, kuris skatintų inovacijas, mokslinius tyrimus ir ekologinių technologijų, kurios vis dar nepatenka į rinką, vystymą.

6.5 EESRK pritaria, kad transporto srityje priimtiems pasauliniams tikslams, nustatytiems Jungtinių Tautų bendrąja klimato kaitos konvencija: oro transporto išmetamų teršalų kiekį sumažinti 10 proc., o jūrų transporto – 20 proc. Sprendimas bendromis pastangomis mažinti išmetamų teršalų kiekį apima ir transporto sektorių, kadangi aviacijos sektorius nuo 2012 m. bus laipsniškai įtrauktas į ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemą. Europos iniciatyva nustatyti energijos vartojimo efektyvumo tikslus jūrų transporto srityje prisidėtų prie šio bendro siekio įgyvendinimo.

6.6 Dėl tvarumo poveikio vertinimo (TPV) EESRK pakartoja savo ankstesnėje nuomonėje ⁽¹⁵⁾ išdėstytas rekomendacijas persvarstyti dabartinį mechanizmą. Visų pirma reikia geriau informuoti apie prekybos politikos poveikį aplinkai glaudžiau susiejant daugiašalių aplinkos apsaugos susitarimų sekretoriatų.

6.7 Jei taisyklių ir ekologiskumo bei tvarumo nurodymo etiketėse klausimas ir toliau turi būti decentralizuotai sprendžiamas atskiruose ES sektoriuose, labai svarbu sukurti bendrą anglies dioksido kiekio apskaičiavimo ir nustatymo sistemą; už šios sistemos sukūrimą turi būti atsakinga Komisija arba atitinkama agentūra.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ Prekyba – klestėjimo variklis (tik anglų k.), SEC(2010)269, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/november/tradoc_146940.pdf

⁽¹⁵⁾ OL C 218, 2011 07 23, p. 19.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006

(COM(2011) 451 galutinis – 2011/0196 (COD))

(2012/C 43/18)

Pranešėjas **Jan SIMONS**

Europos Sąjungos Taryba, 2011 m. rugsėjo 1 d., ir Europos Parlamentas, 2011 m. rugsėjo 29 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 91 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006

COM(2011) 451 galutinis – 2011/0196 (COD).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 23 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 136 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas iš esmės palankiai vertina pasiūlymą priimti reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir Reglamentas (EB) Nr. 561/2006, nustatantis vairavimo trukmių ir poilsio laikotarpių taisyklės, kadangi jis gerina kelių eismo saugumą ir vairuotojų darbo sąlygas bei skatina teisingesnę konkurenciją tarp kelių transporto įmonių.

1.2 Komitetas sveikina Komisijos iniciatyvą vairuotojo kortelės funkcijas sujungti su vairuotojo pažymėjimo funkcijomis, nes tai padidintų saugos lygį ir sumažintų administracinę naštą tiek, kiek tai būtų praktiškai įmanoma. Jis taip pat džiaugiasi 6 straipsnyje numatyta galimybe integruoti skaitmeninį tachografą į intelektines transporto sistemas (ITS), kadangi tai leis sudaryti palankesnes sąlygas naudoti įrašytus ar generuotus duomenis kitoms intelektinės transporto sistemos prietaikoms.

1.3 Komitetas taip pat pritaria šiuo pasiūlymu sudaromai galimybei užtikrinti nuotolinį ryšį su tachografu kontrolės tikslais, nes tai leis vairuotojams, kurie laikosi teisės aktų reikalavimų, išvengti tikslinės patikros procedūrų.

1.4 Komitetas palankiai įvertino su tipo patvirtinimu susijusius nuo 7 iki 16 straipsnius. Jo manymu, tai puikus pavyzdys, kaip aiškiai ir išsamiai pateikti valstybės narėms Europos teisės aktų įgyvendinimo nuostatas.

1.5 Kad būtų išvengta interesų konfliktų, Komisija 19 straipsnio 4 dalyje siūlo visoje Europoje apriboti skaitmeninių

tachografų montuotojų ar dirbtuvių, priklausančių transporto įmonėms, veiklą rinkoje, leidžiant jiems įrengti ir kalibruoti tachografus tik tose transporto priemonėse, kurios nepriklauso jų įmonėms. Tačiau Komisija nepateikia šių konfliktų buvimo įrodymų. Atsižvelgiant visų pirma į tai, kad dėl šios priemonės gali padidėti išlaidos, kaip numatyta 4 dalies pirmojoje pastraipoje, tokie apribojimai prireikus turėtų būti taikomi priėmus sprendimą kiekvienos valstybės narės lygmeniu ir suteikiant remonto ir kalibravimo atitikties garantiją, kurią išduoda patvirtinta nepriklausoma įstaiga.

1.6 Komisija siūlo transporto įmones laikyti atsakingomis už šio reglamento pažeidimus, tačiau palieka joms galimybę įrodyti, kad jų pagrįstai negalima laikyti atsakingomis už padarytus pažeidimus. Komiteto nuomone, ši taisyklė yra teisinga.

1.7 Komitetas mano, kad ateityje darant reglamento ir jo priedų pakeitimus, reikėtų įtraukti pasiūlymo 40 straipsnyje minimą komitetą bei socialinius partnerius.

1.8 Komiteto nuomone, netrukus atsirianti ryšio per Europos palydovą galimybė galbūt sudarys sąlygas kitiems kontrolės metodams, kurie ilgainiui pasirodys pigesni, patikimesni, užimančys mažiau vietos kabinoje ir lengvinantys kontrolės procedūrą. Komitetas prašo Komisijos ištirti, ar įmanoma, įdiegti į vidaus kompiuterį, kuris jau įrengtas daugelyje sunkvežimių, specialią programą, pasiekti panašios, o gal ir aukštesnės kokybės įgyvendinant tikslus, kurių siekiama naudojant skaitmeninį tachografą.

2. Įvadas

2.1 2011 m. liepos 19 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006. (COM(2011) 451 galutinis). Europos Sąjungos Taryba ir Europos Parlamentas, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos 304 straipsniu, paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą parengti nuomonę šiuo klausimu.

2.2 Komitetas noriai patenkino šį prašymą; kaip ir Komisija, jis laikosi nuomonės, kad tachografinės sistemos ir šia sistema pagrįstos kontrolės tobulinimas labai svarbus dėl šių priežasčių:

2.3 Šis prašymas stiprina kelių eismo saugumą, užtikrindamas geresnį kelių transporto priemonių vairuotojų vairavimo trukmės ir poilsio laikotarpių atsekamumą.

2.4 Jis padeda gerinti vairuotojų darbo sąlygas.

2.5 Jis turėtų paskatinti teisingesnę konkurenciją tarp kelių transporto įmonių.

2.6 Tachografų kainos ir veiksmingumo santykio gerinimas atitinka Komisijos strategiją, kuria siekiama tęsti transporto rinkos integraciją ir, kaip apibrėžta 2011 m. kovo 28 d. Baltojoje knygoje, padaryti kelių transportą saugesnį, veiksmingesnį ir konkurencingesnį.

2.7 Šiuo metu praktiškai 6 milijonai kelių transporto vairuotojų naudojami dviejų tipų tachografais: analoginiais tachografais, nuo 1985 m. naudojamais transporto priemonėse, pateiktose į rinką iki 2006 m. gegužės 1 d., ir skaitmeniniais tachografais tose transporto priemonėse, kurios pateko į rinką po 2006 m. gegužės 1 d.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Komitetas iš esmės palankiai vertina pasiūlymą priimti reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir Reglamentas (EB) Nr. 561/2006, nustatantis vairavimo trukmių ir poilsio laikotarpių taisykles. Komitetas labai pritaria siekiamiems tikslams, pirmiausia todėl, kad pasiūlymas iš dalies pakeisti reglamentus skatina eismo saugumą, gerina kelių transporto vairuotojų darbo sąlygas ir užtikrina teisingesnę kelių transporto įmonių konkurenciją.

3.2 Svarstomojo pasiūlymo 27 straipsnyje Komisija siūlo integruoti vairuotojų kortelės funkcijas į vairuotojo pažymėjimus, o tai leis padidinti sistemos saugumą ir sumažinti administracinę naštą. Vairuotojams kils mažiau pagundų naudoti savo pažymėjimus nesąžiningais tikslais. Ketinama padaryti nedidelius direktyvos 2006/126/EB dėl vairuotojo pažymėjimo pakeitimus, atitinkamą pasiūlymą parengiant tuo pačiu metu kaip šis reglamentas. Komitetas pritaria šiam pasiūlymui tiek, kiek jį įmanoma praktiškai įgyvendinti.

3.3 Komitetas palankiai įvertino su tipo patvirtinimu susijusius 7–16 straipsnius. Jo manymu, tai puikus pavyzdys, kaip aiškiai ir išsamiai pateikti valstybėms narėms Europos teisės aktų įgyvendinimo nuostatas.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Taikymo srities klausimu (3 straipsnis) Komisija ne tik nurodo į Reglamento (EB) Nr. 561/2006 taikymo sritį ir į jo nuostatas socialinėje sferoje, bet ir numato (4 pastraipoje) valstybėms narėms galimybę reikalauti sumontuoti tachografą bet kurioje transporto priemonėje, t.y. ir tose, kurių keliamaoji galia mažesnė nei 3,5 tonos. Komitetas pritaria šiai nuostatai.

4.2 Siūlomas reglamentas užtikrins galimybę naudoti nuotolinį ryšį su tachografu kontrolės tikslais, o tai leis tikrinimo institucijoms patikrinti keletą pagrindinių atitikties rodmenų dar prieš sustabdant transporto priemonę patikrai kelyje. Šis sprendimas leistų teisės aktų reikalavimų besilaikantiems vairuotojams išvengti bereikalingų patikrų kelyje. Komitetas pritaria šiai 5 straipsnyje pateiktai metodikai.

4.2.1 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad, kaip 2011 m. spalio 6 d. pabrėžė Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas (EDPS/11/9), ypač svarbus yra duomenų apsaugos klausimas, kadangi ji nesant aiškių vairuotojų duomenų naudojimą ir kaupimą tol, kol neatliktas techninių prietaikų atnaujinimas, reglamentuojančių nuostatų, užtikrina, kad pramonė neplėtotų privatumą pažeidžiančių priemonių.

4.3 Tikslios transporto priemonių vietos nustatymo duomenų įrašymas naudojant pasaulinę palydovinės navigacijos sistemą (GNSS) automatiškai prasidės praėjus 48 mėnesiams nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos. Anot Komisijos, kontrolės institucijos gaus daugiau informacijos, leidžiančios joms spręsti, ar laikomasi socialinių teisės aktų reikalavimų. Ši galimybė numatyta 4 straipsnyje. EESRK tikisi, kad šioje srityje savo vaidmenį atliks 40 straipsnyje nurodytas (Reglamente (EB) Nr. 182/2011 apibrėžtas) komitetas, bendradarbiaudamas su Komisija.

4.4 Komitetas pritaria 6 straipsnyje numatyta galimybei susieti skaitmeninį tachografą su intelektiniais transporto sistemomis (ITS), nes naudojant kitas ITS prietaikas tai užtikrins geresnę prieigą prie tachografo įrašytų ir generuotų duomenų.

4.5 19 straipsnio 4 dalyje Komisija siekia padidinti dirbtuvių patikimumą stiprinant teisinę dirbtuvių patvirtinimo sistemą. Vienu iš pasiūlymų siekiama, kad didžiosios transporto įmonės, turinčios savo tachografų taisymo ir kalibravimo dirbtuves, ateityje negalėtų jose šių paslaugų teikti savo pačių transporto priemonėms. Pagrindinis siekio argumentas – galimų interesų konfliktų prevencija. Atsižvelgiant visų pirma į tai, kad dėl šios priemonės gali padidėti išlaidos, kaip numatyta 4 dalies pirmojoje pastraipoje, tokie apribojimai prireikus turėtų būti taikomi priėmus sprendimą kiekvienos valstybės narės lygmeniu suteikiant remonto ir kalibravimo atitikties garantiją, kurią išduoda patvirtinta nepriklausoma įstaiga.

4.6 29 straipsnyje numatyta, kad transporto įmonė laikoma atsakinga už įmonės vairuotojų padarytus šio Reglamento pažeidimus, kartu numatant galimybę įrodyti, kad transporto įmonės pagrįstai negalima laikyti atsakinga už padarytą pažeidimą. Komitetas pritaria tokiai atsakomybės nustatymo tvarkai.

4.7 Komitetas pritaria Komisijos siūlomam nuo 30 iki 36 straipsnių turiniui, kur nustatomos vairuotojo kortelių ir registracijos lapų naudojimo taisyklės, išvardyti kiti dokumentai, kuriuos vairuotojas privalo turėti su savimi bei nurodyti reikalavimai tikrinančių pareigūnų rengimui. Pastariesiems reikalavimams Komitetas ypač palankiai pritaria. Ši priemonė užtikrins darnesnę ir veiksmingesnę ES teisės aktų taikymą.

4.8 37 straipsnyje Komisija siūlo su sankcijomis susijusias nuostatas. 3 dalyje ji patikslina, kad už Direktyvoje 2009/5/EB apibrėžtus labai sunkius pažeidimus valstybių narių skiriamos sankcijos yra didžiausios sankcijos, valstybėje narėje taikomos už kelių transporto teisės aktų pažeidimus. Komitetas pritaria šiai Komisijos pozicijai.

4.9 Straipsniuose nuo 38 iki 40 Komisija laiko save įgaliota derinti I, IB ir II priedus su technikos pažanga. Vis dėlto Komitetas rekomenduoja, kad pasiūlymus dėl derinimo rengtų 40 straipsnyje minimas komitetas ir kad į komiteto posėdžius būtų kviečiami socialiniai partneriai.

4.10 Komitetas palankiai vertina Komisijos 41 straipsnyje pateiktą pasiūlymą steigti Tachografų forumus, kurių veikloje dalyvautų valstybių narių ir AETR susitarimo šalių ekspertai. Šia priemone siekiama suderinti valstybių narių ir AETR šalių teisės aktus ir technines prietaikas.

4.11 Svarstomuoju pasiūlymu Komisija siekia ir toliau tęsti techninį skaitmeninių tachografų tobulinimą. Komitetas kelia klausimą, ar netrukus atsirasi ryšio per Europos palydovą galimybė neatvers kelio atsirasti kitiems kontrolės metodams, kurie ilgainiui pasirodys pigesni, patikimesni, užimantys mažiau vietos kabinoje ir lengvinantys kontrolės procedūrą. Komitetas siūlo Komisijai ištirti, ar įmanoma, įdiegiant į vidaus kompiuterį, kuris jau įrengtas daugelyje sunkvežimių, specialią programą, pasiekti panašios, o gal ir aukštesnės kokybės įgyvendinant tikslus, kurių siekiama naudojant skaitmeninį tachografą. Tada būtų tik vienas kabinoje montuojamas prietaisas, kuris atliktų visas

užduotis, susijusias su teisės aktų reikalavimais ar vykdoma veikla.

4.12 Akivaizdu, kad Reglamentas Nr. 561/2006, be pakeitimų tiesiogiai ir vienodai taikomas visose valstybėse narėse bei šeši aiškinamieji pranešimai, (beje, neprivalomi) dėl įvairių aiškinimo reikalaujančių punktų, parengtų kontrolės institucijų arba skirtų joms pačioms, vis dar nesugebėjo užkirsti kelio skirtingiems aiškinimams, kaip pačios kontrolės institucijos turėtų įgyvendinti šį reglamentą. Komitetas rekomenduoja iki naujo, iš dalies pakeisto reglamento, kuris numatytas ne anksčiau kaip už dvejų metų, įsigaliojimo dienos, panaikinti šiuos aiškinimų skirtnumus ir užtikrinti, kad kontrolės procedūros būtų atliekamos visiškai vienodai.

4.13 EESRK dar norėtų pareikšti tris pastabas, kurios, nors ir nėra tiesiogiai susijusios su dvejais, o netrukus ir trejais iš dalies keičiamais reglamentais, jo manymu, gali būti pateiktos šioje nuomonėje.

4.13.1 Įrengus svorio jutiklius būtų įmanoma nustatyti viršsvorį, o tai būtų naudinga tiek vežėjams, tiek ir kontrolės institucijoms.

4.13.2 Kai kurių Komiteto narių nuomone, skaitmeninis kontrolės prietaisas turėtų per pasaulinę palydovinės navigacijos sistemą (GNSS) registruoti ir transporto priemonės reiso pradžios bei pabaigos vietą. Tai įgalintų valstybes nares geriau kontroliuoti kabotažą. Tačiau šiuo atžvilgiu dera priminti kad, kaip nurodyta 2011 m. Baltojoje knygoje, nuo 2014 m. ar net nuo ankstesnės datos kabotažui nebus taikoma jokių apribojimų, ir Komitetas pritaria šiai nuostatai.

4.13.3 Komitetas visuomet pasisakė už vienodą tarpvalstybinio transporto taisyklių įgyvendinimą ir taikymą. Tai prioritetinės reikšmės veiksniai. Juk teisinga konkurencija tarp kelių transporto įmonių galima tik jei taisyklių taikymas ir jų laikymosi kontrolė vykdomi visiškai vienodai visoje ES teritorijoje. Nors šioje nuomonėje pateikta keletas kritinių pastabų nagrinėjamojo reglamento pasiūlymo atžvilgiu, jį galima laikyti pavyzdiniu dokumentu, nurodančiu, kaip įgyvendinti šį suderinimą. Komitetas ragina ir ateityje, rengiant ar iš dalies keičiant reglamentuojančius teisės aktus, šiam klausimui skirti tiek pat dėmesio.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrųjų muitų tarifų lengvatų sistemos taikymo

(COM(2011) 241 galutinis)

(2012/C 43/19)

Pranešėjas **Jonathan PEEL**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. birželio 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrųjų muitų tarifų lengvatų sistemos taikymo

COM(2011) 241 galutinis.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2011 m. lapkričio 22 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 8 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 120 narių balsavus už, 7 – prieš ir 7 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas labai palankiai vertina tvirtą Komisijos įsipareigojimą persvarstyti bendrųjų lengvatinių muitų tarifų sistemą (toliau – BLS) siekiant dar daugiau dėmesio skirti neturingiausios šalims skatinant jas didinti savo eksporto pajamas, kad būtų veiksmingiau mažinamas skurdas. Esame susirūpinę, kad pastaraisiais metais pablogėjo daugelio skurdesnių šalių konkurencinė padėtis dėl ženkliai padidėjusio sparčiai kylančios ekonomikos šalių skaičiaus; visiškai remiame ketinimą sutelkti ES lengvatų naudojimą ten, kur jų labiausiai reikia, turint omenyje, kad muitų tarifai apskritai toliau mažėja.

1.1.1 Todėl Komitetas pritaria Komisijos siekiui sumažinti šalių, turinčių teisę naudotis BLS, skaičių, tačiau labai nepadidinti muitų tarifų eilučių ar susijusių produktų skaičiaus siekiant užtikrinti, kad pagrindiniai naudos gavėjai būtų tos šalys, kurioms to labiausiai reikia. Dėl šios priežasties pažymime, jog net taikant BLS+ kai kurių didesnės rizikos produktų, daugiausia žemės ūkio produktų ir tekstilės gaminių, nebūna galima įsigyti visiškai be muitų tarifų, kad mažiausiai išsivysčiusios šalys galėtų toliau naudotis specialiomis lengvatomis, joms taikomomis pagal „Viskas, išskyrus ginklus“, priemonę.

1.1.2 Komitetas nurodo, kad BLS ir ypač BLS+, kaip paskatomis (o ne sankcijomis) pagrįsta vystymosi priemonė, privalo išlikti pakankamai patraukti visoms reikalavimus tenkinančioms šalims.

1.2 Komitetas taip pat itin palankiai vertina tai, kad šia galimybe buvo pasinaudota siekiant skatinti tvirčiau laikytis pagrindinių žmogaus ir darbo teisių, taikyti svarbiausius tvaraus vystymosi ir gero valdymo principus, kartu užtikrinti didesnę teisinį tikrumą ir stabilumą.

1.3 Todėl Komitetas remia Komisijos ketinimą nedidinti bendro nurodytų konvencijų, kaip BLS+ pagrindo, skaičiaus jau vien dėl to, kad pasirinktos konvencijos suteikia šalims „realią galimybę sutelkti dėmesį į esminius dalykus“⁽¹⁾, tačiau ypač džiaugiasi, kad pirmą kartą įtraukiama JT Bendroji klimato kaitos konvencija (1992 m.). Privaloma nustatyti pusiausvyrą tarp galimo padėties gerinimo žmogaus teisių, socialinių reikalų, aplinkosaugos ir politikos srityse ir skurdesnių šalių techninių bei finansinių gebėjimų tenkinti papildomus reikalavimus, net ir tais atvejais, kai joms suteikiama techninė pagalba: galutinį sprendimą turi priimti šalis gavėja, atsižvelgdama į savo kultūrines ir politines sąlygas.

1.4 Todėl Komitetas pabrėžia, kad kartu su pasiūlymais turi būti nurodytos ir aiškesnės gebėjimų stiprinimo priemonės, kurių tikslas yra suteikti šalims didesnę paramą, kad jos galėtų tenkinti konvencijų reikalavimus ir reikalaujamus etinius standartus. Primygtinai raginame ankstyvajame etape įtraukti specialią Europos Komisijos programą, kuri būtų vykdoma lygiagrečiai su šiuo reglamentu, kurioje būtų išsamiai nurodyta, kokia parama tokiam gebėjimų stiprinimui gali būti skiriama BLS šalims, kurios šios paramos prašo.

1.4.1 Taip pat rekomenduoja, kad toks gebėjimų stiprinimas remtųsi dialogu, grindžiamu pilietinės visuomenės patirtimi, kad būtų nustatyti tikrieji poreikiai ir taikomos tikslinės priemonės. Netgi CARIS⁽²⁾, kuris, naudodamasis sudėtingais tyrimais ir patyrusiais analitikais, Komisijos pavedimu atliko oficialų BLS vertinimą, ataskaitoje nurodo, kad nagrinėjant prekybos srityje padarytą pažangą taikant BLS, sunku prieiti prie išvadų, tačiau

⁽¹⁾ Informacinių dokumentų rinkinys dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl naujosios BLS, Prekybos generalinis direktoratas, p. 8.

⁽²⁾ CARIS – Sasekso [universiteto] regioninės integracijos analizės centras, BLS įgyvendinimo laikotarpio vidurio įvertinimo ataskaita, 2009 m.

tikimasi, kad besivystančios šalys, turinčios mažai išteklių, padarys politinius sprendimus, turėdamos menkas galimybes atlikti tikslią prognozę.

1.5 Komitetas savo ruožtu ypač teigiamai vertina Komisijos pareikštą ketinimą įtraukti pilietinę visuomenę ir patį Komitetą, kadangi jis turi galimybę organizuotos pilietinės visuomenės vardu įvertinti bendrą padėtį, įtraukdamas bet kokią informaciją, kuri jo manymu yra reikalinga pagal 14 straipsnį dėl VIII priede išvardytų pagrindinių konvencijų laikymosi. Šiuo požiūriu, tikimės, kad Komisija deramu laiku pasiūlys atskirą reglamentą dėl procedūrų, pagal kurias būtų taikoma BLS+, ypač BLS, BLS+ ir VIG lengvatų panaikinimas ar atkūrimas pagal siūlomo reglamento 10 straipsnio 8 dalį, 15 straipsnio 2 dalį ir 19 straipsnio 12 dalį, įgyvendinimo.

1.5.1 Neturėdamas tikslo pakenkti bet kurios suinteresuotosios šalies teisėms ar galimybėms konvencijų laikymosi srityje, visgi Komitetas rekomenduoja Komisijai, Tarybai ir Parlamentui nustatyti „stebėsenos“ arba konsultacijų mechanizmą, suteikiantį pilietinei visuomenei galimybę informuoti apie tariamus BLS besinaudojančių šalių nurodytų konvencijų pažeidimus, o pats Komitetas, turėdamas omenyje savo narių kompetenciją, turėtų būti tarpininkas arba koordinatorius, kuris registruotų jos pateiktus skundus.

1.5.2 Rekomenduojame, kad šis mechanizmas turėtų būti grindžiamas numanomais precedentais, kuriais, prireikus, galėtų remtis pilietinė visuomenė vykdydama ES ir P. Korėjos ar kitų neseniai sudarytų laisvosios prekybos sutarčių stebėseną, ypač priemonėmis, kurios užtikrintų konkretų ES indėlį, arba įsteigiant patariamąsias grupes, kurioms būtų perduoti klausimai prieš juos pateikiant formaliems bendriems organams, numatytiems šiose laisvosios prekybos sutartyse.

1.6 Šiuo tikslu raginame Komisiją nedelsiant sudaryti bendrą su Komitetu darbo grupę, kuriai būtų pavesta teikti tvirtas rekomendacijas.

2. Padėties apžvalga. Naujas pasiūlymas

2.1 Siūlomas reglamentas pakeis dabartinę Bendrųjų muitų tarifų lengvatų sistemą (BLS), kurios galiojimas turėtų baigtis 2011 m. pabaigoje, tačiau šis terminas buvo pratęstas dvejiems metams, kad pakeitimų diegimas būtų sklandus. Reglamentas su jame padarytais būtiniais pakeitimais, įskaitant didesnę Europos Parlamento vaidmenį, taip pat suderintų BLS su Lisabonos sutartimi. Naudojantis galimybe siūlomi radikalūs pakeitimai, ypač

siekiant labiau sutelkti dėmesį ir skirti BLS lengvatas toms šalims, kurioms jų labiausiai reikia, taip pat užtikrinti paprastumą, nuspėjamumą ir stabilumą, kurie yra esminės svarbos norinti paskatinti importuotojus naudoti šią sistemą. Todėl praėjus dar penkeriems metams BLS bus tik peržiūrima, o ne keičiama.

2.2 Įgyvendindama Bendrą prekybos politiką, ES pagal PPO taisykles teikia prekybos lengvatas besivystančioms šalims per BLS nuo 1971 m., kai ši sistema buvo sukurta remiantis Jungtinių Tautų prekybos ir plėtros konferencijos UNCTAD rekomendacijomis. BLS yra viena pagrindinių ES prekybos priemonių, skirtų padėti besivystančioms šalims mažinti skurdą gaunant pajamų iš aktyvesnės prekybos, o tuo pačiu ji skatina tokias šalis laikytis pagrindinių žmogaus ir darbo teisių, mažinti skurdą ir skatinti tvarų vystymąsi bei gerą valdymą.

2.3 Sprendžiant iš Reglamento projekto V ir IX priedų, BLS veikimas pasireiškia KN kodų, kuriems ES importo muitų tarifas turi būti sumažintas arba panaikintas, suteikimu tam tikroms prekėms. Taigi tai nėra pagrindinė priemonė kovojant su klimato kaita arba užtikrinant apsirūpinimą maistu arba žaliavomis. KN kodus sudaro aštuoni skaitmenys (kurie nespecialistui gali būti nesuprantami), pagal kuriuos, pavyzdžiui, daromas skirtumas tarp kavos, skrudintos, su kofeinu (0901 21 00) ir kavos, skrudintos, be kofeino (0901 22 00). Importuotojai naudojami BLS, kai nori, kad jiems būtų taikomas sistemos siūlomas sumažintas arba nulinis muitų tarifas. Sistema turi būti aiški, stabili ir pakankamai nuspėjama, kad ja būtų naudojama. Atkreipiamė dėmesį, kad ne visi importuotojai, kurie galėtų naudotis BLS, automatiškai yra iš šalių, kurioms taikoma BLS: tik 69 proc. potencialiai sumažintų muitų tarifų naudojami mažiausiai išsivysčiusios šalys pagal „Viskas, išskyrus ginklus“ priemonę, o BLS+ priemonės atveju šis skaičius išauga iki 85 proc.

2.4 Kadangi pasaulio mastu muitų tarifai mažėja, bendra BLS taikymo sritis mažėja. BLS importas sudaro tik 4 proc. viso ES importo (9,3 proc. importo iš besivystančių šalių), o 2009 m. dėl BLS taikymo grynasis ES pajamų iš muitų nuostolis sudarė tik 2,97 mlrd. EUR (2,23 mlrd. EUR grynasis nuostolis, atskaičius muitų surinkimo sąnaudas). Šis nuostolis dabar bus sumažintas iki 1,77 mlrd. EUR. Todėl kai kurios valstybės narės abejoja, ar siūlomi techniniai sumažinimai ne per toli siekia ekonomikos krizės metu, esant neaiškioms prekybos tendencijoms ir nuolatiniam pavojui, kad ekonomikos problemos gali būti sprendžiamos patraukliomis protekcionizmo priemonėmis. Komitetas išnagrinėjęs šiuos techninius aspektus, visgi mano, kad susilpninus siūlomus gradacijos ir reikalavimų atitikimo kriterijus, privalumų įgytų turtingesnės šalys. BLS siekiama padėti toms šalims, kurioms to labiausiai reikia.

2.5 Nuo 2004 m. kai Komitetas paskutinį kartą išnagrinėjo BLS⁽³⁾ ir sistema buvo paskutinį kartą peržiūrėta, buvo galimi trijų tipų lengvatinės prekybos susitarimai, būtent:

- BLS bendroji priemonė atvira visoms reikalavimus atitinkantioms šalims (dabartiniu metu taikoma 176 šalims), pagal kurią lengvatos suteikiamos sumažintų arba panaikintų muitų forma daugiau kaip 6 200 iš 7 100 tarifų eilučių, kurių tarifas nelygus nuliui⁽⁴⁾, dauguma šių eilučių (3 800) yra priskiriamos didesnės rizikos produktų kategorijai, kuriai taikomi pastovaus dydžio sumažinti muitų tarifai, - daugiausia žemės ūkio produktai, įskaitant ir tekstilės gaminius bei drabužius. 2009 m. į ES buvo importuota gaminių už 48 mlrd. EUR taikant BLS (atvirą 111 šalių) - 81 proc. šalių, kurioms taikoma BLS,
- „BLS+“: skatinamasis mechanizmas, skirtas mažesnėms „pažeidžiamoms“, skurdesnėms šalims, kurių siaura mokesčių bazė, bet kurios neatitinka mažiausiai išsivysčiusių šalių kategorijos reikalavimų, kurių eksportas į ES yra sutelktas į keletą produktų (penkis didžiausius importo skyrius, sudarančius 75 proc. viso importo), kuriems siūlomos papildomos lengvatos, daugiausia bemuitis režimas kai kuriems „didesnės rizikos“ produktams, tačiau apima tik papildomas 70 tarifų eilučių iš 6 200 eilučių, kurioms taikoma BLS, BLS+ taip pat apima specialią tvaraus vystymosi ir gero valdymo skatinamąją priemonę toms šalims, kurios įsipareigoja puoselėti pagrindines vertybes, susijusias su žmogaus ir darbo teisėmis, aplinka bei valdymu žr. tolesnį 4 punktą, 2009 m. 15 šalių į ES eksportavo produktų už 5 mlrd. EUR., naudodamosi BLS+ (9 proc. šalių, kurioms taikoma BLS),
- „Viskas, išskyrus ginklus“ arba pateikimas į ES rinką be muitų ir be kvotų viso 49 šalių, JT klasifikuojamų kaip mažiausiai išsivysčiusios šalys, importo, išskyrus ginklus ir amuniciją (taip pat iš pradžių išskyrus cukrų, ryžius ir bananus). Įtraukta į BLS sistemą 2004 m., tai pirmiausia buvo ES iniciatyva, susijusi su Dohos derybomis. Nepaisant 2005 m. PPO ministrų susitarimo įtraukti tokias pačias „be muitų ir be kvotų“ priemones į Dohos dokumentą, ES ir toliau lieka vienintelis prekybos regionas, taikantis tokias palankias sąlygas, 2009 m. ES VIG importas sudarė 6 mlrd. EUR. (10 proc. visos BLS).

2.6 Tik 9 proc. tarifų eilučių visiškai nepatenka į BLS ir BLS+ (tačiau jos patenka į VIG) – daugiausia žemės ūkio produktai. Jei šios tarifų eilutės būtų įtrauktos į BLS arba net į BLS+, reikėtų, kad išnyktų kai kurie privalumai, suteikiami pagal VIG (ir savo ruožtu pagal BLS+) ir skurdžiausioms šalims tai būtų nenaudinga⁽⁵⁾. Tačiau tai susiję su žemės ūkio produktų sritimis, kur kai kurios pačios sunkiausios problemos iškilo Dohos derybų metu. Cukraus produktai, galimas dalykas, yra jautriausios problemos

pavyzdys. Praėjus daugiau kaip dviem konkurencijos iškraipymo amžiams⁽⁶⁾, cukrus Europos Sąjungai yra labai opus importuojamas produktas, kurį Mozambikas (mažiausiai išsivysčiusi šalis) gali gaminti rinkos kainomis, tačiau kuris, savo ruožtu, būtų labai pažeidžiamas, jei turėtų atvirai konkuruoti su tokia didesne nei vidutinės pajamos gaunančia šalimi kaip Brazilija. Tas pat pasakytina ir apie tekstilės gaminius bei drabužius - kita labai opi importo sritis tiek Europos Sąjungai, tiek konkurencijai tarp mažiausiai išsivysčiusių šalių ir jų kaimynų.

2.7 Svarbiausias siūlomų pakeitimų poveikis būtų kai kurių į ES importuojamų produktų kilmės perskirstymas. Reglamento projekte siūloma pašalinti iš BLS daugiau kaip pusę šalių, dabartiniu metu atitinkančių BLS tinkamumo kriterijus, tam, kad ši sistema galėtų būti geriau taikoma toms šalims, kurioms labiausiai šių lengvatų reikia, o tai iš esmės yra sveikintina. Kaip teigiama Komisijos Aiškinamajame memorandume, „dėl išaugusios prekybos daugelis besivystančių šalių ir eksporto sektorių sėkmingai integravosi į pasaulinę rinką“ [...] ir gali toliau plėstis be jokios pagalbos“. Šios labiau išsivysčiusios šalys „daro spaudimą daug neturtingesnių šalių eksportuotojams, kuriems tikrai reikia pagalbos“.

2.7.1 Tačiau, ES importuotojams susirūpinimą kelia tai, kad dėl jau rengiamų kilmės taisyklių pakeitimų iki 2017 m. gali labai sumažėti norinčių dalyvauti BLS sistemoje skaičius, kai reikalavimus, kad kilmės įrodymą tvirtintų valdžios institucijos, pakeis registruotų eksportuotojų pažymos. Daugeliui MVĮ tai atrodo labai rizikinga. Šiuo klausimu Komitetas mano, jog siūloma pačių eksportuotojų atliekama sertifikavimo sistema privalo būti kontroliuojama, audituojama ir akredituojama nepriklausomų profesionalių institucijų, vykdančių veiklą tarptautiniu mastu. Netolimoje praeityje buvo užfiksuota pernelyg daug sukčiavimo arba „kliūčių apėjimo“ atvejų ES importo, ypač cukraus, srityje.

2.8 Dideles pajamas gaunantioms šalims (pagal Pasaulio banko klasifikaciją) sistema ir toliau bus netaikoma, tačiau su tam tikromis išimtimis. Dabar taip pasiūloma BLS netaikyti visoms 33 užjūrio šalims ir teritorijoms, t. y. toms, kurios yra prijungtos prie ES, JAV, Australijos ir Naujosios Zelandijos, kur BLS yra naudojama ribotai. Tarp šių šalių - Grenlandija, Bermudai ir Amerikos Samoa.

2.8.1 Taip pat į BLS nepateks:

- visos LPS partnerės ir kitos šalys, kurios naudoja lengvatinio patekimo į į ES rinką priemonėmis tokiomis pačiomis arba geresnėmis muitų tarifų sąlygomis (nors šios šalys ir toliau atitiks reikalavimus, jei šios priemonės būtų nesėkmingos) - šiuo atveju bus pranešama prieš dvejus metus. anksčiau daromas skirtumas buvo keblus, tačiau dabar taip

⁽³⁾ OL C 110, 2004 04 30, p. 34.

⁽⁴⁾ Kitoms 2 300 tarifų eilučių jau taikomas standartinis nulinis tarifas.

⁽⁵⁾ CARIS ataskaita.

⁽⁶⁾ Siekia Napoleono karus ir cukranendrių importo į Europą nutraukimą.

pat reikia atsižvelgti į potencialų ratifikuotų ES LPS skaičiaus padidėjimą per artimiausius keletą metų, kadangi ilginiui dėl šios priežasties gali gerokai sumažėti reikalavimus atitinkančių šalių skaičius,

- šalys, kurias ankstesnių trejų metų laikotarpiu Pasaulio bankas priskyrė šalims, gaunančioms dideles arba didesnes nei vidutinės pajamas (remdamasis Bendromis Nacionalinėmis Pajamomis, tenkančiomis vienam gyventojui) – šiuo atveju bus pranešama prieš vienerius metus, plačiau apie tai rašoma tolesniame 3 skyriuje.

2.9 Dabartinė gradacijos sistema, kurios tikslas - užtikrinti, kad lengvatos nebus taikomos tiems sektoriams, kuriems jų jau nebereikia, bus keičiama. Dėl tikslingesnio BLS taikymo buvusios ribos, pagal kurias, jei šalies eksportas į ES viršijo 15 proc. viso importo, kuriam taikoma BLS, trejus metus iš eilės, šiam eksportui panaikinamas BLS taikymas (išskyrus atvejus, kai toks Bendrojo muitų tarifo skyrius ar grupė produktų sudaro daugiau kaip 50 proc. viso šalies eksporto, kuriam taikoma BLS), bus padidintos iki 17,5 proc., tačiau faktiškai tai yra nedidelis suvaržymas. Drabužiams ir tekstilės gaminiams taikoma riba bus padidinta nuo 12,5 proc. iki 14,5 proc.

2.10 Lygiai taip pat produktų skyrių skaičius didinamas nuo 21 iki 32, kad būtų užtikrintas didesnis objektyvumas ir gradacija, tačiau ne tiek, kad neliktų paprastumo, stabilumo ir nuspėjamumo. Tai svarbi aplinkybė nepaisant fakto, kad ši priemonė yra retai naudojama - pastaruoju metu ji taikoma tik septynioms šalims, ypač Kinijai, tačiau taip pat Brazilijai, Indijai ir kitoms Azijos šalims. Praeityje ji taip pat buvo taikoma Rusijai ir Indijai, bet vėliau atšaukta.

2.10.1 Gradacija nebus taikoma BLS+ šalims - ji niekada nebuvo taikoma VIG šalims.

2.10.2 BLS+ atveju, reikalavimas dalyvaujančioms šalims, kad importas sudarytų mažiau nei 1 proc. viso importo į ES, kuriam taikoma BLS, bus padidintas iki 2 proc. dėl tikslingesnio ir labiau riboto BLS taikymo, nors faktiškai tai sudarys galimybę taikyti BLS+ tik Pakistanui (kurio tekstilės gaminių importo apimtys į ES yra problema ne tik todėl, kad kai kurių manymu Pakistanas gali pasipelninti kaimyninių mažiausiai išsivysčiusių šalių sąskaita) ir Filipinams, su sąlyga, kad šios šalys atitiks reikalavimus ir norės pasinaudoti šia priemone.

3. Būsiami BLS / BLS+ tinkamumo kriterijai

3.1 Apskritai mažėjant muitų tarifams pasaulio mastu (išskyrus žemės ūkio produktų ir tekstilės gaminių atvejus) ir turint omenyje tikėtiną išgaliosiančių ES LPS skaičiaus padidėjimą, BLS taikymo galimybės mažėja. Atsižvelgiant į padarytus ir nepadarytus pirmiau nurodytus pakeitimus, preliminariais duomenimis:

- iš viso tik apie 80 šalių ir toliau galės būti taikoma BLS, priklausomai nuo to, kurios iš šių šalių tuo metu tenkins kriterijus,

- 49 iš jų yra mažiausiai išsivysčiusios šalys ir tenkina VIG priemonės reikalavimus,

- iš 30 ar panašiai šalių, kurios tenkina BLS arba BLS+ kriterijus, tačiau netenkina VIG kriterijų, tik septynios ar aštuonios šalys turėtų tenkinti BLS+ kriterijus, tačiau toli gražu neaišku, ar dauguma šių šalių pageidaus naudotis BLS+.

- pastaruoju metu daugelis šia sistema nesinaudoja. BLS+ galėtų būti taikoma tik trimis ar penkioms šalims⁽⁷⁾, net ir darant prielaidą, kad riba bus padidinta iki 2 proc. (žr. 2.10.2 dalį), ypač, jei visiškai įsiteisės ES laisvosios prekybos sutartys (dar neratifikutos) su Centrine Amerika ir atitinkamomis Rytų partnerystės šalimis,

- kita vertus, dauguma tik BLS kriterijus tenkinančių šalių greitai laiku gali šių kriterijų netenkinti. Tokios šalys yra Indija, Kinija, Ukraina ir trys ASEAN šalys, visos jos sparčiai vystosi ir be to, kaikurios jų derasi su ES dėl laisvosios prekybos sutarčių,

- Dėl šio potencialaus tolesnio šalių, kurios, galimas dalykas, tenkins tinkamumo kriterijus, skaičiaus mažėjimo, kyla klausimas, ar turėtų ateityje ES taikyti ir BLS, ir BLS+.

3.2 Komitetas pripažįsta, kad Komisija yra labai atsargi plėsdama BLS+ taikymą, po to kai pralaimėjo PPO ginčą su Indija 2004 m. dėl narkotikų. Jei ES ir vėl turėtų dalyvauti ginčiuose su PPO, ji galėtų juos pralaimėti, kadangi teisiškai diskriminuoti besivystančias šalis galima tik esant labai specifinėms sąlygoms.

3.3 Komitetas supranta, kad, antra vertus, didinant tik BLS kriterijus tenkančių šalių skaičių, turėtų būti įtrauktos visos šalys, Pasaulio banko priskiriamos šalims, gaunančioms didesnes nei vidutinės pajamas, nors tokių šalių skaičius ir yra nedidelis. Tarp tokių šalių - Rusija, Brazilija ir Malaizija (visų jų metinės, vienam gyventojui tenkančios pajamos viršija Rumunijos ir Bulgarijos pajamas). BLS pirmiausia siekiama padėti toms šalims, kurioms to labiausiai reikia.

3.4 Todėl Komitetui atrodo, jog dauguma atvejų esminis sprendimas, kuria sistema naudotis - BLS ar BLS+ - priklauso tik nuo tinkamumo kriterijus tenkinančių šalių pasirinkimo. Tokiu atveju kyla klausimas, ar gali būti BLS+ padaryta pakankamai patraukli ir iki kokio lygio, kad ja naudotųsi kuo daugiau

⁽⁷⁾ Bolivijai, Ekvadorui ir Mongolijai, ir galima dalykas, Pakistanui bei Filipinams.

tokių šalių, įskaitant, galimas dalykas, Vidurio Aziją ir Nigeriją (kuri jau nusprendė nesinaudoti BLS+), Siriją, Iraną ir keletą salų valstybių. Skatinimas kuo daugiau šių šalių naudotis BLS+ ir tokiu būdu geriau laikytis nurodytų 27 konvencijų principų turėtų būti visiems naudingas.

4. Pagrindinės konvencijos. Žmogaus ir darbo teisės, aplinkos apsauga ir geras valdymas

4.1 Komiteto nuomone pagrindinis BLS+ bruožas yra visuotinėmis teisėmis grindžiami išpareigojimai, kuriuos savo ruožtu prisiima lengvatomis besinaudojančios šalys. Norėdama naudotis BLS arba VIG, šalis privalo būti nepadariusi rimtų ir sistemingų siūlomo reglamento VIII priede išvardytų konvencijų, įskaitant pagrindines JT ir 8 TDO žmogaus ir darbo teisių konvencijas principų pažeidimų. Reglamento projekte siūlomas tik vienas pakeitimas - išbraukti iš sąrašo konvenciją dėl apartheido.

4.2 tačiau, norėdamos tenkinti BLS+ tinkamumo kriterijus, visos šalys privalo būti ratifikavusios VIII priedo A dalyje išvardytas konvencijas ir 12 konvencijų, išvardytų B dalyje, jų laikytis ir faktiškai įgyvendinti. Siūloma įtraukti JT Bendrąją klimato kaitos konvenciją (1992 m.), kam mes tvirtai pritariame.

4.2.1 BLS+ atveju, siūloma, kad lengvatomis besinaudojančios šalys turėtų prisiimti gilesnius išpareigojimus, teikti daugiau dėmesio konvencijų laikymuisi ir sustiprinti mechanizmus, užtikrinančius jų įgyvendinimą. Tuo tikslu:

- lengvatomis besinaudojančios šalys privalo prisiimti išpareigojimą ratifikuoti konvencijas, lydimuosius teisės aktus ir kitus įgyvendinimo būdus, atitinkamos stebėsenos institucijos neturi būti nurodžiusios rimtų pažeidimų faktiškai įgyvendinant konvencijas ir jos privalo leisti reguliariai stebėti bei peržiūrėti konvencijų įgyvendinimo rezultatus,
- turint omenyje, kad BLS+ yra paskatomis (o ne sankcijomis) grindžiama sistema, bus palaikomas nuolatinis Komisijos dialogas su kiekviena lengvatomis besinaudojančia šalimi, kad laikui bėgant būtų užtikrintas bent jau geresnis įgyvendinimas ir jis neblogėtų,
- stebėseną bus sustiprinta, numatant kartą per dvejus metus teikti Tarybai, o dabar ir EP, ataskaitas,
- šaliai atsisakius bendradarbiauti, ji iš BLS+ šalių sąrašo pašalinama be tyrimo,

— lengvatomis besinaudojanti šalis turės pati įrodyti, kad vykdo prievolės,

— Komisija turės galimybę naudotis kitais patikimais informacijos šaltiniais, įskaitant pilietinės visuomenės teikiamą svarbią informaciją.

4.3 Tai iš BLS+ lengvatomis besinaudojančių šalių pareikalaus tiek techninių, tiek finansinių išteklių, todėl ES parama bus esminės svarbos. Apie tai reglamento projekte nutylima. Komitetas primygtinai ragina ankstyvajame etape įtraukti konkrečią Europos Komisijos programą, kuri būtų vykdoma taikant šį reglamentą, nurodant, kokia parama ir finansinė pagalba tokiam gebėjimų ugdymui gali būti skiriama BLS lengvatomis besinaudojančioms šalims, kurios to prašo. Galutinį sprendimą priima pati lengvatomis besinaudojanti šalis, įvertinusi savo padėtį.

4.4 Komitetas pritaria, kad sąraše liktų visos 27 konvencijos, įskaitant du siūlomus pakeitimus. Komisija pabrėžia, kad pasirinktos konvencijos suteikia šalims „realią galimybę sutelkti dėmesį į esminius dalykus“⁽⁸⁾. BLS+, kaip paskatomis grindžiama priemonė, turi būti pakankamai patraukli atitinkamoms šalims. Privaloma nustatyti pusiausvyrą tarp galimo padėties gerinimo žmogaus teisių, socialinių reikalų, aplinkosaugos ir politikos srityse ir skurdesnių šalių techninių bei finansinių gebėjimų tenkinti papildomus reikalavimus, net ir tais atvejais, kai joms suteikiama techninė pagalba. Kaip nurodyta CARIS ataskaitoje, kol kas pasiekimai yra riboti.

4.4.1 Ne visos kriterijus tenkinančios šalys nori pasinaudoti BLS+ dėl vienos iš šių trijų priežasčių:

- pagrindiniai eksportuojami produktai nepriskiriami „didesnės rizikos produktams“, taigi nesitikima didelės naudos,
- vyriausybės nenori privalėti tenkinti reikalavimus,
- vidinės problemos, įskaitant karus, konfliktus ir (arba) administracinių gebėjimų trūkumas, dėl kurio neįmanoma tenkinti reikalavimus.

4.4.2 Anksčiau ES tikrai akcentavo konvencijų ratifikavimą ir aiškų susitarimą, kad šalys turės užtikrinti jų veiksmingą įgyvendinimą. Reikalauti to iš pat pradžių reikštų, kad vien jau dėl to

⁽⁸⁾ Informacinių dokumentų rinkinys dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl naujosios BLS, Prekybos generalinis direktoratas, p. 8, 5 punktas.

nei viena šalis, išskyrus, galbūt, Norvegiją ir Šveicariją, niekada netenkintų tinkamumo kriterijų. CARIS nurodo, kad „BLS+, atrodo, yra veiksminga skatinant ratifikuoti 27 konvencijas, tačiau jos faktinį poveikį sunkiau nustatyti“. Tačiau BLS suteikia vidinių paskatų faktiškai įgyvendinti konvencijas, kadangi suinteresuotų subjektų nuostoliai būtų reikšmingi, jei jie būtų vėliau pašalinti iš sistemos.

4.5 Bet BLS priemonių taikymas gali būti laikinai panaikintas dėl rimtų ir sistemingų atitinkamų pagrindinių principų pažeidimo, taip pat dėl kitų priežasčių, tokių kaip nesąžininga prekyba, sukčiavimas arba rimti muitinio tikrinimo trūkumai.

4.5.1 Dėl šių priežasčių BLS lengvatos buvo laikinai panaikintos dėl darbo teisių pažeidimo Mianmare⁽⁹⁾ (1997 m.) ir Baltarusijoje (2006 m.) ir jos netaikomos iki šiol. Šri Lankai BLS+ lengvatos buvo laikinai panaikintos (2010 m.) dėl pernelyg neveiksmingo žmogaus teisių konvencijų įgyvendinimo. Tačiau kai kurias šalis, pavyzdžiui, Salvadorą, faktinis tyrimo inicijavimas paskatino keisti padėtį.

4.5.2 Svarbiausias klausimas, kuris kyla Komitetui, - ar pagal persvarstytą griežtesnę sistemą visos tyrimo procedūros inicijavimas neišvengiamai baigtųsi lengvatų taikymo panaikinimu (o daugelis šalių dar turi atlikti didelį darbą), jei nebūtų galima greitai rasti teigiamo sprendimo. Tai niekam nebūtų naudinga. Turi būti pusiausvyra tarp rimbo ir pažadų. Kai kurioms labai vargingoms šalims, kurioms gresia badas ir kiti sunkumai, šie tikslai yra nepasiekiami artimiausioje ateityje. Nors Komisija privalo kartą per dvejus metus teikti ataskaitą Parlamentui, Komitetas supranta, kad vyks tarpinis dialogas ir kad Komisija nuolat stebės padėtį lengvatas gaunančiose šalyse, be kita ko naudodamasi atitinkamų tarptautinių stebėsenos institucijų jai teikiama medžiaga. Komitetas tikisi, kad Komisija šiuo etapu, kai yra nustatomos tikros probleminės sritys, bus kiek įmanoma skaidri.

4.5.3 Atskiras klausimas kyla dėl Uzbekistano (kuris priešingu atveju tenkintų BLS+ kriterijus, tačiau nusprendė nesinaudoti šia sistema), kur rimtą susirūpinimą kelia vaikų darbo naudojimas renkant medvilnę. Skelbiamas BLS+ tikslas – skatinti lengvatomis besinaudojančias šalis toliau gerinti savo padėtį. Todėl turi būti rasta pusiausvyra tarp skatinimo šalį siekti pozityvių pokyčių ir jos stūmimo į dar didesnę izoliaciją, kuri keletą metų stabdytų jos pažangą ar netgi verstų ją žengti atgal į praeitį.

⁽⁹⁾ Priešingu atveju, Mianmaras dabar tenkintų VIG tinkamumo kriterijus.

5. Pilietinės visuomenės vaidmuo

5.1 Kalbant apie 4.3 dalyje nurodytą papildomų gebėjimų stiprinimą, Komitetas rekomenduoja, kad tai būtų daroma remiantis dialogu, kuris pasinaudotų pilietinės visuomenės patirtimi nustatant tikruosius poreikius ir juos tenkinant. Netgi CARIS, kuris turi galimybių atlikti sudėtingus analitinius tyrimus, ataskaitoje nurodoma, kad nagrinėjant pažangą prekybos srityje, padarytą įgyvendinant BLS, sunku prieiti prie išvadų, tačiau iš besivystančių šalių, kurios turi mažai išteklių, tikimasi politinių sprendimų, nepaisant to, kad jos praktiškai neturi galimybių atlikti tikslių prognozę.

5.2 Siūlomo reglamento 14 straipsnyje teigiama, kad teikdama ataskaitas dėl pagrindinių VIII priede išvardytų konvencijų laikymosi, Komisija gali pateikti bet kokią informaciją, kurią ji laiko tinkama⁴. Komisija aiškiai nurodo, kad be tarptautinių stebėsenos institucijų ataskaitų, ji galės naudotis kitais tikslios informacijos, kuri turės būti ir įrodyta, ir patikima, šaltiniais.

5.3 Komisija numato, kad vienas tokių šaltinių gali būti Komitetas, kadangi jis turi galimybę organizuotos pilietinės visuomenės vardu įvertinti bendrą padėtį. Kiti potencialūs šaltiniai yra įmonių ir verslo organizacijos, profesinės sąjungos ir kitos organizacijos, kurios gali pademonstruoti savo aktyvų dalyvavimą

5.4 Komitetas taip pat pažymi, kad Komisija ketina deramu laiku pasiūlyti atskirą reglamentą dėl paraiškų dalyvauti BLS+ teikimo procedūrų, BLS, BLS+ ir VIG lengvatų laikino panaikinimo ar atkūrimo pagal siūlomo reglamento 10 straipsnio 8 dalį, 15 straipsnio 2 dalį ir 19 straipsnio 12 dalį, taip pat dėl apsaugos priemonių pagal 22 straipsnio 4 dalį. Pageidautume pateikti dėl jo pastabas, kol jis yra rengiamas ir dėl jo konsultuojamasi.

5.4.1 Neturėdamas tikslo pakenkti bet kurios suinteresuotosios šalies teisėms ar galimybėms konvencijų laikymosi srityje, visgi Komitetas rekomenduoja Komisijai, Tarybai ir Parlamentui nustatyti „stebėsenos“ arba konsultacijų mechanizmą, suteikiantį pilietinei visuomenei galimybę informuoti apie tariamus BLS lengvatomis besinaudojančių šalių nurodytų konvencijų pažeidimus. Raginame, kad pats Komitetas būtų tarpininkas arba koordinatorius, kuris registruotų pateiktus skundus, grindžiamus numanomais precedentais, kuriais, prireikus, galėtų remtis pilietinė visuomenė vykdydama ES ir Pietų Korėjos ar kitų neseniai sudarytų laisvosios prekybos sutarčių stebėseną, ypač priemonėmis, kurios užtikrintų konkretų ES indėlį, arba įsteigiant patariamąsias grupes, kurioms būtų perduoti klausimai prieš juos pateikiant formaliems bendriems organams, numatytiems šiose laisvosios prekybos sutartyse.

5.4.2 Šiuo tikslu raginame Komisiją nedelsiant sudaryti bendrą su Komitetu darbo grupę, kuriai būtų pavesta teikti tvirtas rekomendacijas.

2011 m. gruodžio 8 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl bendro komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujas požiūris į kintančią kaimynystę“

(COM(2011) 303 galutinis)

(2012/C 43/20)

Pranešėja **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

Europos Komisija ir Europos Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. liepos 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Bendro komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujas požiūris į kintančią kaimynystę“

COM(2011) 303 galutinis.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 22 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 119 narių balsavus už ir 3 – prieš.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina bendrą Europos išorės veiksmų tarnybos (EIVT) ir Europos Komisijos komunikatą, kaip laiku pateikiamą būtiną ES politikos koregavimo priemonę. Komitetas tvirtai remia komunikate nustatytą tikslą išplėtoti naują požiūrį į ES kaimynystę, kad būtų galima sustiprinti ES ir kitų šalių partnerystę.

1.2 EESRK nurodo, kad komunikatas – tik būsimos partnerystės atspirties taškas, ir ragina ES institucijas parengti ilgesnės trukmės strategiją, kuri būtų įgyvendinta 2014–2020 m. finansinės programos laikotarpiu ir kurioje būtų nustatyti prioritetai ir numatytas atitinkamas biudžetas glaudesnei partnerystei ir kitoms ES politikos kryptims.

1.3 EESRK tikisi, kad ES, laikydamasi komunikate dėl Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių aprašyto požiūrio⁽¹⁾, galės tinkamai, t. y. ryžtingai ir vieningai, reaguoti į nesenus įvykius kai kuriose kaimyninėse šalyje, kuriose dar nėra tikros ir tvirtos demokratijos.

1.4 EESRK pritaria diferencijavimo ir sąlygų laikymosi principams ir sutinka, kad santykiuose su šalimis partnerėmis reikia daugiau lankstumo. Tačiau kartu prašo ES užtikrinti, kad taikant principą „mažiau už mažiau“ nesumažės šalies partnerės potencialas pagal savo tempą ir lėšų įsisavinimo gebėjimus siekti pažangos reformų procese.

1.5 Komitetas džiaugiasi, kad komunikate naujai pabrėžiamas pagrindinis pilietinės visuomenės vaidmuo stiprinant demokratinius procesus ir kad parama labai įvairioms pilietinės visuomenės organizacijoms, įskaitant socialinius partnerius, yra laikoma prioritetu.

1.6 EESRK primygtinai ragina, kad pilietinės visuomenės veiklos sąlygos, žmogaus teisių apsauga, ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės, taip pat religijos laisvė būtų pagrindiniai kriterijus vertinant šalies valdymą.

1.7 EESRK mano, kad ES parama iš Europos demokratijos fondo (EDF) turėtų būti prieinama įvairesnėms pilietinės visuomenės organizacijoms, įskaitant neregistruotas opozicines grupes, ir atitikti staiga atsiradusius jų poreikius. EDF turėtų papildyti esamas priemones – Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę (EIDHR) ir Stabilumo priemonę.

1.8 EESRK pabrėžia, kad didesnė ir tikslingesnė parama turėtų būti skiriama darbdaviams ir profesinių sąjungų organizacijoms bei kitoms socialinėms ir profesinėms grupėms, kurios yra svarbios socialiniame, ekonominiame ir politiniame gyvenime ir gali užtikrinti stabilumą. Kai kurios iš jų iš tikrųjų atliko labai svarbų vaidmenį stiprinant demokratiją. Komitetas palankiai vertina, kad šiuos subjektus numatoma remti EFD lėšomis, ir tikisi, kad šiuo tikslu bus naudojama ir Pilietinės visuomenės priemonė.

1.9 EESRK ragina didinti ES finansuojamų projektų veiksmingumą. Dėl sudėtingų ES finansavimo procedūrų daug nevalstybinių subjektų lieka nuošalyje. Vienu iniciatyvos tikslų

⁽¹⁾ Komunikatas „ES ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerystė siekiant demokratijos ir bendros gerovės“, COM(2011) 200 galutinis.

turėtų būti pagalba organizacijoms gauti lėšų, pavyzdžiui, ES delegacijos galėtų rengti kursus, kuriuose būtų ugdomi gebėjimai.

1.10 Be to, Komitetas ragina ES nustatyti tam tikras atsargumo priemones ir gero valdymo pamatinius principus, kurių turėtų laikytis vyriausybės tų šalių partnerių, kurios norėtų pasinaudoti Pilietinės visuomenės priemonės trečiąja dalimi, suteikiant jiems galimybę kurti gebėjimų ugdymo projektus, kad būtų stiprinamos pilietinės visuomenės organizacijos ir jų dalyvavimas nacionalinėje politikoje ir sprendimų priėmimo procese.

1.11 Prekybinių ryšių srityje svarbiausias išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės (IVLPE) susitarimo tikslas – pasiekti aukštą ES ir šalių partnerių ekonominės integracijos lygį. EESRK ragina ES apsvarstyti galimybę parengti diferencijuotus IVLPE dokumentų rinkinius, kuriuose būtų atsižvelgiama į nevienodus Europos ekonominės integracijos siekius ir į skirtingas šalių partnerių darbotvarkes. Vykstant derybų dėl IVLPE ir kitų sutarčių bei jų įgyvendinimo procesui, svarbu numatyti privaloma tvarka įtraukti pilietinę visuomenę ir sukurti nuolatinio dialogo su ja mechanizmą. Su pilietine visuomene reikia konsultotis ir atliekant poveikio tvarumui vertinimą.

1.12 Saviraiškos laisvės propagavimas viešųjų laisvių aspektu ir nekludoma prieiga prie interneto ir socialinių tinklų taip pat yra labai svarbūs, nes tai užtikrina didesnę skaidrumą ir skatina demokratizacijos procesą. Todėl šioms sritims reikia skirti ypatingą dėmesį ir imtis tikslinių veiksmų.

1.13 Nors pasiekta dar labai nedaug, tačiau EESRK palankiai vertina ES pastangas konfliktų prevencijos srityje artimiausiose kaimyninėse šalyse ir ragina ES parengti išsamias šios srities strategijas.

1.14 EESRK ragina sudaryti geresnes sąlygas kaimyninių šalių piliečių, ypač studentų, menininkų, tyrėjų, mokslininkų ir verslininkų, judumui, kad sustiprėtų tiesioginiai žmonių tarpusavio ryšiai, kurie yra naudingi tiek šalims partnerėms, tiek ir ES.

1.15 EESRK, kaip pilietinės visuomenės atstovas ES lygiu, pasirengęs aktyviai dalyvauti ir dalytis savo specialiosiomis žiniomis siekiant sukurti veiksmingesnę Europos bendradarbiavimo su kaimyninių šalių visuomene sistemą⁽²⁾. Komitetas galėtų

— padėti rinkti duomenis apie pilietinės visuomenės organizacijas ir fiksuoti pilietinės visuomenės veiklą regione, vykdydamas atvirą ir įtraukų dialogą su įvairiais dalyviais;

⁽²⁾ Žr. konkrečias EESRK rekomendacijas, pateiktas neseniai priimtose nuomonėse: nuomonė dėl pilietinės visuomenės indėlio į Rytų partnerystę, OL C 248, 2011 8 25, p. 37–42, nuomonė dėl atstovaujamųjų pilietinės visuomenės organizacijų rėmimo EUROMED regione, OL C 376, 2011 12 22, p. 32–37, ir 2011 m. spalio 27 d. priimtą nuomonę dėl naujos ES užsienio ir saugumo politikos ir pilietinės visuomenės vaidmens (dar nepaskelbta OL).

— dalytis savo specialiosiomis žiniomis, įskaitant tas, kurios sukauptos bendradarbiaujant su ES rytinėmis kaimyninėmis šalimis, nustatant konkrečius pilietinės visuomenės institucijų, kurios būtų iš tikrųjų atstovaujamosios ir per kurias būtų konsultuojamasi su pilietine visuomene formuojant politiką, steigimo šalyse partnerėse kriterijus ir procesus;

— remti nepriklausomas ir atstovaujamas pilietinės visuomenės organizacijas, visų pirma atliekančias aktyvų vaidmenį priešinantis nedemokratiniais režimams, padėdamas ugdyti gebėjimus ir dalydamasis specialiosiomis žiniomis daugelyje sričių, pavyzdžiui, socialinio dialogo (įskaitant sektorių lygmenį) ir ekonominių bei socialinių teisių srityse;

— keistis geriausios praktikos pavyzdžiais tokiose srityse kaip socialinis dialogas, lyčių lygybė, verslumas ir įmonių socialinė atsakomybė;

— dalyvauti formuojant ES priemones, veiksmų planus ir programas socialinėms ir ekonominėms organizacijoms stiprinti ir atliekant jų įgyvendinimo stebėseną;

— aktyviai dalyvauti apibrėžiant Pilietinės visuomenės priemonės ir Europos demokratijos fondo veiklos sąlygas.

2. Praeities pamokos

2.1 Kritinė Europos Sąjungos ankstesnės veiklos analizė

2.1.1 Kadangi demokratinės aplinkos, išskyrus keletą išimčių, visiškai nebuvo, ES buvo priversta elgtis pragmatiškai ir užmegzti santykius su asmenimis, kurių jokių būdu negalima pavadinti demokratiškai išrinktais savo liaudies atstovais.

2.1.2 Pavyzdžiui, viso Barselonos proceso metu ES, vyriausybių nepripažintos pilietinės visuomenės organizacijos, profesinės sąjungos ir žmogaus teisių organizacijos nepakankamai bendravo ir bendradarbiavo, todėl liko neišnaudotos galimybės daryti poveikį politinei ir socialinei raidai.

2.1.3 Patirtis parodė, kad ypač Europos ir Viduržemio jūros regione nepakankamai naudojamos pilietinei visuomenei skiriamomis lėšomis, nes šios organizacijos nedemokratiškose šalyse yra silpnos.

2.1.4 Yra keletas geros praktikos įtraukiant pilietinę visuomenę pavyzdžių: pagal Rytų partnerystės iniciatyvą sukurtos teminės platformos, darbo ir diskusijų grupės, kurias buvo galima pritaikyti ir sėkmingai naudoti pietinėse šalyse.

3. Pagrindiniai naujo požiūrio aspektai

3.1 Diferencijavimo ir sąlygų laikymosi principo taikymas

3.1.1 EESRK visiškai pritaria, kad komunikate pabrėžiami šie du principai; Komitetas ir pats stengiasi savo veikloje dažniau jų laikytis, pavyzdžiui, taikydamas dalyvavimo Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ir panašių institucijų aukščiausiojo lygio susitikime ir savo vizitų į užsienį organizavimo kriterijus.

3.1.2 Laikydamosi požiūrio „daugiau už daugiau“ ES turi atsižvelgti į skirtingą regionų ir šalių padėtį, jų išsivystymo lygį, skirtingą santykių su ES etapą ir ypatingus jų poreikius bei problemas. Šis požiūris taip pat bus naudingas siekiant veiksmingiau naudoti ES finansinius išteklius, nes tai Europos mokesčių mokėtojų atžvilgiu yra pagrindinė Europos Sąjungos pareiga.

3.1.3 Tuo pat metu tikime, kad svarbu užtikrinti, kad laikantis principo „mažiau yra mažiau“ nesumažėtų šalies partnerės, kurioje pažanga lėtesnė, vystymosi potencialas.

3.2 Siekiant tvirtos ir tvarios demokratijos

3.2.1 ES teisingai pabrėžė, kad būtina skatinti tvirtą demokratiją stiprinant pilietinę visuomenę, didinant jos vaidmens svarbą demokratizacijos procese ir įtvirtinant gero valdymo standartus Europos kaimynystės politikos regionuose.

3.2.2 Komitetas pritaria, kad būtų įdiegti nauji instrumentai demokratijai stiprinti. EESRK pasirengęs dalyvauti apibrėžiant Europos demokratijos fondo ir ypač Pilietinės visuomenės priemonės veiklos sąlygas. Šie instrumentai turėtų būti lankstūs, prisitaikyti prie kintančių poreikių ir apimti tikslines priemones demokratiniams procesams ES kaimyninėse šalyse remti, taip pat skatinti kurti politines partijas ir laisvą žiniasklaidą ir stiprinti pilietinės visuomenės dalyvavimą demokratinuose procesuose.

3.2.3 Nors ir skiriasi Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės, Stabilumo priemonės, Europos demokratijos fondo ir Pilietinės visuomenės priemonės finansinės, veiklos ir valdymo sąlygos, tačiau reikia užtikrinti ir stiprinti jų darnumą ir sinergiją.

3.2.4 Kad organizacijos būtų geriau informuotos apie šiuos finansinius instrumentus ir gebėtų jomis naudotis, EESRK ragina Komisiją parengti paprastus ir lengvai suprantamus aiškinamuosius dokumentus.

3.2.5 EESRK nuomone, tiek religijos, tiek ir pilietinės laisvės gerbimas yra pagrindinė žmogaus teisė, kuri turi būtų

visapusiškai ginama regione, kuriam būdinga religinė ir politinė įvairovė. Komitetas ragina šalis, dar neratifikavusias esamų visuotinių ir regioninių konvencijų ir susitarimų dėl politinių, pilietinių ir kultūrinių laisvių ir dėl ekonominių bei socialinių teisių, grindžiamų Visuotine žmogaus teisių deklaracija, tai kuo skubiau padaryti.

3.2.6 Žiniasklaida Europos ir Viduržemio jūros regione atlieka svarbų vaidmenį perteikiantvykstančių permainų rezultatus ir jas planuojant. ES parama turi būti nukreipta į iniciatyvas gerinti dabartinės žiniasklaidos profesionalumą bei nepriklausomumą ir kurti tokią aplinką, kurioje žiniasklaidos įvairovė ir laisvė galėtų tarpti.

3.3 Aktyvesnis ES vaidmuo sprendžiant konfliktus

3.3.1 Užsitęsę konfliktai ES kaimynystėje, pietuose ir rytuose, – didelis iššūkis tiek ES, tiek ir pačioms šalims partnerėms. ES pripažino, kad ligšioliniai jos veiksmai buvo nelabai veiksmingi. Lisabonos sutartimi ES suteikti nauji taikos stiprinimo įgaliojimai ir sukurta nauja struktūra šiam siekiui remti. Taigi suteikta reali galimybė dėmesį sutelkti į naują sritį.

3.3.2 EESRK ragina ES parengti išsamias konfliktų prevencijos ir taikos stiprinimo strategijas, visų pirma skirtas artimiausioms kaimyninėms šalims, ir sutelkti dėmesį į didesnio įvairių šios srities ES programų ir politikos nuoseklumo užtikrinimą.

3.3.3 Komiteto nuomone, visi taikos stiprinimo projektai turi būti paremti demokratijos principais ir juos propaguoti, o visos stebėsenos sistemos, kuriose dalyvauja pilietinės visuomenės organizacijos, turi įvertinti pažangą vykdančias reformas. Daugiau dėmesio reikėtų skirti toms grupėms, kurių įtaka taikos stiprinimui yra labai svarbi ir kurios dažnai lieka neišgirstos. Tai pasakytina apie moterų ir jaunimo grupes, profesines sąjungas ir vietas verslininkus. Be to, vertėtų remti tolesnę verslo veiklą konfliktų zonose taip parodant pasipriešinimą, kaip ir profesinių sąjungų veiklą, pavyzdžiui, demonstracijas taikai ir solidarumui remti. Labiausiai pažeidžiamoms grupėms – moterims, vaikams ir konfliktų aukoms – reikia ypatingo dėmesio ir tikslinių programų.

4. Prekybos ryšių stiprinimas

4.1 Vienas svarbiausių išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės tikslų – ne tik skatinti prekybos ryšius, bet ir pasiekti aukštą ES ir šalių partnerių ekonominės integracijos lygį. Kad galėtų įgyvendinti IVLPE ir atitikti susijusius reikalavimus, šalys partnerės turi iš esmės restruktūrizuoti savo teisinę ir ekonominę sistemą. Tam prireiks didelės papildomos pagalbos iš ES, kad šios šalys galėtų pasiekti nustatytiems reikalavimams patenkinti reikiamą išsivystymo lygį.

4.2 Komitetas ragina į visus prekybos susitarimus, dėl kurių ES veda derybas su šalimis partnerėmis, įtraukti tvaraus vystymosi skyrių ir mano, kad atliekant poveikio tvarumui įvertinimą turėtų būti konsultuojamasi ir su pilietine visuomene dar prieš prasidedant deryboms. Šis pilietinės visuomenės dalyvavimas padės didinti visuomenės informuotumą apie trumpalaikę ir ilgalaikę IVLPE naudą ir užtikrinti visuomenės pritarimą procesui ⁽³⁾.

4.3 Šiuo tikslu būsimuose išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės susitarimuose ir kituose susitarimuose turėtų būti numatyti konsultacijų su pilietine visuomene mechanizmai, pavyzdžiui, jungtiniai konsultaciniai komitetai, kad būtų galima veiksmingai stebėti, kaip tvaraus vystymosi skyriaus nuostatos yra įgyvendinamos.

4.4 Kalbant apie socialinius standartus ir darbo santykius, Komitetas primygtinai ragina ratifikuoti ir tinkamai įgyvendinti TDO konvencijas.

5. Veiksmingos regioninės partnerystės link

5.1 Santykiuose su šalimis partnerėmis ES turi siekti tinkamos dvišalių ir regioninių aspektų pusiausvyros ir sinergijs.

5.2 Pripažinta, kad regioninės partnerystės su rytinėmis ir pietinėmis šalimis padėjo pasiekti pažangos ES ir jos kaimyninių šalių santykiuose. Vis dėlto Rytų partnerystės iniciatyva ir Viduržemio jūros šalių sąjunga, kurios papildė Europos ir Viduržemio regiono šalių bendradarbiavimą, turėjo nemažai trūkumų.

5.3 Viduržemio jūros šalių sąjunga, kuri turėjo papildyti dvišalius ES ir šalių partnerių santykius, nesugebėjo pasiekti lauktų rezultatų. Todėl reikia iš naujo apibrėžti jos vaidmenį ir tikslus. Be to, reikia numatyti nuolatinį mechanizmą, kad pilietinė visuomenė dalyvautų šioje iniciatyvoje. EESRK ragina nedelsiant priimti sprendimus dėl Viduržemio jūros šalių sąjungos vaidmens, uždavinių, organizacinės struktūros ir finansavimo. Be to, Komitetas mano, kad Viduržemio jūros šalių sąjungos veiklą reikia labiau suderinti su bendra šiam regionui skirta ES strategija ⁽⁴⁾.

5.4 Apskritai dauguma šalių partnerių pagerino ir sustiprino savo santykius su ES vesdamos dialogą dėl asociacijos susitarimų, išsamų ir visapusišką laisvosios prekybos erdvių, vizų

režimo liberalizavimo ir judumo partnerysčių ir bendradarbiaudamos energijos tiekimo saugumo ir kitose srityse. Deja, Baltarusija santykiuose su ES žengė didelį žingsnį atgal, o padėtis demokratinių laisvių ir pilietinės visuomenės veiklos sąlygų srityse pablogėjo ir kitose šalyse partnerėse, įskaitant Ukrainą.

5.5 Reikėtų ir toliau atidžiai stebėti politinės padėties ES kaimyninėse šalyse pokyčius, o ekonominės integracijos lygis ir prekybos ryšiai turėtų atspindėti, koku mastu šios šalys yra įsipareigojusios sukurti tvarią demokratiją ir paisyti žmogaus teisių.

5.6 EESRK įsitikinęs, kad didesnis judumas, ypač kaimyninių šalių jaunimo ir studentų judumas, būtų naudingas šalims partnerėms ir padėtų sustiprinti tiesioginius žmonių tarpusavio ryšius. Tai pasakytina ir apie menininkus, mokslininkus, tyrėjus ir verslo reikalais keliaujančius asmenis. Be to, būtų naudinga supaprastinti vizų režimą, atsisakyti mokesčio už jas ir suteikti galimybę gauti daugkartinę vizą, taip pat toliau dėti pastangas integruoto sienų valdymo, tinkamo migracijos valdymo, kovos su nelegalia migracija, prieglobsčio teisės ir humanitarinės pagalbos pabėgėliams srityse.

6. ES kaimyninių šalių pilietinės visuomenės rėmimas Pilietinės visuomenės priemonės ir Europos demokratijos fondo lėšomis

6.1 Parama pilietinės visuomenės organizacijoms turi būti visapusė, patikima, įvairialypė ir pritaikyta prie šių organizacijų poreikių. Jau ne vienerius metus EESRK pasisako už pilietinės visuomenės dalyvavimą rengiant EKP ir atliekant jos įgyvendinimo stebėseną, už pilietinei visuomenei skirtas specialias gebėjimų ugdymo programas ir ES kaimyninių šalių vyriausybių ir pilietinės visuomenės dialogo gerinimą ⁽⁵⁾. Todėl remia trijų dalių Pilietinės visuomenės priemonę.

6.2 Kad būtų galima įgyvendinti šias dalis, reikalinga plati ir įtraukti „pilietinės visuomenės organizacijos“ apibrėžtis, kaip siūloma Komisijos komunikate dėl minimalių konsultavimosi standartų ⁽⁶⁾. Todėl siekiant įgyvendinti šias tris dalis ypač svarbu rinkti duomenis apie pilietinės visuomenės organizacijas. Pasinaudodamas įvairiais tinklais EESRK pasirengęs ir toliau rinkti duomenis apie besiformuojančius nevalstybinius subjektus ir kurti tinklus su NVO regionų lygmeniu. Galima lengvai rasti sąsają su Komisijos, Išorės veiksnių tarnybos ir ES delegacijų veikla šiose srityse.

⁽³⁾ EESRK nuomonė dėl *tvarumo poveikio vertinimo (TPV) ir Europos Sąjungos prekybos politikos*, OL C 218, 2011 7 23, p. 14–18.

⁽⁴⁾ COM(2011) 200 galutinis.

⁽⁵⁾ EESRK nuomonė dėl pilietinės visuomenės įtraukimo į Rytų partnerystę, OL C 277, 2009 11 17, p. 30–36; EESRK nuomonė dėl pilietinės visuomenės dalyvavimo įgyvendinant Europos kaimynystės politikos veiksmų planus Pietų Kaukazo šalyse: Armėnijoje, Azerbaidžane ir Gruzijoje, OL C 277, 2009 11 17, p. 37–41.

⁽⁶⁾ Europos Komisijos komunikatas „Aukštesnės konsultavimosi ir dialogo kultūros link – Komisijos konsultavimosi su suinteresuotomis šalimis bendrieji principai ir minimalūs standartai“, COM(2002) 704 galutinis; 2002 12 11, p. 6.

6.3 Be to, Europos pilietinės visuomenės organizacijų patirtimi galima pasinaudoti rengiant gebėjimų ugdymo programas. Šioje veikloje turėtų dalyvauti ne tik įvairūs ES NVO tinklai, bet ir svarbiausi Europos ekonomikos ir socialiniai subjektai. Savo patirtimi jie galėtų pasidalyti su kolegomis iš šalių partnerių ir taip perduoti jiems savo žinias Europos politikos srityje ir padėti kaimyninių šalių pilietinei visuomenei analizuoti ir propaguoti politiką, taip pat stebėti, ar ji atitinka ES politiką.

6.4 Komitetas ypač palankiai vertina pasiūlymą pilietinės visuomenės organizacijas labiau įtraukti į ES ir šalių partnerių dialogą dėl sektorinės politikos, nes praityje ši sritis dažnai būdavo užmiršta. Kalbant apie ekonominius ir socialinius subjektus, ypatingą dėmesį reikėtų skirti programoms, kuriomis remiamas sektorinis socialinis dialogas paramą gaunančiose šalyse. EESRK nori prisidėti prie socialinio dialogo stiprinimo ir ragina į šią veiklą įtraukti TDO, kurią Komitetas laiko ypač svarbia, ir Europos mokymo fondą, kuris galėtų kaimyninių šalių socialiniams partneriams surengti mokymus sektorinio dialogo klausimais.

6.5 Pagal Pilietinės visuomenės priemonės trečią dalį numatoma remti atskirų šalių dvišalius projektus, skatinančius šalių partnerių vyriausybes stiprinti pilietinės visuomenės organizacijų gebėjimus ir jų dalyvavimą šalies politikoje ir sprendimų priėmimo procese. Komitetas įsitikinęs, kad labai reikalingas institucinis konsultacijų su pilietine visuomene mechanizmas ir kad ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos yra viena geriausių priemonių tokiam dialogui palaikyti. Vis dėlto reikėtų vyriausybėms, kurios norės pasinaudoti šia parama, numatyti keletą prevencinių priemonių ir pagrindinių gero valdymo principų. EESRK gali parengti principų, kurių turi būti laikomasi steigiant atstovaujamas ekonomikos ir socialinių reikalų tarybas ir panašias institucijas, rinkinį.

6.6 Kaimyninėse šalyse jau yra regioninių pilietinės visuomenės organizacijų platformų: Rytų partnerystės pilietinės visuomenės forumas ir Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ir panašių Viduržemio jūros šalių sąjungos institucijų asamblėja,

kuri buvo įsteigta EESRK iniciatyva. EESRK atliko svarbų vaidmenį steigiant Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybas daugelyje pietinės Viduržemio jūros pakrantės šalių. Šio proceso metu Komitetas stengėsi, kad šiose tarybose būtų kuo plačiau atstovaujama įvairiems nevalstybiniais subjektams. Būtų naudinga, jei viena iš galimybių bendradarbiauti pagal Pilietinės visuomenės priemonę būtų naudojimas EESRK specialiosiomis žiniomis ir parama steigiant Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybas – institucijas, kurios rengia konsultacijas su pilietine visuomene formuojant politiką.

6.7 Dėl sudėtingų ES finansavimo procedūrų daug nevalstybinių subjektų lieka nuošalyje, nes jie, nors ir turėdami didžiausią potencialą, turi labai mažai patirties, kaip teikti paraiškas dėl ES finansavimo. Tai labai dažna problema visose šalyse ir regionuose, kurie naudoja ES bendradarbiavimo fondų lėšomis. Vienas šios priemonės tikslų galėtų būti pagalba šioms organizacijoms, pavyzdžiui, ES delegacijos organizuotų mokymus, kaip rengti paraiškas finansavimui gauti.

6.8 EESRK gali prisidėti nustatant Europos demokratijos fondo veiklos sąlygas. Komiteto nuomone, šis instrumentas turėtų būti lankstus ir gebėti prisitaikyti prie netikėtai atsiradusių poreikių. Jo lėšos turėtų būti naudojamos tikslinėms priemonėms demokratiniais procesams ES kaimyninėse šalyse remti ir skatinti kurti politines partijas bei laisvą žiniasklaidą, taip pat stiprinti pilietinės visuomenės dalyvavimą demokratinuose procesuose.

6.9 EESRK nuomone, EDF turėtų būti paklausa grindžiamas ir ne į projektus, o į gebėjimų ugdymą orientuotas, lankstus ir skaidrus instrumentas. Pagalba pirmiausiai turėtų būti skiriama toms organizacijoms, kurios negali naudotis kitomis ES finansavimo priemonėmis, pavyzdžiui, Pilietinės visuomenės priemonė, EIDHR arba programa „Vystymosi procese dalyvaujantys nevalstybiniai subjektai ir vietos valdžios institucijos“. Šis instrumentas turėtų būti valdomas šalies lygmeniu, o administraciniai ir ataskaitų teikimo reikalavimai turėtų būti kuo mažesni, tačiau turėtų būti numatyta veiksminga priemonė rezultatams įvertinti. Be to, reikėtų numatyti galimybę veiksmų imtis kartu su kitais pagalbos teikėjais.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 1234/2007 dėl maisto skirstymo labiausiai nepasiturintiems Sąjungos asmenims

(COM(2011) 634 galutinis – 2008/0183 (COD))

(2012/C 43/21)

Pranešėjas **Yves SOMVILLE**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi, 2011 m. spalio 17 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 1234/2007 dėl maisto skirstymo labiausiai nepasiturintiems Sąjungos asmenims

COM(2011) 634 galutinis – 2008/0183 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. lapkričio 21 d. priėmė savo nuomonę.

476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 8 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 139 nariams balsavus už, 1 - prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas palankiai vertina Komisijos pasiūlymą, ypač ketinimą išplėsti Europos pagalbos maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims programos įgyvendinimo 2012–2013 m. teisinį pagrindą. Tokiu būdu šia programa būtų siekiama įgyvendinti BŽŪP tikslus ir kartu sustiprinti Sąjungos socialinę sanglaudą. Šis pataisymas ypač svarbus dėl to, kad jis atitinka strategijos „Europa 2020“ tikslus.

1.2 EESRK pritaria būtinybei 2012–2013 m. tęsti programos įgyvendinimą ir išlaikyti dabartinio lygio jos finansavimą iš BŽŪP biudžeto. Solidarumas nepalankioje padėtyje esančių asmenų grupių atžvilgiu visada buvo ir toliau turėtų būti įvairiose politikos srityse Europos Sąjungos ginama vertybė.

1.3 EESRK nuomone, ši parama tikrai labai svarbi, kadangi dėl ekonomikos ir finansų krizės šia programa naudojasi vis daugiau piliečių.

1.4 Sudarytas iš pilietinės visuomenės atstovų, EESRK šį pasiūlymą ypač remia todėl, kad jį valstybėse narėse įgyvendina daugybė savanorių ir humanitarinių organizacijų, kuriems būtų nesuprantamas pagalbos maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims programai skiriamų lėšų sumažinimas 75 proc. 2011–2012 m. ar netgi beveik visiškai jos atsisakymas 2013 m. dėl intervencinių atsargų stygiaus. Komiteto nuomone, ši Europos lėšomis finansuojama programa leidžia Europos piliečiams susidaryti teigiamą įspūdį apie Europos Sąjungą.

1.5 Be to, Komitetas palankiai vertina tai, kad Komisija atsižvelgė į kai kurias jo 2011 m. sausio mėn.⁽¹⁾ nuomonėje pateiktas rekomendacijas, pavyzdžiui, dėl tolesnio visiško (100 proc.) programos finansavimo iš BŽŪP biudžeto 2012–2013 m. laikotarpiu ir dėl galimybės kompensuoti humanitarinių organizacijų patiriamas tam tikras administracines, transportavimo ir saugojimo išlaidas.

1.6 EESRK pritaria tam, kad valstybėms narėms būtų suteikta galimybė pasirinkti Sąjungos kilmės produktus. Tokiu būdu ši programa ne tik padėtų stabilizuoti vidaus rinką, bet ir suteiktų visas garantijas, kad tiekiami produktai atitinka aukštus Europos gamintojams taikomus standartus.

2. Pagrindiniai faktai

2.1 Reikia priminti, kad nemokamas maisto skirstymas labiausiai nepasiturintiems Bendrijos asmenims buvo pradėtas 1986–1987 m. po itin atšiaurios žiemos. Humanitarinių asociacijų įvairiose valstybėse narėse skirstomi maisto produktai buvo tiekiami iš intervencinių atsargų.

2.2 Vėliau oficialiai pripažintas darbas su intervencinėmis atsargomis suteikė galimybę siekti dviejų tikslų: remti labiausiai nepasiturinčius Sąjungos asmenis ir kartu padėti atstatyti tam tikrą žemės ūkio rinkų stabilumą.

⁽¹⁾ OL C 84, 2011 3 17, p. 49.

2.3 Nuo 1992 m. vieną po kitos vykdant BŽŪP reformas, gerokai sumažėjo intervencinių atsargų. Kadaise buvusios pastovios jos pamažu keitėsi, kol tapo trumpalaikio pobūdžio. Dabartinis atsargų lygis pastaraisiais metais nebeleidžia vien tik iš šio šaltinio patenkinti pagalbos maistu poreikio.

2.4 Programa jau buvo pakoreguota 1995 m. ir buvo leidžiama produktų iš intervencinių atsargų trūkumą užpildyti rinkoje įsigytais produktais.

2.5 Išsiplėtus Europos Sąjungai, 2009 m. Komisijai teko pritaikyti programą padidinant jai skiriamą biudžetą.

2.6 2008 m. Komisija, atsižvelgdama į kintančią padėtį, pradėjo svarstymus dėl pagalbos maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims programos. Pasibaigus svarstymams, buvo pateiktas pasiūlymas dėl Tarybos reglamento siekiant ilgam įtvirtinti pagalbos labiausiai nepasiturintiems asmenims sistemą.

2.7 Buvo siūloma iš dalies pakeisti galiojančias taisykles, susijusias su tiekimo šaltiniais, turimų produktų asortimento padidiniu, trejų metų paskirstymo planu, veiklos prioritetų nustatymu kiekvienoje valstybėje narėje, laipsnišku bendro finansavimo įvedimu, turimo biudžeto padidiniu. Taryboje šis pasiūlymas buvo atmetas susidarius blokuojančiai mažumai.

2.8 Komisija, atsižvelgdama į kai kurias Europos Parlamento pastabas dėl pradinio pasiūlymo (2009 m. kovo 26 d. nuomonė), 2010 m. rugsėjo 17 d. priėmė iš dalies pakeistą pasiūlymą, kuriuo padidinta bendrai finansuojama procentinė dalis, nustatyta ES teikiamo finansavimo 500 mln. eurų metinė viršutinė riba, numatyta galimybė valstybėms narėms pirmenybę teikti Europos kilmės maisto produktams.

2.9 2010 m. rugsėjo 27 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybos diskusijos dar kartą baigėsi blokuojančia mažuma.

2.10 EESRK savo nuomonę dėl šio iš dalies pakeisto pasiūlymo paskelbė 2011 m. sausio 20 d. ⁽²⁾

2.11 2011 m. balandžio 13 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priėmė sprendimą (bylos Nr. T-576/08) dėl Vokietijos pateikto ieškinio prieš 2009 m. maisto produktų iš intervencinių atsargų paskirstymo labiausiai nepasiturintiems Sąjungos asmenims planą. Teismas neprieštaravo dėl produktų iš intervencinių atsargų kiekio, tačiau anuliavo nuostatą dėl produktų pirkimo rinkoje.

2.12 Taigi, atsižvelgdama į tai, kad pagalba turi būti teikiama tik iš intervencinių atsargų, 2012 m. biudžetiniams metams Komisija numatė gerokai mažesnį biudžetą.

2.13 2011 m. rugsėjo 20 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės taryboje 2010 m. rugsėjo 17 d. pasiūlymas nesurinko pakankamos balsų daugumos.

2.14 2011 spalio 20 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybai buvo pateiktas naujas iš dalies pakeistas 2011 m. spalio 3 d. pasiūlymas, tačiau, nors pradinis pasiūlymas buvo papildytas, ir šį kartą susidarė blokuojanti mažuma. Dėl šio naujo pasiūlymo EESRK skubiai prašoma pateikti nuomonę.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Daugiau nei dvidešimt metų pagalba maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims buvo teikiama iš intervencinių atsargų. Iš pradžių šios atsargos buvo gausios, tačiau dėl viena po kitos vykusių BŽŪP reformų jų gerokai sumažėjo. Jos tapo veikiau trumpalaikiu, nei pastoviu reiškiniu.

3.2 Laipsniškai atsisakyta pirminio BŽŪP tikslo didinti našumą ir pereita prie žemės ūkio tvarumo sąvokos, įskaitant geresnį pasiūlos ir paklausos atitikimą. Europos pagalbos maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims programos teisinis pagrindas turi būti pakoreguotas atsižvelgiant į šią naują padėtį.

3.3 Dėl kelių iš eilės Sąjungos plėtros etapų, pakilusių maisto produktų kainų ir pastarojo meto ekonomikos krizės gerokai išsaugo poreikiai. Iš tikrųjų nepasiturinčių asmenų skaičius Europos Sąjungoje nuolat didėja. 2008 m. pagal šią programą buvo suteikta pagalba daugiau kaip 13 milijonų žmonių. 2010 m. pagalba buvo skirta daugiau kaip 18 mln. žmonių 20 valstybių narių, kuriose ši Europos pagalbos maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims programa buvo vykdoma.

3.4 Nors dabartinė pagalbos maistu programa tebėra grindžiama produktų iš Europos intervencinių atsargų skirstymu, dėl minėtų įvairaus pobūdžio pokyčių numatyta laikinai leisti įsigyti prekes rinkoje siekiant užpildyti nustatytą atsargų trūkumą.

3.5 2011 m. balandžio mėn. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas anuliavo 2009 m. paskirstymo plano, kuriuo numatomas produktų pirkimas rinkoje, nuostatas, papildant tuo metu sumažėjusias intervencines atsargas.

3.6 Atsižvelgdama į šį sprendimą, Komisija savo įgyvendinimo reglamente nustatė, kad ištekliai 2012 m. pagalbos maistu programai įgyvendinti skiriami tik iš esamų intervencinių atsargų. Konkrečiai kalbant, 2012 m. paskirstymo plano biudžetas sudaro tik 113 mln. eurų, t. y. ketvirtadalį ankstesnių metinių planų biudžeto.

⁽²⁾ OL C 84, 2011 3 17, p. 49.

3.7 Pasiūlyme, dėl kurio Komiteto paprašyta pateikti nuomonę, Komisija atsižvelgia į 2011 m. liepos 7 d. Europos Parlamento rezoliuciją, kurioje šis ragina Komisiją ir Tarybą parengti pereinamojo laikotarpio sprendimą, kuris būtų taikomas likusiais dabartinės daugiametės finansinės programos galiojimo metais, siekiant išvengti staigaus pagalbos maistu sumažinimo ir užtikrinti, kad nuo pagalbos maistu priklausomi asmenys neketėtų dėl maisto stygiaus.

3.8 Šis naujas Komisijos pasiūlymas grindžiamas dvigubu teisiniu pagrindu: nurodomi ne tik su BŽŪP, bet ir su ekonomine ir socialine sanglauda susiję Sutarties straipsniai.

3.9 Į pasiūlymą perkelti įvairūs jau 2010 m. pasiūlyme buvę elementai, pavyzdžiui, galimybė valstybėms narėms nuspręsti pirmenybę teikti Sąjungos kilmės produktams arba kompensuoti tam tikras paskirtųjų organizacijų administracines, transportavimo ir saugojimo išlaidas. Visa tai, savaime suprantama, turi būti daroma neviršijant turimų išteklių.

3.10 Pradiniame 2008 m. pasiūlyme minimo ir vėliau į 2010 m. pasiūlymą įtraukto bendro finansavimo naujajame pasiūlyme buvo atsisakyta. Pastarajame siūloma išsaugoti dabartinę Europos pagalbos maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims programos finansavimo 100 proc. iš Sąjungos biudžeto lygį ir išlaikyti metinę 500 mln. eurų Sąjungos finansinio įnašo viršutinę ribą.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Kaip EESRK priminė savo ankstesnėje nuomonėje, „maisto skirstymo nepasiturintiems žmonėms programa vykdoma 20 valstybių narių. (...) maistas skirstomas bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis (...)“.

4.2 Šių organizacijų veikloje dalyvauja daug savanorių. Pastarieji sunkiai įsivaizduoja, kad jų humanitarinės veiklos apimtis gali sumažėti iki 25 proc. ankstesnių metų veiklos apimtį, jei Europos lygmeniu skubiai nebus pasiektas joks susitarimas. Veiksmai vietos lygmeniu kaip niekad būtini.

4.3 Nuo 1992 m. viena po kitos vykusios BŽŪP reformos lėmė tai, kad intervencinės atsargos laipsniškai vėl įgavo trumpalaikių priemonių pobūdį. Ateityje bendras šių reformų, susietų su rinkos perspektyvomis, rezultatas turėtų pasireikšti tuo, kad tam tikrais laikotarpiais kai kurių produktų atsargos bus ribotos arba jų visiškai nebus.

4.4 Taigi Komitetas mano, kad, siekiant išspręsti atsargų stygiaus problemą, reikia kuo skubiau parengti pasiūlymą, kuriuo būtų leidžiama valstybėms narėms įsigyti produktus rinkoje papildant intervencines atsargas. Komiteto nuomone, ši galimybė ypač svarbi šiuo metu, kai pagalbos maistu pageidauja vis daugiau žmonių.

4.5 EESRK mano, kad būtina nedelsiant įgyvendinti 4.4 punkte pateiktą pageidavimą, kad iki 2014 m., kol bus priimtos naujos nuostatos dėl 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos, būtų išvengta didelio pagal Europos pagalbos maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims programą skirstomų maisto produktų trūkumo.

4.6 EESRK, atstovaujantis įvairialypei Europos pilietinei visuomenei, negali suprasti, kodėl ES ketina sumažinti pagalbą labiausiai nepasiturintiems asmenims, ypač šiuo ekonomikos ir finansų krizės laikotarpiu. Komitetas primena, kad šia pagalbos maistu programa 2008 m. pasinaudojo 13 mln. žmonių 18 ES valstybių narių ir kad 2010 m. šis skaičius viršijo 18 mln.

4.7 Esant tokioms aplinkybėms, EESRK džiaugiasi, kad, nors 2011 m. spalio 20 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės taryboje nepasiektas susitarimas šiuo klausimu, pirmininkaujanti Lenkija ketina toliau dėti pastangas, kad 2012 m. nebūtų 75 proc. sumažintos pagalbos maistu programai skiriamos lėšos ir būtų išvengta pavojaus, kad 2013 m. tokios programos labiausiai nepasiturintiems visiškai neliks dėl nepakankamų intervencinių atsargų.

4.8 EESRK labai palankiai vertina tai, kad šis tik 2012–2013 m. taikomas pasiūlymas grindžiamas dvigubu teisiniu pagrindu, pagal kurį nustatyta, kad programa siekiama ne tik įgyvendinti BŽŪP tikslus, vienas kurių – užtikrinti gyventojų aprūpinimą maistu, bet ir stiprinti Sąjungos socialinę sanglaudą.

4.9 Šiedu aspektai – neatsiejama strategijos „Europa 2020“ dalis. Dėl socialinės sanglaudos EESRK primena kovai su skurdą skirtą šios strategijos skyrių. Teisė į pakankamą ir subalansuotą mitybą yra kiekvienos kovos su atskirtimi programos pagrindas.

4.10 EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą visada suteikti galimybę atlyginti paskirtųjų organizacijų patiriamas administracines, transportavimo ir saugojimo išlaidas. Tačiau Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad ši išlaidų atlyginimo suma bus išskaičiuota iš plano įgyvendinimui skirto finansinio paketo.

4.11 EESRK pritaria Europos Parlamento nuostatai, kad pagal kvietimų dalyvauti konkurse sąlygas valstybėms narėms turi būti suteikta galimybė pirmenybę teikti Sąjungos kilmės produktams. Šia pagalbos programa siekiama socialinio ir ekonominio tikslo. Viena vertus, ji padeda stabilizuoti vidaus rinką, kita vertus, būtų neteisinga, jei pagalbos maistu programai skirti produktai neturėtų reikiamų garantijų, kad jie atitinka aukštus Europos gamintojams taikomus standartus.

4.12 Kalbant apie bendrą finansavimą, EESRK su malonumu pastebi, kad, priešingai nei nurodyta ankstesniame iš dalies pakeistame pasiūlyme, išsaugomas Europos pagalbos maistu labiausiai nepasiturintiems asmenims programos finansavimo 100 proc. iš Sąjungos biudžeto lygis. Tai atitinka vieną iš ankstesnėje EESRK nuomonėje pateiktų rekomendacijų. Šis aspektas ypač svarbus, kadangi dabartinės ekonomikos ir finansų krizės sąlygomis kai kurios mažesnius finansinius pajėgumus turinčios valstybės narės galėjo nepajėgti bendrai finansuoti programos, jei būtų patvirtinta ankstesnėje pasiūlymo redakcijoje numatyta procentinė dalis.

2011 m. gruodžio 8 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl dvigubo korpuso arba lygiaverčių dizaino reikalavimų greitesnio įvedimo viengubo korpuso naftos tanklaiviams

(COM(2011) 566 galutinis – 2011/0243 (COD))

(2012/C 43/22)

Taryba, 2011 m. rugsėjo 29 d., ir Europos Parlamentas, 2011 m. spalio 18 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 100 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl dvigubo korpuso arba lygiaverčių dizaino reikalavimų greitesnio įvedimo viengubo korpuso naftos tanklaiviams

COM(2011) 566 galutinis – 2011/0243 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 476-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gruodžio 7–8 d. (2011 m. gruodžio 7 d. posėdis), 177 nariams balsavus už, ir 11 – susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2011 m. gruodžio 7 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Staffan NILSSON

2012/C 43/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1967/2006 dėl žuvų išteklių tausojančio naudojimo Viduržemio jūroje valdymo priemonių (COM(2011) 479 galutinis – 2011/0218 (COD))	56
2012/C 43/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl žaliosios knygos dėl žemės ūkio produktų propagavimo ir informavimo apie juos. Didelės europinės pridėtinės vertės strategija tradiciniams Europos maisto produktams skatinti (COM(2011) 436 galutinis) ir pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 3/2008 dėl žemės ūkio produktams skirtų informavimo ir skatinimo priemonių vidaus rinkoje ir trečiosiose šalyse (COM(2011) 663 galutinis – 2011/0290 (COD))	59
2012/C 43/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl valstybių narių priežiūros sistemų kompiuterinių duomenų bazių iš dalies keičiama Tarybos direktyva 64/432/EEB (COM(2011) 0524 galutinis – 2011/0228 (COD)) ir pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl galvijų elektroninio identifikavimo ir dėl savanoriško jautienos ženklinimo nuostatų panaikinimo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1760/2000 (COM(2011) 0525 galutinis – 2011/0229 (COD))	64
2012/C 43/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl aromatizuotų vyno produktų apibrėžimo, aprašymo, pateikimo, ženklinimo ir geografinių nuorodų apsaugos (COM(2011) 530 galutinis – 2011/0231 (COD))	67
2012/C 43/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/106/EB dėl minimalaus jūrininkų rengimo (COM(2011) 555 galutinis – 2011/0239 (COD))	69
2012/C 43/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prekyba, augimas ir tarptautinė arena. Prekybos politika – svarbiausia ES 2020 m. strategijos sudėtinė dalis“ (COM(2010) 612 galutinis)	73
2012/C 43/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006 (COM(2011) 451 galutinis – 2011/0196 (COD))	79
2012/C 43/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrųjų muitų tarifų lengvatų sistemos taikymo (COM(2011) 241 galutinis)	82
2012/C 43/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl bendro komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujas požiūris į kintančią kaimynystę“ (COM(2011) 303 galutinis)	89

2012/C 43/21	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 1234/2007 dėl maisto skirstymo labiausiai nepasiturintiems Sąjungos asmenims (COM(2011) 634 galutinis – 2008/0183 (COD))	94
2012/C 43/22	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl dvigubo korpuso arba lygiaverčių dizaino reikalavimų greitesnio įvedimo viengubo korpuso naftos tanklaiviams (COM(2011) 566 galutinis – 2011/0243 (COD))	98

2012 m. prenumeratos kainos (be PVM, įskaitant paprastosios siuntos išlaidas)

<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 200 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, spausdintinė versija ir metinis skaitmeninis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 310 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	840 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, mėnesinis kaupiamasis skaitmeninis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	100 EUR per metus
Oficialiojo leidinio priedas, S serija (Konkursai ir viešieji pirkimai), skaitmeninis diskas, leidžiamas vieną kartą per savaitę	daugiakalbis: 23 oficialiosiomis ES kalbomis	200 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , C serija. Konkursai	konkursų kalbomis	50 EUR per metus

Europos Sąjungos oficialųjį leidinį, leidžiamą oficialiosiomis Europos Sąjungos kalbomis, galima prenumeruoti bet kuria iš 22 kalbų. Jį sudaro L (teisės aktai) ir C (informacija ir pranešimai) serijos.

Kiekviena kalba leidžiamas leidinys prenumeruojamas atskirai.

Oficialieji leidiniai airių kalba parduodami atskirai, remiantis 2005 m. birželio 18 d. Oficialiajame leidinyje L 156 paskelbtu Tarybos reglamentu (EB) Nr. 920/2005, nurodančiu, kad Europos Sąjungos institucijos laikinai neįpareigojamos rengti ir skelbti visų aktų airių kalba.

Oficialiojo leidinio priedas (S serija. Konkursai ir viešieji pirkimai) skelbiamas viename daugiakalbiame skaitmeniniame diske visomis 23 oficialiosiomis kalbomis.

Pateikę paprastą prašymą *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* prenumeratoriai gali gauti įvairius Oficialiojo leidinio priedus. Apie priedų išleidimą prenumeratoriai informuojami pranešime skaitytojui, kuris skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Pardavimas ir prenumerata

Įvairių mokamų leidinių, tokių kaip *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, galima užsiprenumeruoti mūsų pardavimo biuruose. Pardavimo biurų sąrašą galima rasti internete adresu

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) – tai tiesioginė ir nemokama prieiga prie Europos Sąjungos teisės aktų. Šiame tinklalapyje galima skaityti *Europos Sąjungos oficialųjį leidinį*, susipažinti su sutartimis, teisės aktais, precedentine teise bei parengiamaisiais teisės aktais.

Išsamesnės informacijos apie Europos Sąjungą rasite <http://europa.eu>

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIEUXEMBURGAS

LT